

הגירה

כתב עת אקדמי רב תחומי מקוון Hagira – Israel Journal of Migration

גיליון מיוחד: בעקבות כנס רופין הבינלאומי השלישי
להגירה ושילוב חברתי – עורכת אורחת: קארין אמית

Special Issue: Devoted to papers from the 3rd Ruppin International Conference on Immigration and Social Integration – Guest editor: Karin Amit

קהילת הגירה ודמוגרפיה

המכון להגירה ושילוב חברתי
המרכז האקדמי רופין
The Institute for Immigration and Social Integration
Ruppin Academic Center

Vol. 4 2015

גיליון 4 תשע"ה

הגירה

כתב עת אקדמי רב תחומי מקוון
Hagira – Israel Journal of Migration

מזוודות, מאיר פיצ'חדזה 1955-2010

Editor-in-Chief:

Prof. Sergio DellaPergola

Associate Editor:

Prof. Rachel Sharaby

Editorial Board:

Prof. Moshe Semyonov

Prof. Rebeca Raijman

Prof. Lilach Lev-Ari

Dr. Rita Sever

Dr. Karin Amit

Editorial Coordinator:

Mr. Doron Dgani

linguistic editor :

Mrs. Elia Demeter (Hebrew)

Mrs. Joy Pincus (English)

Mrs. Shoshana Silver

עורך ראשי:

פרופ' סרג'ו דלה-פרגולה

עורכת משנה:

פרופ' רחל שרעבי

חברי המערכת:

פרופ' משה סמיונוב

פרופ' רבקה רייכמן

פרופ' לילך לב ארי

ד"ר ריטה סבר

ד"ר קארין אמית

רכז המערכת:

מר דורון דגני

עריכה לשונית:

גב' אליה דמטר (עברית)

גב' ג'וי פינקוס (אנגלית)

גב' שושנה סילבר (אנגלית)

Extension Council:

Prof. Judit Bokser Liwerant

Universidad Nacional Autonoma de Mexico, Mexico City

Prof. Barry Chiswick

University of Illinois at Chicago
Chicago

Prof. Andrew Markus

Monash University,
Melbourne

Prof. Jose Moya

Columbia University
New York

Prof. Rainer Munz

Hamburg Institute of International Economics, and Erste
Bank, Vienna

Prof. Alean Al-Krenawi

Ben Gurion University
president of Achva Academic College

Prof. Noah Lewin Epstein

Tel Aviv University

Prof. Uzi Rebhun

The Hebrew University of Jerusalem

Prof. Nissan Rubin

Bar Ilan University and Ashkelon Academic College

Prof. Sammy Smootha

Haifa University

Editorial Address:

The Institute for Immigration and Social Integration
Ruppin Academic Center
Emek Hefer 2025000, Israel
E-mail: rsharaby@gmail.com

חברי המועצה הרחבה:

פרופ' יהודית בוקסר ליברנט

אוניברסיטת נסיונל אוטונומיה דה
מכסיקו, מכסיקו סיטי

פרופ' בארי צ'יוויק

אוניברסיטת אילינוי
שיקאגו

פרופ' אנדרו מרקוס

אוניברסיטת מונאש
מלבורן

פרופ' חוזה מויה

אוניברסיטת קולומביה
ניו יורק

פרופ' ריינר מונץ

המכון לכלכלה בין לאומית,
המבורג
מנהל המחקר והפיתוח בקבוצת
ארסט

פרופ' עליאן אלקרנאוי

אוניברסיטת בן גוריון בנגב
נשיא מכללת אחווה

פרופ' נח לוין אפשטיין

אוניברסיטת תל אביב

פרופ' עוזי רבהון

האוניברסיטה העברית בירושלים

פרופ' ניסן רובין

אוניברסיטת בר אילן
והמכללה האקדמית אשקלון

פרופ' סמי סמוחה

אוניברסיטת חיפה

כתובת המערכת:

המכון להגירה ושילוב חברתי
המרכז האקדמי רופין
עמק חפר 2025000, ישראל
דוא"ל: rsharaby@gmail.com

	<p>הגירה – כתב עת אקדמי רב תחומי מקוון</p>	
	<p>Hagira – Israel Journal of Migration</p>	
	<p>גיליון מס' 4, תשע"ד Vol. 4, 2015</p>	
<p>גיליון מיוחד: בעקבות כנס רופין הבינלאומי השלישי להגירה ושילוב חברתי – עורכת אורחת: קארין אמית</p> <p>Special Issue: Devoted to papers from the 3rd Ruppin International Conference on Immigration and Social Integration – Guest editor: Karin Amit</p> <p>קתולית תעודה ודמוגרפיה</p> <p>המרכז האקדמי רופין</p> <p>החברה הסוציולוגית הישראלית</p> <p>גיליון 4 תשע"ה</p> <p>Vol. 4 2015</p>	<p>גיליון מיוחד: בעקבות כנס רופין הבינלאומי השלישי להגירה ושילוב חברתי – עורכת אורחת: קארין אמית</p> <p>Special Issue: Devoted to Papers from the 3rd Ruppin International Conference on Immigration and Social Integration - Guest editor: Karin Amit</p> <p>PDF_File</p>	
<p>דבר העורכים / סרג'ו דלה פרגולה, רחל שרעבי</p> <p>Editors' Note / Sergio DellaPergola, Rachel Sharaby</p>	<p>I</p>	
<p>דבר נשיאת המרכז האקדמי רופין / שוש ארד</p> <p>President of the Ruppin Academic Center / Shosh Arad</p>	<p>II</p>	
<p>דבר העורכת האורחת / קארין אמית</p> <p>Guest Editor's Note / Karin Amit</p>	<p>III</p>	
<p>מאמרים מכווני מדיניות Policy Oriented Papers</p>		
<p>A Look Back at Migration Trends Over the Past 25 Years / Howard Duncan</p>	<p>01</p>	

	13
Policy Trends on Migration: Why Migration Should be Central to Public Policy / Richard Lewis	
	22
The Contemporary Migration between Human Rights, Freedom of Movement and Right of Return / Jacques Amar	
Articles מאמרים	
כינונה של זהות טראנס-לאומית בקרב עולים מצרפת המועסקים בחברות דוברות צרפתית בישראל / קארין אמית ושירלי בר-לב	34
Abstract: Transnational Identity of French Immigrants Employed in French Speaking Companies / Karin Amit and Shirly Bar-Lev	
גישת אסימילציה סגמנטית דתית: הישגים לימודיים של מהגרי המערב במערכת החינוך הישראלית / סבטלנה צ'אצ'שווילי-בולוטין וסבינה ליסיצה	54
Abstract: Religious Segmented Assimilation: The Case of Integration of Western Immigrants in the Israeli Secondary Education System / Svetlana Chachashvili-Bolotinand and Sabina Lissitsa	
	73
"The Money Magnet" - (Im)Mobility and Asian Temporary Labour Migrants in Israel / Robin Harper and Hani Zubida	
	94
North-South Migration: The Impact of International Immigration in the Municipality of Chapala, Jalisco, Mexico / Marisa Raditsch	
Migration and Diversity Management in Traditional Divided Society: The Case of Autonomous Province of Bolzano/Bozen / Roberta Medda-Windischer	112

	130
Learning from Success: Indo-Canadians and the Facilitators of Economic Integration / Usha George and Ferzana Chaze	
Bios / ביוגרפיות של הכותבים	151
מסמכי מדיניות Reports	
השתלבות יוצאי אתיופיה בישראל תמונת מצב / המכון להגירה ושילוב חברתי, אוגוסט 2014	
הנחיות למחברים	
Authors' Guidelines	

Editors' Presentation

We are pleased to present to the readers the fourth volume of *Hagira – Israel Journal of Migration*. *Hagira* is published under the auspices of Ruppin Academic Center and the Section on Migration and Demography of the Israel Sociological Association.

This issue departs from the previous three in that for the first time it includes a few articles in English. The editors' original decision was that *Hagira* would be published in Hebrew, among other things in order to encourage young scholars in Israel to submit their work to peer reviewing free of the worry of foreign language editing. Clearly most of the main scientific publications worldwide today appear in English, and exposure to the English reading public is an essential step for the sake of career building or even merely to achieve a broader communication platform. Hebrew cannot obviously become the sole or the main vector of discourse among Israeli scholars. On the other hand, we deem the existence of national languages, Hebrew among them, should not be discounted as a penalty for those who are fluent in them, and it should be possible to build a highly qualitative body of knowledge outside the English domain – provided all research submitted undergoes the stringent quality controls of the best publications in English. And this has been the way of proceeding of *Hagira*.

The special circumstance that supported the introduction of English texts was that this fourth issue of *Hagira* is devoted to papers that were presented at the Second International Migration Conference held at Ruppin Academic Center in May 2014. Not only several of the texts were submitted originally in English, but some of the contributors are themselves among the leading authorities in the field. It would have been quite artificial to translate to Hebrew these texts readily available in English. In the future, too, the policy of the Journal will be to accept papers written in English.

While under the general supervision of the chief editors, this volume of *Hagira* hosts Guest Editor Dr. Karin Amit, who is Head of the MA Program in Migration and Social Intergration at Ruppin Academic Center. Future volumes of the Journal will periodically alternate collections of articles on general themes, and collections more specifically devoted to one particular theme. Volumes 5 and 6 have reached an advanced stage of preparation, and individual articles have already been released on the web. Vol. 5 under Guest Editor Prof. Lilach Lev Ari of Oranim Academic College, will focus on Educational Tourism, and Vol. 6 will be a general compilation.

We trust the readers of *Hagira* will find the research in this as well as in past and future issues useful and stimulating, and we invite them to submit their work to future volumes of the Journal.

Prof. Sergio DellaPergola
Chief Editor

Prof. Rachel Sharaby
Associate Editor

דבר נשיאת המרכז האקדמי רופין

המרכז האקדמי רופין חרט על דגלו את נושא ההגירה והשילוב החברתי, מתוך הבנת חשיבות הנושא ברמה הישראלית והבינלאומית. כחלק מהראייה החדשנית של המרכז האקדמי רופין, הוקם ב-2005 המכון להגירה ושילוב חברתי- הראשון מסוגו בישראל. לצד המכון פועלת, זו השנה השביעית, תכנית לתואר שני בהגירה ושילוב חברתי המכשירה בכל שנה עשרות סטודנטים לעבודה ולמחקר בתחום. המכון להגירה ושילוב חברתי פועל בערוצים שונים המשלבים, מחקר, הוראה, הכשרת אנשי שטח ופעילות המכוונת לשינוי מדיניות והעלאת מודעות ציבורית לנושאי הגירה ושילוב חברתי. ההחלטה שלנו להיות בית לכתב העת "הגירה", שהינו כתב העת הישראלי השפיט היחיד המוקדש לנושאי ההגירה מבטאת את מחויבותנו לנושא.

הכנסים הבינלאומיים שמארגן המכון להגירה ושילוב חברתי הנם הזדמנות ייחודית למפגש מעשיר עם טובי המומחים בתחום ההגירה, המגיעים מכל העולם לחלוק את הידע שלהם ולקיים דיאלוג מפרה עם חוקרים, אנשי מקצוע וקובעי מדיניות ישראלים. בכנס הבינלאומי שהתקיים במאי 2014 הגיעו 44 חוקרים, ממדינות שונות בעולם, שהצטרפו למשתתפים הישראלים והציגו במהלך יומיים אינטנסיביים עשרות מחקרים עדכניים. הכנס, עסק במגמות ההגירה בעולם ב-25 השנה האחרונות, מאז נפילת חומת ברלין וההגירה המאסיבית מבריה"מ לשעבר לישראל ולמקומות אחרים בעולם. הכנס זכה להדים חיוביים ולהתעניינות רבה. הפקת גיליון מיוחד זה, בעקבות הכנס, מאפשרת חשיפת מחקרים נבחרים לקהל רחב של מתעניינים, אנשי מחקר מדיניות ועשייה, בתחום.

גיליון מיוחד זה של כתב העת "הגירה" מכנס בתוכו מאמרים מכנס ההגירה הבינלאומי השלישי (מאי 2014).

היו אתנו בפעילויות הרבות של המכללה ושוטו עמנו מעבר לאופק.

פרופ' שוש ארד

נשיאת המרכז האקדמי רופין

אני שמחה להציג את הגיליון הרביעי של כתב העת *הגירה*, היוצא לאור בשיתוף פעולה בין **המרכז האקדמי רופין לבין הסקציה דמוגרפיה והגירה של האגודה הסוציולוגית הישראלית**. גיליון זה, עבורו שימשתי כעורכת אורחת, הנו אסופה של הרצאות ומאמרים שהוצגו בכנס ההגירה הבינלאומי שהתקיים במרכז האקדמי רופין במשך יומיים במאי 2014. הכנס, שהתקיים בשפה האנגלית, עסק במגמות ההגירה בעולם ב-25 השנה האחרונות מאז נפילת חומת ברלין. בכנס הציגו חוקרים ממדינות שונות בעולם לצד חוקרים ישראלים סוגיות שונות הקשורות להגירה ולשילוב מהגרים ב-25 השנה האחרונות. בעקבות "קול קורא" לשליחת מאמרים לכתב העת אותו פרסמנו לאחר הכנס התקבלו לשולחן המערכת מאמרים רבים. לאחר מיון ראשוני הוחלט לפרסם רק מאמרים שהוצגו בכנס. למאמרים בוצע תהליך שיפוט קפדני על ידי שני קוראים אנונימיים, כמתחייב מכתב עת מדעי. בסיום תהליך זה התקבלו לפרסום תשעה מאמרים, מתוכם שניים בשפה העברית והיתר באנגלית. מתוך תשעת המאמרים בגיליון מיוחד זה שלושה מאמרים מכווני מדיניות בעוד ששת המאמרים הנוספים מבוססי מחקר אקדמי.

את הגיליון הרביעי פותחים שלושה מאמרים מכווני מדיניות. המאמר הראשון, **הסתכלות אחורה על מגמות הגירה ב-25 השנה האחרונות**, נכתב על ידי **הוורד דנקן**, מאוניברסיטת קרלטון באוטווה, בקנדה. דנקן משמש גם כראש פרוייקט המטרופוליס הבינלאומי, פרוייקט המקדם מדיניות ומחקר בתחום ההגירה בעולם. במאמרו סוקר דנקן את המגמות הבולטות בהגירה ב-25 השנה האחרונות מתוך ראייה מכוונת מדיניות בנוגע לניהול הגירה, השתלבות מהגרים והשפעות של הגירה על מדינות משלחות ומקבלות. במאמר מתוארים השינויים הרבים המתחוללים בעולם בהקשר להגירה ואשר באים לידי ביטוי בהתגברות תופעת ההגירה ובצמיחתן של פרדיגמות חדשות בנוגע לשילוב ולתהליכי התאזרחות. המאמר השני בגיליון, **מגמות מדיניות בהגירה- מדוע הגירה צריכה להיות מרכזית במדיניות ציבורית?**, נכתב על ידי ריצ'רד לוויס מאוניברסיטת וריג'י בבלגיה. לוויס שימש בעברו כראש יחידת ההגירה והפליטות בנציבות האירופית (European Commission) ובמאמר נעזר בניסיונו הרב בנציבות על מנת לנתח את מגמות ההגירה העכשוויות באירופה. טענתו המרכזית היא שלאורך שנים הייתה נטייה מוטעית להתייחס לתופעת ההגירה כתופעה נקודתית וייחודית. ההיסטוריה מלמדת כי יש להגירה השפעה רב תחומית ויש לנתח אותה לאור אירועים פוליטיים ובהקשר אנושי רחב יותר. במאמר מוצגות המגמות הבולטות בהגירה בהקשר האירופאי

ובבחנת הטענה האם ניתן לנהל הגירה. המאמר השלישי, המכוון אף הוא לסוגיות מדיניות, מופיע תחת הכותרת **ההגירה העכשווית: בין זכויות אדם, חופש תנועה וזכות השיבה**. המאמר נכתב על ידי **ג'ק עמר** מאוניברסיטת פריס-דופין בצרפת. במאמר מנתח המחבר את ההגירה העכשווית בעולם לאור דפוסי הגירה בעשורים האחרונים. המאמר סוקר ומנתח את המושגים זכויות אדם, חופש התנועה וזכות השיבה. מושגים אלו מאתגרים את האיוון שבין זכות המדינה וזכות הפרט. במאמר מודגמים מושגים אלו במדינות שונות, תוך חידוד ההשלכות למדיניות הגירה.

ששת המאמרים הבאים בגיליון הנם מאמרים המבוססים על מחקרים אקדמיים ואשר ממצאיהם הוצגו בכנס הבינלאומי. שני המאמרים הראשונים הנם מאמרים בעברית של חוקרות ישראליות ועוסקים במהגרים לישראל מארצות המערב. המאמר של **קארין אמית ושירלי בר-לב** מהמרכז האקדמי רופין עוסק ב**כינונה של זהות טרנס-לאומית בקרב עולים מצרפת המועסקים בחברות דוברות צרפתית בישראל**. המחקר בוחן, באמצעות שילוב שיטות איכותניות וכמותיות, את ההשלכות שיש לדפוס תעסוקתי זה על תחושת הזהות וההשתייכות של העולים מצרפת לחברה הישראלית. המחקר מציג את הזהות התרבותית הפרטיקולרית שפיתחו עולי צרפת, זהות המשלבת בין זהות פרנקופונית-צרפתית וזהות דתית-יהודית. המאמר הבא בגיליון הוא של **סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין** מהמרכז האקדמי רופין ושל **סבינה ליסיציה** מאוניברסיטת אריאל וכותרתו **גישת אסימילציה סגמנטית דתית: הישגים לימודיים של מהגרי המערב במערכת החינוך הישראלית**. מאמר זה בוחן, באמצעות נתוני משרד החינוך, את שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב שלוש קבוצות של מהגרים בני הדור הראשון והשני מארצות המערב: דוברי אנגלית, דוברי ספרדית ודוברי צרפתית. ממצאי המחקר מצביעים על הבדלים בין הקבוצות ומוסברים על ידי דפוסי השתלבות התואמים את גישת האסימילציה הסגמנטית.

המאמרים הבאים בגיליון הנם מאמרים באנגלית. המאמר הראשון הוא פרי של שתוף פעולה בין **הני זובידה** ממכללת עמק יזרעאל ו**רובין הרפר** ממכללת יורק בארה"ב. המאמר עוסק במקרה הישראלי וכותרתו **"מגנט הכסף" - (חוסר) מוביליות והגירה זמנית מאסיה של מהגרי עבודה בישראל**. מאמר זה מתמקד בפרקטיקות של העברת כספים על ידי מהגרי עבודה לארצות מוצאם ובוחן את ההשלכות של פרקטיקות אלו על המוביליות הכלכלית שלהם. המחקר, המתבסס על ראיונות עם מהגרי עבודה אסיאתיים בישראל, מצביע כי בעוד העברת הכספים מהווה דרך לביטוי טרנסלאומיות המהגרים עצמם נותרים לא

מובילים. המאמר של **מריסה רדיש** מאוניברסיטת אמסטרדם בהולנד מופיע תחת הכותרת **הגירה מצפון לדרום: ההשפעה של הגירה בינלאומית במחוז צ'אפלה במקסיקו**. המאמר סוקר את השינויים הסוציו-תרבותיים שחלו במחוז צ'אפלה במקסיקו כתוצאה מהגירה בינלאומית של מהגרים מארצות הברית ומקנדה אליה. המאמר המתבסס על ראיונות עם גורמים שונים במחוז מציג את התפיסות החיוביות והשליליות כלפי המהגרים המגיעים ממדינות הצפון למחוז המסורתי יותר במקסיקו. המאמר הבא הנו של **רוברטה מדה-וינדישר** מהמכון האירופאי לזכויות מיעוטים באיטליה. במאמר שכותרתו **הגירה וניהול שונות בחברות חצויות: המקרה של האוטונומיה במחוז בולזנו\דרום טירול**, נבחנים יחסי הגומלין בין קהילות אתניות מסורתיות "ישנות" לקהילות אתניות שמקורן במהגרים ונתפסות כקהילות "חדשות" במחוז האוטונומי בולזנו\דרום טירול באיטליה. דרך ניתוח המקרה של המחוז, נבדקת המדיניות כלפי הקבוצות האתניות השונות והשלכותיה המשפטיות, במסגרת השיח המורכב בין המחוז האוטונומי לבין הממשל המרכזי באיטליה. חותם את הגיליון מאמר של **אושה ג'אורד ופרנזה צ'אז** מאוניברסיטת ריירסון בקנדה. המאמר שכותרתו **למידה מתוך הצלחה: הודים-קנדיים ודרכים לשיפור המצב הכלכלי**, מציג שילוב מעניין בין תיאוריה לפרקטיקה. המאמר מפרט ממצאים מתוך דיוני שולחן עגול בכנס ייחודי בן יומיים שהתמקד בשילוב הכלכלי של מהגרים הודים בקנדה. בכנס השתתפו אנשי אקדמיה, אנשים העובדים בתחום, יזמים ואנשי מקצוע הודים-קנדיים אחרים כדי לדון בסוגיות הקשורות בשילוב כלכלי מוצלח של הודים בקנדה. המאמר מנתח את המסרים העיקריים שעלו מהדיונים לאור תיאוריות רלוונטיות ומדגיש את הגורמים האישיים והמבניים שמסייעים לשילוב כלכלי ולהפחתת מחסומים מערכתיים על מנת ליצור מערכות תמיכה עבור קהילת מהגרים זו.

המאמרים הכלולים בגיליון זה עברו שיפוט קפדני של קוראים מומחים, במגמה לשמור על רמתו האקדמית הגבוהה של כתב העת *הגירה*. אני מבקשת להודות לעורכים הקבועים של כתב העת, פרופ' סרג'ו דלה-פרגולה ופרופ' רחל שרעבי, על הלווי המקצועי והצמוד. כמו כן, חשוב להודות לקוראים המקצועיים שנענו לפנייתנו ותרמו בהערותיהם המשמעותיות לאיכותו המדעית של כתב העת. תודה עמוקה לדורון דגני ולאלכס סטוטלנד, רכזי המערכת של כתב העת וקהילת הגירה ודמוגרפיה בעבר ובהווה, על השקעתם הרבה.

ד"ר קארין אמית

עורכת אורחת

Policy Oriented Papers

מאמרים מכווני מדיניות

A look back at migration trends over the past 25 years

Howard Duncan

Abstract

Any discussion of a quarter century of migration trends is bound to be idiosyncratic to the author; choose another author and you will have a different selection and interpretation of trends. In this short article, I will review some of the trends that strike me as of special significance, particularly from the point of view of policy for managing migration, the integration of migrants, and the overall effects of migration on both receiving societies and countries of origin. My limited hope is to generate a discussion amongst researchers and officials about what we need to take into account to ensure that our responses to migration phenomena, whether we be academic researchers or policy makers, are pertinent to contemporary realities. Many of our deepest assumptions about migration are rooted in past trends and, unless we want to risk misleading analysis, it is our responsibility to understand how migration changes. A look back at a quarter of a century affords an opportunity to do just this.

Howard Duncan - Head of the Metropolis Project, Carleton University, Ottawa, Canada

More migration

We have been witnessing a significant growth in migration itself, in research on migration, and in policy activities in the field. No longer is migration on the lower shelves of the policy world and no longer does it occupy a marginal status amongst social scientists. The magnitude of migration commands attention and does so globally. At roughly 232 million migrants in 2013, the world's stock of migrants has more than doubled since 1980, and the UN Population Division projects it to grow to 400 million by 2050, a growth level that outstrips the growth in global population. Why we are observing this trend towards ever greater numbers of international migrants is an exceedingly complex story, but part of the story is that global wealth levels have increased and this has enabled more people to migrate. The "migration hump" effect, first described by Phillip Martin in 1993, is on full display here. Wealth gains throughout the world, but especially in rapidly developing countries such as China and India, have helped to make emigration possible for more people and their families. Of note in this regard is that, in 2010, South-North migration outnumbered South-South migration for the first time. Migration to the North is more expensive than migration to other countries in the South, and wealth gains in the South have fuelled migration to wealthier countries for not only work but increasingly for education. Of course, the wherewithal to leave will affect migration levels only if there are countries of destination willing to receive migrants. In the North, this has been the case with growing numbers of countries seeking migrants and opening their borders to those who qualify for admission, especially those with skills on offer, who can contribute to their economies, and who can offset some of the effects of demographic stagnation or outright decline. There has been a sharp increase in the awareness of demographic trends and their implications for economic and overall societal well-being. Over the past quarter century, this awareness has shifted towards acceptance and, as a result, more countries are turning to actively managing migration to counter some of the effects of population ageing if not decline.

Accompanying growing wealth and a rising appetite for migrants in many countries have been improvements in technology that have reduced the costs of migration and reduced the risks of leaving one's homeland. For one, transportation costs have fallen dramatically over the past 25 years, allowing more people to migrate and more often. Extraordinary developments in personal communications technologies have allowed migrants and those back home to remain in close contact at little expense, something that was not possible before the proliferation of cheap cell phones and internet-based e-mail and other communications tools such as Skype and various social media. More frequent communications and more frequent physical returns to the homeland as well as visits by family members to the destination societies reduces greatly the personal and social costs of migration. Whereas emigration once meant a nearly complete rupturing of connection save for postal services, it is no longer so

with the result that more are not only able to migrate but more are willing to do so, either temporarily or relatively permanently. For employers, lower travel costs mean that it is easier for them to bring migrant workers to their job sites, and for the workers, it is more feasible for them to work abroad temporarily and to re-unite with their families more often, again reducing the social costs of migration. The technologies that we associate with globalization have changed migration patterns in ways to be discussed later, and they have also changed the ways in and degrees to which newcomers integrate into their societies of destination. Each of these has had and continues to have major impacts on societies and their governments.

But it has been not only the greater willingness of countries to receive migrants that has driven numbers higher. Over the past generation we have witnessed the effects of societies that had been closed opening their borders to allow their citizens to leave. The collapse of the Soviet Union and the re-configuration of Europe have seen an enormous impact on migration both out of the former Soviet Union but of migration to Russia, especially from former Soviet states. Russia now stands as the world's second largest migrant receiving country, whose migrant stocks are second only to those of the United States. The opening of China sent millions of migrants to destinations throughout the world including to countries in the North whose immigration objectives were met to a large extent by Chinese outflows. Today, approximately 60 million Chinese live outside China, most in East and South-East Asia but with growing numbers in the West and in African countries.

South-North migration and South-South migration are now of similar magnitudes at approximately 35% of world totals each, again, with South-North having a small edge; North-North migration accounts for a growing number and now stands at 23% while North-South migration remains low at 6% of world totals. Long ignored, South-South migration is now receiving greater attention in the academy and by the international community, in part owing to the explosive growth in interest in the development effects of migration about which I will say more later in this article. Another notable trend that is receiving considerable attention is the proportion of women amongst the world's migrants. Although this proportion has hovered around 50% since 1960, what is gaining attention is the rising population of female labour migration. Women no longer move principally to accompany their husband; rather they are more and more moving in order to work and to remit money to their families in the homeland. The effects of this shift in female migration patterns on families and social structures in the homeland are now being carefully studied in the universities as well as by civil society organizations. These studies often bring with them cautions about these effects and advocate that measures be taken to mitigate harms caused.

New paradigms

Much traditional thinking about migration is rooted in an assumption that, by and large, those who migrate to a new country do so intending to remain in that country for the rest of their lives or at least until well into retirement when a desire to end one's life in the homeland may come to prevail. The idea of migration as a uni-directional permanent flow has not only long dominated the academic treatment of the phenomena but has to a significant degree determined policy on migration, integration, and citizenship as well as advocacy on the migrants' behalf. Those states that invested in immigration and integration management did so in the belief that the migrants were going to stay and that the enduring nature of their coming to a new country justified the investment. It is not uncommon that states that invest in integrating newcomers do so for only those with permanent residency visas and not for temporary residents. And to extend the logic, many countries that offered permanent residency to migrants expected them to naturalize as citizens and thereby transfer their allegiances to their new homeland.

Although this traditional picture of the immigration-integration-citizenship process still finds a great many examples in 2014, it can no longer be said to be the only norm. Once again, it is tempting to locate the underlying forces behind the new multiple migration paradigm in contemporary globalization, particularly the reduced costs of travel, the overall lower costs and risks associated with migration, and the exceptional ease of global communications including the transmission of knowledge. In addition, however, here we must add in the effects of the global war for talent, described in the late-1990s by the consulting firm McKinsey and Company and still the subject of serious analysis by them and now many others.

The war for talent is rooted in demographic trends, shifting global economic power centers, a steep rise in knowledge-based economic activity, and a sharp increase in demand for workers with higher levels of education. As time has gone by, the demand for brains has grown over that for muscles, but the supply of those with the education-in-demand remains insufficient and the talent war has resulted. This is not going away any time soon as a quick look at the contemporary global demographic projections will show. UN population projections are of global growth through to 2100, levelling off at approximately 10 billion inhabitants. All projected growth will be in developing countries and none in the developed world taken as an aggregate. Again, the demand for talent will be worldwide and not only in more developed countries. The problem arises in the current and projected future age structures of the world. Now, 90% of people age 15 and under are in developing countries. This is a large part of the world's future work force, and yet many of these young people will not receive an education that will equip them with skills in demand by modern businesses not only in the OECD countries but throughout the world. The competition for talent is with us now and will only intensify in the future.

This competition is already having an effect on migration trends and has seen new players enter the field of countries seeking immigrants, especially those with high skills. Prominent among these new players are China, Korea, Japan, and India whose need for highly skilled workers far exceeds the domestic supply. This situation will certainly change the nature of immigration policy in the future as countries and their businesses and universities will need to establish themselves as highly attractive destinations. This policy imperative will affect not only those countries new to the game but as well as the traditional settler societies of Australia, Canada, New Zealand, the United States, and Israel who are already facing pressures from the new entrants to the competition. Canada, for example, has lost an estimated 500,000 of its citizens to China which now offers highly competitive opportunities that were simply unavailable even a decade ago. Once a concern primarily for countries of origin, net migration, the difference between inflows and outflows, has begun to take on much greater importance for destination societies, some of which saw reversals of flow as a result of the global recession that began in 2007.

What this means for those with skills is a far greater set of options than would have been available to them 25 years ago. This is what has led to the multiple migration paradigm. Talented individuals and their families are now able to migrate from one country to another easily because of the high quality and lucrative jobs on offer throughout the world. One form that this takes is what is becoming *traditional transnationalism* whereby people live in more than one country simultaneously, travelling between them for business, familial, or social purposes. But more recently, we are seeing patterns of migration in which people move from one country to another to another with no stable home that anchors them. This “new mobility” may not yet represent the bulk of migrants, but it is a significant aspect of contemporary migration, one that academic researchers and policy officials alike have yet to fully incorporate into their work. Not only do these recent patterns diverge from what we have long considered the norm, they will change the policy landscape not only with regard to managing migration in a newly competitive environment that has, notably, replaced an environment in which managing migration meant primarily preventing its occurrence but also with regard to the management of integration and citizenship.

Integration and citizenship

As noted earlier, our standard views on integration and citizenship have leaned on the assumption that migration was one-way and permanent, that integration was what one might term the “natural desired outcome” for newcomers to a society given that it was to be their new home. That integration was natural and desired meant that policy and programs in this regard tended to emphasize removing barriers to this otherwise natural process, barriers such as language, limited access to jobs, discrimination, affordable housing, and access to education, health care, and other social services. From the point of view of societies of destination, integration was attractive because it enabled

immigrants to work and otherwise contribute to the society, it fostered social harmony and co-operation in part by creating a shared language, and it allowed the citizens of the society to feel confident that immigration was not going to endanger their norms and values. Note, however, that the operating premise here was that immigrants wanted to integrate into the mainstream of the society of destination, that it was in their interest to do so. Traditionally, this seems to have been the case. It was the societal mainstream that offered the best jobs and opportunities to lead a more comfortable life. It was the societal mainstream that would educate one's children and allow them the opportunity for a bright future. And so on. But the incentive structures change entirely when permanent residency is not part of the immigrant's plans.

Many migrate for relatively short stays to gain education, work experience, and simply to experience another society. Following these stays, migrants, especially those with higher skills, may move to a third country or return to their homelands to apply their human capital newly enhanced by their experience as migrants. Again, the lower costs of migration make this a more realistic option than in the past and the ubiquity of global communications means that migrants are fully aware of the opportunities that may await them back home or elsewhere. Increasingly, migrants want mobility over stability and this means that destination societies must work harder to convince migrants to stay. Consider the tools of higher mobility. Key among them are either permanent residence visas or passports, both of which permit much greater mobility than temporary work or study visas. The incentive structures for entering a country on a permanent residence visa are no longer restricted to the ability to live and work in that society for an indefinite time. Rather, that type of visa allows the migrant to come and go. Acquiring citizenship, once thought to be a product of deep integration and a transfer of allegiance and commitment to the society of destination, is more often now an instrumental matter of acquiring the greatly enhanced mobility afforded by the passport of a fully developed country such as Canada or the United States or the United Kingdom. As much as countries issuing passports may decry these incentives and argue that it is an abuse of a nation's generosity, the migrants' goal of mobility is now part of the environment within which they set citizenship policy. Some countries have responded by increasing the cost of acquiring citizenship through lengthening the required residency period or stiffening the citizenship test requirements. But they do so at their peril given that the quest for mobility is part of the global war for talent; states that restrict access to citizenship may find themselves less able to attract the talent they seek.

Another trend that has emerged over the past 25 years that should affect how we think about integration is that of the middle class suburban ethnic enclave, a phenomenon termed the "ethnoburb" by US geographer, Wei Li. The attractions of the modern middle class enclave are sufficiently strong that they are not the normal places of transitional residence that we normally consider enclaves to be. Traditionally the enclave was a place of initial

residence for an immigrant, a place that was poor, offered limited employment, but also offered a lower-cost lifestyle. Immigrants who lived in the enclave tended to live in very modest and often crowded housing, would work and save money in order to leave, perhaps to live in an attractive suburb. The end result of the incentive to a better neighborhood was that most enclave residents would leave to live in mainstream neighborhoods, a strong mark of integration. The modern middle class ethnoburb defies this pattern by offering high quality housing, good schools, good jobs including professional careers, and virtually all of the services that one would want in a neighborhood and often provided in the homeland language. Increasingly, immigrants, especially those with higher skills, move to these types of enclave upon arrival and remain for extended durations. And in keeping with the new mobility, their departures are not necessarily to a mainstream neighborhood but to another country.

Again, we see incentives structures turned on their heads. Whereas we could once assume that integration into the societal mainstream was virtually guaranteed with the removal of impediments, the new middle class enclave has become its own point of reference for immigrant integration. The enclave has become a competitor for the integration aspirations of more of today's immigrants. It is unlikely that the removal of barriers to integration with the mainstream will have much impact on these dynamics and no society calling itself a democracy can break them up. But societies that are concerned that these enclaves represent integration failures, parallel societies, or security threats will need to understand that the root of the situation lies in incentives. If the societal mainstream is going to be the integration reference group of choice, it will need to offer incentives to overcome what is on offer in the modern middle class enclave. Without competitive incentives, mainstream and enclave are going to need to develop ways to work together towards common civic interests if unwanted forms of parallel society are to be avoided.

Research and policy

As the size of migrant flows has grown along with their resulting stocks, we have seen a growth in the attention paid to migration by researchers in the academy, civil society, and think tanks as well as by policy officials in government and international organizations. The magnitude of migration to the North has had a tremendous effect on domestic policy as well as on the international debate with a sizeable growth in the number of regular regional discussions and discussions among "like-minded" states. The volume of research has grown exponentially over the past 25 years as has its level of sophistication. Organizations around the world have invested in data collection on migration and its effects on societies of both destination and origin, and these data have enriched both the research and policy efforts and, accordingly, the debates on the issues. This has been positive in the main, although data can be used for many purposes including to argue for ever greater restrictions on migration regardless of its benefits. Border controls have

been tightened in many countries over the years despite the recognition that migration, well-managed, confers benefits on destination societies and migrants alike. There have been two principal reasons for the tightening of border controls, one demographic and the other concerning security.

With countries in the global South having very young populations and economies that, although growing, have been unable to offer satisfactory employment to enough of them, the motivations for many of these young adults to migrate have been very high. With only limited legal entries on offer from developed countries, many of these young people turn to unauthorized ways to enter them in search of employment. This situation may well intensify, especially in countries whose economies and political infrastructures are struggling. Large smuggling and immigration consulting industries have grown throughout the world to try to accommodate the wishes of those who want to leave their homelands, and in response governments in the global North have tightened their borders. This can be manifest physically through the erection of walls and fences, patrolling waterways, and intercepting those who are in the act of crossing borders without authorization. But border controls now also include increasingly sophisticated means of issuing travel documents and screening their authenticity at airports and other border points. Security has become a big business, much of it directed towards immigration, including the seeking of asylum. Over the past 25 years, officials have noted the use of the asylum system by those whose purpose is employment rather than protection. Other legal avenues of entry have been exploited by those who may not qualify with the help of smugglers and the immigration fraud industry which has become large and highly capable of circumventing the measures that governments introduce to control migration. But so long as demographic conditions remain as they are and countries in the South are unable to fully employ their citizens, the appetite to move, legally or not, will remain high, and countries of destination will continue to enact strong measures to assert their sovereignty.

National security became a highly significant motivation for strong border controls going back far beyond the 25 years we are looking at here. The emergence of international terrorism in the 1970s and the proliferation of airplane hijackings turned governments' eyes towards border crossings as a vehicle through which to commit terrorism in countries beyond one's own. The emergence of the Al Qaeda threat which culminated in the attacks on New York and Washington in 2001 changed dramatically how borders were managed and how migration was controlled. We still live with the imperative to control borders first and to allow economic migration only once borders are fully secured.

The highly public worries over security and uncontrolled irregular migration have turned the public against immigration and asylum in many countries, perhaps most notably in Europe, although the United States, a country with a very long and positive history of welcoming immigrants and refugees, is now experiencing a serious backlash against immigration over what many regard as out-of-control unauthorized flows. These worries have fed anti-immigration politics which have gained considerable ground in many countries, reversing to a certain extent the acceptance of the demographic and economic need for immigration in many of these same countries. This disappointing shift in public opinion in some European countries comes after a long-awaited recognition that immigration is in their long-term interests and that immigrants should receive support from the host society in the form of integration programs. Much of this positive sentiment has been stilled and immigrant-citizen relations have soured significantly.

More positively, we have also seen over the past quarter century a rise in concern for the human rights of migrants including migrant workers, children, and women. The international community has responded dynamically to research in this area and calls from civil society for action to protect these rights. The United Nations has created new offices and positions in this regard supported by member states and other institutions of the international community most notably the International Organization for Migration. Partly in response to the growing concerns over the rights of migrants, we witnessed a continuing effort towards the governance of migration for the mutual benefit of host societies, countries of origin, and the migrants themselves. Calls for the creation of a World Migration Organization on analogy with the World Trade Organization proliferated in the 1990s and led to a number of initiatives such as the Bern Initiative, the Global Commission on International Migration, the United Nations High Level Dialogues on Migration and Development, and the Global Forum on Migration and Development which continues today. Common to each of these efforts has been the protection of the rights of migrants and an expression of frustration at the failure of the UN Convention on the rights of migrant workers and their families to find significant support, especially in developed countries. Nevertheless, developed countries are major players in these other fora, which is an indication not of their cynicism but of their genuine interest in these issues. As is often the case with the international community, progress has been slow and there is no realistic expectation of a World Migration Organization with normative authorities emerging any time soon. But the fact that the Global Forum on Migration and Development continues is reason for some optimism.

The goal of managed migration remains in place for many states but it is a distant reality for some whose migration inflows are largely irregular. We have seen a growing desire and willingness on the part of regional groupings of states or states that share certain approaches and program structures to collaborate, if only to share

information and experiences. We have seen impressive gains in this form of international diplomacy in the Americas, in Oceania, in the ASEAN group, and, of course, in the European Union where migration management has achieved much but where the challenges of irregular migration and labour migration from outside the EU are still largely unresolved. The dream of some to establish a system of global governance will remain but a dream for the foreseeable future. The agendas of the North and the South are far too divergent for a normative agreement to be achieved. For many years, the disagreements have focussed on the rights of workers from the South to enter countries of the North for employment, the North insisting on retaining sovereignty over who lives and works in their territory and the South seeking concessions, often in the name of broad human rights. This political deadlock prevented the United Nations from holding a conference on migration, but what might have been an end to global discussions on migration proved instead a beginning owing to the link between the issue of work to the issue of development. The first United Nations High Level Dialogue on Migration and Development in 2006 identified a basis for global discussion in the mutual development benefits of migration for both countries of destination and origin.

Although the initial impetus for the discussion began at the United Nations, the momentum has been carried through the Global Forum on Migration and Development which is states-led and therefore does not bring with it a risk of normative measures. Lowering the political stakes has allowed both North and South to participate in the discussions which have raised awareness of the issues associated with migration as it affects development and led to a greater degree of understanding of what governments and the international community can do to enhance the contributions that migration is able to make to development. The difficult issues of who has authority to manage international migration have been allowed to sit on the sidelines while countries turn their attention to measures that can help, even if they are less than dramatic in their effect.

Much of the discussion over the past 15 years has been on remittances, particularly as their magnitude grows to well beyond levels of official development aid. Attempts have been made, and with some progress achieved, to reduce the cost of sending remittances; this is no simple matter given the concomitant concerns with money laundering systems, some of which have supported international terrorism. Human rights have commanded considerable attention, in particular the rights of migrant workers. But we have also seen a trend to look at the role of diaspora in homeland development, a trend that is fully evident in the attention that diaspora are receiving not only by governments and civil society but by academic researchers. A rapidly growing number of states have created ministries responsible for diaspora relations in the hopes of attracting investments, remittances, and return flows. The potential for the return of émigrés with enhanced human capital is growing as the economies of developing countries begin to offer stronger incentives to return to the homeland either permanently or transnationally. China

and India are perhaps at the forefront now, but return migration is growing throughout the world and policy on managing return migration and re-integration is gaining traction. This is a significant change from 25 years ago when managing migration was seen almost entirely as a matter of reducing flows out of countries of origin. Return migration being motivated by economic developments in the homeland is far more positive than it being brought about by deportations from destination countries.

Some closing observations

Broad characterizations of a quarter century of migration will always be limited in their scope given the complexity of the phenomena and the many distinct situations that exist. The world is not headed in a single direction in migration or its management or integration and its management. But we can make a few general points, especially owing to the greater availability of statistical data. Migration levels have grown and grown faster than the rate of population growth. We know that South-North and South-South migration dominate global flows and that most flows are regulated. Governments have become more knowledgeable and sophisticated in their thinking on migration and its effects on their societies as have academic researchers and civil society. The result of this is greater visibility of migration-related policy throughout the world and more and more countries becoming actively involved in the processes, including in international collaboration. In broad terms, this is for the better, not only for destination societies but countries of origin and the migrants themselves. We have seen a much greater acceptance of the inevitability of migration and of its widespread benefits so long as it is managed responsibly. This is a marked change from even 15 years ago when it was common for national migration policy to be oriented towards preventing migration altogether. This has given way to objectives of managing the entry of migrants for national ends.

This is not to say that no ground has been lost. Attitudes towards immigration have hardened sharply in many countries; human trafficking and migrant smuggling continue apace with devastating consequences as the demand for irregular entry rises; political conflicts have resulted in a staggering number of refugees, internally displaced persons, and others in need of protection; and the largest share of the burden has been placed upon neighboring countries whose capacity to support these desperate people is stretched to all possible limits. Environmental disasters have produced large numbers of internally displaced persons as well as what some wish to term 'environmental refugees', and there is a fear that climate change will produce ever greater numbers. Here again, we are seeing academic and policy responses to these situations which offer a measure of hope that the challenges will at least not be ignored.

These problems present challenges to not only national governments and civil society but to the international community which is perhaps not as well-equipped with modern legal instruments as it might wish to be. The refugee convention is by all accounts outdated, but no one will risk opening it to amendment for fear of losing ground in the process. The ideal for some of a general agreement on labour migration has not moved forward, even within most trade blocs, and the intensifying global competition for skills could reveal the risks of this lacuna for countries in both the North and the South.

But the drive for the respect for migrants' rights, the recognition by more and more of the widespread value of migration for both receiving societies and homelands, the enhanced levels of trust amongst states through the global discussions on migration and development, and the overall greater degree of sophistication that is being brought to the issues leave grounds for optimism that the situation will improve over the next 25 years.

Policy trends in Migration: why migration should be central to public policy

Richard Lewis

Migration trends in Europe

There is a tendency amongst migration specialists to see their field as exceptional. Migrants are indeed people with their special issues. But, as a result a common error is to analyse migration in quasi isolation from the geo-political and social stresses to which our world is prone. It is therefore necessary to examine migration issues in the light of political events as well as in a human context.

This is not just human rights issue. It has to be born in mind that not only migrants (that is people who have moved from one part of the world to another) suffer integration problems so do many others at the bottom of the social spectrum. The essential point is that migrants have special issues but these issues are not necessarily unique to them. When addressing migrant integration, policy makers, for example, have to be cognizant of the social context of the general population.

In this light, this paper will address migration trends principally in Europe. However, similar issues and discourse can be observed in most areas of the industrialized world.

Richard Lewis - Senior Research Fellow at the Institute for European Studies Vrije UNiversiteit Brussel. Previously, he was Acting Head of Unit, Immigration and Asylum at the European Commission.

Geo-political issues

A current example on the geo-political front is the crisis in the Ukraine. The conflicts that have arisen between those of Russian origin and those who consider themselves "true Ukrainians" stem from historical migrations either through conquest, annexation, economic opportunity or politically engineered population shifts. Arising from the Ukrainians's history, about 17% of the country's population consider themselves ethnic Russians. It is a deeply divided society that cannot make a categorical choice concerning its preference for the West or its adherence to roots in Russian society and culture (Lieven 2014)

However, as in the 1990's crisis and wars in the Western Balkans, it is not a simple equation of "Ukrainians" and "Russians". Families are mixed, some Russians speakers consider themselves true Ukrainians and territories are not, to use a somewhat unpleasant turn of phrase "ethnically pure".

How does this relate to current migration issues? The current discourse on migration is very pre-occupied with similar questions. If I am a migrant, where do I belong, where do my loyalties really lie? Can I continue to speak my own language in my community? How am I viewed in my host society if I continue to practice my religion or display my culture of origin? These integration preoccupations are repeated wherever we see large migration clusters in countries of immigration, for example, the Russians in Israel. There are many other examples that stem from geo-political circumstances and transfers of population whether historical or more contemporary: Northern Ireland in the 17th century still rumbles on; exchanges of population between the newly independent states of India and Pakistan in 1947; current displacements of population in Syria and northern Iraq.

The first conclusion, therefore, is that we should be paying much more attention to geo-political situations and historical background in the migration debate than hitherto. Of course, each example has different circumstances and not all are comparable. However, just by taking these random examples, we can observe that migration specialists seem to be more concerned with micro questions such as language tests, points systems and the like than in their observation of geo-politics. Preparation is better than hand-wringing. One could argue that academics and even politicians have little or no control over world events. One can counter this by saying that, like constitutional monarchs, they can be consulted and have a duty to encourage (or discourage) and warn. In the depths of foreign ministries and situation rooms, one might hope, but doubt, that analysis includes examination of the origins of the local population.

People are comfortable in an environment where their culture is respected. They can adapt to a host culture over time. But sometimes, as in the Ukraine, that time is long and painful. The historical and cultural background of a population feeds back into the integration questions where populations are mixed, namely the cultural comfort zone and political voice of minorities.

Polarization of the migration debate

The second issue that is relevant to the migration debate is that it is a highly polarising political argument. The advocates of immigration maintain that immigration can fill skills' shortages and create economic growth. Those against immigration will declare with equal certainty that immigration puts a strain on social services and takes away jobs from the indigenous population. Immigration, in some European countries, is top of the list of political concerns and proved to be highly divisive in the run up to the European elections in May 2014. The rise of right wing parties for which immigration is the

bugbear exploits the fears that large scale immigration can inflame. The gains made by the right in the May elections bear witness to those fears.

Of course, the issues are much more subtle than both sides of the debate care to admit. Like all complex social questions there has to be a balance of benefit to the host society. Why is it that people resent immigration when there are jobs available that the local population are either unwilling or unable to do? This is a topic in its own right and reflects the concerns that people have when they see that their societies are changing in their lifetime in what they perceive to be threatening ways. The discourse on immigration has to address these concerns. They cannot just be dismissed for the sake of convenience.

Current immigration discourse in Europe

Europe is facing many of the same challenges on immigration that beset other industrialized parts of the world – the need for highly skilled people, the negative dependency ratio due to an ageing population, the need to face up to growing intolerance of “the other” in its midst.

Europe needs talent. There is undoubtedly a global race for talent which Europe is not in a strong position to win partly because it has no clear, coherent continent-wide policy on economic migration (Munz 2014). In spite of the “Blue Card” scheme, mobility within Europe is poor and there are political moves to make the EU wide freedom of movement more restrictive. If the Conservative Party in the UK wins the election due in May 2015, they are committed to a referendum on Britain remaining in the EU. Top of the agenda will be immigration from other EU countries and the UK, whatever the result of the vote, will press for restrictions on free movement of persons. This is one of the founding principles of the Union and any such moves will be fiercely resisted. In the short run, Munz argues that Europe needs more labour mobility between EU Member States given the high unemployment in some and the shortages of skills in others. However, he notes that there are three problems: achieving political majorities in favour of a proactive migration policy, making Europe more attractive to both internal and external migrants and moving away from unilateral policies. There is still evidence that, while migration to Europe remains strong, it is decreasing with uneven reductions between the Member States (OECD 2011)

Europe has an ageing population and an increasing dependency ratio. In Japan, Russia and South Korea the domestic labour force is contracting and the same will happen in Europe. Within ten years Japan and Western Europe will have the oldest populations in the world. According the UN’s Population Division (United Nations 2013) there are around 600 million people in the world over the age of 65; this figure will almost double to 1,1 billion. The economist Amlan Roy also forecasts that a smaller workforce will reduce GDP; in the case of Germany this could be as much as half a point. Migration could allay longer term labour demand but cannot be considered a panacea because it will bring in its wake issues of integration and political resistance (Rand Corporation 2013) Changes in population structure have implications for growth, labour markets and above all welfare systems. It will certainly affect migrants in the short and medium terms. Whilst a smaller population does not necessarily lead to a less successful society – witness the Scandinavian model – there is no doubt that the growing dependency ratio and the potential for GDP reduction are factors which need to be considered.

Growing intolerance. Europe faces the contradiction that, whilst there is a strong case for immigration on condition that the social effects on other sections of the population are addressed, there is growing intolerance that will also have knock-on effects on other vulnerable sections of the population (Rubin 2014) The Fundamental Rights Agency of the EU reports strong evidence of growth in negative attitudes to immigrants and incidence of racial discrimination in spite of the fact that all EU Member States are members of the International Convention on the Elimination of Racial Discrimination dedicated to the prevention and eradication of the phenomenon. Often racism is clothed in cherished liberal language such as the right to free speech that is a particularly pernicious manifestation of the phenomenon (European Network Against Racism 2013)

Migrants are frequently the victims and sometimes the perpetrators of discrimination. The most persistent and frequent victims in Europe are the Roma. Gurr (1993) highlights the Roma as having a high birth rate, poor public health and high illiteracy, the latter perpetuating the first two through the generations. The situation of the Roma is *par excellence* an example of existing vulnerable groups being swept up in the negative discourse about immigration. They are not the only people affected by the phenomenon. It tends to have implications for other minorities at the bottom of the social scale such as the Caribbean population in the UK or Muslims in France even though they may be the second or third generation families.

France is a particular case in point. Whilst there is some evidence that France is a somewhat more racist society than other European countries, there is a growing discourse, especially in the United States, that it is grossly so. Aside from the fact that social surveys on this topic are notoriously inaccurate because of the taboo nature of racism, France, with its strong republican rights of man, (sic) one nation traditions derived from the French Revolution and enshrined in the 1905 constitution, makes strenuous efforts to defend minority rights and publishes an annual "state of the nation" report on the issue. The presence of a substantial Muslim population in France originating in its colonial past, has presented challenges spilling over into the international political debate on the Middle East. This is certainly not a welcome development either in France or elsewhere.

The criminalization of irregular migrants. Societies that welcome immigrants face another dilemma that is not easily resolved. Nation states have every interest in deciding who should be admitted to their territory and who should not. Those who enter without authorization or by fraud or who overstay visas should, under this doctrine, be expelled. However, on closer examination, this is a more complex situation than at first sight. The treatment of asylum seekers, for example whose claims prove to be unfounded is particularly fraught because of the confusion in the minds of the public regarding the nature of the concept of asylum and its negative connotations in public discourse in spite of the fact that it is essentially a humanitarian instrument. In the overall consideration of sovereignty over border control one can expect that in the future, there will be increasing irregular migration and legal and human rights challenges to be met.

Internationalization of migration

There is a realization that migration is a phenomenon that cannot only be treated by nation-states or by reference simply to the control of immigration. Initiatives such as The High Level Development on International Migration and the EU's Global Approach to Migration bear witness to the complexity of the topic and the recognition that migration needs to be mainstreamed into international thinking. (European Commission 2008)

In the past, much of the reflection on the internationalization of migration has been centred on development especially as a means of combating perceived excessive or politically unacceptable immigration. This is on the assumption that development of poorer countries would sooner or later transform their standard of living that would in turn morph into a slackening of demand to emigrate. Whilst there is perhaps some substance to that notion, current discourse is more concerned with fitting migration issues into the effects of globalization (Newland 2011) This places the debate at a higher level than just remittances or brain drain.

Whilst there is no shortage of ideas on how to manage international migration, there is most definitely insufficient international action. What steps have been taken are mostly in relation to South-North migration whereas the reality is that of the 230 million migrants in the world, 82,3 million were born in the South and live in the South, slightly more than the 81,9 million born in the South and living in the North (Dumont and Lemaître 2005). There is therefore a need in the EU to stop navel gazing and concentrate more on the outside world. To use a current expression, there should and must be more "joined-up" thinking rather than the isolation of different issues. Where these ideas should coalesce is a moot point but the obvious place would be the United Nations and its sister organization the International Organization for Migration (IOM). A good place to start might be to re-visit the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of Their Families

adopted by General Assembly resolution 45/158 of 18 December 1990, none of the 47 signatories of which are receiving states. This in effect means that it is a dead letter. Would it not be better to consider a revision that would be more widely accepted?

Is it possible to manage migration?

The Tampere European Council in October 1999 (European Council 1999) outlined four guiding principles for EU migration policy: partnership with countries of origin; management of migration flows, fair treatment of third country nationals and a common European asylum system. Of these four principles, the first two are germane to a discussion on trends in the field of migration. There has been progress on the fair treatment of third country nationals and a common European asylum system, but for the purposes of this discussion, it is important to address the issue of whether it is possible to "manage" migration flows and to consider how the progress towards cooperation with sending countries is perhaps a pointer to the future.

In the European geographical and historical context it is clearly more difficult to manage migratory flows than in Canada, the United States or Australia. The geographical proximity of North Africa and the land borders between Greece and Turkey have made it difficult to police both legal and irregular migrants, often with tragic loss of life, as has been witnessed in the Mediterranean. None of these English speaking democracies have the same colonial legacy as many European countries, having

been colonized themselves. This historical legacy is an interesting case in point because it can work both for and against the potential migrant. It has an undoubted impact on both migratory flows and integration strategies. On the positive side, for example, the migrant from the ex-colony has a good chance of arriving with a knowledge of the language and culture; on the negative, the migrant from a former colony may arrive with the notion and local perception that he or she is somehow inferior because of the former relationship between colonizer and colonized.

What are the ways in which migration can be “managed” and what is really meant by this term? What politicians usually mean by “managing” is in reality “controlling”. This is legitimate in the sense that totally uncontrolled migration where people are free to move as they wish is neither politically realistic nor practical. We cannot return to the days of Renaissance Europe. So “managing” means limiting numbers in both the interests of the potential migrants themselves and receiving states so as neither to deceive migrants into thinking that the golden door awaits them nor overwhelming areas of inner cities with people who need language training, schools, hospitals and so on. This latter scenario delivers policy into the hands of the anti-immigration lobby that is all too present in Europe. As always with the anti-immigration lobby, uncontrolled immigration is seized upon and burnished with half-truths. This is why the UK Independence Party the French National front and the Dutch PVV have been playing the anti-EU free movement card.

There are essentially two ways in which migration can be managed, first before arrival and secondly after arrival. Governments can and do encourage immigrants with investment potential or who bring needed skills. They use points systems or incentive schemes to do this. There are managed schemes for seasonal workers. There is humanitarian immigration which is conducted on an internationally agreed rules based system. Last but certainly not least there is the family re-unification issue which is arguably the most contested of all and has led to some harsh decisions.

After arrival, there are, of course, schemes to advise and assist newcomers both run by government or more usually by non-governmental organizations under contract to the government. However, these are often ineffective and neither satisfy migrants nor the host society. A more effective and probably grass-roots organization of pre and post-arrival information, courses and above all language training is essential. Israel provides a fine example of integration techniques especially in the field of language training. However, Israel cannot be used as a universal model because the mind-set of Diaspora immigrants was and perhaps still is very different from that of European immigrants. Whilst it is true that certain sections of Israel’s population came simply to better their lives, it is combined (at least in the earlier immigrations) with a desire to build a Jewish state. There is no such ideological incentive in Europe.

In addition, one should not forget the “punishment” method of migration management mainly to deter irregular migration. Prevention of irregular migration is obviously more attractive to states than detection and expulsion (Peers 2006). Thus instruments such as carrier sanctions and the obligation to return irregular migrants and passenger data requirements can have a deterrent effect. Less effective are sanctions on employers who hire illegal labour which has been tried in the United States and largely failed.

Whilst all of the above can be termed “managing migration”, the degree of success can only be judged by the controversy that surrounds the immigration debate in Europe. Immigration may be tolerated in certain sections of the population but in others it is highly contested. The negative

discourse is framed by citing overall numbers that have risen although they remain well within the capabilities of absorption. The OECD weighted average of foreign born in Europe is 7.8%; 4.5% of the European population still bears foreign nationality. The problem is that certain groups, notably Muslims, are highly visible especially in inner cities. This can create tensions and adverse comment in the popular media and imagination.

A much more promising avenue of migration management is that of **co-operation with the sending countries** which has already gained credence in the EU and other developed parts of the world such as at the US-Mexico border. The European Union has in place Readmission Agreements and Mobility Partnerships with a growing number of sending states. With regard to the **Re-admission agreements**, (Panizzon 2012) they are generally accepted as being a fair tool for return of illegal migrants either to their home country or to a safe third country. The Treaty of Amsterdam conferred shared competencies between the EU and the Member States to conclude these agreements. To date fourteen have been signed and the Council has granted negotiating mandates for others.

The latest and potentially the most important was signed with Turkey in December 2013. These agreements coupled with migration cooperation clauses in Association Agreements reinforce customary international law that obliges states to re-admit their own nationals. There is equally an obligation on the receiving Member States of the EU either to return illegal immigrants or to grant them legal status. This is advantageous to the individuals concerned in that it does not leave them in legal limbo. In turn these instruments provide for an entry ban throughout the EU which limits the use of detention and establishes minimum safeguards for detainees.

The negotiation of **Mobility Partnerships** (Weiner 2012) which have been part of the EU's policy toolkit since 2007 are arguably the most promising instruments to date regarding the management of migration since they are based on a cooperative effort between source countries and the EU. Signatories to date include a number of countries on the eastern border of the EU (Moldova, Georgia, Armenia, Azerbaijan) and Africa (Morocco and Tunisia, Cape Verde). The concept is that signatory countries seek better legal access for their citizens (including for students and businessmen) and in return pledge to help control illegal migration. Partners undertake joint projects to facilitate these objectives.

The effectiveness of these agreements has been questioned not least by organizations in the sending partner states, as was stated by the Tunisian General Labour Union (Tunisian General Labour Union and the Fédération Internationale des Droits de l'Homme 2014):

"Although the Partnership (with Tunisia) ostensibly aims at 'promoting mobility', it has few concrete opportunities for mobility and access to the territory of the EU. It offers only half-hearted commitments to promote legal avenues to access to the European territory, mainly facilitation of short-term visas for the most privileged and/or qualified persons. There is no reference to the issue of family reunification, despite its relevance to families on both sides of the Mediterranean.

The European University Institute echoes this sentiment in a paper published by the Migration Policy Centre (Weiner 2012):

"Until now it is quite clear that Mobility Partnerships (MPs) have focused only on a few aspects of the European Commission's concept of legal migration and mobility, namely: prevention of illegal migration and border governance. Less attention has been paid to economic migration, portability of rights or skills recognition. Other issues as family reunification or integration in the destination countries have been largely disregarded. Unfortunately the majority of the EU Member States involved in the MPs have

not been generous enough to propose real change under this umbrella; instead, many decided to offer already existing legal migration bilateral schemes as their contribution to legal migration part of MPs.”

It is certainly true that Mobility Partnerships have the potential to be lop-sided in favour of the EU's control of illegal migration. Nevertheless as a concept, they represent the beginnings of a cooperative method to address migration management. As such, these agreements, Re-admission Agreements and ad hoc arrangements such as the placement of immigration liaison officers at strategic points abroad should be regarded as more systematic attempts to manage migration as a cooperative effort. This is in contrast with past practice where migration flows of all kinds have often been dealt with as crisis management.

There is an important conclusion to be drawn from this review. Migration is too important and complex to be left simply to chance and, even less, to continue to allow migrants to drown in large numbers in the Mediterranean and suffocate to death in containers exposed to the sun. The way forward is to find better and more affective, fair and mutually beneficial ways for sending and receiving states to cooperate.

References

- Dumont J-C, Lemaître G 2005 *Counting Immigrants and Expatriates* OECD Paris
<http://www.oecd.org/migration/mig/33868740.pdf>
- European Commission 2008 *Strengthening the Global Approach to Migration* European Commission MEMO/08/613 Brussels
https://ec.europa.eu/europeaid/strengthening-global-approach-migration-increasing-coordination-coherence-and-synergies-com2008-611_en
- European Council Conclusions of 16th October 1999 Nr 200/99
- European Network Against Racism 2013 *Recycling Hatred : Racism in Europe Today*
cms.horus.be/files/99935:MediaArchive/publishers/SymposiumReport_LR final.pdf
- Gurr T.R 1993 *Minorities at Risk* US Institute of Peace Washington DC
- International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families Adopted by the UN General Assembly 18th December 1990
- Lieven A April 2014 *Ukraine should be a bridge not a battleground* Prospect magazine pp 36
<http://www.prospectmagazine.co.uk/author/anatol-lieven-2>
- Munz R 2014 *The Global Race for Talent* Brueghel Brussels
<http://www.bruegel.org/publications/publication-detail/publication/819-the-global-race-for-talent-europes-migration-challenge/>
- Newland K 2011 *Migration and Development Policy. What have we learned?* Migration Policy Institute Washington DC <http://www.migrationpolicy.org/research/migration-and-development-policy-what-have-we-learned>
- OECD 2011 *International Migration Outlook*
- Panizzon M 2012 *Readmission Agreements of EU Member States: A case for EU Subsidiarity or Dualism?* Working Paper No 20123/35 Swiss National Centre of Competence in Research
- Peers S 2006 *Justice and Home Affairs Law* Oxford University Press Oxford

Rand Corporation 2013 *An analysis of Global Societal Trends to 2030 and Their Impact on the EU*
<http://www.rand.org/randeurope/about/news/2013/global-societal-trends-eu.html>

Rubin Jennifer et al 2014 *Intolerance in Western Europe* Rand Cambridge
<http://www.rand.org/randeurope/research/projects/intolerance-western-europe.html>
<http://www.rand.org/randeurope/research/projects/intolerance-western-europe.html>

Tunisian General Labour Union, FIDH et al Declaration of March 17th 2014
Migration and Mobility http://www.fidh.org/IMG/article_PDF/article_a14960.pdf

United Nations Population Division 2013

Weiner Agnieszka 2012 *Mobility Partnerships – What impact do they have on legal migration and mobility?* Migration Policy Centre European University Institute Florence
<http://blogs.eui.eu/migrationpolicycentre/mobility-partnerships-what-impact-do-they-have-on-legal-migration-and-mobility/>

The contemporary migration between human rights, freedom of movement and right to return

Jacques Amar

Abstract

The present paper aims to show the specificity of contemporary migration in light of migrations of previous decades: Migrants today have rights whose implementation is contributing to a re-allocation of State prerogatives due to the principle of disjunction between nationality and citizenship introduced by the Universal Declaration of Human Rights. This disjunction is a determining element in the current redesign of borders, of which the European construction is an archetype.

These migrations are upsetting the balance between the right of the State and the right of the individual. They are also rebuilding individual identities. The right of return was originally defined as a right resulting from the refugee status. Today it has become a modality of migration policy pursued by certain States, such as the new regulations adopted by Spain regarding Jews expelled during the Inquisition, or Turkey's regulations regarding the conflict relating to the status of Cyprus. It is a right that any migrant worker must have. As a result, in spite of an ongoing decline in religious belief, it is religion that will contribute to the formation of borders in the near future.

Keywords: human rights, migration, religion, right of return, nationality, borders

Jacques Amar- Senior Lecturer in private law, Doctor in Sociology, University Paris-Dauphine, I2D France.

The migratory phenomena are characterized by the fact that individuals, for various reasons, cross borders. By their demographic importance, migrations modify the social morphology of a country, that is to say, the collective subconscious of the country. Migrations also challenge the principle of rule jurisdiction. To quote the French father of sociology, Emil Durkheim, the infrastructures of a country are dependent on "*whether the population is more or less sizable, more or less dense; depending on whether it is concentrated in cities or dispersed in the countryside; depending on the way in which the cities and the houses are constructed; depending on whether the space occupied by the society is more or less extensive; depending on the borders which define its limits, the avenues of communication which traverse it*" (Durkheim, 1978).

The most significant tool to investigate this kind of social evolution is, for Durkheim, the law that "*...is nothing more than this very organization in its more stable and precise form*" (Durkheim, 1978). In terms of a theoretical framework, this article will adopt the method developed by Durkheim in *The division of labor in society*, comparing the normative structures of societies in order to analyze social changes.

Indeed, the migration process relies on a double interaction: a continuous interaction both between the individuals and the State and between the individuals themselves. In light of these interactions between individuals and the rules within which they evolve, the changes of these rules can legitimately constitute a way of understanding migratory phenomena in the contemporary period and a way to study the national and international responses to these population movements. This article purports to analyze the migratory phenomena by taking into account migration regulations in order to encapsulate the dynamic of the rule of law in the contemporary definition of the identities of individuals and of the frontiers of States. In view of the complex and extensive nature of the subject, we have narrowed our focus to the regulations implemented in the countries of the European Union in light of the United Nations texts.

This socio-legal approach highlights the specificity of contemporary migrations as compared to migrations of previous decades: Presently, migrants have rights the implementation of which is contributing to a reconstruction of State prerogatives due to the principle of disjunction between nationality and citizenship introduced by the Universal Declaration of Human Rights.¹ This disjunction is a key element in the definition of the role traditionally assigned to borders. Thus, borders are no longer delimiting the territorial scope of application of Law. The European construction will appear as an archetype to illustrate this shift.

In this framework, the migratory phenomenon is an ongoing process in the reconstruction of the migrant's identity in which the right of return is the key element. The right of return was originally defined as a right linked to refugee status. Today it has become either a modality of migration policy implemented by certain States, or a right recognized for every migrant worker. That is

and right to return

one of the reasons why in the near future, borders will presumably depend more on the identification of communities than on that of nation-States.

Contemporary migration in the prism of human rights

When he migrates, an individual dissociates his nationality from its natural framework. This decoupling is at the heart of contemporary issues relating to migratory phenomena through precisely the discussions about the extent of the rights of the migrant on a separate territory from his territory of origin. This is a consequence of a new context marked by the recognition of human rights. In this context, paradoxically, the religion of an individual is treated as a central element of the identity of the migrant.

A context marked by human rights

The fact that the first statements of human rights date back more than two hundred years does not mean that the identity of terms between the statements implies an identity of meaning. There is indeed a specificity of the contemporary legal framework stressed by the adoption of the International Convention on the Protection of Rights of All Migrant Workers and Members of their Families dated December 18, 1990, which became effective on July 1, 2003.

It is one of the major characteristics of these past 30 years: The reference to human rights innerves not only the sphere of political discourse but also the whole set of litigation. This phenomenon appears very clearly through the statistics drawn up by the European Court of Human Rights: Between 1998 and 2008, there were four times more cases submitted than during the period extending from 1959 to 1998 (Council of Europe, 2008). The same phenomenon occurs in domestic law. Comparatively, during the seventies, litigants were not used to referring to human rights in litigation. In other words, there is an impregnation by the human rights of litigation that goes beyond the criminal litigation, the traditional field of application of human rights through reference to the presumption of innocence. We are living in a contentious society, in which all individuals are entitled to benefit from human rights and fundamental freedoms. On account of this, the expression of claims changes in form, or even in nature. Individuals, including migrants, somewhat take possession of rules and gradually change the nature of social relations.

This is the major change: The right to litigate in courts no longer concerns only nationals. The Universal Declaration of Human Rights of 1948, a text from which the European Convention of Human Rights constitutes a regional version, differs from the Declaration of the Rights of Man and of the Citizen of 1789. It breaks the classical link between nationality and citizenship and establishes the principle of non-discrimination as a cardinal rule. In hindsight, the entire Declaration of 1948 may be read as

and right to return

negating the States' sovereignty and granting direct rights to individuals. For instance, one could read that *everyone has the right to leave any country, including his own, and to return to his country* (art. 13) and that *"everyone has the right to a nationality. No one shall be arbitrarily deprived of his nationality nor denied the right to change his nationality"* (art. 15). The implementation of this right to leave has an impact on the State's prerogatives. To quote a research paper published by the United Nations High Committee on Refugees: *"Old assumptions that connect citizenship to residency and seek to limit human mobility do not reflect contemporary economic and political realities"* (Long, 2009). Consequently, the distinctions between two identical situations based on the criterion of nationality are now illegitimate. Therefore, the more human rights are used as a contentious standard, the more States have to renounce their rights to distinguish individuals according to their nationality.

The main difference is as follows: The processes integrating waves of immigration that occurred before and after the Second World War are not comparable. Those who arrived before the First World War did not have rights to legitimize their claims. In the words of Hannah Arendt, they were stateless and without any rights. In contrast, the immigrants of the post-Second World War structure their actions and behaviors more and more from the texts. A reversal of perspectives is operating here: Individuals are the recipients of rights beyond the State prerogatives. The dynamic of the rule of law disqualifies the distinction between a national and a foreigner. It challenges the principle of jurisdiction based on borders. Thus, an alien's right is gauged by the values of a "democratic society". Nation-State is no longer relevant.

The European construction, to a certain extent, exemplifies this rupture. First, it legitimizes a restriction of political prerogatives of States on behalf of the emergence of a new conception of citizenship disconnected from national logic. For instance, the European Court of Justice states that:

"The Court considers that withdrawing naturalisation because of deception corresponds to a reason relating to the public interest based on the protection of the special relationship of solidarity and good faith between the Member State concerned and its nationals and also the reciprocity of rights and duties, which form the bedrock of the bond of nationality. That decision is, moreover, in keeping with the general principle of international law. Concerning the examination of the criterion of proportionality, it is for the national court to taken into consideration the potential consequences that such a decision entails for the person concerned and, if relevant, for his family, with regard to the loss of the rights inherent in citizenship of the Union. In this respect, it is necessary to establish, in particular, whether this decision is justified in relation to the gravity of the offence committed, to the lapse of time between the naturalisation decision and the withdrawal decision and to whether it is possible for that person to recover his original nationality" (E.C.J., C-135/08 Janko Rottmann v Freistaat Bayern, judgment of 2 March 2010, summaries of important judgments, European Commission legal service).

Second, it combines two categories of rights: the rights based on the principle of freedom of movement and the rights enshrined in the European Convention of Human Rights that it hinged on the same principle— the supremacy of human rights on the national regulations. The result is the emergence of a European citizenship which changed the possibilities for Member States to influence the conditions of attribution of nationality (Corneloup, 2011). As stated by the president of the Council of Europe, "*The time of the homogenous nation-state is over. Each European country has to be open for different cultures. However, we only have one civilization: of democracy, of individual rights, of the rule of law*" (Council of Europe, 2010).

The adoption of the International Convention for the Protection of the Rights of All Migrant Workers and Members of their Families from December 18, 1990 has extended this dynamic, precisely on a global scale. Paradoxically, the more human rights become a key element in the identity of individuals, the more they tend to strengthen the religious dimension of the migrant's identity.

How religion is becoming a central element of the identity of migrants

The International Convention on the Protection of Rights of All Migrant Workers and Members of their Families is considered the culmination of the conjunction of three international texts: the Universal Declaration of Human Rights of 1948, the Convention to Eliminate all Forms of Discrimination Women, and the Convention on the Rights of the Child. Its adoption coincides with the report issued at the Vienna conference in December 1990, which advocated the recognition of minority rights beyond individual rights in order to facilitate, in particular, the respect for cultures and religions of migrant workers.

For the first time, not only the distinction between nationals and immigrants has been challenged but the distinction between regular migration and irregular migration has also been challenged. Remarkably enough, this convention states in its Preamble:

"Bearing in mind that the human problems involved in migration are even more serious in the case of irregular migration, and convinced therefore that appropriate action should be encouraged in order to prevent and eliminate clandestine movements and trafficking in migrant workers, while at the same time assuring the protection of their fundamental human rights" (Preamble, International Convention on the Protection of Rights of All Migrant Workers and Members of their Families).

This is one of the reasons why the principle of non-discrimination prohibits that the criterion of the regularity of the presence on the ground of a State legitimizes separate regulations. Not surprisingly, most of the countries that ratified this convention are all source countries—meaning countries where migrants come from, rather than immigrate to. No Western migrant country has ratified the convention, even though the majority of migrants live in Europe and North America.

This does not mean that this convention is not having an impact on all of the countries. As soon as the text is adopted, it becomes part of international law, even if it has not been ratified by a country. That is the specificity of the legal speech. A legal speech act is different from an everyday speech act in that it "*invokes the rules and conventions of the law and carries with it a certain legal force. That is, legal speech acts create obligations, permissions, and prohibitions. In a word, deontic states that are made obligatory by law*" (Fiorito, 2006). For instance, in 1948, the Universal Declaration on the Human Rights was adopted by all countries but was not considered a binding text. In brief, all texts have, in the current legal practice, a performative effect. Due to this performative effect, the International Convention on the protection of the rights of any migrant worker is often quoted in domestic law by lawyers and even by members of the Parliament. In sum, in the future, it is not certain States will be able to maintain the difference between the national and the foreigner, between the alien in a regular situation and the one in an irregular one. Then, even the idea of border will no longer be relevant. In short, the freedom of movement is more effective than the restrictions that States could decide upon.

Conversely, this movement acknowledges religion as an integral part of the identity of the migrants beyond their nationality. The individual migrant is to free itself from its nationality, or at least to no longer be determined by it. Furthermore, the International Convention on the Rights of Migrant Workers grants a special place to the right to freedom of thought, conscience, and religion. First, the individual can adopt a religion but cannot renounce it; he is linked more to his community² or minority than to humanity as a kind. Second, the arrival of migrants, in a regular or irregular situation, is supposed to compel the host country to allow him to practice his religion without any restriction. The Convention stipulates that:

"States Parties to the present Convention undertake to have respect for the liberty of parents, at least one of whom is a migrant worker, and, when applicable, legal guardians to ensure the religious and moral education of their children in conformity with their own convictions" (Article 12.4 of the Convention).

To sum up, the individuals migrate from their native country with their culture and their religion, not only with their nationality.

The existence of this corpus of rules does not mean, however, that the situation of the immigrants or persons in an irregular situation can be regarded as satisfactory. But through the process of recognition of human rights, the issue of migration seems today to have the consecration of a right to return as a corollary. Its effectiveness illustrates the ambivalence created by the application of extra-territorial human rights within the framework of the nation-State (Sayad, 1983).

The right to return as a right of all migrants

and right to return

That some migrants aspire to return to their country of origin is a sociological fact. From this perspective, migratory phenomena are compatible with State's prerogatives. But the recognition of a right to return for all migrants tends to create a new sociological fact. It is essential to state clearly what the expression "right to return" means in international law before outlining its impact on the migratory phenomena.

The right of return was originally bound to the refugee's statute. Today, it is now explicitly recognized for all migrant workers and members of their families. This mutation is not without consequence on the exercise of this right. That is why it is legitimate to use the expression "right to return."

Indeed, for the United Nations, the refugees form a special category of migrants due to the fact that their departure is independent of their will and that, contrary to their aspirations, the refugees may not necessarily return to their countries of origin. The initial draft of Article 14 of the Declaration provided that everyone has the right to seek and be granted asylum (Prévost, 2005). However, the final version of Article 14 merely refers to everyone's right to seek and enjoy asylum from persecution in other countries (Prakash Sinha, 2011). Had the first version been adopted, a convention relating to the status of refugees would not have been necessary. Indeed, giving individuals without any nationality or citizenship a right to be granted asylum—i.e., a right to be granted a nationality and citizenship—would have solved the refugee issue. In some ways, this is the spirit of the International Convention on the Protection of the Rights of All Migrant Workers. That is why the more that migrants are granted rights, the more the refugee status loses its consistency and, by that same token, the scope of the original right of return.

This is the main characteristic of the United Nations Principles on Housing and Property Restitution for Refugees and Displaced Persons:

"All refugees and displaced persons have the right to have restored to them any housing, land and/or property of which they were arbitrarily or unlawfully deprived or to be compensated for any housing, land and/or property that is factually impossible to restore as determined by an independent, impartial tribunal" (Principle 2).

In the first part of the provision, the United Nations Principles recall the fundamental character of the right of return. In the second part of the provision, the Principles state that the flow of time justifies that today, the realization of this right is through financial compensation: *"Displaced persons may only receive compensation in lieu of restitution if it is factually impossible to restore their land as determined by an independent, impartial tribunal"* (Principle 21).

To sum up, the refugees have a particular status granted by the States, the right of asylum. The refugee is, therefore, a migrant whose rights depend on State prerogatives whereas the migrant has rights that are in opposition to the State's

prerogatives. In parallel, the recent movements of populations following the Arab Spring have shown that it is becoming increasingly more difficult for the States to distinguish between the refugees who have come on account of political events and migrants who have come on account of economic reasons. This is the main difference: The refugee status is an accurate picture of an international order founded on the nation-States; the migrant is now contributing to the construction of a legal autonomous order. In this new order, refugees are losing their right of return. Once more, it is justified to quote the International Convention:

"The present Convention shall apply during the entire migration process of migrant workers and members of their families, which comprises preparation for migration, departure, transit, and the entire period of stay and remunerated activity in the State of employment as well as return to the State of origin or the State of habitual residence" (Article 1.2).

For this reason, one of the last articles of the Convention stipulates: *"States Parties concerned shall co-operate as appropriate in the adoption of measures regarding the orderly return of migrant workers and members of their families to the State of origin when they decide to return."* This provision *"when they decide to return"* constitutes a paradigm shift: It is not the States but the individuals who decide on migration—when it begins and when it ends. The right *of* return for the migrant is changing to a right *to* return. In spite of the principles mentioned above, the right of return for the refugee is becoming a right to compensation. That is, for instance, the solution adopted by the European Court of Human Rights in the Cyprians' refugee issue:

"At the present point, many decades after the loss of possession by the then owners, property has in many cases changed hands, by gift, succession, or otherwise; those claiming title may have never seen, or ever used the property in question. The issue arises to what extent the notion of legal title, and the expectation of enjoying the full benefits of that title, is realistic in practice. The losses thus claimed become increasingly speculative and hypothetical" (European Court of Human Rights, 1 March 2010, req. 46113/99 and 21819/04).

That is also the new migratory policy in Australia: The media has recently reported that Cambodia is close to the signing of a refugee deal with Australia in which 1,000 genuine refugees will be sent from Australia to one of the world's poorest countries.

The individual, either a refugee or a migrant, now has the right to either return to his or her place of origin, or to re-create the conditions of life of his own community of origin as a result of the emerging statute of minorities. This movement coincided with a process of privatization of the nationality: From a media point of view, individuals feel they have a right to renounce their nationality and citizenship; from a legal point of view, an arbitrary refusal to grant citizenship in Europe can, under certain conditions, pose a problem from the angle of Article 8 of the Convention because of the impact of such a refusal on the privacy of the individual (European Court of Human Rights, 4e Sect. October 11, 2011, *Genovese v. Malta*, Req. no. key in ' 53124 ' /09, Â§

30). As a result, by a simple pendulum effect, the more people claim their right to worship freely, the more likely they contest the national regulations inspired by the majority culture. By the same movement, they claim their attachment to their former nationality where religion is a key factor. Religion is a common denominator because of the specificity of the right to manifest one's religion compared to other rights: First, the more people complain that this right is not implemented, the more they challenge national legislation inspired by the dominant culture; second, in many states, religion is a component of citizenship. Thus, migrants can be committed to their religion without renouncing their citizenship.

In order to describe this phenomenon we can use the common expression of *imagined communities*. In its original meaning, this expression refers to nations defined as something "*imagined because the members of even the smallest nation will never know most of their fellow-members, meet them, or even hear of them, yet in the minds of each lives the image of their communion*" (Anderson, 2006, p. 5). In a different sense, from the context, it means that the individual is now entitled to be a member of a minority.

And that is the last point: the States contribute to maintaining this momentum through the definition of migration policies precisely centered on the migrant's right to return.

The right to return as an element of the migration policies of the States

On the one hand, States refuse to take into account that now the process depends on the migrant. That is why States are more used to speaking about expulsion. But even in this case, it has become an accepted practice to refer to the consent of the migrant and to help him financially.

For instance, French law provides for such a provision both for regular and irregular migrants. Belgian law is experiencing a similar provision without making a distinction between migrants, refugees, and asylum seekers, thereby virtually reinforcing the rapprochement between the two statutes. By comparison, English law provides some aid to regular migrants who want to return to their country of origin. But there is a common rule: In all cases, the migrant is allowed to receive financial aid only if he returns to his country of origin, e.g. the country that grants him nationality. This is a kind of inter-State cooperation policy. We are, therefore, clearly observing a contest between borders, nation-State, and territoriality of the rules.

On the other hand, other States' regulations place the emphasis on the migrant's right to return because of the links it has with the country. The Israeli legislation, which recognizes the right of any Jew to come and settle in Israel, represents the most famous case or has even been used as a model inspiring recent regulations.

The Law of Return is somewhat peculiar. The first article of the Law of Return grants every Jew the right to come to Israel as an *oleh* (immigrant) and the second article implements and delineates the scope of this right. In that sense, Israel is like any other country: The Law of Return defines no more than Israel's immigration policy. The sole—but perhaps major—difference from other countries is that it ties religion to nationality (Orgad, 2010). From a historical context, it can be read, in retrospect, as a national response to an international problem: the existence of thousands of persons deprived of their nationality and therefore of their rights at the end of the Second World War or in a way that is less tragic, after decolonization. However, the Law of Return is not as unique as it is commonly claimed to be. First, countries have the right to impose ethnic criteria. For instance, Germany adopted a similar criterion (being born in Germany) at the end of the Second World War for a very simple reason: It had to solve an important refugee issue. Given the circumstances, some scholars have qualified the German Nationality Law as a humanitarian gesture to rescue co-ethnics from "oppression" under Soviet rule.

Second, contrary to the Zionist myth, Article 2—rather than Article 1—of the Law of Return served as the foundation of Israel's immigration policy, allowing Israel to choose who is allowed entry into its territory. Similar to every other country, Israel may refuse entry to a Jew with a criminal past on the basis of the Law of Return. In our time, the resurgence of this issue resulted in proposals to reform this text in order to reduce the automatic character of the right of return, which would stress the expression of the will of the migrant and, paradoxically, alleviate the weight of his own religion (Ernst, 2010). We observe through this debate the failure of a statist approach over an individual approach.

From the example of the Jewish legislation, we can distinguish the following situations: First, it is common today to talk about a Chinese Diaspora or an Armenian Diaspora. This means that these persons form communities in their countries of residence and that they maintain the desire to return to their land of origin, even if several generations have elapsed between those who have left the country and their descendants who continue to imagine that they have natural links with this country. As a matter of fact, some countries have recognized some benefits to these individuals who wish to immigrate. They use the formula of right to return. For example, Spain has recognized a right to return to the Jews (Bordes-Benayoun, 2012) who could demonstrate that their ancestors had been deported on account of the Inquisition. This is not an imagined community but a kind of idyllic community in progress.

Second, other States define selective immigration policies in agreement with this right, this aspiration to return. For instance, in Japan, resident status is granted to any person able to prove that he is a third generation Japanese (Perroud, 2007; Tinguy & Wihtol de Wenden, 2010). In sum, the individual never loses his roots despite the passage of time. The borders exist here more as expressions of administrative formalities than as a constitutive element of a national identity. In brief, the effectiveness of the right of return is no longer an Israeli issue; the effectiveness of the right of the refugee is now a question of compensation.

Notes

1. Citizenship is fundamentally a Western political and legal concept; it is also a concept relevant specifically to a national polity. By contrast, human rights have been promoted as universal rights since their formal proclamation in 1948. The relationship between the social rights of national citizenship and the human rights of the Declaration provides a useful case study in which to discover whether sociology can provide concepts and theories that function across conceptual boundaries and territorial borders. Furthermore, human rights discourse may prove to be the primary candidate for sociology to operate as an effective discourse of global social reality (Turner, 2009).
2. The category of community, once conceptualized away as a doomed relic of pre-modern past, makes a triumphant comeback, this time as the principal frame of reference for social analysis (Bauman, 1992, p. 694).

References

- Anderson, B. (2006). *Imagined communities: Reflections on the origin and spread of nationalism*, London, UK: Verso.
- Bauman, Z. (1992). Soil, blood and identity, *The Sociological Review*, 40(4), 675-701.
- Bordes-Benayoun, C. (2012). La diaspora ou l'éthnique en mouvement [The Diaspora: A moving Ethnicity], *Revue européenne des migrations internationales* 28(1), 13-31.
- Corneloup, S. (2011). Réflexion sur l'émergence d'un droit de l'Union européenne en matière de nationalité [Thoughts on the emergence of a European Union law regarding nationality]. *Clunet*, 7(3), 391-406.
- Council of Europe (2008). *Ten years of the "new" European Court of Human Rights, 1998-2008, Situation and outlook*, retrieved from http://www.echr.coe.int/documents/10years_nc_1998_2008_eng.pdf
- Durkheim, E. (1978). *On institutional analysis*, (M. Traugott, Ed., Trans.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Durkheim E. (1984). *The division of labor in society*. (W. D. Halls, Trans.). New York, NY: Free Press.
- Ernst E. (2010). The meaning and liberal justifications of Israel's law of return, *Israel Law Review*, 42(3), 564-590.
- Fiorito, L. (2006). On performatives in legal discourse, *Metalogicon*, 19(2), 101-111.
- Long, K. (2009). Extending protection? Labour migration and durable solutions for refugees, *New issues in refugee research*, Research Paper No. 176, UNHCR.
- Orgad, L. (2010). Illiberal liberalism: Cultural restrictions on migration and access to citizenship in Europe, *American Journal of Comparative Law*, 58(1), 53-106.
- Perroud, M. (2007). Migration retour ou migration détour? [Migration as a return or as a detour] *Revue européenne des migrations internationales*. Vol. 23, No. 1 | , 49-70.
- Prakash Sinha, S. (1971). *Asylum and International Law* (p. 109). The Hague, Netherlands: Martinus Nijhoff.
- Provost R. (2005). International human rights and humanitarian law, *International and Comparative Law*, 22, 292-300.
- Sayad, A. (1983). Y a-t-il une sociologie du droit de l'immigration? [Is there a sociology of immigration law?] In *Le droit et les immigrés*, 98-110. Aix-en-Provence, France : Edisud.

and right to return

Tinguy A., Wihtol de Wenden C. (2010). Les migrations polonaises en Grande-Bretagne et en Irlande après l'élargissement à l'Est de l'UE et leur impact en Pologne [The Polish migration in Great Britain and Ireland after the expansion of the EU eastward and its impact on Poland]. *Hommes & Migrations*, 2010/1 (1283), 169-179.

Turner, B. S. (2009). Global sociology and the nature of rights, *Societies without borders* 1(1), 41-52.

Articles

מאמרים

כינונה של זהות טרנס-לאומית בקרב עולים מצרפת המועסקים בחברות דוברות צרפתית בישראל

קארין אמית ושירלי בר-לב

תקציר

מחקר זה בחן את כינונה של זהות טרנס-לאומית בקרב עולים מצרפת המועסקים בישראל בחברות דוברות צרפתית (בעיקר במוקדי שירות טלפוניים). במסגרת המחקר נבחנו ההשלכות של דפוס תעסוקתי זה על תחושת הזהות והשייכות של העולים לחברה בישראל. המחקר התבצע בשני שלבים תוך שילוב של שתי שיטות מחקר. בשלב הראשון נערך מחקר איכותני ובמהלכו רואיינו 31 עולים מצרפת המועסקים בחברות דוברות צרפתית. בשלב השני נערך סקר אינטרנטי שהופץ בקרב מדגם רחב יותר של 355 עולים מצרפת.

ממצאי המחקר האיכותני בקרב עולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית מצביעים על שתי תמות מרכזיות. הראשונה, תפיסת העולים את מקום העבודה כאמצעי פרנסה בלבד ולא כמסלול להתפתחות אישית ולפיתוח קריירה. התמה השנייה נוגעת לתחושות של ארעיות וגמישות המתלוות לעבודתם של העולים. הממצאים מצביעים גם על ההשלכות שיש לדפוס תעסוקה זה על הזיקה הכפולה של העולים, לארץ מוצאם ולישראל, ועל סגירותם האתנית. ממצאי הסקר תמכו בממצאי הראיונות והצביעו על הסגירות האתנית הרבה יותר של העולים מצרפת המועסקים בחברות דוברות צרפתית לעומת עולים שאינם מועסקים בחברות אלו; עולים אלו מתגוררים בשכונות בהן יש ריכוז של עולים דוברי צרפתית, מרבית חבריהם דוברי צרפתית והם שולטים פחות בשפה העברית. אולם, למרות סגירותם התרבותית לא נמצא כל הבדל מובהק בתחושת הזהות הישראלית והשייכות לחברה הישראלית בין העולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית לאלו המועסקים בחברות דוברות עברית. באופן כללי העולים מצרפת מרגישים ישראלים, מרגישים מאוד "בבית" בישראל, מרוצים מאוד מהחיים בארץ ומתכננים להישאר בה. את המחקר חותם ניסיון להסביר ממצאים אלו, תוך דיון בזהות התרבותית הפרטיקולרית שפיתחו עולי צרפת, זהות המשלבת בין זהותם הפרנקופונית לזהותם הדתית היהודית.

מילות מפתח: זהות טרנס-לאומית, השתלבות תעסוקתית של מהגרים, תעסוקה במוקדי שירות

ד"ר קארין אמית, ראש התכנית להגירה ושילוב חברתי, המרכז האקדמי רופין

ד"ר שירלי בר-לב, המחלקה להנדסה, המרכז האקדמי רופין

המחקר מומן על-ידי עמותת עמ"י AMI והמרכז הבין-תרבותי יישומי בשיתוף הג'וינט במכון להגירה ושילוב חברתי, המרכז האקדמי רופין.

רקע

לאחרונה קנה לו המושג הגירה טרנס-לאומיות אחיזה איתנה בחקר ההגירה. הגירה טרנס-לאומית מוגדרת כתהליך ניידות שבו מהגרים משמרים את זיקתם לארצות המוצא שלהם בזמן שהם מבקשים להשתלב בארץ היעד. על-פי הספרות, תהליך זה מתאפיין בגיבוש זהות המשלבת בין זהותם המקורית של המהגרים לזהות הנרכשת בארץ החדשה (Levy & Weingrod, 2004; Bowen, 2004; Clarke, Gilmour & Garner, 2005). הזיקה לארץ המוצא יכולה להתבטא בביקורים תדירים בה, בתחזוק קשרים רשמיים עם מדינת המוצא (אזרחות, קבלת קצבאות והצבעה בבחירות), לצד שימור השפה והמאפיינים התרבותיים שלה. בעידן בו אנו חיים, שימור הקשרים עם ארץ המוצא מתאפשר ביתר קלות הודות לאמצעים טכנולוגיים. עבור מהגרים הפעילים בשוק העבודה, הטרנס-לאומיות מתבטאת גם בדפוסי תעסוקה המשמרים ומתחזקים את הקשר עם ארץ המוצא.

המחקר הנוכחי מתמקד בסוגיית התעסוקה של מהגרים (להלן עולים) מצרפת בישראל ובוחן דפוס תעסוקה טרנס-לאומי ייחודי המאפיין אוכלוסייה זו - העסקה בחברות דוברות צרפתית המספקות שירות לקהל צרפתי, לרוב במוקדי שירות טלפוניים (call centers). המחקר מנסה לברר את ההשלכות שיש לדפוס תעסוקתי זה על זיקתם של העולים לתרבות הישראלית ולתחושת הזהות והשייכות שלהם לחברה בישראל. בטרם נתאר את מאפייני העולים מצרפת וקהילת האם ממנה הגיעו, נציג בקצרה את המושגים התאורטיים העומדים בבסיס מחקר זה.

הגירה טרנס-לאומית וביטוייה בשוק העבודה

דפוס ההגירה הטרנס-לאומי מתבטא בזיקה כפולה של המהגרים, לארץ מוצאם ולארץ החדשה, זיקה המייצרת מרחב חברתי חדש ונייל המורכב ממערכת קשרים ומחויבויות ליותר ממקום אחד (רבהון ולב-ארי, 2011). דפוס זה מזמן התבוננות מחודשת על מושגי הגירה בסיסיים הנוגעים להשתלבות מהגרים בארץ היעד ומאתגר הגדרות הנוגעות לזהות המהגרים. המושגים "נוודים גלובליים" ו"ילדי התרבות השלישית" הפכו שגורים בספרות הדנה בכינון של זהויות טרנס-לאומיות (Bell-Villada & Sichel, 2011). מושגים אלו מתארים את החיים על קו התפר שבין תרבויות. באחת, המהגרים גרים ומקיימים את שגרת יומם, אולם באחרת הם עובדים, בשפתה הם מדברים ולאורה הם מתחנכים ומחנכים את ילדיהם.

בעידן הגלובליזציה, הניידות בין ארצות משחקת תפקיד מרכזי ואף נטען כי חלק מהמהגרים בעידן זה בוחרים לקיים חיים קוסמופוליטיים - להיות "אנשי העולם הגדול", או "אזרחים של העולם" החופשיים לחפש לעצמם פרנסה, רווחה, ביטחון וחיי קהילה בכל מקום בעולם (Bech, 2002; Regev, 2007). שוק העבודה הגלובלי תומך בניידות הקוסמופוליטית המתגבשת ומעודד את המהגרים לשמר קשרים חברתיים ותרבותיים חזקים עם ארץ מוצאם. האפשרות הטכנולוגית לקלוט שידורי רדיו וטלוויזיה מארץ המוצא, לגלוש באמצעות האינטרנט באתרים של ארץ המוצא, לשוחח עם קרובים, חברים ואפילו קולגות בארץ המוצא באמצעות הטלפון או האינטרנט בעלות נמוכה יחסית, ולטוס בעלויות נמוכות יחסית, כל אלה הפכו את שמירת הקשרים ההדוקים עם ארץ המוצא לפרקטיקה מועדפת על מהגרי עבודה בעולם, והפחיתה את הלחץ להיטמע במדינת היעד. יתרה מכך, התמקמותם בין ובתוך תרבויות מזמנת

הזדמנויות תעסוקה ייחודיות למהגרי העבודה המיומנים, שכן אלו יכולים לשמש מגשרים ומתווכים בהוצאה לפועל של יזמויות בין-לאומיות.

מאמר זה מתמקד בדפוס תעסוקה הנגרז מתופעת הניידות ומהשינויים הגלובליים - העסקת מהגרים בשפת מוצאם בחברות גלובליות הקשורות לארץ המוצא. מרבית חברות אלו פועלות באמצעות מוקדי שירות טלפוניים ואינטרנטיים.

מתוך הספרות העוסקת במוקדי השירות עולה כי מקומות עבודה אלו מתוכננים להפחית את עלויות התפעול למינימום על-ידי האחדתן של פונקציות השירות, התמיכה והמכירות (Ellis & Taylor, 2006). ברבות השנים, הורחב מגוון השירותים שניתן לספק במרוחק מהחברה המייצרת, עד כדי כך שמוקדי השירות למעשה שינו מהיסוד את ההתייחסות המסורתית למקום ולזמן בעולם העבודה. חדירתן של טכנולוגיות תקשורת ומחשוב למוקדי השירות היא ללא ספק השינוי המשמעותי ביותר בתחום העבודה. במקומות אלו כל היבטי העבודה נשלטים ומבוקרים באמצעים טכנולוגיים. קצב העבודה, תזמון השיחות, שיבוץ העובדים במשמרות, חיוג ללקוחות ותיעוד השיחות, מישוב העובדים והערכת ביצועיהם, ואפילו הטקסטים המדוקלמים ללקוחות מופיעים על צגי המחשב של המוקדנים. משום כך, טוענים חוקרי ארגונים, מוקדי השירות לא רק יצרו כוח עבודה המוכפף לגמרי לכוחה הממשמע של הטכנולוגיה, אלא הולידו צורות חדשות של ניהול רגש ושל ניהול הפיריון בעבודה (Lloyd, 2012; Winiacki, 2009). "לגמישות הגיאוגרפית" שמציעים מוקדי השירות מתלווה גם גמישות תעסוקתית. מרביתם מתנהגים כקבלני שירותים המעסיקים מוקדנים בחוץ העסקה קצרי טווח ובצורות העסקה "בלתי שגרתיות" (Benjamin & Godlaw, 2005). נשאלת השאלה כיצד מוקדי השירות, המטפחים תרבות ארגונית המבוססת על פיקוח ובקרה קפדניים, מעצבים את זהותם של העובדים המהגרים ואת יחסם למקום העבודה ולארץ החדשה, וכן באיזו מידה תעסוקתם של מהגרים במוקדי שירות טלפוניים בשפת מוצאם, משקפת את הדילוג בין התרבויות ומעצבת את תחושת השייכות של המהגרים לארץ החדשה.

עולי צרפת בישראל

עולי צרפת בישראל היגרו מהקהילה היהודית הגדולה באירופה, המונה על-פי הערכות שונות כחצי מיליון יהודים (ועוד כ-200,000 זכאי חוק השבות שאינם יהודים) (DellaPergola, 2011,). (Cohen, 2011; 2013). מחקרים על קהילת יהודי צרפת מצביעים על כך שמדובר בקהילה הטרוגנית מבחינה דתית וסוציו-אקונומית למרות שמרבית הקהילה היא ממוצא צפון אפריקאי. כהן (Cohen, 2011) מחלק את יהודי צרפת לארבע קבוצות מרכזיות (כמעט שוות בגודלן) על בסיס ערכים ואמונות. שתי הקבוצות הראשונות כוללות יהודים אשר להם קשר מינימלי ליהדות: ה"אינדידואליים" - המדגישים ערכים אישיים וקפיטליסטיים, וה"אוניברסליים" - המדגישים את חלקם בחברה הכללית. לצד אלה ישנן שתי קבוצות אשר להן קשר משמעותי יותר ליהדות ולישראל. ה"מסורתיים" - המגדירים עצמם כשומרי מסורת ומדגישים ערכים משפחתיים ואמונה באל, וה"תחייתיים" - המגדירים עצמם כשומרי מסורת ומחשיבים את החינוך ליהדות ולאבהת ישראל. בעוד היהודים משתי הקבוצות הראשונות הם בעלי פרופיל סוציו-אקונומי (השכלה, עיסוק) הגבוה מהממוצע בצרפת, היהודים בשתי הקבוצות האחרות הם בעלי מאפיינים סוציו-אקונומיים הקרובים לממוצע בצרפת.

מאז 1990 הגיעו לישראל כ-30,000 עולים ילידי צרפת ועוד כ-13,000 עולים ילידי צפון אפריקה (מרוקו, אלג'יר ותוניס) שניתן לשער שמרביתם עלו מצרפת (למ"ס, 2013). בשנים האחרונות חל גידול משמעותי במספר העולים מצרפת לישראל ובשנת 2014 הגיע מספר העולים מצרפת לשיא (מעל 6,500 עולים). אולם למרות העניין הציבורי הגובר בקהילה היהודית בצרפת והעולים לישראל ממנה, אוכלוסייה זו זכתה למחקר אקדמי מועט (DellaPergola, 2011; Cohen, 2009, 2011).

על-פי מחקריו של כהן (Cohen, 2009, 2011), גורמים שונים עשויים להניע את היהודים להגר מצרפת: התעצמות גילויי האנטישמיות ופיגועי האיבה כנגד מטרות יהודיות וחשש להמשך "הקיום היהודי" בצרפת, דאגה מהעוינות שחוגים מסוימים בצרפת, בכללם הקהילה המוסלמית הגדולה, מפתחים כלפי ישראל בשל מדיניותה באשר לסכסוך הישראלי-פלסטיני, וקשיים בכלכלה הצרפתית והאירופאית בעשור האחרון. המחקר המועט על העולים מצרפת בישראל ואשר מתבסס בעיקר על סקרים שנעשו בקרב העולים, מראה כי המניעים המוצהרים המרכזיים לעלייתם הם ציוניים ודתיים (אמית, 2012). החשש מאנטישמיות, המובלט בתקשורת הישראלית, אינו מוצג על-ידי העולים עצמם כמניע משמעותי. יש לסייג ממצא זה, אשר עשוי להיות מוסבר על-ידי רציונליזציה של העולים לאחר ההגירה ורצונם להבליט את מניעי המשיכה לישראל (DellaPergola, Rebhun & Raicher, 2000). עוד עולה מהמחקרים כי העולים מצרפת מתאפיינים ברמת השכלה ורמת חיים הגבוהות מהממוצע בישראל ומרביתם מגדירים את עצמם כמסורתיים ודתיים (אמית, 2012). לאור זאת, על-פי הטיפולוגיה של כהן (Cohen, 2011), ניתן לשייך את מרבית העולים מצרפת לקבוצות ה"מסורתיים" וה"תחיתיים". בהקשר זה אף ניתן לשער כי מתבצע תהליך של סלקציה עצמית בבחירה להגר לישראל על בסיס זיקה וקשר ליהדות ולישראל. בספר שפורסם לאחרונה מצביעים בן-רפאל ובן-רפאל (Ben-Rafael & Ben-Rafael, 2013) על נטייתם של העולים מצרפת להתגורר בקהילות הממוקמות בערים מרכזיות (ירושלים, נתניה, אשדוד), המתאפיינות בכמה קווים משותפים המקנים להן אופי הומוגני: מעמד ביניים משכיל, דתיות או לפחות קשר למסורת, ומוצא צפון אפריקאי.

סוגיית התעסוקה היא סוגיה משמעותית עבור עולי צרפת. היהודים החיים בצרפת מועסקים בשוק העבודה במגוון עיסוקים, מרביתם במקצועות הדורשים הכשרה ובמקצועות חופשיים. במחקר שערך כהן (Cohen, 2005) בצרפת, נמצא שדווקא בעלי המקצועות החופשיים מביעים רצון לעלות לישראל אך נתקלים בקשיים כלכליים וטכניים בתהליך וחלקם לא מממשים את כוונתם. המחקרים המועטים אשר בחנו את השתלבותם של העולים מצרפת בשוק העבודה הישראלי מצביעים על כך שהעולים מצרפת מאוד פעילים מבחינה כלכלית (98% מהם פעילים) גם ביחס לקבוצות עולים אחרות מהמערב (צפון אמריקאים - 79%; אירופאים אחרים - 61%) (פופקו, 2012; Pupko, 2009). זאת ועוד, נמצא כי חלק מהעולים מצרפת משמרים זיקה ברורה לארץ מוצאם (באמצעות תעסוקה פיזית בצרפת או תעסוקה בישראל בשפה הצרפתית) וסבורים כי מצבם הכלכלי נפגע כתוצאה מהמעבר לישראל (Pupko, 2009; פופקו, 2012). ממצאים אלו עשויים להסביר מדוע חלק מהעולים מצרפת מחליט לעזוב את ישראל לאחר מספר שנים (בתאן-אזריאל, 2007).

העולים מצרפת דומים בפרופיל הסוציו-אקונומי, ברמת הדתיות ובמניעי העלייה המוצהרים לעולים מצפון אמריקה (אמית, 2012). עם זאת, בעוד העלייה מצפון אמריקה

בעשורים האחרונים זוכה לתמיכה וליווי משמעותי של גופים ממשלתיים והתנדבותיים בהקשרים שונים, לרבות בשילוב בשוק העבודה (Amit & Riss, 2007), נראה כי העולים מצרפת נהנים פחות מתמיכה וליווי בתהליך. זאת ועוד, העולים מצפון אמריקה מצליחים, כדוברי אנגלית, להשתלב ביתר קלות במקומות עבודה ישראליים. במחקר זה נתמקד בדפוס תעסוקה טרנס-לאומי ייחודי המאפיין את העסקתם של חלק מהעולים מצרפת בישראל, לפחות בשנים הראשונות להגעתם לארץ - העסקה בחברות דוברות צרפתית (לעתים אף בבעלות צרפתית), לרוב במוקדי שירות טלפוניים. חברות אלו מספקות שירותים טלפוניים בשפה הצרפתית לקהל דובר צרפתית בארץ ובעולם. המחקר הנוכחי מנסה לברר את ההשלכות שיש לדפוס תעסוקתי זה על זיקתם של העולים לתרבות הישראלית ולתחושת הזהות והשייכות שלהם לחברה בישראל.

שיטת המחקר

מאחר ומדובר על שדה מחקרי חדש, המחקר נערך בשני שלבים תוך שילוב של שתי שיטות מחקר - איכותנית וכמותית.

במסגרת המחקר האיכותני בוצעו 31 ראיונות עומק עם עולים מצרפת המתגוררים בישראל והמועסקים בחברות דוברות צרפתית המעסיקות בעיקר עולים מצרפת. המראיינים אותרו באמצעות רשימת קשר של 80 חברות דוברות צרפתית המעסיקות עולים מצרפת שסופקה לנו על-ידי עמותת "עמ"י", עמותה מרכזית הפועלת בקרב עולי צרפת. באמצעות הרשימה יצרנו קשר עם מנכ"לים ומנהלי משאבי אנוש בחברות בבקשה שיפנו אותנו לעובדים המוכנים להתראיין. בסוף כל ראיון התבקשו המראיינים להמליץ על שני מראיינים נוספים. ראיינו 17 נשים ו-14 גברים, גילם של המראיינים נע בין 23 ל-55. מרביתם עלו לישראל בתחילת שנות ה-2000 והוותק הממוצע שלהם בארץ הוא כ-11 שנים. מרביתם הם ממוצא צפון אפריקאי, כלומר ממשפחות שהיגרו לצרפת בשנות ה-50 וה-60 מצפון אפריקה (בעיקר מאלג'יר, תוניס, ומרוקו). מחצית מהמראיינים הם בעלי השכלה אקדמית. במובנים אלו המראיינים התאימו לפרופיל של קבוצת ה"תחייתיים" וה"מסורתיים" בטיפולוגיה שהציע כהן (Cohen, 2011). בעת ביצוע הראיונות, 20 מהמראיינים (64%) הועסקו במוקדי שירות טלפוני, שמונה מראיינים היו בעלי עסקים קטנים ושלושה היו בתהליך הקמה של חברה עצמאית. מרביתם, כאמור, נקלטו בחברות אם צרפתיות שיש להן מוקדי שירות טלפוני בישראל. חלק מהעולים שלא הועסקו בעת הראיון במוקדי שירות טלפוניים, שימשו כמוקדנים בהגיעם לישראל, אולם מאז עזבו וניסו את מזלם כבעלי עסקים קטנים (נהגי מונית, סוכני נדל"ן, בעלי בתי קפה).

הראיונות התבצעו בצרפתית ומטרתם הייתה לעודד את המראיינים לספר את סיפור עלייתם וקליטתם בישראל באופן שיאפשר לחשוף את עולם המשמעויות האישי שלהם, וכך לייצר נרטיב הקושר את זהותם כיהודים-צרפתים להווייתם הנוכחית בישראל (תובל משיח וספקטור-מרזל, 2010). בנוסף לראיונות ביקרנו בשני מוקדי שירות טלפוני של חברות "דוברות צרפתית" גדולות בירושלים המעסיקות, כל אחת, למעלה מ-200 עולים מצרפת. מטרת השלב האיכותני, הגם שהינו מוגבל מבחינת מספר הראיונות, הייתה להיחשף לדפוס התעסוקה הטרנס-לאומי בו מועסקים חלק מהעולים מצרפת. שלב זה איפשר לנו לגבש ביתר קלות שאלון שהיווה בסיס למחקר הכמותי הרחב יותר.

במסגרת המחקר הכמותי הופץ במהלך חודש אחד סקר אינטרנטי בקרב עולים מצרפת. הסקר הופץ לעולים בצרפתית ובעברית דרך רשתות חברתיות, רשימות תפוצה

ובאתרים המספקים שירותים לעולים מצרפת (עמ"י, גבהים, FIF, JPPI, Francophones d'Israel, Tel-Avivre, Alya Terre d'Israel). על הסקר ענו 355 עולים. גילם הממוצע - 46.5. מרביתם היו מועסקים בצרפת, וגם בישראל קרוב ל-70% מהם מועסקים. כ-22% מהעולים הם עצמאים. מקרב השכירים, כ-48% מועסקים בחברות דוברות צרפתית אשר מרביתן פועלות באמצעות מוקדים טלפוניים. בסקר הופיעו שאלות כלליות הנוגעות למניעי העלייה, שאלות המתמקדות במאפייני תעסוקה, כמו גם שאלות הנוגעות להשתלבות המהגרים: שליטה בשפה העברית, זהות ישראלית, תחושת השתייכות ושביעות רצון מהחיים בארץ.¹

ממצאי החלק האיכותני

סיפורי ההגירה של העולים

מרבית המרואיינים תיארו את מעשה העלייה בקיצור נמרץ תוך שהם מוסרים פרטים עובדתיים בלבד, בלא שהתעכבו על ההתמודדות הרגשית שהמהלך דרש מהם, זאת למרות שעבור מרביתם ההסתגלות לחיים בארץ החדשה תבעה מחיר כלכלי לא מבוטל, וגררה ירידה באיכות החיים ובמעמד החברתי. עדויות לקשיים שחוו ניתן להסיק מהתנועה המאפיינת את הסיפורים. רבים מהמרואיינים עבדו במספר מקומות עבודה, העתיקו את מקום מגוריהם מספר פעמים, ומקצתם אף סיפרו על חזרה לצרפת לאחר כמה שנים, זאת כדי לשפר את מצבם הכלכלי, ולחדש את הקשרים עם הרשתות החברתיות שטיפחו בצרפת.

מסקרנת במיוחד הייתה ההתייחסות של המרואיינים לשורשיהם התרבותיים הצרפתיים ולסוגיית קליטתם בישראל. אף כי הם מיעטו לתאר את אורחות חייהם התרבותיים והחברתיים בצרפת, מרביתם טענו שהעלייה לישראל נבעה מהתגברות גילויי האיבה כנגד היהודים בצרפת. הם תיארו בהרחבה יחסית מקרים בהם מוסלמים-צרפתים התנכלו ליהודים, אולם לרוב היו אלו מקרים שדווחו בתקשורת הצרפתית או שמועות שנפוצו בקהילה היהודית ולא דווקא נחו על ידם באופן ישיר. למרות שהמרואיינים דיווחו כי שגרת חייהם לא הופרעה וכי הם עצמם חיו חיים נוחים, הם נטו לדווח על תחושת הפקרות. הם חשו כי בצרפת איש אינו ערב לביטחונם. כולם טענו שחרף המצב הביטחוני המעורער בישראל, כאן הם חשים בטוחים ומוגנים. ממצא זה מעניין לאור ממצאי מחקרים קודמים המבוססים על סקרים בהם העולים מצרפת מדגישים בעיקר את המניע הדתי והציוני לעלייה (אמית, 2012). יתכן והשימוש בשיטה איכותנית לבחינת מניעי עלייה מניב תשובה מקיפה ומורכבת יותר, בה המניע הדתי מתבטא הן כמניע משיכה לארץ והן כמניע הדוחף את העולים מארצם (הקושי להיות יהודי בצרפת). כך עולה מהריאיון עם מרים, עורכת דין בת 30, שעלתה לארץ בשנת 2007 ומועסקת במוקד שירות טלפוני:

כיהודים, בישראל אנחנו מרגישים בבית. אנחנו חוגגים את החגים ואת ימי הזיכרון, חובשים כיפה, שומרים שבת ואוכלים אוכל כשר. אנחנו מרגישים חופשיים. אף אחד לא טריד אותנו על רקע יהדותנו. זוהי תחושת הקלה עצומה.

יחד עם זאת, ההחלטה לעלות לישראל כלל לא נצבעת בצבעים הרואיים של ראיית הנולד, אלא כהחלטה פרגמטית שנובעת בעיקר מעיתוי מתאים במחזור החיים (לפני הכניסה לשוק העבודה או בהתקרב גיל היציאה לגמלאות), ומסל ההטבות שממשלת ישראל (או נציגיה) מבטיחה לעולים. מרבית המרואיינים שומרים על אזרחותם הצרפתית, ממשיכים לשלם מיסים לממשלת צרפת במטרה לשמור על זכויות הפנסיה והביטוח הלאומי בצרפת. לעתים טענו כי

החשש מהתבוללות של ילדיהם הבוגרים ו/או רצון שאלו ישרתו בצה"ל הנחו את שיקוליהם לעלות לישראל. יתכן והיו להחלטה זו גורמים נוספים, כגון המיתון הפוקד את מדינות אירופה או חסמי כניסה גבוהים לשוק העבודה הצרפתי (אבטלת אקדמאים), אולם אלו לא הוזכרו בראיונות, אולי לאור ההבנה התרבותית ש"לא ראוי לשתף אחרים בקושי", כפי שצינה בריאיון דבורה, עולה בת 40 שעלתה בשנת 2004 ומועסקת במוקד שירות טלפוני.

ברמה הסמלית, החיים בישראל מאפשרים השתייכות הלכה למעשה לקהילה דתית-לאומית. בישראל העולים חשים שהם יכולים לממש את זהותם היהודית ביתר חופשיות, שכן כאן גילויים פומביים של אמונה דתית מקובלים, לגיטימיים ואף ממוסדים. במקביל, ברמה התרבותית, מוסיפים העולים לטפח את זהותם כצרפתים. רובם ככולם ממשיכים לדבר צרפתית עם ילדיהם, לצפות בערוצי הטלוויזיה הצרפתיים, לעקוב אחר העיתונות הצרפתית באמצעות האינטרנט, ולקרוא ספרות צרפתית. הם מתארים את עצמם כמשתייכים לתרבות הצרפתית, אותה הם מתארים כתרבות עשירה, סובלנית, הומנית ומוסרית. דבורה היטיבה לתאר את השניות הזאת:

מראיינת: קודם דיברת בחיבה רבה על ארבע השנים שבהם חזרתם להתגורר בצרפת. את מאוד אוהבת את צרפת, ועדיין טוענת שאת חשה בבית בישראל. כיצד את חיה עם השניות הזו?

דבורה: אני רציתי להרגיש טוב. רציתי להרגיש מוגנת ובטוחה. לא רציתי להמשיך ולחיות במקום שעוין אותי. הפשרה אפשרית. אני לא מבטלת את מי שהייתי כדי להפוך לאדם אחר. אלו הנכסים שלי. הודות לעברי אני מי שאני. חזרתי לצרפת אפשרה לי לראות את ישראל באור חדש.

גם מיוראל, רואת חשבון בת 53, שעלתה לישראל בשנת 2010 ומועסקת במוקד שירות טלפוני, דיברה על המשיכה האדירה לתרבות הצרפתית ועל כך שעבורה, צרפת היא הבית:

אני אוהבת את צרפת, את התרבות הצרפתית ואת השפה הצרפתית. צרפת תמיד תהיה ארץ המוצא שלי ובית. לא אכחיש זאת.

לורה, בת 24, עלתה לישראל בשנת 2005 ועובדת במוקד שירות טלפוני, מציגה אף היא את השניות בין משיכתה לתרבות הצרפתית לבין זהותה כיהודייה החיה בישראל:

מאז ומתמיד רציתי לעבוד עם צרפתים. חשבתי שכך ארוויח יותר. בצרפת המשכורות גבוהות יותר ומשלמים ביורו. אם אקים חברה משלי, אעשה זאת בצרפת. רופא המשפחה שלי צרפתי, המנתח שלנו צרפתי. כשאני הולכת למסיבות ישראליות, לחתונות ישראליות, אני מרגישה שונה. זה מוזר. זו מנטליות אחרת. אני לא בטוחה שאני באמת רוצה להשתייך אליה. [...] אני בין לבין זהויות. כאן בישראל, אני צרפתייה ובצרפת אני 'הישראלית'. זאת המתגוררת בישראל כבר שבע שנים. אבל אני לא ישראלית. אני לא שירתתי בצבא וזה מאוד חשוב כאן. כשאני תופסת מונית או הולכת לקניות בסופר, אנשים פונים אלי בצרפתית. יש לי מבטא צרפתי כבד, ואני לא מדברת עברית. לא הלכתי לאולפן, אבל למדתי בבית ספר יהודי. אני צופה בערוצי הטלוויזיה הצרפתיים. אמי מלמדת בבית ספר בחולון. התלמידים שלה צרפתים אך המנהלים שלה ישראלים. אחותי הגיעה לכאן. היא לא הוציאה הגה כל תקופת לימודיה בבית הספר. הייתה לה חברה אחת - צרפתייה. כשהיא התגייסה לצבא היא נפתחה והתיידדה עם ישראלים. כשאני בצרפת, אני תיירת. אני באה לבקר. אני מבקרת במגדל אייפל, ואת סביי ודודיי.

הזהות שמתארים הדוברים הינה זהות אמביוולנטית, נזילה, ממוקפת, חמקנית ומלהטטת, שייכת ולא שייכת, זרה וקרובה (שושנה, 2013). זוהי זהות המתגבשת מתוך החירות להיות גם פה וגם שם. מעניין לציין שאחדים מהעולים ראו בהתגוררות לצד עולים אחרים מצרפת חיסרון, גם אם הכרחי. הם הרבו לדבר על כך שהחיים בסביבה "צרפתית" אמנם מקלה עליהם את ההתמודדות עם אתגרי היומיום, אולם לא התייחסו אל שכניהם הצרפתיים כאל קהילה או כאל מסגרת ייחוס. אחדים אף ייחלו ליום שבו בניהם או בנותיהם יתחתנו עם צברים כסימן להתערותם בחברה הישראלית. בנוסף, העולים מיעטו להתייחס בראיונות למוצא הצפון אפריקאי (של חלק ניכר מהם), ומכאן אפשר לשער שביקשו להדגיש את עברם הצרפתי ולטשטש את מוצאם הצפון אפריקאי ואולי בכך לבדל עצמם מיוצאי צפון אפריקה בישראל (ראו גם Ben-Rafael & Ben-Rafael, 2013).

העבודה במוקדי השירות

בעת ביצוע המחקר האיכותני, 20 מהמראיינים הועסקו כמוקדנים במוקדי שירות אותם מפעילים עולים מצרפת² והמספקים שירותים לצרפתים בצרפת. כשלב משלים לראיונות ביצענו תצפיות בשתי חברות גדולות המפעילות מוקדי שירות טלפוני לקהל צרפתי בירושלים ומעסיקות למעלה מ-200 עולים כל אחת. כ-80% מכוח העבודה בחברות אלו הן נשים, בעיקר נשים דתיות שהן מפרנסות יחידות (הבעל לומד בכולל). העבודה נעשית במשמרות, כאשר מרבית העובדות עובדות בחצי משרה (4 שעות ביום). שכר הבסיס הוא 25 ₪ לשעה, לא כולל בונוסים על מכירות, כך שהשכר הממוצע הוא 6,000 ₪ ברוטו לחצי משרה (בחברה אחת העובדים מקבלים שכר לפי יורו). בממוצע כל עובד נדרש לטפל ב-120 שיחות ביום. העובדים מקבלים הכשרה הנמשכת כשלושה שבועות, במהלכה הם לומדים על המוצר, על השוק הרלוונטי למוצר זה בצרפת ועל תהליך המכירה. במובנים רבים, עבודת הנשים במוקדי השירות דומה לדפוס העסקת נשים דתיות וחרדיות ילדות הארץ שנצפה בתחום היי-טק בישראל (אלגזי, 2006). כלומר, הנשים המועסקות במוקדים נתפסות ככוח עבודה חרוץ, פורה, מסור, קפדן וזול. תפקידם של המוקדנים הוא לעניין ו/או למכור שירותים או סחורות לאנשים פרטיים או לחברות בצרפת. הלקוח הצרפתי מעברו השני של הקו לרוב לא יודע שהוא מקבל שירות ממוקד הממוקם בישראל. כמה מהמראיינים במחקר שלנו עבדו כמוקדנים באתרי הימורים שחוקיותם מוטלת בספק, ואולי בשל כך נקטו משנה זהירות בדברם על מקום עבודתם. הם נטו להיות עמומים בכל הקשור לשגרת העבודה וסיפקו מעט פרטים לגבי האופן שבו חוו את העבודה במוקד. למרות זאת, כמה תמות חזרו בדברי המראיינים.

תמה א: מקום העבודה כאמצעי פרנסה בלבד

אף לא אחד מהמראיינים ראה במקום העבודה אופק קרייריסטי או טען שמקום העבודה משמש מקור השראה או סיפוק מקצועי. מרביתם טענו כי הם עובדים במוקד משום שהשכר הוגן ולתפיסתם אף גבוה מזה שיציעו להם במשק הישראלי. כל המראיינים הצביעו על שליטה מועטה בעברית כחסם מרכזי בהתמודדות על מקומות עבודה אחרים בשוק העבודה הישראלי. כדאי לשים לב לשניות ביחסה של דבורה למקום עבודתה:

אני מתרשמת שמוקדי השירות הם כמו אוויר לנשימה להרבה עולים. אילולא היו, הרבה מהעולים היו חוזרים לצרפת. המוקד מהווה מקור פרנסה לאוכלוסייה שלמה. אולם

מצער [שהעבודה] מבודדת אותנו וגורמת לנו להסתגר בסביבה צרפתית. הבוסים מנצלים את זה ומנצלים את העובדים.

גם לורה תפסה את ניסיון העבודה במוקד כקרב קפיצה חשוב. לורה עלתה לישראל בשנת 2005 מיד לאחר השלמת הבגרות הצרפתית. לאחר כשנה בישראל היא חזרה לצרפת כדי להתחיל את לימודיה האקדמיים ושנה אחר כך חזרה שוב לישראל. בעיות בריאות והרקע הדתי מנעו ממנה להתגייס לצבא:

כשחזרתי חזרה לישראל מיד התחלתי לעבוד במוקד שירות בנתניה. אבי עבד שם לפני, כך שהוא סייע לי [למצוא שם עבודה] בעזרת הקשרים שלו. התחלתי לעבוד בשיחות וגיליתי שזה בא לי בטבעיות. עבדתי היטב. העבודה מילאה אותי באנרגיות של התחדשות. העבודה הייתה מאד קלה בעיניי. לאחר מכן עבדתי בחברת פרסום [...] המוקד עסק במכירות של ירחון בריאות צרפתי. הוא היה מיועד לצרפתים ונמכר בצרפת. למדתי שם כל מה שאני יודעת על עולם התקשורת והפרסום. במוקד עסקתי בשיווק של חברות הבריאות התיידדתי שם עם בחורה שלימים ייסדתי איתה ירחון. אנחנו שוחחנו עם אנשים בטלפון. הבנו מה הם צריכים ומה קורה באינטרנט. הבנו שאנשים מתעניינים בכל מה שקשור בפיתוי [...] והחלטנו לייסד ירחון לגבר ולאישה שיעסוק בנושאי זוגיות. חיפשנו מעצבים גרפיים דוברי צרפתית. חיפשנו משרד ותוך חודשיים הכל היה מוכן. הייתי בת 22. עבדנו עם חברות צרפתיות וייסדנו חברה על שמי בצרפת. הכל נוהל בצרפת. כך שגרתי כאן ונסעתי הרבה לשם. ישנם הרבה ירחונים המנוהלים מכאן ומיועדים לשוק הצרפתי.

ב-2013 הירחון נסגר ולורה חזרה לעבוד במוקד שירות טלפוני. הפעם, בחברת הימורים באינטרנט (קזינו):

עכשיו אני שוב עובדת בשיחות בשוק הצרפתי. חזרתי בכוחות מחודשים. העבודה פשוטה ומרוויחים היטב. זוהי חברת קזינו שלקוחותיה צרפתים ובלגיים. אני עובדת 45 שעות בשבוע. ברור לי שזה זמני.

תמה ב: ארעיות וגמישות

מציאות העבודה במוקדים היא מציאות של "זמניות קבועה". מרואיינים סיפרו על חברות שפשטו את הרגל, נסגרו במפתיע ושכר עובדיהן לא שולם. כמו כן, סיפרו על תחלופה גבוהה של עובדים שלא עמדו בלחץ השעות ובתובענותם של המנהלים. מרים פתחה את הריאיון בטענה הבאה:

מה שמחזיק אותם [את העובדים] פה הוא השכר. הם אינם דוברי עברית מספיק טובה כדי להתקבל לעבודה אחרת. אני קרובה מאוד לעזוב וללכת לעבוד בקזינו. שם משלמים שכר טוב יותר והם פחות נצלנים. כלומר, קיים ניצול אבל שם עובדים רק שמונה שעות ביום. לא כמו באשדוד. התנאים כאן איומים אבל האווירה כאן טובה.

מרים היטיבה לשקף בסיפורה את "הנזילות התעסוקתית" המאפיינת את חייה בישראל, ואת הגמישות שהיא נאלצת לאמץ כדי להתפרנס:

כשהגעתי לתל-אביב עבדתי במוקד. מכרתי יישומים לטלפון נייד. עבדתי שם כחודש ואז החברה פשטה את הרגל ולא שילמו לי. כשהבנתי שהם לא מתכוונים לשלם לי התהלכתי ברחוב, דפקתי על דלתה של כל חנות וביקשתי עבודה. לא דיברתי עברית, אז זה לא עבד. לבסוף שכן סידר לי עבודה במפעל לייצור חולצות טריקו. שם לא הייתי צריכה לדבר. עבדתי שם בזמן שהתכוונתי לבחינת ההסמכה [...] ואז מצאתי עבודה במסעדה ישראלית כתקליטנית ומלצרית. הבוס היה בלגי. כולם דיברו שם צרפתית.

אבל הלקוחות היו ישראלים. הרווחתי אך ורק את התשר. לא שילמו לי משכורת קבועה. זה נגמר בריב נוראי ואז חזרתי למפעל במשרה מלאה.

בד בבד מרים ניסתה לעבור את מבחני ההסמכה של לשכת עורכי הדין, נכשלה וחזרה לצרפת ובנובמבר 2008 חזרה שוב לישראל, ולאחר כישלון נוסף הצליחה לעבור את בחינת ההסמכה, אולם לא עלה בידה למצוא עבודה כעורכת דין:

התקשרתי לאחיינתי שעבדה בחברת היי-טק. היא הפעילה קשרים והשיגה לי ריאיון עבודה בקיננו. תפקידי היה לנהל שיחות בצ'ט. העבודה הייתה קשה. עבדתי בעיקר בלילות. משמרת לילה היא מ-18.00 עד 02.00, שישה ימים בשבוע. אבל השתכרתי היטב [...] ואז הבנתי שלמעשה קיזנו אינו חוקי בישראל. הם אומרים שהם מוכרים שירותי תמיכה [...] ההבנה הזו גרמה לי להפסיק. זה לא הסתדר עם התוכניות שלי לעתיד. אבל, עדיין, הייתי צריכה לאכול. חיפשתי עבודה כעורכת דין, אבל לא מצאתי. לכן התחלתי לעבוד כמוקדנית בחברה אחרת באשדוד, גם היא לא בדיוק חוקית, אבל אני חייבת להתפרנס [...] כאן עובדים בעיקר אנשים שלא דוברים עברית. אין להם ברירה. הם לא "הקדם דה לה קרם" כמו שאומרים. המעסיקים מנצלים את זה. הם יודעים שהאנשים הללו לא מכירים את החוקים הישראליים. הם לוחצים שנעבוד יותר ויותר שעות. הם מאיימים עלינו ולוחצים אותנו. אני הודעתי לבוס שלי שהוא לא יכול לאיים עלי כי יש לי תוכנית לפתוח משרד משל עצמי.

סיפורה של מרים כולל מעברים מרובים והתמה החוזרת בו היא אי יציבות. המפגש של מרים עם שוק העבודה הישראלי הוא מפגש טעון של חשדנות וניצול, במהלכו מתחדדת זהותה כזרה. עבור רבים מהעולים, המפגש המהותי עם החברה הישראלית מתקיים דווקא בשדה העבודה, ודווקא באמצעות אותם מוקדי שירות צרפתיים. שם גם מתעצבת זהותם האתנית. זאת למרות שבחברות אלו הזהות האתנית מובנית כשקופה או ניטרלית. "צרפתיים" של העולים מובנית ככלי עבודה או התמחות בשדה, פעילות המבוססת על היכרות אינטימית עם עולמו התרבותי של הלקוח.

העבודה במוקד מובנית כמפתח להשתלבות במעמד הבינוני בישראל ומדדי ההצלחה בו מבוססים לכאורה על ערכים מריטוקרטיים ולא על זהות אתנית ושייכות כלשהי. אולם בפועל, ההבניה הארגונית של זהויות אתניות מתוחזקות בחיי היומיום באמצעות השפה, ההסתמכות על רשתות חברתיות מארץ המוצא, והדיאלוג המתמיד עם עולם המושגים והדימויים של הלקוחות הצרפתים. בד בבד, משרטטים העולים מצרפת את זהותם היהודית בישראל. עבור מרביתם, הימצאותם בישראל מאפשרת להם לחוות את דתיותם באמצעות פרקטיקות גלויות של חבישת כיפה, שמירת שבת, הליכה לבית הכנסת, שמירה על כשרות ולימוד תורה. מעניין לציין שבשתיים מהחברות שנצפו, הוקדשו במקום העבודה זמן ומקום ללימוד תורה ולתפילה. באחת מהן, בכניסה למשרדי החברה מוקמה ספרייה שדלתותיה זכוכית ובתוכה הונחו מספר ספרי דת בצרפתית בהוצאת החברה ועליהם הוטבע לוגו החברה. בחברה האחרת, מוקם ארון ספרי דת בחדר הישיבות ושם גם התקיימו שיעורי תורה. העירוב הזה של קודש וחול במקומות העבודה מסמל יותר מכל את התגבשותה של זהות אתנית ייחודית. זהות זו מטופחת על-ידי חלק ממקומות העבודה (מוקדי השירות) ומספקת אווירה רוחנית ותומכת במקום העבודה המקשרת את העולים לזהותם היהודית ואף הישראלית, למרות שעבודתם מתנהלת במרחב צרפתי. זוהי זהות אתנית של פרטים הבוחרים להתמקם במרחב לימינלי בין קהילת המוצא לחברה

המארכת. ישראל נתפסת כמקום שבו ניתן לבטא בריש גלי וללא חת גם את משיכתם לתרבות הצרפתית וגם את זיקתם הדתית ליהדות.

ממצאי החלק הכמותי

בסקר השתתפו 355 עולים מצרפת. לוח 1 מפרט את המאפיינים הדמוגרפיים של המשתתפים. גילם הממוצע של המשתתפים בסקר הינו 46.5, מרביתם נשואים עם ילדים וממוצע צפון אפריקאי. כ-54% מהעולים הם בעלי השכלה אקדמית ומרביתם מגדירים עצמם כמסורתיים ודתיים.³ העולים נמצאים בארץ כ-12 שנים בממוצע. מרביתם היו מועסקים בצרפת, וגם בישראל קרוב ל-70% מהם מועסקים. כ-22% מהעולים הם עצמאים. מקרב השכירים, כ-48% מועסקים בחברות דוברות צרפתית (מרביתן פועלות באמצעות מוקדים טלפוניים). ניתן לראות כי יש דמיון במאפיינים הסוציו-דמוגרפיים (מגדר, גיל, מוצא והשכלה) של המשיבים על הסקר הכמותי והמראיינים בחלק האיכותני.

לוח 1: נתוני רקע כלליים על העולים המשתתפים בסקר

משתנים	ממוצע (סטיית תקן)/אחוזים
גיל	46.5 (12.9)
% גברים	46.5%
% מרקע צפון אפריקאי	63.6%
% נשואים	71%
מספר ילדים ממוצע	2.5 (1.61)
השכלה (תעודה אחרונה)	
תיכון (ללא בגרות)	10.4%
תיכון (עם בגרות)	18.3%
תעודה אקדמית חלקית	17.2%
B.A.	11.5%
M.A.	24.2%
Ph.D.	18%
הגדרת דתיות	
חילוני	12.7%
מסורתי	37.7%
דתי	38.3%
דתי מאוד (חרדי)	11.3%
מספר שנים בארץ (ותק)	12.4 (9.9)
% מועסקים בצרפת לפני העלייה	68.2%
% מועסקים כיום	69.5%
% עצמאים	22.3%
% מועסקים בחברות דוברות צרפתית (מקרב השכירים)	48%
N	355

העולים ציינו בסקר שהמניעים המרכזיים לעלייתם היו ציוניים ודתיים (4.2 ו-3.6 בהתאמה, מתוך 5). למרות קיומם של גילויי איבה כנגד יהודים בצרפת, ובניגוד למידע שהובלט בראיונות, המשתתפים בסקר לא ציינו שאנטישמיות ותחושת ביטחון אישי היו מניעים משמעותיים ביותר להחלטתם להגר (2.8 ו-2.6 בהתאמה, מתוך 5). ממצאים אלו תואמים מחקרים קודמים המתבססים על סקרים בקרב עולים מצרפת (אמית, 2012), אך פחות מתיישבים עם מחקרים אחרים הממפים את מכלול הסיבות להגירת יהודים מצרפת לישראל (Cohen, 2011).

על מנת לבחון את משמעות התעסוקה בשפת המוצא (צרפתית) ביצענו השוואה בין 54 עולים שכירים מצרפת המועסקים בחברות דוברות צרפתית, ל-52 עולים המועסקים בחברות דוברות עברית. בלוח 2 מוצגים מאפייני שוק העבודה עבור כלל המועסקים הצרפתים בסקר, ובנפרד עבור העולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית לעומת אלו המועסקים בחברות דוברות עברית.

לוח 2: מאפייני שוק עבודה של העולים הצרפתים המועסקים

משתנים	כל העולים המועסקים	עולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית (1)	עולים המועסקים בחברות דוברות עברית (2)	מבחן מובהקות להבדלים בין 1-2 (χ^2)
% מועסקים במקצוע	69.2%	51.9%	76.9%	7.24***
סוג תפקיד				17.74***
תפקיד אקדמי	8.9%	3.7%	15.4%	
מקצוע חופשי (עו"ד, רו"ח וכו')	21.5%	5.6%	13.5%	
תפקיד טכני	15%	13%	11.5%	
פקידות	34.8%	48.1%	44.2%	
שיווק ומכירות	8.9%	22.2%	1.9%	
שירותים	8.1%	7.4%	7.7%	
אחר	2.8%	0	5.8%	
N	247	54	52	

* $P < 0.10$ ** $p < 0.05$ *** $P < 0.01$

בחברות דוברות עברית, מעל ל-75% מהעולים מצרפת המועסקים בהן עובדים במקצועות בהם הוכשרו/הועסקו בארץ המוצא. לעומתם, רק כ-52% מהעולים מצרפת המועסקים בחברות דוברות צרפתית עובדים במקצועותיהם. בנוסף, בחברות דוברות עברית העולים מועסקים יותר בתפקידים אקדמיים ובמקצועות חופשיים, בעוד עולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית מועסקים יותר בתפקידי פקידות, שיווק ומכירות. הלוח הבא מתמקד בעובדים שכירים ומציג מאפיינים נוספים הקשורים לתעסוקתם.

מלוח 3 עולה כי העולים השכירים מצאו את עבודתם במגוון דרכים. המועסקים בחברות דוברות צרפתית נעזרו בחברים ובקרובי משפחה כדי למצוא עבודה, כמו גם במודעות בעיתונות הכתובה בצרפתית. לעומתם, המועסקים בחברות דוברות עברית מצאו את עבודתם גם באמצעות ישראלים ותיקים. עוד עולה כי העולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית עובדים בממוצע פחות שעות בהשוואה למועסקים בחברות דוברות עברית. בשני סוגי החברות, העולים

מצרפת דיווחו כי רמת שביעות הרצון מהעבודה היא בינונית, וגבוהה יותר מרמת שביעות הרצון מהשכר.

לוח 3: מאפייני שוק העבודה של העולים הצרפתים השכירים

משתנים	עולים שכירים	עולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית (1)	עולים המועסקים בחברות דוברות עברית (2)	מבחן מובהקות להבדלים בין 1-2 (t-test/Ch ²)
מציאת עבודה				28.65***
מודעות בעיתון (צרפתית)	11.5%	18.5%	3.8%	
מודעות בשכונה	2.7%	1.9%	3.8%	
מודעה באתרי אינטרנט	14.1%	13%	13.5%	
לשכת התעסוקה	2.7%	1.9%	3.8%	
משרד ממשלתי	4.4%	0	9.6%	
ארגון עולים	6.2%	9.3%	3.8%	
חברים וקרובים עולים	18.6%	27.8%	9.6%	
ישראלים ותיקים	11.5%	3.7%	17.3%	
מחזיק בעבודה בצרפת	4.4%	1.9%	6%	
אחר	23.9%	22%	28.8%	
מספר שעות עבודה בשבוע	28.4 (19.7)	25.7 (19.7)	32.1 (19.2)	1.69*
שביעות רצון מהעבודה (1-5)	3.5 (1.1)	3.41 (1.1)	3.6 (1.2)	0.79
שביעות רצון מהשכר (1-5)	2.6 (1.0)	2.6 (0.9)	2.6 (1.2)	037
N	188	54	52	

*P<0.10 **p<0.05 ***P<0.01

האם דפוס ההעסקה המובחן, העסקה בחברות דוברות צרפתית (לעומת חברות דוברות עברית) מסביר באופן שונה את ההשתלבות התרבותית והחברתית של המהגרים? כפי שמוצג בלוח 4, אין זה מפתיע שהעולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית שולטים פחות בשפה העברית מהמועסקים בחברות דוברות עברית. בנוסף, העולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית נוטים להתגורר בשכונות בהן ריכוז גבוה יחסית של עולים דוברי צרפתית ומרביתם (כ-87%) העידו כי חבריהם הקרובים הם דוברי צרפתית. גם המועסקים בחברות דוברות עברית הראו נטייה לסגירות אתנית, אך בשיעור נמוך משמעותית.

לוח 4: השתלבות תרבותית וחברתית של העולים מצרפת (עובדים שכירים)

משתנים	עולים שכירים	עולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית (1)	עולים המועסקים בחברות דוברות עברית (2)	מבחן מובהקות להבדלים בין 1-2 (t-test/Ch ²)
שליטה בעברית (5-1)				
דיבור	3.90 (1.15)	3.33 (1.26)	4.37 (0.74)	5.11***
קריאה	3.36 (1.28)	2.88 (1.11)	3.58 (1.04)	3.28***
כתיבה	3.59 (1.47)	3.21 (1.18)	3.71 (1.09)	2.25**
הרכב אתני של השכונה				
מרבית התושבים עולים מצרפת	6.3%	9.6%	3.8%	10.31**
כמחצית מהתושבים עולים מצרפת	8.7%	7.7%	5.8%	
כשליש מהתושבים עולים מצרפת	27.8%	28.8%	26.9%	
משפחות צרפתיות בודדות בשכונה	46%	51.9%	42.3%	
המשפחה הצרפתית היחידה בשכונה	11.1%	1.9%	21.2%	
מרבית החברים הקרובים דוברי צרפתית				
	69.8%	86.5%	51.9%	14.63***
N	188	54	52	

*P<0.10 **p<0.05 ***P<0.01

האם הסגירות האתנית המאפיינת את העולים הצרפתים במועסקים בחברות דוברות צרפתית משליכה על מאפייני הזהות הישראלית ותחושת השייכות שלהם לחברה בישראל? ובאופן ספציפי, האם עולים אלו מרגישים פחות ישראלים ופחות שייכים לחברה הישראלית? שאלות אלו נשענות על ספרות הגירה הקושרת בין סגירות אתנית של קהילות מהגרים לבין תחושת שייכות והזדהות נמוכה לארץ הקולטת (Walters, Phythian & Anisef, 2007). לוח 5 מציג את הממצאים שהתקבלו מניתוח השוואתי של מאפייני הזהות והשייכות של העולים מצרפת המועסקים בחברות דוברות צרפתית ובחברות דוברות עברית.

לוח 5: מאפייני הזהות והשייכות לחברה הישראלית של העולים מצרפת (שכירים)

משתנים	עולים שכירים	עולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית (1)	עולים המועסקים בחברות דוברות עברית (2)	מבחן מובהקות להבדלים בין 1-2 (t-test/Ch ²)
זהות ישראלית (5-1)				
תחושת ביתיות בארץ (5-1)	4.34 (0.96)	4.38 (0.89)	4.33 (1.04)	0.30
שביעות רצון מהחיים בארץ (5-1)	4.09 (0.83)	4.13 (0.72)	4.13 (0.91)	0.30
זהות ישראלית נתפסת (5-1)	2.97 (1.1)	2.87 (1.05)	3.13 (1.10)	1.28
כוונה להישאר בארץ (5-1)	4.55 (0.78)	4.65 (0.65)	4.48 (0.92)	1.11
N	188	54	52	

*P<0.10 **p<0.05 ***P<0.01

בניגוד לציפיות, אין כל הבדל מובהק בין העולים הצרפתים המועסקים בחברות דוברות צרפתית לאלו המועסקים בחברות דוברות עברית בתחושת הזהות הישראלית או בתחושת השייכות לחברה הישראלית. באופן כללי, העולים מצרפת דיווחו כי תחושת הזהות הישראלית היא בינונית ומעלה (3.65 מתוך 5), העולים מרגישים מאוד בבית בישראל (4.34 מתוך 5), מרוצים מאוד מהחיים בארץ (4.09 מתוך 5). כמו כן, העולים דיווחו כי הם מתכננים להישאר בארץ (4.55 מתוך 5). הפרמטר היחיד שהתקבל נמוך הוא הזהות הישראלית הנתפסת, קרי האופן שבו העולים מאמינים שהישראלים הוותיקים תופסים אותם. העולים מצרפת חושבים כי הישראלים הוותיקים רואים בהם "צרפתים" ולא ישראלים. כאמור, לא נמצא הבדל מובהק בין פרמטרים אלו בין העובדים המועסקים בחברות השונות.

דיון

מעט ידוע על שילוב חברתי ותרבותי של מהגרים מיומנים המקיימים זיקה יומיומית כפולה, לארץ הקולטת ולארץ המוצא. תופעה זו צוברת תאוצה בעקבות תהליכי גלובליזציה מואצים, התפתחותן של טכנולוגיות מידע משוכללות ושוק עבודה המעודד "חיים כפולים" או "חצויים". הבנת ההשלכות הזהותיות, החברתיות והתרבותיות של ניהול אורח חיים זה תעמיק את ההבנה בנוגע לשילוב תעסוקתי של מהגרים במובלעות אתניות וניהול רב-תרבותי של ארגונים. עד כה, המחקרים שעסקו במובלעות מהגרים התמקדו בעיקר במהגרי עבודה חסרי מיומנויות (Logan, 2004; Zhou, 1994; Alba & McNulty, 2004). המקרה של עולי צרפת בישראל מעניק זווית עדכנית יותר של התופעה בקרב מהגרים מיומנים ומזמן דיון ואף המשגה מחדש של מושגים הקשורים לזהות.

עבור רבים מהעולים במחקרנו, המפגש המהותי עם החברה הישראלית התקיים דווקא בשדה העבודה, שם גם מתעצבת זהותם האתנית. אולם, דווקא ההשתלבות בעולם העבודה הישראלי נתנה משנה תוקף לזהותם הטרנס-לאומית - זהות המתגבשת באמצעות טיפוחן של זיקות מרובות ומקבילות לדת, למקום ולתרבות. זיקות אלו, הגם שחלקן התקיים עוד בארץ המוצא, לא הוצגו שם על-ידי העולים בצורה מופגנת בשל היותם מיעוט. בהגיעם לארץ, העולים מצרפת לא נחשפו לפרויקט מדינתי מכוון לסוגיית הזהות האתנית שלהם ושל בניהם. מכיוון שכך, עמדו לרשותם אפשרויות מגוונות לארגן את זהותם האתנית.

שושנה (2013) מציע לעמוד על הפעולות הארגוניות הכרוכות בהבניה מכוונת של זהות "אתנית שאינה אתנית". כוונתו לזהות אתנית המתגבשת דווקא משום ההתעלמות המוסדית ממנה. עולים אלו מכונים מעין עמדת ביניים (in between people) או עמדה לימינלית המאפשרת הסתגלות ללא היטמעות (Gibson, 1988). מעניין שהשיבה על "הגדר התרבותית" מקיימת בו בזמן גם נפרדות מהתרבות הישראלית השלטת וגם מידה לא מבוטלת של קונפורמיות לאותה תרבות (Carter, 2006; שושנה, 2013). בנוסף, היא צובעת באור לגיטימי את הזיקה המתמשכת לתרבות המוצא. בחווייתם, העולים אינם עוד צרפתים (אף כי ישנם שלא ויתרו על אזרחותם הצרפתית) ועדיין אינם ישראלים בהווייתם. במובן זה, הביטוי הפומבי של דתיות מסורתית יהודית הופך לסממן המרכזי, אם כי לא מספק, של תחושת השייכות להוויה הישראלית ומתקיים טשטוש בין הזהות היהודית לזהות הישראלית. באורח פרדוקסלי, דווקא הוויה זו היא המתחזקת את זהותם האתנית. שושנה (2013) סובר כי עמדה זהותית זו של "אתניות

ללא אתניות" מתארת מערכת סמויה של הבדלה וסימון הממשיכה להתקיים בתודעתו של העולה, אף שאינה מלווה בפרקטיקות מכוונות.

שיח הזהות בקרב העולים מצרפת מציף כינונה של זהות אתנית טרנס-לאומית מורכבת המתאפיינת בשמירה על המזהים הפרנקופונים לצד ההחצנה של הפרקטיקות הדתיות. עבור רבים מהעולים, הזהות הפרנקופונית מהווה משאב תרבותי וחברתי שראוי לשמר ולתחזק. כמו כן, העולים מבטאים בגלוי ובפתיחות את ייחודם התרבותי בישראל. בערים כגון נתניה, אשדוד ירושלים ותל-אביב, ניתן לראות בבירור צמיחה של תרבות פרנקופונית הניכרת בפתיחתן של מסעדות, סוכנויות תיווך המתמחות במכירת נכסים ליהודים צרפתים, חנויות לממכר מזכרות ומוקדי שירות המנוהלים על-ידי עולים מצרפת ומיועדים לקהל לקוחות צרפתי בישראל ובצרפת. לפרטיקולריות התרבותית של העולים מצרפת מתלווים סממנים דתיים יהודיים בולטים.

זאת ניתן לראות ביזמות של עולים מצרפת כגון: פתיחת מסעדות כשרות על טהרת האוכל הצרפתי, הקמת בתי כנסת ובתי לימוד תורה (Ben-Rafael & Ben-Rafael, 2013). מקומות העבודה דוברי הצרפתית מטפחים במכוון את הזהות היהודית לצד זו הצרפתית, ורואים בהן זיקות משלימות ולא מתחרות. פרטיקולריות שפתית ותרבותית זו, טוענים בן רפאל ובן רפאל (Ben-Rafael & Ben-Rafael, 2013) אינה מעידה בהכרח על רצונם של העולים להסתגר במובלעות תרבותיות. להפך, החירות להתקיים בשני עולמות תרבותיים אלו בו זמנית נתפסת בעיני העולים כהישג המתאפשר דווקא בישראל. בניגוד לתאוריה של בק (Bech, 2000), העולים מצרפת אינם מתנהגים כמהגרים מיומנים קוסמופוליטיים המנתקים עצמם ממדינת הלאום, אלא מטפחים זהות טרנס-לאומית המתכתבת באופן הדוק עם ארץ המוצא והארץ החדשה.

מעניין לראות שתחזוק הזהות הטרנס-לאומית, המשלבת בין הזהות הפרנקופונית ליהודית והישראלית, לא רק שלא פגמה בתחושת השייכות של העולים מצרפת, היא אף תרמה לשביעות רצונם. באופן כללי מחקרנו מראה כי תחושת הזהות הישראלית אצל כלל העולים מצרפת היא בינונית ומעלה, העולים מרגישים מאוד בבית בישראל, מרוצים מאוד מהחיים בארץ ומתכננים להישאר בארץ. למרות סגירותם התרבותית, לא נמצא כל הבדל מובהק בתחושת הזהות הישראלית והשייכות לחברה הישראלית בין העולים הצרפתים המועסקים בחברות דוברות צרפתית לאלו המועסקים בחברות דוברות עברית. ממצאים אלו עומדים בניגוד למחקרי הגירה המציגים קשר שלילי בין סגירות אתנית של מהגרים לזהות מקומית (Walters, Phythian, 2007 & Anisef), אולם ישנן עדויות ממחקרים שנערכו בקרב עולים בישראל שהקשר בין המשתנים לא מתקיים בצורה אחידה עבור קבוצות מהגרים שונות. אמנם נמצא שעבור עולי ברית המועצות לשעבר מתקיים, כמצופה, קשר שלילי בין סגירות אתנית לזהות ישראלית, אך עבור עולי אתיופיה ועולים מארצות המערב לא מתקבל קשר שלילי והסגירות האתנית אף תורמת לזהות הישראלית (Amit, 2012). ההסבר שניתן במאמרה של אמית (Amit, 2012) לממצאים לא צפויים אלו נשען על התובנה שעבור חלק מקבוצות המהגרים דווקא החשיפה לישראליות מחדדת את השונות והזרות שלהם. הסבר זה עשוי להיות תקף גם במחקר הנוכחי לגבי עולי צרפת, אך ניתן לייחס את הממצאים גם לטיפוחה של זהות המשלבת בין הזהות התרבותית הצרפתית/פרנקופונית לזהות יהודית וציונית המחברת את העולים לישראל. מקומות העבודה המתנהלים בצרפתית מפצים על הסגירות האתנית של העולים במקומות עבודה אלו, באמצעות שילובן של פרקטיקות דתיות במהלך יום העבודה וכחלק בלתי נפרד מהתרבות

הארגונית שהם מתחזקים. העולים מצדם מתקשים להבחין בין הזהות היהודית והישראלית שלהם. יתכן וזאת הסיבה שבעטיה, בטווח הקצר, הסגירות התרבותית אינה מתורגמת לרמות נמוכות של זהות ישראלית ותחושת היעדר שייכות.

הגם שבטווח הקצר נראה כי דפוס התעסוקה הטרנס-לאומי שהוצג במחקר זה, אינו פוגם בתחושת הזהות המקומית של עולי צרפת, מחקרנו מצביע על הבעייתיות של דפוס זה. העולים המועסקים בחברות דוברות צרפתית (ובייחוד אלו המועסקים במוקדי שירות טלפוניים) תופסים את מקום העבודה כמקום זמני המהווה אמצעי פרנסה בלבד ולא כמסלול להתפתחות אישית ולפיתוח קריירה. כמו כן, לא ניתן לקבוע בוודאות מה תהיינה המשמעויות בטווח הזמן הארוך לדפוס תעסוקה זה. על קובעי המדיניות והעוסקים בקליטתם של עולי צרפת בישראל לקחת בחשבון סוגיות אלו הקשורות לתעסוקתם של העולים. עבור עולים אלו, שהם בעלי הון אנושי גבוה, סוגיית השילוב בתעסוקה התואמת את הכישורים הינה משמעותית ביותר.

הערות

1. הדגימה בסקר זה לא נעשתה בשיטה הסתברותית, אלא בדגימת כדור שלג בשל הקושי לאתר את הנחקרים עולי צרפת (McInerney, 2007). נחקרים אלו לא מופיעים במספרים משמעותיים הניתנים לניתוח בקבצים רשמיים עדכניים.
2. העולים המפעילים את מוקדי השירות מהווים קבוצה מעניינת בפני עצמה של יזמים עולים המתפקדים במערכת של כלכלה אתנית (Light & Gold, 2000). קבוצה זו ראויה למחקר נפרד נוסף.
3. בהקשר זה חשוב לציין כי העולים מצרפת, שמרביתם ממוצא צפון אפריקאי, בעלי פרופיל סוציו-אקונומי (במונחי השכלה ועיסוק) גבוה משמעותית מאוכלוסיית יוצאי צפון אפריקה (דור ראשון ושני) בישראל.

רשימת מקורות

- אלגזי, ג' (2006). מטריקס בבילעין: סיפור על קפיטליזם קולוניאלי בישראל של ימינו. *תיאוריה וביקורת*, 29, 173-191.
- אמית, ק' (2012). שביעות הרצון מהחיים בישראל של עולים מארצות המערב. *הגירה*, 1, 80-97.
- בתאן-אזריאל, ג' (2007). *הירידה מישראל של עולים צרפתיים* (נייר עמדה). ירושלים: בית ספר למדיניות ציבורית, האוניברסיטה העברית.
- לשכה מרכזית לסטטיסטיקה- למ"ס (2013). *שנתון סטטיסטי לישראל*, לוח 4.4, 235-236.
- פופקו, י' (2012). *כאן ושם: עולים טרנס-לאומיים בישראל*. עבודה לקבלת תואר דוקטור. ירושלים: האוניברסיטה העברית.
- רבהון, ע' ולב ארי, ל' (2011). הגירה, טרנס-לאומיות, תפוצה וחקר ישראלים בארצות הברית. בתוך: ע' רבהון ול' לב ארי (עורכים), *ישראלים אמריקאים* (עמ' 16-37). ירושלים: מוסד ביאליק.
- שושנה, א' (2013). "אני מעבר לסיפור הזה": סדרי מדינה, חינוך וזהויות אתניות חדשות. *סוציולוגיה ישראלית*, יד (2), 245-267.
- תובל-משיח, ר' וספקטור-מרזל, ג' (2010). מבוא: מחקר נרטיבי – הגדרות והקשרים. בתוך: ר' תובל-משיח וג' ספקטור-מרזל (עורכות), *מחקר נרטיבי: תיאוריה, יצירה ופרשנות* (עמ' 42-7). ירושלים: מאגנס, ותל-אביב: מכון מופ"ת.
- Amit, K. (2012). Social integration and identity of immigrants from the FSU, Western countries and Ethiopia in Israel. *Ethnic and Racial Studies*, 35(7), 1287-1310.
- Amit, K., & Riss, I. (2007). The role of social networks in the immigration decision-making process: The case of North American immigration to Israel. *Immigrants & Minorities*, 25(3), 290-313.
- Bech, U. (2002). The cosmopolitan society and its enemies. *Theory, Culture & Society*, 19(1-2), 17-44.
- Bell-Villada, G.H., & Sichel, N. (2011). *Writing out of Limbo: International childhoods, global nomads, and third culture kids*. UK: Cambridge Scholars Publishing.
- Benjamin, O., & Godlaw, R. (2005). Narrating the power of non-standard employment: The case of the Israeli public sector. *Journal of Management Studies*, 42(4), 737-759.
- Ben-Rafael, E., & Ben-Rafael, M. (2013). *Sociologie et sociolinguistique des francophonies israéliennes*. Francfort, Berlin, NY: Peter Lang.
- Bowen, J.R. (2004). Beyond migration: Islam as a transnational public space. *Journal of Ethnic & Migration Studies*, 30(5), 879-894.
- Carter, P. (2006). Straddling boundaries: Identity, culture, and school. *Sociology of Education*, 79(4), 304-328.
- Clarke, S., Gilmour, R., & Garner, S. (2007). Home, identity and community cohesion. In: M. Wetherell, M. Laflèche & R. Berkeley (Eds.), *Identity, Ethnic Diversity and Community Cohesion*. London: Sage Publications.
- Cohen, E.H. (2005). *Jews practicing liberal professions in France and their intention of making 'Aliyah'*. Jerusalem: Jewish Agency.
- Cohen, E.H. (2009). *The jews of France at the turn of the third millenium: A Sociological and cultural analysis*. Research and position papers. Ramat-Gan: The Rappaport Center, Bar-Ilan University.

- Cohen, E.H. (2011). *The jews of France today: Identity and values*. Leiden: Brill.
- DellaPergola, S., Rebhun, U., & Raicher, R.P. (2000). The Six-Day War and Israel-Diaspora relations: An analysis of quantitative indicators. In: E. Lederhendler (Ed.), *The Six-Day War and world jewry* (pp. 11-50). Bethesda, MD: University of Maryland Press.
- DellaPergola, S. (2011). Jews in Europe: Demographic trends, contexts and outlooks. In: J.H. Schoeps & O. Glocjner (Eds.), *Jewish experience in unifying Europe* (pp. 3-34). Leiden, Brill.
- DellaPergola, S. (2013). *World Jewish population 2013*. Jerusalem: The Avraham Harman Institute of Contemporary Jewry The Hebrew University of Jerusalem.
- Ellis, V., & Taylor, P. (2006). 'You don't know what you've got till it's gone': Recontextualising the origins, development and impact of the call centre. *New Technology, Work and Employment*, 21(2), 107-122.
- Gibson, M. (1988). *Accommodation without assimilation: Sikh immigrants in an American high school*. NY: Cornell University Press.
- Levy, A., & Weingrod, A. (2005). *Homelands and Diasporas: Holy Lands and other places* (pp. 3-28). CA: Stanford University Press.
- Light, I.H., & Gold, S.J. (2000). *Ethnic Economies*. San Diego, CA: Academic Press.
- Lloyd, A. (2012). Working to live, not living to work: Work, leisure and youth identity among call centre workers in North East England. *Current Sociology*, 60(5), 619-635.
- Logan, J.R., Alba, R.D., & McNulty, T.L. (1994). Ethnic economies in metropolitan regions: Miami and Beyond, *Social Forces*, 72(3), 691-724.
- McInerney, P.B. (2007). Technology movements and the politics of free/open source software. *Science Technology Human Values*, 34(2), 206-233.
- Pupko, I. (2009). *Multi-local Aliyah: Placing two feet in two places* (working paper). Jerusalem: The Jewish People Policy Planning Institute.
- Regev, M. (2007). Cultural uniqueness and aesthetic cosmopolitanism. *European Journal of Social Theory*, 10(1), 123-138.
- Walters, D., Phythian, K., & Anisef, P. (2007). The acculturation of Canadian immigrants: Determinants of ethnic identification. *The Canadian Review of Sociology and Anthropology*, 44(1), 37-64.
- Winiecki, D.J. (2009). The call centre and its many players. *Organization*, 16(5), 705-731.
- Zhou, M. (2004). Revisiting ethnic entrepreneurship: Convergences, controversies, and conceptual advancements. *International Migration Review*, 38(3), 1040-1074.

Transnational Identity of French Immigrants Employed in French speaking Companies

Karin Amit and Shirly Bar-Lev

Abstract

This study examined the establishment of transnational identity among French immigrants to Israel who are employed in French speaking companies (mainly call centers). We examined the effect of this employment pattern on the immigrants' sense of identity, and their feeling of belonging to Israeli society. The study was conducted in two stages, combining two research methods. In the first stage, we performed qualitative research through interviews with 31 immigrants from France. In the second stage, we conducted an internet survey that was distributed to 355 French immigrants.

Two central themes arose from the qualitative study. First, most immigrants consider their job as a source of income only, and not as a path for career or personal development. The second theme is the feeling of temporariness and flexibility that accompanies their work. These findings indicate possible consequences for the dual linkage of the immigrants to their country of origin and to Israel and present their ethnic segregation. The findings of the quantitative survey supported the findings of the qualitative interviews, and indicated the closed ethnic nature of the French immigrants in the workplace as well as in more general social parameters. The French immigrants employed in French-speaking companies lived in neighborhoods with large concentrations of French-speaking immigrants, and most of their friends were French speakers. These immigrants were not fluent in Hebrew. But despite the cultural closure of the French immigrants, the study did not find a clear difference in the sense of Israeli identity and feeling of belonging to Israeli society between those employed in French-speaking companies and those employed in Hebrew-speaking companies. In general, French immigrants feel very much at home in Israel, they are very satisfied with their lives in Israel, and they plan to stay in Israel. The paper ends in an attempt to explain these findings thru a discussion of the particular cultural identity formed by the French immigrants, an identity that combines their Francophone identity to their religious Jewish identity.

Karin Amit Head of the MA program in Immigration and Social Integration, Ruppin Academic Center

Shirly Bar-Lev The department of Engineering, Ruppin Academic Center

גישת אסימילציה סגמנטית דתית: הישגים לימודיים של מהגרי המערב במערכת החינוך הישראלית

סבטלנה צ'אצ'אשווילי-בולוטין וסבינה ליסיצה

תקציר

מטרת המחקר הנוכחי הייתה לבחון את שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב שלוש קבוצות של מהגרים מן המערב: דוברי אנגלית, דוברי ספרדית ודוברי צרפתית, בהשוואה לילידי ישראל מהדור השלישי בדגש על ההבדלים בין מהגרי הדור הראשון לדור השני. המחקר נערך על בסיס הנתונים של משרד החינוך. אוכלוסיית המחקר כללה 52,043 בוגרי י"ב מקבוצות אלו בשנת הלימודים תשע"א.

ממצאי המחקר מצביעים על כך שקיימת שונות בין שלוש הקבוצות, הן בנוגע לשיעורי הזכאות לתעודת בגרות, והן בנוגע לדפוס ההבדלים בין שני הדורות. בדור הראשון בשלוש קבוצות המהגרים נמצאו שיעורים נמוכים יותר של זכאות, בהשוואה לילידי ישראל מהדור השלישי, ואילו בדור השני התמונה השתנתה. שיעורי הזכאות בקרב הדור השני של דוברי ספרדית היו הגבוהים ביותר בהשוואה לכל הקבוצות, כולל ילידי ישראל מהדור השלישי. בעוד שבקרב דוברי ספרדית ודוברי צרפתית בדור השני חלה עלייה בשיעורי הזכאות לתעודת בגרות, בהשוואה לדור הראשון, בקרב דוברי אנגלית, כמעט ולא נמצא הבדל בין הדורות.

ניתן להסביר מגמות אלו בעיקר על-ידי העובדה שקיים הבדל בדפוס ההשתלבות בזרמי החינוך השונים בין שלוש קבוצות המהגרים: דוברי ספרדית ודוברי צרפתית נוטים יותר להשתלב בזרמי החינוך הממלכתיים, בעוד שדוברי אנגלית נוטים להשתלב בזרמי החינוך ה"אחר", ברובו החינוך החרדי. ממצאים אלה תואמים לגישת האסימילציה הסגמנטית. אולם בנוסף לגרסה הקלסית של גישה זו, הטוענת כי הישגים לימודיים מושפעים בעיקר על-ידי רלוונטיות של ההון האנושי של הוריהם, ממצאי המחקר מצביעים על אסימילציה סגמנטית דתית. על-פי גישה זו, השתייכות דתית אשר באה לידי ביטוי בסוג המוסד בו משתלב התלמיד עשויה להוות גורם מכריע בנוגע לשיעורי הזכאות לתעודת בגרות.

מילות מפתח: אי-שוויון בחינוך, אתניות, הגירה ומערכת החינוך בישראל

מבוא

במהלך שני העשורים האחרונים היגרו לישראל כ-25 אלף דוברי ספרדית מדרום-אמריקה, רובם המכריע מארגנטינה, כ-40 אלף מהגרים ממדינות דוברות אנגלית (רובם מארצות הברית, קנדה ואנגליה), ו-22 אלף דוברי צרפתית (מצרפת) (כאהן-סטרבצ'ינסקי, לוי וקונסטנטינוב, 2010).

בשנים האחרונות, גובר העניין בחקר קבוצות מוצא אלה (אמית, 2008). מהגרי המערב, העומדים במוקד מחקר זה, הינם בעל פרופיל סוציו-אקונומי גבוה מבחינת רמת ההשכלה ושיעור בעלי המקצוע בקרבם. במציאות הגלובלית העכשווית, מהגרים אלו המוגדרים כמהגרים מיומנים (highly skilled) מחוזרים על-ידי מדינות שונות המעוניינות לקלוט אותם. ארצות אלו אף עורכות התאמות במדיניות ההגירה על מנת למשוך אליהן מהגרים אלו, זאת מתוך ההבנה שקבלת הון אנושי כזה, תתרום באופן משמעותי לקידום הכלכלי והחברתי של ארצם (Iredale, 1999; Mahroum, 2001). גם במציאות הישראלית סוגיה זו רלוונטית. אמנם, זכאי העלייה לישראל אינם עוברים מיון על בסיס מאפיינים סוציו-אקונומיים, אך הרשויות העוסקות בעלייה, מבינות את הפוטנציאל הטמון באוכלוסיית המהגרים מהמערב ואת יכולתה להעשיר את הונה האנושי של החברה הישראלית (Amit, 2012). "העולים ממדינות המערב מהווים נכס אדיר למדינה, בהביאם איתם משאבים ואמצעים חיוניים אשר תורמים לחוסנה של מדינת ישראל, הן כלכלית והן חברתית" (מתוך אתר של ארגון "נפש בנפש" העוסק בהבאת מהגרים אלה לישראל). בשנים האחרונות נערכו מחקרים שבדקו השתלבות של מהגרים אלה בשוק העבודה. עם זאת, בדיקת הישגיהם הלימודיים של ילדי מהגרים אלה במערכת החינוך זכתה לתשומת לב מועטה. המחקר היחיד שהתייחס לסוגיה זו הינו מחקרם פורץ דרך של כאהן-סטרבצ'ינסקי, לוי וקונסטנטינוב (2010) אשר חקר לעומק את השתלבותם של בני הנוער המהגרים בגילאי 12-17 בתחומים כגון הישגים לימודיים, מעורבות חברתית, נשירה ועוד. יחד עם זאת, מחקר זה התבסס על מדגם מצומצם יחסית בקרב הצעירים שעלו בין השנים 1991 – 2006 ולא בחן את השתלבותם של מהגרי הדור השני.

מטרת המחקר הנוכחי הינה לבחון את ההישגים הלימודיים של מהגרי המערב - דוברי אנגלית, דוברי ספרדית ודוברי צרפתית במערכת החינוך משני הדורות, בהשוואה לילידי ישראל מהדור השלישי. לאור העובדה שזכאות לתעודת בגרות מהווה כרטיס כניסה למערכת ההשכלה הגבוהה ותורמת למוביליות בשוק העבודה, המחקר מתמקד בשיעורי הזכאות כאפיון להישגים לימודיים במערכת החינוך. בנוסף, המחקר שם דגש מיוחד על השוואת שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בין הדור הראשון לדור השני בקרב התלמידים המהגרים.

רקע תאורטי

קיימות שתי גישות מרכזיות הבוחנות את הגורמים המשפיעים על הישגיהם הלימודיים של תלמידים מהגרים במערכות חינוך: גישת האסימילציה הקלסית (Alba & Nee, 1997, 2004;) (segmented assimilation) (Gordon, 1964) וגישת האסימילציה הסגמנטית (Portes & Rumbaut, 1996, 2001; Zhou, 1997). הטיעון המרכזי של גישת האסימילציה הקלסית הוא כי בחלוף הזמן, ההישגים הלימודיים של המהגרים ישתוו להישגים הלימודיים של בני המקום, והפערים הלימודיים ילכו ויצטמצמו עד שייעלמו. על-פי תאוריה זו, אצל מהגרים מהדור השני ההישגים הלימודיים יהיו גבוהים יותר בהשוואה לדור הראשון. דפוס זה אפיין את

השתלבותם של המהגרים מאיטליה ומאירלנד לארצות הברית בראשית המאה ה-20 (Alba & Nee, 1997). יחד עם זאת, אלבה וניי (Alba & Nee, 2003) עדכנו את גישת האסימילציה הקלאסית כשטענו כי לא בהכרח כל קבוצות המהגרים ישתלבו בחברת היעד מבחינה חברתית ולימודית ויתנסו במוביליות כלפי מעלה.

לעומת זאת, גישת האסימילציה הסגמנטית מתארת תמונה מורכבת יותר הן בנוגע להישגים הלימודיים של התלמידים המהגרים והן בנוגע להבדלים בהישגים הלימודיים בין הדור הראשון לשני (Portes & Rumbaut, 1996, 2001; Papademetriou, Somerville & Sumption, 2009; Xie & Greenman, 2011). החוקרים הדוגלים בגישה זו סוברים כי למאפיינים אישיים של המהגרים כגון הון אנושי, כלכלי ותרבותי, יש תרומה מכרעת להישגיהם הלימודיים של התלמידים המהגרים הן בדור הראשון והן בדור השני (Portes & Rumbaut, 2001; Hirschman, 2001). לפיכך, הטרוגניות בין קבוצות המהגרים גורמת לפערים גדולים במצב ההתחלתי שלהם במבנה הריבוי של החברה. בעקבות זאת, קשה להציע מודל אוניברסלי של השתלבות המהגרים בחברה, כמו גם להצביע על דפוס אחיד של הבדלים בין הדור הראשון לדור השני, כפי שניתן היה לעשות לגבי גלי ההגירה ההומוגניים. על-פי גישה זו, המהגרים שהם בעלי מאפיינים אישיים המסייעים להשתלבות, ייטמעו במהרה בשכבותיה החזקות של החברה הקולטת, כאשר ילדיהם ייהנו אף מהישגים לימודיים גבוהים יחסית. כך מהגרים ממוצא אסיאתי (יוצאי סין והודו) הגיעו להישגים לימודיים גבוהים יותר בהשוואה לילדי הוותיקים בארצות הברית ובריטניה (Wong, 1986). (Hirschman & Rothson, Heath & Lessard-Phillips, 2009; Hirschman & Rothson, 1986). לעומת זאת, ילדי המהגרים ללא הון אנושי רלוונטי לחברת היעד התאפיינו בהישגים לימודיים נמוכים ולא הציגו דינמיקה בין-דורית חיובית. תוצאות אלה זוהו בדפוס השתלבותם של מהגרים, ובמיוחד של בני הדור השני להגירה, מאמריקה הלטינית בארצות הברית (Telles & Ortiz, 2008) וממדינות ערביות באירופה (Phalet, Deboosere & Bastiaenssen, 2007; Van De Werfhorst & Van Tubergen, 2007).

בהתאם לגישת האסימילציה הסגמנטית, ניתן לראות אפוא שלהון האנושי של משפחת התלמיד יש השפעה מכרעת על הישגיו הלימודיים. לעומת זאת, האפקט של מידת הדתיות על הישגיהם הלימודיים של תלמידים מהגרים, שנוי במחלוקת. מחקרים העוסקים בנושא זה הצביעו על מרכזים דתיים כארגונים מסורתיים שסייעו לקהילה לשמור על המנהגים האתניים, שפת המקור וסולידריות קבוצתית, ובמקביל הקלו על הסתגלותם של המהגרים לסביבתם החדשה (Guest, 2003; Mullins, 1987). (השתתפות בחיי הקהילה הדתית מרחיבה את הרשתות החברתיות עבור המתבגרים, מעודדת הצלחה בלימודים ומקלה על ההשתלבות בחברה האמריקאית. השתתפות זו משמעותית במיוחד עבור בני נוער בסיכון, כיוון שבמקרים אלה הקהילה הדתית עשויה להיות הגורם התומך היחיד (Cao, 2005; Guest, 2003).). בהתאם לכך ורנר (Warner, 2007) הציע לשלב השתייכות דתית כגורם חשוב בגישת האסימילציה הסגמנטית.

בעשור האחרון החלו החוקרים להכיר בזיקת הפרט לקהילה הדתית כאחד המשתנים הבלתי תלויים המשפיעים על ההישגים הלימודיים של תלמידים מהגרים (Cadge & Ecklund, 2007; Portes & Rumbaut, 2006; Warner, 2007). בהקשר זה נשאלת שאלה תאורטית: האם זיקה למוסדות דתיים יכולה להיות רק גורם נלווה למשאבים האחרים הנכללים בהון האנושי או

להוות אחד הגורמים הבולטים התורמים להישגים לימודיים של תלמידים מהגרים במערכת החינוך? במחקר זה ננסה להשיב על שאלה זו בהקשר של בחינת שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב מהגרי המערב משני הדורות בהשוואה לדור השלישי של ילידי ישראל במערכת החינוך.

מערכת החינוך בישראל

מורכבות החברה בישראל והמרקם האנושי המגוון שלה משתקפים במערכת החינוך במדינה. במגזר היהודי מתקיימת חלוקה על בסיס רמת הדתיות בין חילוניים, מסורתיים, דתיים וחרדים. רמות של דתיות קשורות לדרגות של דבקות וציות לחוקים דתיים, סגנון חיים תרבותי, נטייה לבידוד חברתי וסביבתי ומידת המחויבות למרכז התרבותי הלאומי (Katz-Gerro, Raz & Yaish, 2009). כ-65% מהאוכלוסייה היהודית הם חילוניים ומסורתיים והשאר הם בעלי השקפת עולם דתית ברמות שונות. כ-23% הם דתיים המשולבים היטב בחברה הישראלית מבחינת דפוסי מגורים, שירות צבאי והשתתפות בכוח העבודה. כ-14% הם חרדים אשר חיים בדרך כלל בשכונות נפרדות, ומתאפיינים בסגנון חיים שונה מאוד משאר המגזרים. שיעור ההשתתפות של האוכלוסייה החרדית בשוק העבודה הוא נמוך, במיוחד בקרב הגברים אשר לומדים בישיבה חלק ניכר מחייהם (בן-דוד, 2013).

בהתאם לשונות על בסיס רמת הדתיות, במערכת החינוך הישראלית קיימים שלושה סוגי פיקוח על מוסד חינוכי: ממלכתי, ממלכתי-דתי ו"אחר".

לפיקוח הממלכתי שייכים מוסדות שאינם דתיים. החינוך הממלכתי ניתן על-ידי המדינה ללא זיקה לגוף מפלגתי, עדתי או אחר ונמצא בפיקוח של שר החינוך. מרבית התלמידים הלומדים בזרם זה באים ממשפחות חילוניות או מסורתיות. לסוג הפיקוח הממלכתי-דתי שייכים מוסדות החינוך היהודי הדתי הציוני. זהו חינוך ממלכתי שמוסדותיו דתיים באורח חייהם ובתוכנית הלימודים הנהוגה בהם, והמורים והמפקחים בהם דתיים. מרבית התלמידים הלומדים בבתי ספר המשותפים לזרם זה מגיעים ממשפחות דתיות או מסורתיות. לסוג פיקוח "אחר" (על-פי ההגדרה המשמשת את משרד החינוך) "שייכים מוסדות החינוך היהודי-חרדי. בפיקוח ה'אחר' אין מוסדות רשמיים, אך יש בו חלוקה למוסדות המאוגדים בשתי רשתות החינוך הגדולות (מרכז החינוך העצמאי חרדי ומעיין החינוך התורני) ולמוסדות שאינם מאוגדים ברשתות אלו. מוסדות הפטור ומוסדות לימוד תרבותיים ייחודיים גם הם בקטגוריה זו" (וייסבלאי, 2013: 4) אך מוסדות אלו מהווים מיעוט בתוך הזרם.

תוכנית הלימודים של בתי הספר הנמצאים תחת הפיקוח ה"אחר" כוללת מעט או לא כוללת בכלל לימודי חול, דהיינו לימודים שאינם תורניים, לרבות מקצועות ליבה כגון מתמטיקה, אנגלית ומדעים. את בתי הספר השייכים לזרם זה פוקדים בעיקר התלמידים מהמשפחות החרדיות (וייסבלאי, 2012, 2013).

בשנת הלימודים תשע"ג, 69.5% מהתלמידים למדו בבתי ספר שנמצאים תחת פיקוח ממלכתי, 13.6% למדו בבתי ספר בפיקוח ממלכתי-דתי ו-16.9% למדו במוסדות בפיקוח "אחר". שיעורי הזכאות לבגרות בסוגי הפיקוח הממלכתי והממלכתי-דתי הינם דומים (בשנת הלימודים תשע"א 68.4% ו-68.5% מתוך הלומדים בכיתות י"ב בהתאמה), ואילו שיעורי הזכאות לבגרות במוסדות שנמצאים תחת פיקוח "אחר" הינם נמוכים יותר באופן משמעותי (8.8%) (וייסבלאי, 2013).

מרבית המחקרים בארץ עסקו בהישגים לימודיים של תלמידים בכלל ותלמידים מהגרים בפרט בזרמי החינוך הממלכתיים, כלומר אלה שהיו בפיקוח המדינה. לאור הקושי בהשגת הנתונים על המגזר החרדי, כמעט ולא נעשו מחקרים הבוחנים הישגים לימודיים של התלמידים הלומדים בחינוך החרדי התורני במגזר היהודי. המחקר הנוכחי מבקש למלא חסר זה. חשוב לציין, כי המאמר מתמקד בהישגים לימודיים של המהגרים ממדינות המערב בכל זרמי החינוך היהודי הקיימים בישראל.

השתלבות מהגרים במערכת החינוך בישראל

מדינת ישראל היא מדינה קולטת עלייה מיום הקמתה, כך שקליטת המהגרים במערכת החינוך אינה משימה חדשה. החל משנת 1989 היגרו לישראל קרוב למיליון מהגרים מברית המועצות לשעבר (המהווים כ-17% מכלל האוכלוסייה היהודית בישראל) (סיקרון, 2012). ברם, משרד החינוך לא גיבש אסטרטגיה ארוכת טווח להשתלבותם של ילדי מהגרים במערכת החינוך, אלא התמקד בתלמיד העולה כפרט וביסס את מדיניות ההשתלבות שלו במערכת החינוך על התפיסה של הגירה כתופעה חולפת (סבר, 2002) בהתאם לגישה האסימילטיבית. כל ההגדרות של משרד החינוך עוסקות רק בתלמידים שנולדו בחו"ל ובפרק הזמן שחלף מאז הגיעו ארצה. זאת בניגוד למדינות הגירה אחרות, כגון ארצות הברית, קנדה ואוסטרליה אשר עוקבות אחרי ההישגים הלימודיים של בני הדור השני והשלישי להגירה (סבר, 2002). מערכת החינוך הישראלית לא דרשה מהתלמידים אסימילציה מהירה, אלא השלימה עם כך שבתקופת המעבר המהגרים ימשיכו להשתמש בשפת המוצא ולהחזיק במאפיינים תרבותיים אחרים שלהם, עד אשר יאמצו את התרבות הדומיננטית (סבר, 2002). על-פי גישה זו, קליטה "חלקה" של התלמידים לטווח הארוך הייתה אמורה להתבצע בדרך האסימילטיבית, שמשמעותה שהם "נספגו" בבית הספר בלי שיורגשו. למרות חשיבות הנושא של השתלבות המהגרים במערכת החינוך, משימה זו מוקמה במיקום שולי בסדר העדיפויות של המערכת, ודרכי הפעולה היו בעיקר נגזרות של ניסיון העבר עם אוכלוסיות מצוקה אחרות (סבר, 2000).

כאמור, בתקופה זו הגיעו מהגרים במספרים יותר נמוכים ממדינות המערב (כ-100 אלף מהגרים), אך גם הם לא זכו למדיניות מגובשת המתחשבת במאפייניהם ובצורכיהם הייחודיים.

מהגרים ממדינות המערב בישראל

מהגרים שהגיעו לישראל מצפון אמריקה ודרומה וממערב אירופה, מקוטלגים על-ידי המשרד לקליטת עלייה כ"עולי המערב" אף כי קיימים הבדלים סוציו-דמוגרפיים בין הקבוצות ומניעיהן להגירה הם שונים.

דוברי צרפתית

קיימים מעט מחקרים באשר למניעי ההגירה של מהגרים מצרפת. פרסומים פנימיים של המשרד לקליטת עלייה מצביעים על כך שהעלייה העכשווית מצרפת מונעת באופן חלקי ממניעים דתיים וציוניים של המהגרים, אך גם מדאגה נוכח התגברות האנטישמיות כלפי יהודים בצרפת וכן משיקולים כלכליים. רמת ההשכלה של מהגרים אלה מעט יותר גבוהה בהשוואה להשכלה הממוצעת של הישראלים הוותיקים (14 שנות לימוד בהשוואה ל-13.5 בהתאמה). ממחקרים שנעשו על קבוצת מהגרים זו עולה כי הם חווים תחושת קיפוח מצד הרשויות, כיוון שלדידם הם זוכים לסיוע מופחת לעומת קבוצות מהגרים אחרות הנתפסות בעיני הרשויות כ"פחות

מבוססות". חלק ממהגרים אלה מדווחים על תחושת בדידות וחוסר שייכות לחברה הישראלית, הם מייחסים חשיבות נמוכה לקשרים חברתיים עם ישראלים ותיקים ומהגרים ממדינות אחרות ומעדיפים להסתגר בתוך קבוצתם (מנדל-גירין, 2007).

ממחקרו החדש של פופקו (2012) עולה כי רק 25% מהמהגרים מצרפת עובדים בישראל. בנוסף, 52% מהם טענו כי לעלייה הייתה השפעה שלילית על הקריירה שלהם ו-57% העידו כי הכנסותיהם ירדו כתוצאה מהמעבר לישראל. מהגרי צרפת דתיים וחרדים אשר היגרו לאחר שנת 2000, מדווחים כי התקשו למצוא מסגרות חינוכיות מתאימות לילדיהם, למשל, בתי ספר המשלבים הוראת מדעים מדויקים ולימודי תורה ואוניברסיטאות בהן נהוגה הפרדה בין נשים לגברים.

דוברי אנגלית

אמית וריס (Amit & Riss, 2007) מצביעים במחקרם על כך שהמניע המרכזי להגירתם של מהגרים מצפון אמריקה הוא דתי. ברם, מחקר זה מצביע גם על מניעים נוספים, כלכליים בעיקרם (עלות גבוהה לקיום חיים יהודיים, רכישת השכלה וחינוך יהודי), אותם אין העולים מצינים באופן מפורש והמידע לגביהם התקבל מנציגי ארגונים המטפלים בהעלאתם. תהליך קבלת ההחלטה על הגירה היה מבוסס על איסוף מידע רב על ישראל ממקורות שונים, בהם נמצא תפקיד מרכזי לרשת חברתית של דוברי אנגלית שכבר היגרו לישראל, איסוף שנמשך בין שנתיים לעשר שנים. בדומה למהגרים מצרפת, גם מהגרים דוברי אנגלית חשים מקופחים מכיוון שהם מקבלים פחות סיוע מהרשויות על בסיס תפיסתם כמבוססים מבחינה כלכלית. מהגרים אלה הם בעלי רמת השכלה גבוהה יותר בהשוואה לישראלים הוותיקים ולקבוצות המהגרים האחרות – כ-16 שנות לימוד בממוצע. מהגרים אלה אינם מעוניינים להיטמע בחברה הישראלית ומעדיפים להתגורר באזורים 'אנגלו-סכסיים' בארץ כדי להסתגל לחיים חדשים ביתר קלות ולקבל תמיכה ועזרה מבני ארצם (מנדל-גירין, 2007).

דוברי ספרדית

נסיבות ההגירה לישראל של מהגרים מארגנטינה מובחנות יותר מאלו של מהגרי צפון אמריקה וצרפת, ומתיישבות עם טיעוניו של דלה-פרגולה (DellaPergola, 2009). מרבית העולים מארגנטינה היגרו בעקבות המשבר הפוליטי והכלכלי שפקד אותה בשנים 1999-2002 והוביל לפגיעה קשה במעמד הביניים (Rein, 2004). על-פי דגני ודגני (2008) אשר ביצעו סקר בקרב מהגרים מארגנטינה, המניע המרכזי לעלייתם הוא כלכלי. יותר משליש (38%) מההגרים מארגנטינה הם בעלי מקצועות חופשיים, כשליש הם פועלים מקצועיים (עובדי מכירות, שירותים, תעשייה וכו'), 9% עוסקים במקצועות הוראה ופקידות (דגני ודגני, 2008).

המחקר שבדק את ההשתלבות הראשונית של מהגרים מארגנטינה שנתיים לאחר ההגירה, הצביע על שביעות רצון גבוהה יחסית מחינוך הילדים (70%), מהסיוע שניתן להם בלימודים (58%) ומהקליטה החברתית שלהם (70%). ההורים הביעו אופטימיות בנוגע לסיכויי ההצלחה של ילדיהם מבחינה מקצועית וכלכלית בישראל (70% סבורים כי לילדיהם סיכוי טוב או טוב מאוד להצליח מבחינה מקצועית וכלכלית) (דגני ודגני, 2008).

לסיכום, ניתן לראות כי שלוש הקבוצות של מהגרי המערב נבדלות זו מזו ברמת הדתיות שלהן, ברמה הסוציו-אקונומית, במוטיבציות להגירה ובשביעות הרצון מההשתלבות בישראל.

מהלך המחקר

בסיס הנתונים

במחקר זה נעשה שימוש במאגרי המידע של משרד החינוך הכוללים את נתוני כל התלמידים במגזר היהודי שלמדו במערכת החינוך בישראל בתשע"א¹ בשכבה י"ב בשלושת סוגי הפיקוח: ממלכתי, ממלכתי-דתי ו"אחר". העובדה שהמאגר כולל נתונים על כל התלמידים (ולא רק על מדגם) מהווה יתרון חשוב מאוד במחקרנו, לאור העובדה שכל אחת מהקבוצות של מהגרי המערב היא קבוצה קטנה יחסית בחברה הישראלית. אולם למאגר זה ישנן גם מגבלות: (1) משרד החינוך מאפשר שימוש במאגרי מידע הכוללים את הנתונים האלה רק במסגרת החדר הווירטואלי. השימוש בחדר הווירטואלי והתוכנות הקיימות בו אינם מאפשרים בניית מודלים היררכיים המשלבים בין נתונים ברמת התלמיד לבין נתונים ברמת בית הספר באותו מודל. מסיבה זו, במחקר הנוכחי נבנו מודלים ברמת התלמיד בלבד, וכדי לבחון את ההבדלים בין הישגי התלמידים הלומדים בסוגי הפיקוח השונים, הניתוחים הפרט נערכו בנפרד בכל אחד מסוגי הפיקוח; (2) בסיס הנתונים כולל רק משתנים המתייחסים לרקע המשפחתי של התלמיד: השכלת אם, השכלת אב ומספר אחים ואחיות. לכן לא הייתה אפשרות לכלול בניתוח משתנים שהובחנו בספרות המחקרית כבעלי השפעה על הישגים לימודיים, כגון גובה ההכנסה של ההורים.

אוכלוסיית המחקר

מחקר זה מבוסס על נתונים של 52,043 תלמידים המשתייכים למגזר היהודי, מתוכם 43,885 ישראלים מדור שלישי, 1,566 תלמידים דוברי צרפתית (כאלה שהיגרו מצרפת או ילדים להורים שהיגרו מצרפת אחרי 1989), 1,658 תלמידי דוברי ספרדית, בעיקר יוצאי ארגנטינה (כאלה שהיגרו ממדינות דוברות ספרדית או ילדים להורים שהיגרו ממדינות דוברות ספרדית אחרי 1989), ו-4,934 תלמידים דוברי אנגלית (כאלה שהיגרו ממדינות דוברות אנגלית, בעיקר ארצות הברית, בריטניה וקנדה או ילדים להורים שהיגרו ממדינות אלו אחרי 1989). כלומר, הן תלמידי הדור הראשון, והן תלמידי הדור שני היו תלמידי כיתה י"ב בתשע"א בישראל. במדגם לא נכללו מהגרים או דור שני להגירה ממדינות אחרות.

המשתנים

המשתנה התלוי הוא הזכאות לתעודת בגרות והוא קודד באופן הבא: 1 – זכאי לתעודת בגרות; 0 – לא זכאי לתעודת בגרות.

המשתנים הבלתי תלויים: (1) אתניות - משתנה בעל ארבע קטגוריות: דוברי אנגלית, דוברי צרפתית, דוברי ספרדית וילידי ישראל מדור שלישי; (2) דור: משתנה בעל שתי קטגוריות ורלוונטי רק למהגרים. המשתנה מבחין בין דור ראשון להגירה, כלומר אלה שעלו לישראל לבין דור שני להגירה, כלומר ילדים שנולדו להורים שהיגרו ממדינות אלה לאחר 1989 ולמדו בשנת תשע"א בכיתה י"ב בישראל; (3) סוג הפיקוח - משתנה בעל שלוש קטגוריות: ממלכתי, ממלכתי-דתי ו"אחר"; (4) השכלת האם - משתנה שנמדד בשנים. על מנת לטפל במקרים חסרים במשתנה זה נבנה משתנה דיכוטומי - השכלת אם חסרה, בו 1 הוא ערך חסר; 0 – ערך אינו חסר; (5) השכלת אב - משתנה שנמדד בשנים. על מנת לטפל במקרים חסרים במשתנה זה נבנה משתנה דיכוטומי - השכלת אב חסרה, בו 1 הוא ערך חסר; 0 – ערך אינו חסר; (6)

מספר אחים ואחיות מצד אב ואם. מספר זה לא כלל את התלמיד עצמו; (7) מגדר התלמיד. בנות שימשו כקבוצת ההשוואה.

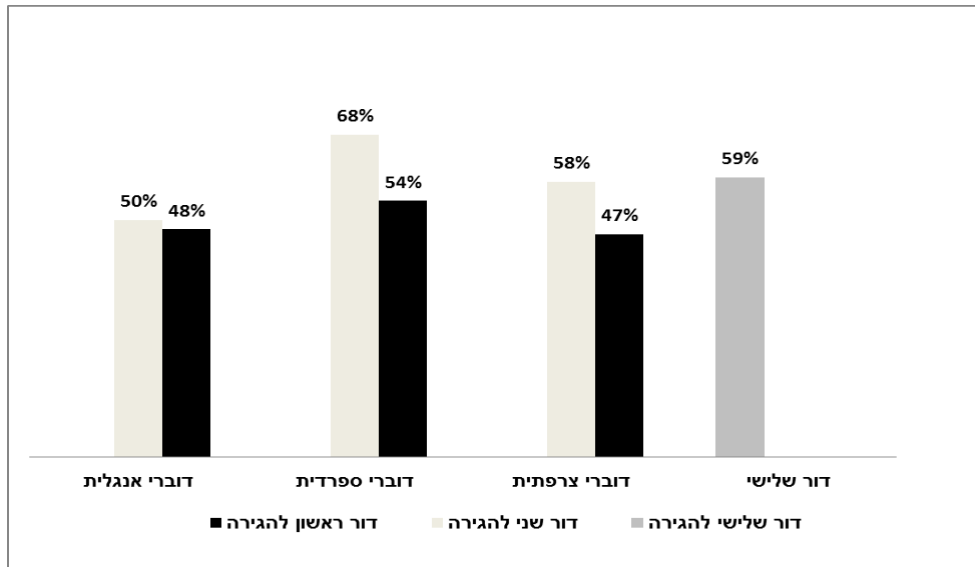
ממצאים

ממצאים תיאוריים

לוח 1: סטטיסטיקה תיאורית - מאפיינים דמוגרפיים של תלמידי י"ב שלמדו בתשע"א

סה"כ	דוברי אנגלית	דוברי ספרדית	דוברי צרפתית	דור שלישי	
52043	4934	1658	1566	43885	N
100%	9%	3%	3%	84%	%
	59%	73%	56%		% בני דור שני
					סוג פיקוח
62%	35%	76%	40%	65%	ממלכתי
17%	28%	11%	36%	16%	ממלכתי - דתי
21%	37%	13%	24%	19%	אחר
13.57 (2.6)	14.99 (3.1)	14.56 (2.9)	13.95 (2.7)	13.39 (2.5)	השכלת אם ממוצעת (בסוגרים סטיית תקן)
13.75 (3.4)	15.43 (4.1)	14.65 (3.4)	14.11 (3.5)	13.53 (3.2)	השכלת אב ממוצעת (בסוגרים סטיית תקן)
50%	53%	49%	52%	49%	% בנים
1.78 (2.0)	2.30 (2.3)	1.29 (1.6)	2.15 (2.2)	1.74 (2.0)	מספר אחים ואחיות מצד אב ואם (בסוגרים סטיית תקן)
58%	49%	64%	53%	59%	% הזכאות לבגרות

כפי שניתן לראות מלוח 1 המתאר את המאפיינים הדמוגרפיים של תלמידי י"ב שלמדו בתשע"א, קבוצת דוברי אנגלית הינה הקבוצה הגדולה ביותר בקרב מהגרי המערב, כ-60%, בעוד שדוברי ספרדית ודוברי צרפתית מהווים כ-20% כל אחת בנפרד. בנוסף, מקרב דוברי ספרדית, כ-73% הינם ילידי ישראל להורים שהיגרו ממדינות דוברות ספרדית אחרי 1989 (דור שני) בעוד שבקרב דוברי אנגלית ודוברי צרפתית, פחות מ-60% הם ילידי ישראל (59%-ו-56% בהתאמה). השכלת האם הממוצעת בקרב דוברי אנגלית (כ-15 שנים) הייתה גבוהה יותר בהשוואה לזו בקרב דוברי ספרדית (14.56 שנים), דוברי צרפתית (13.95 שנים) וילידי ישראל דור שלישי (13.39 שנים). ממצאים אלה תואמים את הספרות המחקרית המדגישה כי דוברי אנגלית הינם הקבוצה המשכילה ביותר בקרב מהגרי המערב (Amit, 2012). בנוסף, ניתן לראות כי מספר האחים בקרב דוברי אנגלית היה גבוה יותר (2.3) בהשוואה לדוברי צרפתית (2.2) ודוברי ספרדית (1.3). ממצאים אלה מצביעים על כך שדוברי אנגלית באים ממשפחות עם מספר ילדים גבוה יותר בהשוואה לשאר הקבוצות, עובדה היכולה להוות אינדיקציה לרמת דתיות גבוהה יותר בקרב קבוצה זו. שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב דוברי ספרדית הינם הגבוהים ביותר (64%) בהשוואה ל-53% בקרב דוברי צרפתית, 49% בקרב דוברי אנגלית ו-59% בקרב בני הדור השלישי של ילידי ישראל.

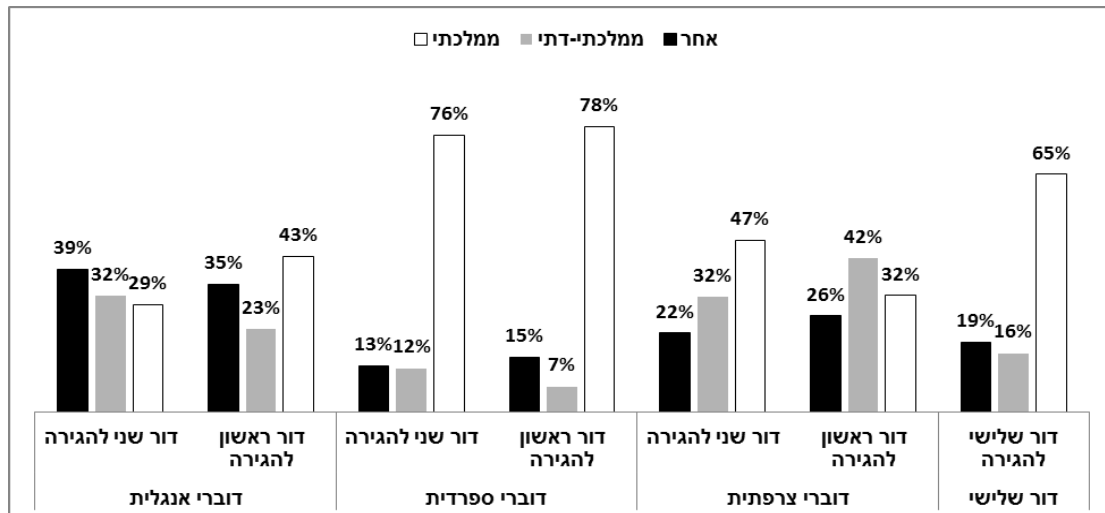

תרשים 1: שיעורי זכאות לבגרות לפי אתניות ודור

מתרשים 1 ניתן לראות כי הן בדור הראשון והן בדור השני קיימים הבדלים בשיעורי הזכאות לתעודת בגרות בין הקבוצות. בדור הראשון, בשלוש קבוצות המהגרים נמצאו שיעורי זכאות נמוכים יותר בהשוואה לילידי ישראל מהדור השלישי, ואילו בדור השני התמונה משתנה. שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב הדור השני של דוברי ספרדית היו הגבוהים ביותר בהשוואה לכל הקבוצות, כולל ילידי ישראל מהדור השלישי. חשוב לציין כי בקרב דוברי ספרדית ודוברי צרפתית בדור השני, חלה עלייה בשיעורי הזכאות בהשוואה לדור הראשון (בקרב דוברי צרפתית חלה עלייה מ-47% ל-58%, ובקרב דוברי ספרדית מ-54% ל-68%), ואילו בקרב דוברי אנגלית כמעט ולא חל שינוי בין הדורות (48% בדור הראשון ו-50% בדור השני). על מנת להבין טוב יותר את המגמות, בוצע פילוח של שיעורי הזכאות לפי השכלת אם, קבוצות מהגרים ודור (ראה לוח 1 בנספח). כפי שעולה מלוח זה, ככל שהשכלת האם עולה, כך עולים שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב כל הקבוצות. עם זאת, יש לציין כי שיעורי הזכאות של דוברי אנגלית בדור השני הינם הנמוכים ביותר בכל רמה של השכלת אם. בהקשר זה נשאלת השאלה, מדוע אצל דוברי האנגלית, אשר באים ממשפחות שבהן רמת ההשכלה היא הגבוהה ביותר, שיעורי הזכאות לתעודת בגרות היו נמוכים יותר בהשוואה לשתי הקבוצות האחרות?

שיעורי הזכאות לתעודת בגרות לפי סוג הפיקוח

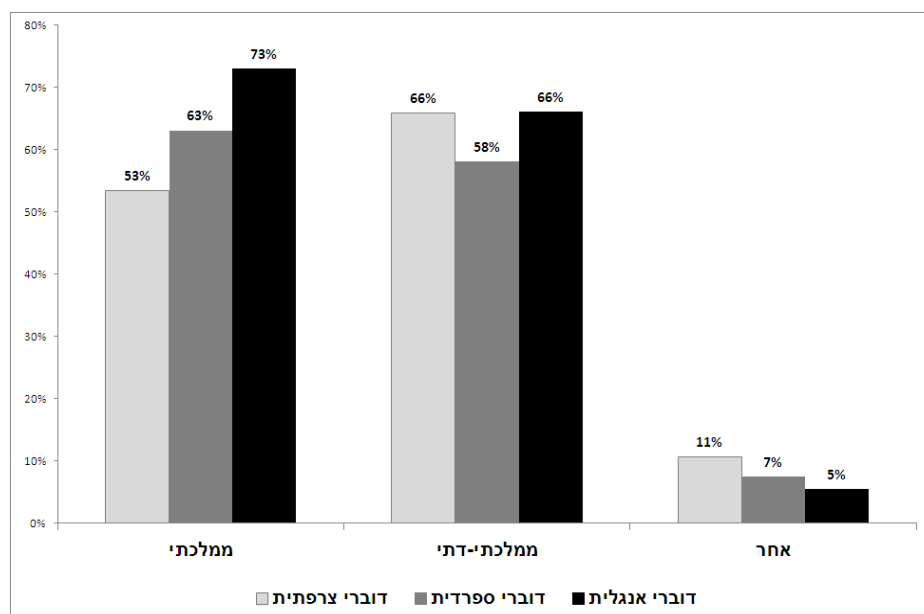
כפי שראינו מתוך מחקרים אמפיריים בישראל, אחד הגורמים המשמעותיים אשר עשוי להשפיע על סיכויי התלמיד להיות זכאי לתעודת בגרות הוא סוג הפיקוח של המוסד בו הוא לומד. שיעורי הזכאות לבגרות במוסדות הלימוד השייכים לפיקוח הממלכתי והממלכתי-דתי הינם דומים ונאמדים בכ-70%, ואילו שיעורי הזכאות במוסדות לימוד המשתייכים לפיקוח ה"אחר" הם נמוכים יותר באופן משמעותי ועומדים על כ-10% (ראה לוח 2 בנספח). לפיכך חשוב לראות את שיעורי הלמידה של תלמידי י"ב בזרמים השונים של הפיקוח, בהתייחס לקבוצה האתנית והדור.

תרשים 2: התפלגות תלמידי י"ב לפי זרמי הפיקוח, בהתייחס לקבוצה אתנית ודור

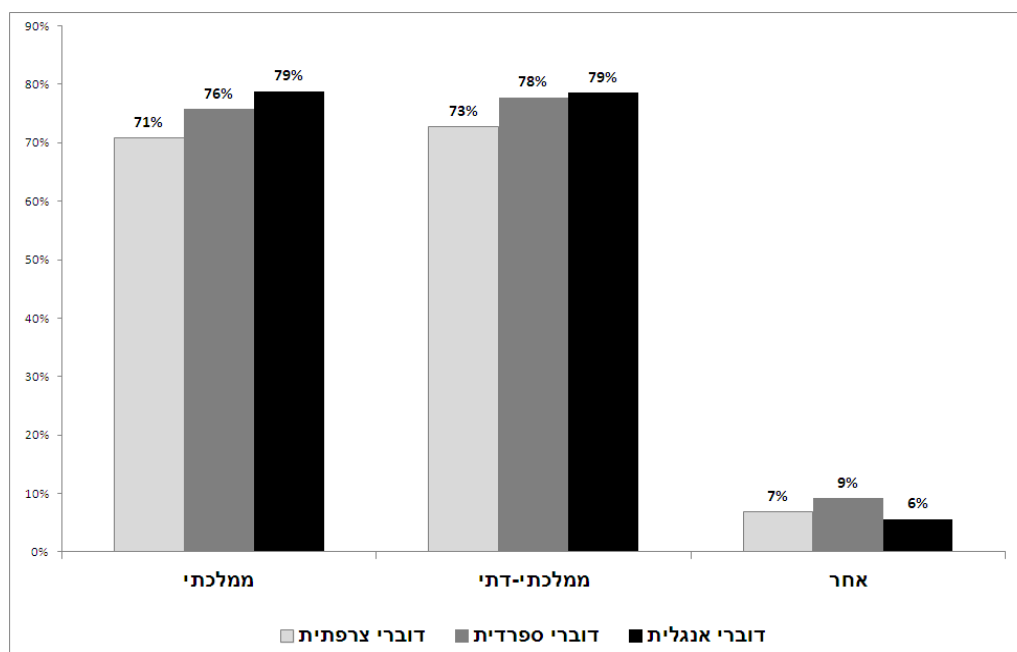
בתרשים 2 ניתן לראות כי ישראלים מדור שלישי (65%) ודוברי ספרדית משני הדורות נוטים ללמוד בעיקר בבתי ספר השייכים לפיקוח הממלכתי (78%-ו-76% בהתאמה). ממצאים אלה תואמים לספרות המדגישה כי דוברי ספרדית הגיעו לישראל בעיקר מסיבות כלכליות ורובם הם בעלי זהות חילונית. השוואה בין הדור הראשון והדור השני בקבוצה זו מצביעה על כך שבדור השני מהגרים אלה נוטים יותר לאמץ את דפוסי הבחירה של סוגי הפיקוח המאפיינים את הדור השלישי של ילידי ישראל. בדומה לדוברי ספרדית, גם בקרב דוברי צרפתית ניתן לראות התקרבות לדפוסי בחירת סוגי הפיקוח המאפיינים את ילידי ישראל מדור השלישי, אשר באה לידי ביטוי בעלייה בשיעור הלומדים בפיקוח הממלכתי בין דור הראשון לדור השני מ-32% ל-47%, ובירידה בשיעור הלומדים בממלכת-דתי (מ-42% ל-32%) ובפיקוח "אחר" (מ-26% ל-22%).

לעומת זאת, בקרב דוברי אנגלית התמונה היא מורכבת יותר. כפי שצוין בסקירה לעיל, דוברי האנגלית הגיעו לישראל בעיקר ממניעים יהודיים דתיים. בהתאם לכך, ניתן לראות כי דוברי אנגלית, הן בדור הראשון והן בדור השני נוטים יותר ללמוד בבתי ספר בפיקוח "אחר", זאת בהשוואה לדוברי צרפתית, דוברי ספרדית וישראלים מדור שלישי. חשוב להדגיש כי שיעור דוברי אנגלית מהדור השני הלומדים בפיקוח "אחר" גדול פי שניים בהשוואה לשיעורים המקבילים בקרב הדור השלישי של ילידי ישראל והדור השני של דוברי הצרפתית ופי שלושה בהשוואה לדור השני של דוברי ספרדית. בעוד שבקרב הדור הראשון כ-43% למדו בפיקוח ממלכתי, בדור השני שיעורם ירד לכ-29% בלבד. במקביל, שיעורם של דוברי האנגלית שלמדו בפיקוח ממלכת-דתי עלה מ-23% בדור הראשון ל-32% בדור השני. בנוסף, חלה עלייה מתונה בשיעור הלומדים בסוג פיקוח "אחר" (מ-35% בדור הראשון ל-39% בדור השני). לאור העובדה ששיעורי הזכאות לבגרות בקרב תלמידי י"ב בפיקוח "אחר" הינם הנמוכים ביותר (פחות מ-10%) בהשוואה לסוגי הפיקוח הממלכתי והממלכת-דתי (כ-70%), ניתן לשער כי אחת הסיבות לשיעורי הזכאות הנמוכים ביותר בקרב דוברי אנגלית נובעים משיעורי בחירה גבוהים יותר בסוג פיקוח "אחר". כדי לבדוק טענה זו נציג את שיעורי הזכאות לתעודת בגרות לפי סוגי הפיקוח השונים בדור הראשון ובדור השני בנפרד (ראה תרשימים 3 ו-4 להלן).

תרשים 3: שיעורי הזכאות לבגרות לפי אתניות בדור הראשון לפי סוג הפיקוח

בדור הראשון של המהגרים בפיקוח הממלכתי שיעורי הזכאות לבגרות הגבוהים יותר נמצאו בקרב דוברי אנגלית (73%), אחריהם בקרב דוברי הספרדית (63%) ודוברי הצרפתית (53%). בפיקוח הממלכתי-דתי, לדוברי האנגלית ודוברי הצרפתית (66% בשתי הקבוצות) יתרון על דוברי ספרדית (58%). בפיקוח ה"אחר" שיעורי הזכאות לבגרות היו נמוכים מאוד, כאשר לדוברי צרפתית יתרון קל בשיעורי הזכאות לבגרות (11%) בהשוואה לדוברי ספרדית (7%) ודוברי אנגלית (5%).

תרשים 4: שיעורי הזכאות לבגרות לפי אתניות בדור השני לפי סוג הפיקוח

בדור השני ההבדלים בין הקבוצות הצטמצמו במידה ניכרת: בסוג הפיקוח הממלכתי והממלכתי-דתי, לדוברי האנגלית ודוברי הספרדית נמצא יתרון קל בלבד בהשוואה לדוברי הצרפתית. בסוג פיקוח ה"אחר", שיעורי הזכאות לבגרות היו נמוכים מאוד (פחות מ-10%) ודומים בין הקבוצות.

לסיכום, ניתן לראות כי הן בדור הראשון והן בדור השני שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב דוברי אנגלית בחינוך הממלכתי והממלכתי-דתי אינם נמוכים ואף גבוהים יותר בחלק מהמקרים משאר הקבוצות. לפיכך, ממצאים אלו תומכים בטענה כי אחת הסיבות לשיעורי הזכאות הנמוכים ביותר בקרב דוברי אנגלית נובעים משיעורי הלמידה גבוהים בסוג פיקוח ה"אחר".

ניתוחים רב-משתניים

בשלב הבא, על מנת להגיע להבנה מעמיקה של התהליכים שתוארו לעיל, נעשו ניתוחים רב-משתניים. ניתוחים אלה נעשו רק בקרב המהגרים. בשלב הראשון נערכו ניתוחי רגרסיה ללא הפרדה לפי סוג הפיקוח. בשלב השני נערכו ניתוחי רגרסיה לוגיסטית עבור כל אחד מסוגי הפיקוח בנפרד.

לוח 2: ניתוח רגרסיה לוגיסטית לניבוי סיכוי הזכאות לתעודת בגרות ללא הפרדה לזרמי הפיקוח בקרב תלמידים מהגרי המערב

מודל 2		מודל 1		
Exp(B)	B	Exp(B)	B	
0.13	-2.08**	3.65	1.30**	קבוע
0.84	-0.18**	0.73	-0.32**	בנים (בנות קבוצת ההשוואה)
0.75	-0.28**	0.73	-0.31**	מספר אחאים
				אתניות
				קבוצת השוואה דוברי אנגלית
0.92	-0.08	0.70	-0.36**	דוברי צרפתית
0.75	-0.29*	0.66	-0.41**	דוברי ספרדית
0.68	-0.39**	0.71	-0.35**	דור שני
1.62	0.48**	1.83	0.61**	דור שני*דוברי צרפתית
2.06	0.72**	2.27	0.82**	דור שני*דוברי ספרדית
1.25	0.22**			השכלת אם
0.20	-1.61**			השכלת אם חסרה
1.02	0.02*			השכלת אב
0.71	-0.35**			השכלת אב חסרה
0.31		0.15		Nagelkerke R Square

הניתוח נערך בשני שלבים. בשלב הראשון הוכנסו מגדר, אתניות, מספר אחאים ודור. לאור הממצאים התיאוריים, בהם נמצא כי השפעת הדור הייתה שונה בקרב קבוצות המהגרים השונות, היה צורך לבחון את קיומן של אינטראקציות בין אפקט הדור לקבוצות האתניות השונות. משתנה דור שני מייצג את הבדל בין הדור השני לדור הראשון בקרב דוברי אנגלית.

האינטראקציות בין דור שני לקבוצה אתנית מייצגות את ההבדלים בין דור השני לדור הראשון בקרב דוברי ספרדית ודוברי צרפתית.

בשלב השני הוכנסו השכלת האם והשכלת האב, כמו גם שני המשתנים הדיכוטומיים המייצגים השכלת אם והשכלת אב חסרות.

כפי שעולה ממודל 1 המוצג בלוח 2, יש לבנות יתרון בשיעורי הזכאות לתעודת בגרות בהשוואה לבנים ($b=-0.32$, $sig=0.00$). כמו כן, ככל שמספר האחאים עולה, כך קטנים הסיכויים לזכאות ($b=-0.31$, $sig=0.00$). בדור הראשון, לדוברי אנגלית יש יתרון על דוברי צרפתית ($b=-0.41$, $sig=0.00$) וספרדית ($b=0.36$, $sig=0.00$). בדיבור הראשון, שיעורי הזכאות לבגרות הנמוכים ביותר ($b=-0.35$, $sig=0.00$) הם בקרב דוברי אנגלית, לאחר מכך בקרב דוברי צרפתית ($b=0.25$ [0.61-0.36], $sig=0.00$) והגבוהים ביותר בקרב דוברי ספרדית ($b=0.41$ [0.82-0.41], $sig=0.00$). כפי שניתן לראות, בקרב דוברי צרפתית וספרדית שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בדור השני גבוהים יותר בהשוואה לדור הראשון ($b=0.82$, $sig=0.00$ ו- $b=0.61$, $sig=0.00$) בהתאמה) ואילו בקרב דוברי אנגלית נצפית מגמה הפוכה ($b=-0.35$, $sig=0.00$).

עיון במודל 2 מורה כי להשכלת האם והשכלת האב ישנו אפקט חיובי על הסיכוי לזכאות הבגרות, כאשר אפקט השכלת האם חזק יותר ($b=0.22$, $sig=0.00$ ו- $b=0.02$, $sig=0.04$). השפעת השכלת אם חסרה והשכלת אב חסרה הייתה שלילית, כלומר, בקרב התלמידים שלגביהם הייתה חסרה השכלת הורים, סיכויי הזכאות לתעודת בגרות היו נמוכים יותר בהשוואה לשאר התלמידים. ממצאים אלה תואמים לספרות המחקרית. לאחר הפיקוח על השכלת האם והאב, היתרון של דוברי אנגלית על דוברי צרפתית שנצפה בדור הראשון נעלם ($b=-0.08$, $sig>0.05$) ואילו בקרב דוברי ספרדית הצטמצם (מ- $b=-0.41$ ל- $b=-0.29$, $sig=0.00$). לאור העובדה שדוברי אנגלית הם בעלי רמת השכלה גבוהה יותר בהשוואה לשתי הקבוצות האחרות, פיקוח על השכלת האם חזק את היתרון של שתי הקבוצות האחרות. הוספת השכלת אם ואב במודל 2 שיפר באופן משמעותי את טיב המודל (מ-0.15 ל-0.31, מדד Nagelkerke R Square).

לוח 3: ניתוח רגרסיה לוגיסטית לניבוי סיכוי הזכאות לבגרות לפי סוגי הפיקוח השונים
בקרב תלמידים מהגרי המערב

ממלכתי		ממלכתי-דתי		אחר		
Exp(B)	B	Exp(B)	B	Exp(B)	B	
0.03	-3.57**	0.30	-1.20**	0.08	-2.47**	קבוע
0.17	-1.78**	0.50	-0.70**	0.65	-0.43**	בנים (בנות קבוצת השוואה)
0.89	-0.12**	1.03	0.03	1.02	0.02	מספר אחאים
						אתניות
						קבוצת השוואה דוברי אנגלית
1.00	0.00	1.30	0.27	0.79	-0.23	דוברי צרפתית
1.19	0.17	0.74	-0.31	0.70	-0.36*	דוברי ספרדית
0.38	-0.98**	1.32	0.28	1.15	0.14	דור שני
1.39	0.33	0.69	-0.38	1.13	0.12	דור שני*דוברי צרפתית
1.34	0.29	1.50	0.40	1.33	0.29	דור שני*דוברי ספרדית
1.22	0.20**	1.13	0.12**	1.15	0.14**	השכלת אם
0.60	-0.52*	0.78	-0.26	0.44	-0.81**	השכלת אם חסרה
0.99	-0.01	1.05	0.05*	1.14	0.13**	השכלת אב
1.90	0.64**	0.56	-0.59**	0.43	-0.84**	השכלת אב חסרה
0.17		0.10		0.17		Nagelkerke R Square

הערה: בשלוש הרגרסיות כל המשתנים הוכנסו למודל יחד ללא חלוקה לשלבים.

כפי שעולה מהלוח, בסוג הפיקוח הממלכתי בדור הראשון, לדוברי האנגלית נמצא יתרון מובהק בשיעורי הזכאות לתעודת בגרות בהשוואה לדוברי הספרדית ($b=-0.36$ sig=0.03) בפיקוח על משתני רקע. לא נמצאו הבדלים מובהקים בין דוברי אנגלית לדוברי צרפתית בדור הראשון ($b=-0.23$ sig>0.05). בדור השני לא חל שינוי מובהק באף אחת מהקבוצות. בסוג פיקוח זה, לבנות יתרון על הבנים ($b=-0.43$ sig=0.00). שיעורי הזכאות לתעודת בגרות עולים עם העלייה במספר שנות הלימוד של האם והאב, כאשר לשני המשתנים אלה אפקט דומה על סיכוי זכאות לבגרות. השפעת השכלת אם חסרה והשכלת אב חסרה הייתה שלילית ודומה בעוצמתה ($b=-0.81$, sig=0.00 ו- $b=-0.82$, sig=0.00). למספר האחאים לא נמצאה השפעה מובהקת על הסיכוי בפיקוח זה. טיב המודל נאמד סביב כ-0.17 (מדד Nagelkerke R Square).

בסוג הפיקוח הממלכתי-דתי, הן בדור הראשון והן בדור השני לא נמצאו הבדלים מובהקים בין הקבוצות האתניות. בדומה לפיקוח הממלכתי, גם בפיקוח זה יש לבנות יתרון מובהק בסיכוי הזכאות לבגרות בהשוואה לבנים ($b=-0.70$ sig=0.00) ולמספר האחאים לא נמצאה השפעה מובהקת על סיכוי זה. עיון במודל מלמד כי להשכלת האם והשכלת האב יש אפקט חיובי על הסיכוי לזכאות לתעודת בגרות, כאשר אפקט השכלת האם חזק יותר ($b=0.12$, sig=0.00 ו- $b=0.05$, sig=0.04). השפעת השכלת אב חסרה הייתה מובהקת ושלילית ($b=-0.59$, sig=0.00). טיב המודל נאמד סביב כ-0.10 (מדד Nagelkerke R Square).

בסוג פיקוח ה"אחר", בדור הראשון לא נמצאו הבדלים מובהקים בין דוברי אנגלית לדוברי צרפתית וספרדית ($b=0.00$, sig>0.05 ו- $b=0.17$, sig>0.05). בנוגע להשפעת

הדור, ניתן לראות כי בקרב דוברי צרפתית ודוברי ספרדית לא נמצאו הבדלים מובהקים בין שני הדורות, בעוד שבקרב דוברי אנגלית קיים יתרון מובהק לדור הראשון בהשוואה לדור השני ($b=-0.98$ sig=0.00). גם בפיקוח זה לבנות יש יתרון מובהק בסיכוי הזכאות לבגרות בהשוואה לבנים ($b=-1.78$ sig=0.00), אם כי בפיקוח זה יתרון של הבנות על הבנים משמעותי יותר בהשוואה לשאר סוגי הפיקוח. ניתן לראות כי להשכלת האם ישנו אפקט חיובי על הסיכוי לזכאות הבגרות ($b=0.20$ sig=0.00), ואילו להשכלת האב לא הייתה השפעה מובהקת על המשתנה התלוי ($b=-0.01$ sig>0.05). יש לציין כי בדומה לשאר סוגי הפיקוח, להיעדר נתונים על השכלת האם קיים אפקט שלילי על הסיכוי ($b=-0.52$ sig=0.03), בעוד שלהיעדר נתונים על השכלת האב נמצא אפקט חיובי ($b=0.64$ sig=0.00). כלומר, בקרב התלמידים שלגביהם לא היו נתונים על השכלת האב, סיכוי הזכאות לתעודת בגרות היו גבוהים יותר בהשוואה לאלה שלגביהם היו נתונים במשתנה זה. טיב המודל נאמד סביב כ-0.17 (מדד Nagelkerke R Square).

דיון

ישראל כמדינת הגירה מעודדת עלייה ומשקיעה משאבים רבים בהבאתה. במהלך שני העשורים האחרונים הגיע גל הגירה ממדינות המערב. אופן השתלבותם של ילדי המהגרים במערכת החינוך חשוב במיוחד, כיוון שהם אלה שיעצבו את אופייה הביטחוני, הכלכלי והתרבותי של החברה בעתיד. למרות חשיבות הנושא לא נערכו מחקרים המבוססים על כל האוכלוסייה הרלוונטית ואשר בוחנים את ההישגים הלימודיים של תלמידים מהגרים משני הדורות דוברי צרפתית, ספרדית ואנגלית.

המחקר הנוכחי בדק את שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב תלמידי י"ב אשר היגרו לישראל ממדינות המערב עם משפחותיהם (דור ראשון) או אחד מהוריהם הינו מהגר ממדינות אלו (דור שני), בהשוואה לישראלים בני הדור השלישי במערכת החינוך הישראלית.

ממצאי המחקר מצביעים על כך שדוברי צרפתית ודוברי ספרדית נוטים יותר להשתלב בשני סוגי הפיקוח הממלכתיים – הממלכתי והממלכתי-דתי, המאופיינים בשיעורים גבוהים יחסית של זכאות לבגרות, ואילו דוברי האנגלית נוטים יותר מאחרים ללמוד במוסדות החינוך המשתייכים לחינוך ה"אחר", שהינו ברובו החינוך החרדי.

מהממצאים התיאוריים עולה כי בדור הראשון, לשלוש קבוצות המהגרים שיעורי הזכאות לבגרות נמוכים יותר בהשוואה לילידי ישראל מהדור השלישי. ברם, בדור השני התמונה משתנה. שיעורי הזכאות לבגרות בקרב הדור השני של דוברי ספרדית ודוברי צרפתית היו גבוהים יותר בהשוואה לדור הראשון ובקרב דוברי ספרדית אף גבוהים יותר מילידי ישראל מהדור השלישי. בהתאם לספרות המחקרית המציינת במרבית המקרים את היתרון של הדור השני על פני הדור הראשון, גם בקרב דוברי הספרדית ודוברי הצרפתית נמצאה מגמה דומה. ואכן ממצאי הניתוח הרב-משתני ללא הפרדה לסוגי הפיקוח סיפקו תימוכין אמפיריים לטיעון זה. לעומת זאת, בקרב דוברי אנגלית כמעט ולא נמצאו הבדלים בין הדורות. כתוצאה מכך נוצר פער בדור השני לטובת דוברי ספרדית וצרפתית בהשוואה לדוברי אנגלית.

אולם ממצאים תיאוריים וניתוח רב-משתני שנערך בנפרד לגבי כל אחד מסוגי הפיקוח מגלים תמונה שונה לחלוטין מזו שנצפתה בניתוח ללא הפרדה לסוגי הפיקוח. בשונה מהניתוח הקודם, בקרב כל שלוש קבוצות המהגרים, לדור השני לא נמצא יתרון על הדור הראשון תוך פיקוח על אפיונים סוציו-דמוגרפיים. כלומר בפיקוח על רקע משפחתי, כאשר בוחנים תלמידים

שלומדים באותו זרם חינוכי, שני הדורות מאופיינים בשיעורים דומים של זכאות לבגרות. יתרה מזאת, בסוגי הפיקוח הממלכתי והממלכתי-דתי, שיעורי הזכאות לתעודת בגרות בקרב דוברי אנגלית לא פחות טובים בהשוואה לשאר הקבוצות של מהגרי המערב, הן בדור הראשון והן בדור השני. לפיכך ניתן לטעון כי אחת הסיבות המרכזיות לשיעורי הזכאות הנמוכים בקרב דוברי אנגלית היא השתייכות למוסדות החינוך שבפיקוח ה"אחר" בשיעורים גבוהים יותר בהשוואה לשאר הקבוצות. במילים אחרות, ההבדלים בשיעורי הזכאות נובעים מהבדלים בבחירה בסוגי הפיקוח השונים בין הקבוצות.

דפוס הבחירה במוסד הלימודים מושפע בעיקר מזיקתה לדת של משפחת התלמיד. בנקודה זו ממצאים אלה עולים בקנה אחד עם תאוריית האסימילציה הסגמנטית. אולם, בנוסף לגרסתם של פורטס ורומבאוט (Portes & Rumbaut, 2001) אשר טענו כי המהגרים עוברים הטמעה בשכבות החברתיות-כלכליות השונות של החברה בהתאם להון האנושי שהביאו עמם, ממצאינו מצביעים גם על אסימילציה סגמנטית על בסיס הדתיות, כלומר על אסימילציה סגמנטית דתית (religious segmented assimilation). תופעה דומה תוארה על-ידי מספר חוקרים (Cao, 2005; Guest, 2003; Warner, 2007), אשר הצביעו על השפעה חיובית של מעורבות בפעילות דתית על הישגים לימודיים. לעומת זאת, ממצאינו מצביעים על דפוס שונה בנוגע להשלכות של אסימילציה סגמנטית דתית על הישגים לימודיים בקבוצות המהגרים השונות.

דוברי האנגלית אשר היגרו בעיקר ממניעים אידיאולוגיים דתיים עברו אסימילציה לתוך החברה היהודית הדתית או החרדית. בתחום החינוך תהליך זה בא לידי ביטוי בבחירה במוסדות החינוך הדתיים או החרדיים. מגמה זו מתעצמת בדור השני. כפי שצוין קודם, מרבית מוסדות החינוך החרדיים אינם מעניקים לבוגריהם זכאות לתעודת בגרות. כתוצאה מכך, היתרון בהון האנושי של דוברי האנגלית אינו בא לידי ביטוי בשיעורי הזכאות בתמונה הכללית. ניתן לשער כי בני קבוצה זו מאמצים עם הזמן את הדפוסים של החברה החרדית, אשר באים לידי ביטוי בדור השני בבחירת המוסדות החרדיים הקיצוניים יותר, בהם תכנית הלימודים איננה כוללת לימודי חול ואינה מעניקה את הידע הדרוש לעמידה בבחינות הבגרות. חשיבה זו מושתתת על הבחנה ברורה אשר עושות קבוצות חרדיות אורתודוקסיות בין רוחניות וחומרנות. קבוצות אלו תופסות את החברה המערבית המודרנית כממוקדת בחומרנות ובמאבק על המשאבים המוגבלים של כסף, רכוש, תעסוקה משתלמת צרכנות וכד'. לעומת זאת, הם תופסים את עצמם כשואפים למימוש העצמי בעולם הרוחני (Hakak & Rapoport, 2012).

באשר לדוברי ספרדית אשר היגרו לישראל ממניעים כלכליים ומצורך בביטחון אישי, הבחירה במוסד החינוכי עבור ילדיהם מושפעת משיקולים אלה ולכן הם נוטים יותר לבחור בזרמים החינוכיים המעניקים תעודת בגרות ובכך מבטיחים לילדיהם השתלבות בשוק העבודה בעתיד. דוברי צרפתית תופסים מקום ביניים בין שתי הקבוצות הללו: הם היגרו כתוצאה משילוב של מניעים שונים - דתיים, כלכליים וביטחוניים, וכתוצאה מכך בדור הראשון הם בוחרים בחינוך הממלכתי-דתי ובחינוך החרדי יותר מאשר דוברי ספרדית, אך פחות מדוברי האנגלית, ואילו בדור השני הם מאמצים את הדפוסים החינוכיים האופייניים לדור השלישי של ילידי ישראל. למרות שברמת המיקרו (משפחת התלמיד) הבחירה בזרם החינוך החרדי מהווה בחירה אישית המשקפת מערכת ערכים ייחודית וסדרי עדיפויות שונים מאלה המקובלים בתרבות

הישראלית הדומיננטית, הרי ברמת המקור, הכלל-חברתית, בחירה זו עלולה לפגוע בהשתלבותם של חלק גדול מדוברי האנגלית בשוק העבודה.

הערה

1. בעת כתיבת העבודה זו שנת הלימודים תשע"א הייתה השנה המאוחרת ביותר עליה משרד החינוך מאפשר ניתוח נתונים.

רשימת מקורות

אמית, ק' (2008). השתלבותם החברתית של עולי המערב בישראל: שביעות רצון מהחיים בישראל והגורמים המסבירים אותה (דו"ח מחקר). המרכז האקדמי רופין, המכון להגירה ושילוב חברתי.

בן-דוד, ד' (2013). דוח מצב המדינה: חברה, כלכלה ומדיניות 2013. ירושלים: מרכז טאוב. דגני, א' ודגני, ר' (2008). עולי ארגנטינה – עמדות ואמונות כלפי תהליך הקליטה בארץ. בתוך: ר. גינדין ו' רונבאום-תמרי (עורכות), קליטת העלייה בישראל. תקצירי מחקרים (עמ' 247 - 253). ירושלים: המשרד לקליטת העלייה.

וייסבלאי, א' (2012). נתונים על החינוך הממלכתי דתי. סוגיות מרכזיות שנדונו בוועדת החינוך, התרבות והספורט. ירושלים: מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

וייסבלאי, א' (2013). מערכת החינוך בישראל - סוגיות מרכזיות שנדונו בוועדת החינוך, התרבות והספורט. ירושלים: מרכז המחקר והמידע של הכנסת.

כאהן-סטרבצ'ינסקי, פ', לוי, ד' וקונסטנטינוב, ו' (2010). בני נוער עולים בישראל - תמונת מצב עדכנית. ירושלים: הג'וינט ומכון ברוקדייל.

מנדל-גירין, א' (2007). מהי "קליטה מוצלחת" – עמדות ותפיסות: עולים, תושבים חוזרים, ישראלים ותיקים ועובדי משרד לקליטת העלייה. בתוך ר' גינדין ו' רונבאום-תמרי (עורכות), קליטת העלייה בישראל. תקצירי מחקרים (עמ' 17-29). ירושלים: המשרד לקליטת העלייה.

נפש בנפש. נדלה בדצמבר 2014. hebrew.nbn.org.il

סבר, ר' (2000). "שיסביר טוב את החומר": קונצנזוס והבנה הדדית בין תלמידים ישראליים ותיקים לתלמידים עולים בציפיותיהם ממורים. ירושלים: האוניברסיטה העברית.

סבר, ר' (2002). נושרי השכלה בישראל ביקה לקליטת עלייה. ירושלים: המרכז לחקר המדיניות החברתית בישראל.

סקרון, מ' (2012). המאפיינים והנוהגים הדמוגרפיים בישראל של העולים שעלו מ-1990 ממדינות בריה"מ לשעבר. סקירה דמוגרפית-סטטיסטית. בתוך: ס' ליסצה ו' בוקק-כהן (עורכות), משורשי העבר לניצני המחר. התערותם של עולי חבר העמים בישראל בשנות האלפיים (עמ' 9-36). אריאל: המרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון.

פופקו, י' (2012). עולים טרנס לאומיים לישראל. עבודה לקבלת תואר דוקטור. ירושלים: האוניברסיטה העברית.

Alba, R., & Nee, V. (1997). Rethinking assimilation theory for a new era of Immigration. *International Migration Review*, 31, 826-874.

Alba, R., & Nee, V. (2003) *Remaking the American mainstream: Assimilation and contemporary immigration*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Alba, R., & Nee, V. (2004). Immigration in the balance. *Contemporary Sociology*, 33(4), 401-404.

- Amit, K. (2012). Social integration and identity of immigrants from the FSU, wWestern countries and Ethiopia in Israel. *Ethnic and Racial Studies*, 35(7), 1287-1310.
- Amit, K., & Riss, I. (2007). The role of social networks in the immigration decision-making process: The case of North American immigration to Israel. *Immigrants & Minorities*, 25(3), 290-313.
- Azzolini, D., & Barone, C. (2013). Do they progress or do they lag behind? Educational attainment of immigrants children in Italy: The role played by generational status, country of origin and social class. *Research in Social Stratification and Mobility*, 31, 82-96.
- Cadge, W., & Ecklund, E.H. (2007). Immigration and religion. *Annual Review of Sociology*, 33, 359-379.
- Cao, N.(2005). The church as asurrogate family for working class imigrant Chiniese youth: An ethnography of segmented assimilation. *Social Religion*, 66, 183-200.
- DellaPergola, S. (2009). International migration of Jews. In: E. Ben-Rafael & Y. Sternberg (Eds.), *Transnationalism*. Leiden: Brill.
- Gordon, M. (1964). *Assimilation in American life*. Oxford: Oxford University Press.
- Guest, K.J. (2003). *God in Chinatown: Religion and survival in New York's evolvong immigrant community*. NY: NYU Press.
- Hakak, Y., & Rapoport, T. (2012). Excellence or equality in the name of God? The case of ultra-orthodox enclave education in Israel. *Journal of Religion*, 92(2), 251-276.
- Hirschman, C. (2001). The educational enrollmnet of immigrant youth: A test of the segmented assimilation hypothesis. *Demography*, 38(3), 317-336.
- Hirschman, C., & Wong, M.G. (1986). The extraordinary educational attainment of Asian Americans: A search for historical evidence and explanations. *Social Forces*, 65, 1-27.
- Iredale, R. (1999). The need to import skilled personnel: Factors favoring and hindering its international mobility. *International Migration*, 37(1), 89-123.
- Katz-Gerro, T., Raz, S., & Yaish ,M. (2009). How do class, status, ethnicity, and religiosity shape cultural omnivorousness in Israel? *Journal of Cultural Economics*, 33(1), 1-17.
- Mahroum, S. (2001). Europe and the immigration of highly skilled labour. *International Migration*, 39, 27-43.
- Mullins, M.R. (1987). The life-cycle of ethnic churces in sociological perspective. *Journal of Religious Study*, 14, 321-334.
- Papademetriou, D.G., Somerville, W., & Sumption, M. (2009). *The social mobility of immigrants and their children*. Migration Policy Institute (MPI).
- Phalet, K., Deboosere, P., & Bastiaenssen, V. (2007). Old and new inequalities in educational attainment. Ethnic minorities in the Belgian census 1991-2001. *Ethnicities*, 7, 390-341.
- Portes, A., & Rumbaut, R.G. (1996). *Immigrant America: A portrait*. Berkeley: University of California Press.
- Portes, A., & Rumbaut, R.G. (2001). *Legacies: the story of the immigrant second generation*. New York: Russell Sage Foundation.

- Portes, A., & Rumbaut, R.G. (2006). *Immigrant America: A portrait* (3rd ed.). Berkeley: University of California Press.
- Rein, R. (2004). New approaches to Latin American Jewish studies. *Jewish History*, 18, 1-5.
- Rothson, C., Heath, A.F., & Lessard-Phillips, L. (2009). The educational attainments of the second generation: A comparative study of Britain, Canada and the US. *Teachers College Record*, 111, 1404–1443.
- Sassler, S.L. (2006). School participation among immigrant youths: The case of segmented assimilation in the early 20th century. *Sociology of Education*, 79, 1-24.
- Telles, E.E., & Ortiz, V. (2008). *Generations of exclusion: Racial assimilation and Mexican Americans*. New York: Russell Sage Foundation.
- Van De Werfhorst, H.G., & Van Tubergen, F. (2007). Ethnicity, schooling, and merit in the Netherlands. *Ethnicities*, 7, 416–444.
- Warner, R.S. (2007). The role of religion in the process of segmented assimilation. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 612(1), 100-115.
- Xie, Y. & Greenman, E. (2011). The social context of assimilation: Testing implications of segmented assimilation theory. *Social Science Research*, 40(3), 965-984.
<http://hebrew.nbn.org.il>
- Zhou, M. (1997). Segmented assimilation: Issues, controversies, and recent research on the new second generation. *International Migration Review*, 31, 975-1008.

נספח - לוח 1: שיעורי זכאות לבגרות לפי השכלת אם ודור

דור	דור הצאצאים	+16	15-13	עד 12 שנים	חסרה השכלת האם	סה"כ
דור ראשון	דוברי צרפתית	73%	60%	51%	18%	47%
	דוברי ספרדית	76%	55%	52%	23%	54%
	דוברי אנגלית	80%	63%	50%	11%	48%
דור שני	דוברי צרפתית	81%	65%	50%	22%	58%
	דוברי ספרדית	86%	65%	58%	33%	68%
	דוברי אנגלית	79%	46%	43%	15%	50%
דור שלישי	ילידי ישראל דור שלישי	86%	61%	58%	23%	59%

נספח - לוח 2: שיעורי זכאות לבגרות בקרב תלמידי י"ב בתשע"א לפי זרם חינוכי

זרם חינוכי	ממלכתי	ממלכתי-דתי	אחר (חרדי/תורני)
שיעורי זכאות לבגרות	68.4%	68.5%	8.8%

Religious Segmented Assimilation: The Case of Integration of Western Immigrants in the Israeli Secondary Education System

Svetlana Chachashvili- Bolotin and Sabina Lissitsa

Abstract

Immigrants from Western countries (speakers of English, French and Spanish) arrive in Israel with high human and economic capital as compared to immigrants from other countries. The aim of the study was to examine inter-generational differences in rates of eligibility for matriculation certificates among three groups of immigrants from the West. The study was conducted on the basis of Ministry of Education data. The sample included 52,043 students who completed 12th grade in 2011.

The findings of the study indicate variance among the three groups, both in terms of rates of eligibility for matriculation certificates and in inter-generational dynamics. Spanish speakers had the highest rates of matriculation eligibility among the three groups. Among the second generation of Spanish- and French speakers the rates of eligibility for matriculation certificates were higher, compared to the first generation. In contrast, English speaking immigrants were found to develop in the opposite direction: rates of eligibility in the second generation were lower than in the first generation, after controlling for background variables.

These trends are explained mainly by differences in the patterns of integration in the educational streams chosen by the three immigrant groups. These findings correspond to the segmented assimilation theory. However, in addition to the classic version of segmented assimilation theory, which contended that immigrants undergo assimilation in the various socio-economic strata of the society according to the human capital they bring with them, our findings indicate **religious segmented assimilation** as well. Our findings show that religiosity plays a crucial role in educational achievements among western immigrants.

Keywords: ethnicity, immigration, religious segmented assimilation, educational system in Israel

Svetlana Chachashvili- Bolotin, Ruppin Academic Center

Sabina Lissitsa, Ariel University

"The Money Magnet"- (Im)Mobility and Asian Temporary Labor Migrants in Israel

Robin Harper and Hani Zubida

Abstract

Two major questions occupy those interested in immigrant incorporation: "Why do immigrants come?" and "Why do they stay?" The second question is of paramount importance to receiving states, in particular because temporary labor migration regimes are designed for rotating, short-term infusions of labor. Host countries imagine great economic benefits from lower-cost migrant labor that makes few demands on the host country. Migrants imagine great riches and a speedy return home that often does not materialize. In this paper, we suggest how remittance practices both generate mobility and, simultaneously, enclose temporary labor migrants. The movement of money becomes a proxy, an unworded conversation, for the locus of their lives, their futures and their pasts. We examine how the movement of money shapes placemaking, emplacing migrants both in the receiving state and in the sending state, while displacing and catalyzing future migration. We show how, through remittances, migrants' money is yet another form of transnationalism that exists, while the migrants themselves remain immobile. Our findings derive from analyzing the data of interviews with 22 Asian migrants in Israel. This a subset of a larger project conducted from 2010-2013 with 38 non-Jewish, non-Arab, temporary labor migrants from 11 countries, all of whom are resident in Israel.

Key Words: Remittances, Mobility, Immobility, Enclosure, Temporary Labor Migration, Israel

Robin A. Harper, Assistant Professor of Political Science, York College, USA.

Hani Zubida, Senior Lecturer (US Associate Professor) The Max Stern Yezreel Valley College, Israel.

Introduction

As a result of globalization and the increasing ease of movement of capital and labor, every year millions of migrants seek work abroad. For many developing countries, exporting labor and moving their citizens abroad has become a major source of foreign exchange earnings. Remittances account for more than 400 billion dollars in transfers worldwide (Aga et. al., 2013). At the micro-level, the flow of remittances remains a critical component of sustenance, community investment, small business seed money, tuition fees and home improvement for families and communities; for remitters, this flow serves as a source of connection to the home community and as retirement savings (Harper and Zubida 2014a). These remittances are like magnets, attracting and repelling migrants to and from those left behind, and to and from the receiving state.

Remittances are a powerful economic motivator for migrants and their families. Money serves as a pull factor, drawing especially (although not exclusively) young, energetic people to leave home and seek ways to earn and to remit. Here, money is a means of mobility that draws individuals into migrant labor (Goldring, 2004; Guarnizo, 2003; Harper and Zubida, 2014a). However, that same money can also be a means of immobility. A significant number of migrant workers' families, villages and communities participate in enabling migrants to go abroad. Families and communities 'invest' in migrants' visas and/or travel costs, develop a network to transport migrants and provide startup money or shelter with relatives in the receiving state. This monetary and social support binds the migrant workers to the family (or community) in a socio-economic "contract" (Lucas and Stark, 1988). As part of this contract, migrant workers are expected to remit money to repay the startup and visa fees. Further, migrants may also be expected to pay someone in the home country to care for the migrants' children, parents, property or businesses while the migrants work abroad (Bénédicte De La Brière et al., 1997; Carrasco, 2010; Kankonde, 2010; Harper and Zubida, 2010b and 2014a). These startup funds are perceived as investments for the sender, but continued debt service and payment for services rendered financially tethers migrants to the home community, sometimes decades after the migrants' physical presence there has ended. As we will show, however, even as these connections create enclosure, they can also spur future mobility.

Magnets not only attract, they also repel. Ironically, both economic success and failure bind migrants to the receiving state. As one might expect, when migrants exceed financial expectations, they may remain in the receiving state. Like anyone, success is pleasurable and they want to continue to feel positive about their achievements. However, they also stay because the money is "too" good, dependable or necessary, to leave and face the anticipated financial struggle if those migrants returned

to their home countries. In contrast, when migrants are unable to remit the requisite agreed-on or expected amount of money, they may remain abroad, seeking an ever-elusive prize. Sometimes, they take out loans in the host country so that they can send the expected amount of money. The more loans they take to satisfy the needs from home or repay arrival costs, the longer they must remain abroad. The more loans they incur, the more tied they are to their lives abroad, in order to service the initial and subsequent loans (Raijman and Kemp, 2007; Semyonov and Gorodzeisky, 2008). Thus, the money intended to link labor migrants to families in the sending state now binds migrants to life in the receiving state.

Further, if the migrants form new families with members of the receiving state, they may settle. They can become tethered to the receiving state because of their children, who now experience educational trajectory and local language mastery (and lack in the native tongue), and because of the increasing "normalcy" of daily life that exists in the receiving state. Determining where 'home' is located after a protracted stay abroad becomes complicated. Although migrants think about and relate to the home country as 'home,' they observe that the locus of their lives is in the receiving country. Thus, there is a disconnect between what they believe and what they actually live. "Home" becomes less about making a living and more about making a life. Making money initiated the trajectory, but becomes a repeated step toward cementing that attachment and creating internal dissonance. To "return home," (i.e., to the home country), is perceived as a new rupture in life course with an anticipated struggle. Return would imply "going back," as if migrants could simply arrive at the place they had left, unchanged. And yet, because of time and life trajectories, migrants change. Further, the place that they left has evolved in their absence and may be unknown to children born abroad. To borrow from Green (2012:579) about borders, home is not simply a place that can be pointed to, but is the "outcome of a particular way of understanding, constructing and performing as 'home.'" "Home" is an idea and a practice, even a coping mechanism, but not necessarily a physical place. It is situated in the locus of one's life (which may or may not be where one is physically located) as well as in the practice of everyday life.

In this paper, we offer an examination of how remittances both generate mobility and, simultaneously, enclose temporary labor migrants in Israel. We examine the role of money, and specifically remittances, in generating and precluding movement and placemaking. We suggest that over time, money itself is a significant transnational factor linking and repelling migrants; generating mobility and immobility of migrant workers and their transnational families. In essence, the movement of money becomes a proxy for bodies, borders and space. Money movement becomes an unworded

conversation about the locus of lives, anticipated futures and nostalgic pasts. The movement of money emplaces and displaces migrants. Further, as a result of the movement of money, migrants themselves become emplaced, even as they displace others or serve as a catalyst for family members to move. Through remittances, migrants continue to move, even when their own physical bodies remain immobile.

Temporary Labor Migrants in Israel

Labor migration has been a constant fixture in Israeli life even before the founding of the state. Until the end of the 1980s, labor migrants were traditionally Arab laborers who commuted on a daily basis to Israel. After the first Intifada (Palestinian social uprising in Israeli-occupied territories in the end of the 1980s), the borders were sealed to Arab labor. Employers demanded replacement labor and the Israeli government began issuing visas to manpower companies to recruit temporary labor migrants. Policy-makers envisioned a rotating temporary foreign labor scheme, but like most temporary labor programs, the workers often become de facto permanent residents. It is estimated that as many as 350,000 non-Jewish, non-Arab "temporary labor migrants" coming from Africa, Asia, Latin America and Europe are residing in Israel. About 120,000 of these migrants are legally present and working on valid visas (See Table 1). The bulk is comprised of irregular migrants with varying immigration statuses of illegal border crossing, visa overstaying, work without visas, etc. They work in agriculture, construction, caregiving (domestic work) and ethnic cookery. Israel maintains the second largest migrant labor population per capita of all states and is one of the world's top 20 countries for sending remittances (Dilp et. al. 2011). Remittances from Israel, including from migrants, account for major flows of foreign exchange, estimated at more than \$3.7 billion (Dilp et. al. 2011).

Table 1. 'Legal' Migrants in Israel: 2010

Country of Origin	Total (in Thousands)
-------------------	----------------------

Total	118.5
Asia Total	92.1
India	5.8
Turkey	2.7
Nepal	8.4
China	11.1
Sri Lanka	3.1
Philippines	30.9
Thailand	28.4
Other	1.7
Africa Total	0.4
Europe Total	24.7
Bulgaria	1.7
FSU	10.9
Germany	0.2
United Kingdom	0.1
Romania	10.8
Other	1.0
America Oceania Total	1.1
USA	0.4
Others	0.7
Unknown	0.2

Source: Central Bureau of Statistics

Methods

We conducted field research in south Tel Aviv, from 2010-2013, examining the meaning of being Israeli and how social borders had changed because of the presence of temporary labor migrants. In the process, we discovered how remittances and social remittances play important roles in community building and, ironically, destruction of home. We questioned how money, in general, and remittances, in specific, were used as a form of transnationalism and the making and unmaking of place. Our findings derive from analyzing data from interviews with 22 Asian migrants in Israel. This a subset of a larger project conducted from 2010-2013 with 38 non-Jewish, non-Arab temporary labor migrants from 11

countries, resident in Israel. We focused on Asian migrants, as they represent the dominant migrant population in Israel. To provide a biographical sketch of our interview partners, all but two were female. They had a mean age of 31. Three-fourths came from the Philippines, but also from India, Nepal and Myanmar. Their range of tenure was between 4 and 21 years, with a mean of 8.5 years. Three-fourths were domestic caregivers and the remainder worked in service professions. Initial contact was made through postings and outreach through partners at NGOs and snowballing. Interview partners were informed of their rights as research participants and gave consent before the interviews. Participants chose the language to be used for the interview (English, Hebrew). Interviews were digitally recorded, transcribed and coded according to standard grounded theory practices (Corbin and Strauss, 2007).

Mobility and Enclosure

If we think of enclosure as the social processes that delimit and restrict movement of specific goods, people and ideas, and mobility as the social processes that enable and induce such movements (Cunningham and Heyman 2004), then enclosure and mobility are but two polar ends of the spectrum of movement. Migration means movement, but as Salazar (2010) aptly observes, most migrants become settled after an initial political border crossing. Migration is not an event but a process that generates important imaginary and discursive dimensions (Frello 2008). Emigration does not end the migration experience; it begins it. It is the border crossing - a one-time event - that forever redefines the individual as a migrant. This new migrant identity is constructed and reinforced by the everyday experiences as "other" and not through the unique border crossing moment that actually made them an immigrant. In this way, the argument by Cunningham and Heyman (2004: 294) that "...mobility is conceptually the inverse of enclosure..." ignores the reality that through mobility, one creates the opportunity for enclosure. As a result, it is part of the process, not an independent event at all. Further, although some processes/resources promote the ability to move, others curtail it. That is, the movement of one creates a vacuum in one place and displacement in others, setting other actors in motion; or, by filling that vacuum, one creates a new enclosure. Mobility is thus not the opposite of enclosure but an opportunity for enclosure.

Temporary labor migration is driven by the need for labor on the part of the receiving state and the need for money and employment on the part of the immigrant and his or her family. In most cases, there is a remittance function for migration. That is, the earnings are not for the exclusive use of the migrant but for his/her family and community. Money traverses borders and moves between the temporary migrant in the receiving state and the family (or community) in the sending state. Money

connects migrants to their families and/or communities. The movement of money can be viewed as a structure of social relations (Ingram, 1996); a social process, which, we argue, has the propensity to significantly impact the (im)mobility process. Increasingly, migration studies are examining the familial unit as a subject of study when thinking about migration and its effects (Bryceson and Vuorela, 2002; Zontini, 2004; Parreñas, 2005; Kasinitz et al., 2006; Carling, 2007). Carling (2007) even suggests that we rethink about remittances, not as one to one exchanges but as "intrafamily transfers." In this light, migration and its repercussions do not happen to an individual but to a web of interrelated individuals in a transnational family and/or community. The flow of remittances builds and deconstructs transnational families/communities, generating mobility and enclosure.

Hence, it is the search for money that is linked to generating mobility and then the lack of money that renders immobility. Mobility is "generated" after a migrant has enough money to share with his kin. However, this process can potentially spur a new cycle, or force the migrant to stay abroad to service the family's needs. Since the migrant has become an important asset to his family, he becomes immobile to fulfill those needs. The lack and availability (and promise of availability) of money generates mobility. And later, the lack and availability (and promise of availability) of money generates immobility.

Migration requires traversing many political, economic, social, cultural, linguistic, etc. borders. Sending money across borders is a form of transnationalism that constructs meaning beyond the obvious physical crossing. Money often serves as a proxy for presence. It is a substitute for other things, like caring, gifts, subsistence, relationship initiation and reinforcement, the promise of a future, investment, mark of attachment and even love (Cliggett, 2005; Kasinitz et al., 2006; Landale et al., 2006; Carling, 2006; Hammond, 2011). For labor migrants, remittances can serve all of these functions.

Remittances are a critical part of international, national, community and familial life. As noted, remittances are a multi-billion dollar affair (Aga et. al., 2013). Remittances are the largest or one of the largest foreign exchange earners for some states, outstripping all other forms of domestic production. As a result, from the perspective of the state, remittances raise the importance of migrants as a critical export commodity, which is as or even more important to the national economy than the export of goods (Magalit Rodriguez, 2010). Remittances provide a stream of funding for local development projects that generate local power sources, either divorced from state powers or filling in state inadequacies and thus propping up regimes (Binford, 2003; Gamburd, 2004). The remittances build the infrastructures that are the hallmarks of settlement and civilization, even when the home country cannot afford to do so. Within families, the movement of money allows for, at least at the symbolic

level, closeness and participation in daily life that belie the physical reality. The physical body may not move at all, yet through the movement of money, the labor migrant achieves the ubiquity of being both here and there at the same time.

Hence, we argue that money can and is used as a displacement agent. However, the concept of displacement commonly implies a degree of forced or involuntary migration (Malkki, 1995:495; as cited in Ballinger, 2012) and thus, by its nature, a negative experience. In contrast, we argue that 'displacement,' is not necessarily a negative event. Asian labor migrants in Israel use their money to displace their own families from the home country and improve their life chances, release themselves from financial remittance bondage and include others in their success.

It is imperative to remember that the decision to stay in the receiving state is not an independent decision. Even when migrants (and their families) choose for the migrant to remain in the receiving state, the final determination is in the state's hands. According to state policy, temporary labor migration is imagined as a delimited experience. When migrant workers decide to stay, by overstaying visas or adjusting status, migrants have little ability to influence the decision of the receiving state. In many states, like Israel, where deportation is the main mechanism to promote migration rotation and enforce state policy, labor migrants can have only the illusion of permanent existence. At any time, they may be forcibly uprooted and returned to a place they no longer know and/or belong to.

Money as a Mobility Vehicle

We argue that the pull of economic opportunity for labor migrants serves as a catalyzing agent for mobility and, at the same time, emplaces and encloses. The lure of money is a powerful motivator. A female caregiver explains that it is money and the movement of money that mobilizes and continues mobility. The need for money for everyday items, as well as emergencies, is a powerful motivator to propel people into motion:

"What will you do to buy food, to buy the luxury! If you want...to buy lipstick, if you want to... watch a movie, you want to buy a good house or good clothing and everything. But if there's no money it'll make you sad. And, your children are sick and you have no money, what will you do? You'll tell children don't worry, don't worry child at least we're happy but you don't have anything...to buy medicine... Then you will just cry and pray that to God that he will help child too, you know, to get well! But prayer is not everything...Without money, you cannot move."

Successful emigrants who are able to accumulate wealth may serve as role models for other immigrants, enticing mobility. Family members join the migrant in the new state and now are responsible for their own affairs, as explained by a Filipina longtime resident:

"I took care of my entire family. I have four sisters. All of them are married today but they were not back then. Three of them are here in Israel, working and married. So now I do not need to keep on sending money to my family."

Likewise, successful migrants may also provide a connection to help form an anchor in the receiving country that helps others when they arrive in the receiving state, encouraging settlement. A migrant explains that she is the connection point, drawing her sisters and then helping them to settle and manage on their own. Her achievement allowed her to feel ready to bring her sisters to start on their own migrant story:

"When I first arrived here I felt I can work and only then, after I histadarti (made it), I invited my sisters to come here to work."

Money as an Enclosing Agent

As time evolves, migrants find that they have less to return to and the lives that they left or thought they had been supporting in the sending country, no longer exist. This is not to say that transnationalism does not continue long after the migrant ceases having immediate family relations and land or business ownership in the sending country. People do long for their former lives and to return "home." However, relationships change over time and "home" may no longer exist, while beloved family and friend relationships change: people die, move or divorce; children leave home and start new lives; and sometimes, over time and space, people simply become estranged. Similarly, businesses fail or thrive; houses get built or redecorated; and land becomes useless or highly productive. Even extreme changes can happen: governments do fall and natural disasters can transform 'home' beyond recognition. The loss of immediate connections through natural and extreme changes further encloses the migrant in the receiving state and less physically in the lives of those left behind. Thus, as migrants become less economically present in the lives of their families and communities, they become less attached and in some cases detached. Hence, money both leads and follows the attachment/detachment. A caregiver, resident for almost two decades, explains that her connections with the Philippines are based on memory and culture, but not in daily life and thus she has loosened her ties to the Philippines and is establishing herself in Israel:

"...the big difference...we will go there (to the Philippines) only to visit... It would be very different and very hard (to go to the Philippines) because I told you already, we don't have anything in the Philippines. We brought our family here. We don't have a business. We don't have a house in the Philippines. So we are relieved. We will stay in Israel."

Further, through earnings accumulation in Israel, migrant lifestyle has changed and the ability to return to a lower standard of living is disconcerting and perhaps undesirable. A longtime caregiver who has children in both the Philippines and Israel observes that she has become attached to the receiving state in order to provide an improved standard of living for her family in both countries. In essence, migrants must leave to make any improvement and then, they must stay away in order to maintain that improvement. The new life standard that was created as a result of their mobility is now maintained as a result of their enclosure:

"...and when they go home what kind of jobs will they have? Nothing. Who will take this old people?...There's a lot who already here fifteen years twenty years, spent most of their life here. They already have back pain! And everything, it goes up. It's more than you can afford, so we need to go out of the country so we can give more luxury, so we can afford to buy every needs for our family. If (someone) doesn't go outside of the country... we cannot do anything...so we stay here."

Migrants note that the location of "home" is complicated: Migrants imagine "home" as the sending country, the place where their family of origin resides, but the place they live with their children or their surrogate communities is also home, even if the country in which that nuclear family home is located remains a foreign, sometimes foreboding, place (Harper and Zubida, 2010a). For those with children, the sending country becomes either an elusive place they cannot afford to return to, or a place that they long to visit, but not return to permanently, due to economic considerations. In this way, home becomes less an actual-physical place and more an idea. A Filipina caregiver notes that "return" means only a possible visit:

"You know when the school starts to finish, (my daughter) is asking me "Mommy, when we go to the Philippines?"...I told her maybe someday we will go (to visit), if we have good money...The life there, it is not easy like here...It is easier here to earn money... I started to live here with my family and we don't have anything in the Philippines...Only here..."

In contrast, those who send all of their disposable income and are not involved in the planning or use of the funds appear to be able to separate themselves from Israel more easily. Since there are no financial ties, no improvement in personal economic standing and no change in relationships or decision making over the disbursement of remittances, there is no reason to stay in Israel once they have achieved the familial economic goal or repaid familial and/or visa-based debts. Typical of those who sent all of their disposable income, an Indian caregiver explains that she has no control over how the money is spent nor is she interested in any control. She works to pay off debts, provide money for her family and then be released from obligation:

"I only send money. I don't care. I do not tell them what to do. They do what they want. They do whatever they want. I only want them to be happy. I didn't save one shekel. I will leave Israel with nothing. But, I am going to start my second shift. I am going to India to work next...I want to work there for me...in movies..."

Among the Asian migrants we interviewed, those who remitted (virtually) all disposable income and maintained little to no involvement in the disbursement of remittance funds intended to return to their home countries or continue on to other countries for labor migration. Those who maintained an ongoing dialogue about the use of funds or changed remittance patterns did not intend to leave Israel in accordance with their visas or initial plans. The contrast can be seen in the words of two caregivers. One, who sent all of her money to her family in the home country and will return to "India...without money!" She asserts that she will leave Israel because "I have nothing here." The other, who for years sent remittances but who lately has started to save for herself and her new family, sending only sporadic remittances, asserts that she will not return to her home country (Philippines) because "I have nothing there." This juxtaposition was seen regardless of the ethnic origin.

Generating Surrogate Communities

In seeking work abroad, migrants often reside and interact with other migrants from vastly different ethnic backgrounds. They develop a social support network that is often based on economic fragility and similar needs. They help each another like family, although there is no kinship relationship. This need not be limited to the co-ethnic group and often stretches among Asian migrants. The migration setting allows the creation of surrogate communities or families that may substitute for the people left back home - as a longtime caregiver explained:

"Yes, yes, yes, because we have a community in the church. We are helping. For example, there is, because here in Israel, not only in Israel, everywhere. There is something coming for example, there is one Filipino that is suffering from sick or illness or suffering from any problems, we are helping them. We are helping not only, we are helping them also with money. We are giving them money. And we are visiting them. We give our time...We have a lot of friends from Nepal also from India. We get along with each other and there are no problems because we are not always together. We just meet them in the park. We know them because we are neighbors in our in the same place. We live in the same place where we work so we just talk and just uh, say 'hi, hello.' Something like that and nothing else, but they are good to us because first you will feel a person if he has or she has something in mind against you. So, that's all."

Asian migrants frequently commented that they found fellowship among those from Asian countries in ways that they did not find among non-Asians. A caregiver from India observes that:

"... (I)f I see the migrant people, we are feeling very good that we are like us. They are not Israelis. This is the first feeling. Same work. Same feeling what I feel here. And whatever I have a problem, she has also. If she is not ready to share with anybody, I can say, it's like a little bit different but we have the same problems, same problems. Same situations. We are thinking the same and we are from Asia, Asian countries, so our emotions and out way of thinking is same. Same."

Whether this sense of community and similarity would have been experienced before meeting in Israel, or if they would have felt a pan-Asian experience if they had not been treated as "workers" rather than as individuals or according to some other criterion like nationality or religion, is unclear. It is, however, clear that through their shared search for economic wellbeing and remittances, they were placed in similar situations that led to the possibility of becoming emplaced (and potentially enclosed) in a surrogate community.

Labor Market Changes

Due to life cycle and other changes, for some it becomes impossible to return to a place and way of life that only exist in memory. A caregiver explains why people cannot return, even when they want to, as

the jobs that they would have taken are no longer available and they are not trained for the jobs that are available. They have spent their lives in Israel and therefore are unable to move back:

"...and those people...are very afraid to go home, most of them because they don't have any option, when they go home, professionals or un-professionals whenever you go this is something already in yourself, when you go home you can still work in your profession! But these people...they're not educated so when they go home,...they do not have any more jobs and they already old, what job can they take? They cannot be a saleslady or anything! ...They already spent most of their time here in Israel...They cannot go back."

Money as a Release from "Remittance Bondage"

Temporary migrants may individually plan to return but, as families become accustomed to high standards of living due to remittance flows, they pressure migrants to stay in the receiving country and continue to remit (Harper and Zubida, 2014a; Cliggett, 2005). Many are expected to remit to pay for houses, education, healthcare, weddings, business startups, dowries, etc. Some temporary migrants accept these demands as their 'destiny' and keep working abroad, with the assumption that they are unlikely to get back to their home country; others attempt to get out of this enclosure and mobilize another family member to replace them and release them from settlement.

A female caregiver from India explains that her sister came to Israel seven years prior. She was the first family member to come to Israel for work. The sister does not want to return to India, as she asserts that she can make better money in Israel and has more freedom. For the first four years, the sister paid remittances, including \$10,000 for her own passage and then an additional \$4,000 for her sister's passage – illustrating the 'money magnet' phenomenon. Our research partner explains that her sister brought her to Israel to release her from "remittance bondage." She notes:

"Since I was just made to come to Israel, so I came here. I have no idea of what I have to do. (My sister) told me, she told me before that I have to take care of one lady, old people, but I don't know what that is, even details. Nothing. And within one month, I was not prepared mentally, but I am here. My sister says now she helps to my family maybe four years and from three years she is not giving money to family she is keeping for herself... She bought apartment there in India and it's ready now and she paid 20 lakhs (thousand) for apartment and she is keeping on saving money for a business ...She bought an apartment in India but it remains empty. She will not stay in India, even after she gets married. She

will come back (to Israel)."

One interview partner from India was brought to Israel to replace her older sister, who now wanted to save for her own future. The older sister was responsible for continuing remittances until the younger sister came and released her from her obligation. Family need did not end once the sister paid off debts and provided tuition for younger siblings. However, the responsibility could only be relinquished once someone else came to take the original person's place. The pull of remittance draws siblings (and others) to the receiving state. The desire to accrue savings after having paid off debts, or to provide for continuing family needs, means ever longer sojourns abroad and immobility. The continued search for money displaces and encloses family members who want to replace the soon-to-be-missing remittance income. All participate in the remittance cycle in order to support the family. In some cases, migrants take care of their immediate family members and eventually abandon support for extended family members. Still others discontinue remittances all together, regardless of whether they return to the sending country or stay in the host country.

Migration, Money and Transnationality

Globalization, or the development of an integrated global economy marked by the movement of labor and capital, exerts tremendous pressure on individuals, families, communities and states. It provokes, distorts and cements new ways of life for all involved and all they touch. Yet, it is not just a question of continued physical mobility; it is rather marked by a restructured economic world order with a set of new movement rules. "This economic trend rests in turn on a range of social and political processes that lead to migration and displacement, including immigration policies and patterns of migration that produce spatially dispersed family networks." (Goldring 2004: 801). Rather than thinking about the individual seeking work abroad in the globalized world, we think of the migrant as a part of a "transnational family," in whose service he ventured abroad. Transnational families have been described as "families that live some or most of the time separated from each other, yet hold together and create something that can be seen as a feeling of collective welfare and unity, namely 'familyhood', even across national borders" (Bryceson and Vuorela, 2002: 3). Our data reveals that the process of transnationality is not solely based on a physical notion of movement. It is also, significantly, based on the movement of money, mainly remittances. Movement and enclosure result from the circulation of money among transnational family members.

Migrants are more concerned with their social status in their community of origin, rather than the one they have in their new residence. One way to maintain status is through the way remittances are used (Lucas and Stark, 1988). Hence, migrants are likely to send regular remittances, either to pay off debts, send immediate infusions to needy families, provide investment capital or care for those left behind. Lucas and Stark (1988:472) suggest that these infusions are related to identity, writing "there are numerous indications that, for quite a long period of time after moving to the urban sector, migrants retain a strong degree of identification, allegiance, and social connectedness with their village of origin." Over time, immigrants' social status emanates from their standing in the sending country. For their own self-esteem, migrants continue to send funds and to interact with the family/community in the sending state (Harper and Zubida, 2014a). Therefore, it is up to the remaining family in the home country to maintain the migrant worker social-status while he or she is away. This allows families back home to maintain their economic and social status while the migrants are abroad (Mobrand 2012; Mazzucato 2012). They do this through consumption (Lucas and Stark 1988), thus forcing a stream of remittances to maintain status.

However, this mobility-enclosure dyad is not simple. As people develop transnational affiliations, the locus of their lives becomes unmoored. As a result, remittance patterns can change. For example, what happens when a younger sibling tells the older how to manage money? How does the relationship transform when the parent is dependent on the child? How is the family power structure affected when a female is suddenly in an economic power position, whether by virtue of sending money or being the recipient with control over how to spend? And, of course, what happens when funds are not used as intended? Or when they are misused? These kinds of scenarios may create a fundamentally new power structure within the family and can alter who is the head of household and the "location" of the household. That is: is the home the locus of familial interaction? If so, then the spatial dispersion of earner and recipient spreads home over borders and time.

Longer stints abroad are correlated with reduced spending of remittances on larger investments, like housing or productive economic ventures (Mooney, 2003). A lack of need for visibility is also related to remittance curtailment (Harper and Zubida, 2014b), as are changes in family structure (Harper and Zubida, 2014a). As money moves less, physical transnationalism transpires less frequently, even as symbolic and occasional bursts of transnationalism continue. Migrants may long for return to the home country. But, migrants also expect to see the fruits of their years of remittance. Even when the family used the funds for whatever purpose the migrant may have designated (build a house, buy a business, send children to school, etc.), the family still needs funds to meet the higher living standards

to which they have become accustomed. As a result, new migrants must go abroad to supplement the family income (Hammond, 2011; Semyonov and Gorodzeisky, 2008).

Remittance practices set movement and enclosure in complex transnational relations. The moving between dispersed stationary individuals, families and communities develops interwoven social and economic histories that shape mobility and immobility (Vertovec, 1999; Brettell, 2003, Semyonov and Gorodzeisky, 2008; Paerregaard, 2009; Hammond, 2011). Through remittances, the migration experience is shared; families and/or individuals become part of the (im)mobility web. Through the development of these connections, and specifically, those emerging from the movement of money, goods and services, these stationary individuals, families and communities can be dislodged and swept into transnational movement (Guarnizo, 2003, Massey and Akresh, 2006).

Migrants do not always choose to leave or stay of their own volition. The state plays a major role in this decision with various visa/citizenship related public policies. Magalit Rodriguez (2010) reveals that states design national labor export regimes similar to previous national goods exports, encouraging mobility. Governments design labor import policies for their own political reasons, some of which have nothing to do with a need for labor (Rajjman and Kemp, 2007).

Other non-state actors also can pull and repel migrants. Manpower agencies have a vested financial interest in continuing to collect placement fees (work contract fees in practice) to bring workers to Israel (Bartram, 1998; Rosenhek, 2006). Similarly, employers accustomed to lower wage migrant workers would also like to keep the migrants in motion. However, in some cases, money is the key component to engender enclosure. Migrants can become shackled by debts, debts to serve debts and familial pressure for more money, goods, investments and even the wish to maintain a rising standard of living. These issues cement migrants to their host locations, preventing the ability of movement. Over time, migrants can accumulate great debt as they accrue increased financial burdens. Migrants may become the sole providers of income for the families in the sending country. They may further have to pay off the cost of coming to Israel (i.e., work permit, travel costs, start-up costs, etc.) They may stay in order to make enough money to pay off debts or to secure their families once debts are paid off. In such cases, some migrants overstay their visas and fall out of status. Although they know that they risk arrest, prison, fines and ultimately deportation, they lack the ability and/or willingness to move because of financial obligations to their transnational family members. To return home before paying off debts would assure that the family remains in penury. If the migrant stays, the migrant may forgo remittances in order to pay off debts. Here, it is very likely that the family will attempt to replace the money source and send additional members abroad to secure the family's

financial situation. Money is a significant variable for the mobility and immobility of migrants, their families and their transnationality.

Temporary labor migration is often described as a time of extreme self-abnegation, in which migrants sacrifice and not infrequently are abused or cheated by unscrupulous employers, all suffered in the name of some higher goal. But, we observe that it can also be a time of personal struggle, growth and liberation. Migrants can become "addicted" to the higher incomes and their elevated position (vis-a-vis their families), and also, disconcertingly, to their positions of subservience (vis-a-vis their employers and the dominant culture in the receiving state). As migrants get attached to these changed positions, their families are also attached to high incomes, feelings of freedom to make decisions and changing roles. The need for consumption and the promises of an upwardly mobile future can develop into what has been called a migrant "syndrome," if local conditions do not improve or opportunities do not materialize (Reichert, 1981; Binford, 2003). This situation further cements the migrant's immobility in the receiving state.

Concluding Remarks

Drawing on the experiences of Asian temporary labor migrants in Israel, we examined how the transnationality of money encourages or discourages the movement of people and place-making. We found the following mechanisms to be related to (im)mobility: money as a mobility vehicle, money as an enclosing agent, surrogate communities, labor market changes and finally money as a release from "Remittance Bondage." These findings encourage a more holistic view of transnationalism; to look beyond an individual's transnationalism and include both the transnationalism of the family and money itself. This transnational experience for the family results in the making and unmaking of place, from the family in the sending state, shattered and scattered, to the migrant wistfully thinking of "home" while living a life among others abroad.

For "temporary" migrants, remittances serve as a proxy for the conversations about presence and return, participating in daily life even when physically they are absent. Further, success can draw other family members into motion, as can the decision to cease regular remittances. Sometimes, temporary migrants become de facto permanent residents, despite all hopes to the contrary. Failure in the new state may also cement a migrant into settlement, hoping for a better outcome or fearing retribution and in some cases disappointment from not living up to expectations. Further, even those who fail may become immobile and settled because of the need to support the rightness of their decision to seek work abroad (Hirschman 1970). Secondly, the money itself is transnational, even when

the physical bodies do not move. In traversing borders, the money serves as a proxy for the migrants, conveying meaning about enclosure and mobility and place.

In all of these cases, the initial search for funds and the flow of remittances spark changed relationships and spatial reorganization of the transnational family. Money and its capacity influence people's experiences of place and the spatial relationships between families. Money moves when family members remain still, and it remains still when family members move. It is the money that is as, if not more, transnational than the migrants searching for it. We note that time may also play a role, and that with the dissolution of a way of life in the sending country and the emergence of a settled life in the receiving state, migrants may see little need to return to the sending country beyond occasional vacations, pilgrimages and symbolic visits. More research should be done to examine how the flow of remittances, amounts of money and timing of infusions affect movement and enclosure. Further examination should also delve into how both the accumulation of savings and the long-term lack of accumulation affect the decision to remain in the receiving state.

References

- Aga Gemechu Ayana Christian Eigen-Zucchi Sonia Plaza and Ani Rudra Silwal (2013). *Migration and Development Brief 20: World Bank - Migration and Remittances Unit, Development Prospects Group*.
- Ballinger Pamela (2012). Borders and the Rhythms of Displacement, Emplacement and Mobility. In Thomas M. Wilson and Hastings Donnan (Ed.), *A Companion to Border Studies* (pp. 389-404). Malden, MA: Blackwell.
- Bartram V. David. (1998). Foreign Workers in Israel: History and Theory. *International Migration Review*, 32(2), 303-325.
- Bénédicte de la Brière Alain de Janvry Sylvie Lambert and Elisabeth Sadoulet. (1997). Why do Migrants Remit? An Analysis for the Dominican Sierra *FCND DISCUSSION PAPER* NO. 37. Washington, D.C.: International Food Policy Research Institute.
- Berry W. John. (1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psychology*, 46(1), 5-34. doi: 10.1111/j.1464-0597.1997.tb01087.x
- Binford Leigh (2003). Migrant remittances and (under)development in Mexico. *Critique of Anthropology*, 23(3), 305-336. doi: 10.1177/0308275X030233004
- Brettell B. Caroline (2003). *Anthropology and Migration: Essays on Transnationalism, Ethnicity, and Identity*. Walnut Creek, CA: Alta Mira.
- Bryceson Deborah and Ulla Vuorela (Ed.) (2002). *The transnational family: New European frontiers and global networks*. New York, NY: Berg.

- Carling Jørgen (2007). Interrogating remittances: Core questions for deeper insight and better policies. In Castles Stephen and Raúl Delgado Wise (Ed.), *Migration and Development: Perspectives from the South* (Vol. 43-64). Geneva, Switzerland: International Organization for Migration.
- Carrasco Núñez Lorena (2010). Transnational Family Life among Peruvian Migrants in Chile: Multiple Commitments and the Role of Social Remittances. *Journal of Comparative Family Studies*, 41(2), 187-204.
- Cliggett Lisa (2005). Remitting the gift: Zambian mobility and anthropological insights for migration studies. *Population, Space and Place*, 11(1), 35-48. doi: 10.1002/psp.355
- Corbin Juliet and Anselm Strauss (1998). *Basics of Qualitative Research: Techniques and Procedures for Developing Grounded Theory*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Cunningham Hilary and Josiah Heyman (2004). Introduction: mobilities and enclosures at borders. Identities: *Global Studies in Culture and Power*, 11(3), 289-302. doi: 10.1080/10702890490493509
- Frello Birgitta (2008). Towards a discursive analytics of movement: On the making and unmaking of movement as an object of knowledge. *Mobilities*, 3(1), 25-50. doi: 10.1080/17450100701797299
- Gamburd M. Ruth (2004). Money That Burns Like Oil: A Sri Lankan Cultural Logic of Mortality and Agency. *Ethnology*, 43(2), 167-184.
- Goldring Luin (2004). Family and Collective Remittances to Mexico: A Multi-dimensional Typology. *Development and Change*, 35(4), 799-840. doi: 10.1111/j.0012-155X.2004.00380.x
- Green Sarah (2012). A sense of border. In Wilson M. Thomas and Donnan Hastings (Ed.), *A Companion to Border Studies* (pp. 573-592). Sussex: John Wiley and Sons.
- Guarnizo Eduardo Luis (2003). The Economics of Transnational Living. *International Migration Review*, 37(3), 666-699. doi: 10.1111/j.1747-7379.2003.tb00154.x
- Hammond Laura (2011). Obligated to give: Remittances and the Maintenance of Transnational Networks between Somalis at Home and Abroad. *Bildhaan: An International Journal of Somali Studies*, 10, 125-151.
- Harper A. Robin and Hani Zubida (2014a). How Does the Construction of New Families Impact Remittances? *Diversities*, 15(2), 81-95.
- Harper A. Robin and Hani Zubida (2010a). Making Room at the Table: Incorporation of Foreign Workers in Israel. *Policy and Society*, 29(4), 371-383. doi: 10.1016/j.polsoc.2010.09.002
- Harper A. Robin and Hani Zubida (2014b). 'Here One Moment...And Gone the Next' Remittances as a Social Visibility Tool. Paper presented at the Association for Borderlands Studies 1st World Conference - Post-Cold War Borders, Global Trends and Regional Responses, Joensuu, Finland - St. Petersburg, Russia.
- Harper Robin and Hani Zubida (2010b). Money Family Construction and Borders. Riga: COST Action IS0803, WS2 - Trusting the Neighbours: Debt, Credit, Coupons and Gifts across Borders.
- Hirschman O. Albert (1970). *Exit, voice, and loyalty: Responses to decline in firms, organizations, and states*. Harvard University Press.
- Ingham Geoffrey (1996). Money is a social relation. *Review of Social Economy*, 54(4), 507-529.
- Kankonde Bukasa Peter (2010). Transnational Family Ties, Remittance Motives, and Social Death among Congolese Migrants: A Socio-Anthropological Analysis. *Journal of Comparative Family Studies*, 41(2), 225-243.
- Kasinitz Philip John H. Mollenkopf and Mary C. Waters (Ed.) (2006). *Becoming New Yorkers: Ethnographies of the new second generation*. New York, NY: Russell Sage Foundation.
- Landale S. Nancy Salvador R. Oropesa and Christina Bradatan (2006). Hispanic families in the United States: Family structure and process in an era of family change. In Tienda Marta and Faith Mitchell (Ed.), *Hispanics and the Future of America* (pp. 138-178). Washington, DC: The National Academies Press.
- Lucas E. B. Robert and Oded Stark (1988). Migration, Remittances, and the Family. *Economic Development and Cultural Change*, 36(3), 465-481.
- Magalit Rodriguez Robyn (2010). *Migrants for Export: How the Philippine State Brokers Labor to the World*. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press.

- Massey S. Douglas and Ilana Redstone Akresh (2006). Immigrant intentions and mobility in a global economy: the attitudes and behavior of recently arrived US immigrants. *Social Science Quarterly*, 87(5), 954-971. doi: 10.1111/j.1540-6237.2006.00410.x
- Mazzucato, Valentina (2011). Reverse remittances in the migration–development nexus: two-way flows between Ghana and the Netherlands. *Population, Space and Place*, 17(5), 454-468.
- Mobrand, Erik (2012). Reverse Remittances: Internal Migration and Rural-to-Urban Remittances in Industrialising South Korea. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(3), 389-411.
- Mooney Margarita (2003). Migrants' social ties in the US and investment in Mexico. *Social Forces*, 81(4), 1147-1170. doi: 10.1353/sof.2003.0066
- Paerregaard Karsten (2009). *Peruvians Dispersed: A Global Ethnography of Migration*. Lanham, MD: Rowan and Littlefield.
- Parreñas Salazar Rhacel (2005). *Children of global migration: Transnational families and gendered woes*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Rajman Rebeca and Adriana Kemp (2007). Labor Migration, managing Ethno-national Conflict, and Client Politics in Israel. In Willen Sarah (Ed.), *Transnational Migration to Israel in Global Comparative Context* (pp. 31-50). Plymouth: Lexington Books.
- Ratha Dilp Sanket Mohapatra and Ani Silwal (2011). *The Migration and Remittances Factbook 2011* (2nd ed.). Washington, DC: The World Bank.
- Reichert Joshua. (1981). The migrant syndrome: Seasonal U.S. wage labor and rural development in central Mexico. *Human Organization*, 40(1), 56-66.
- Rosenhek Zeev (2006). *Incorporating Migrant Workers into the Israeli Labour Market? : European University Institute*.
- Salazar B. Noel (2010). *Tanzanian migration imaginaries* IMI Working Papers Series. Oxford: International Migration Institute, University of Oxford.
- Semyonov Moshe and Anastasia Gorodzeisky (2005). Labor Migration, Remittances and Household Income: A Comparison between Filipino and Filipina Overseas Workers. *International Migration Review*, 39(1), 45-68. doi: 10.1111/j.1747-7379.2005.tb00255.x
- Semyonov Moshe and Anastasia Gorodzeisky (2008). Labor migration, remittances and economic well-being of households in the Philippines. *Population Research and Policy Review*, 27(5), 619-637. doi: 10.1007/s11113-008-9084-7
- Smith C. Robert (2005). *Mexican New York: Transnational Worlds of New Immigrants*. Berkeley, CA: University of California Press.
- Stark Oded Edward J. Taylor and Yitzhaki Shlomo (1988). Migration, Remittances, and Inequality: A Sensitivity Analysis Using the Extended Gini Index. *Journal of Development Economics*, 28(3), 309-322. doi: 10.1016/0304-3878(88)90002-8
- Vertovec Steven. (1999) Conceiving and researching transnationalism. *Ethnic and Racial Studies*, 22(2), 447-462. doi: 10.1080/014198799329558
- Zontini Elisabetta (2004). Immigrant women in Barcelona: coping with the consequences of transnational lives. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 30(6), 1113-1144. doi: 10.1080/1369183042000286278

North-South Migration: The Impact of International Immigration in the Municipality of Chapala, Jalisco, Mexico

Marisa Raditsch

Abstract

This article examines the socio-cultural and economic changes caused by international retirement migrants and lifestyle migrants from the United States and Canada, who settle around or live seasonally in the lakeside village of Ajijic, Mexico. Twenty-one semi-structured interviews reveal perspectives on whether the effects of the migrants' presence are considered favorable or unfavorable to the traditional community. The sample consists of three groups: a) Mexicans (some of whom have roots dating back generations in Ajijic) who own or manage businesses, work or go to school; are stakeholders in their community; and have regular contact with immigrants; b) public servants (Mexican public sector employees); and c) experts. The study finds both positive and negative local perceptions about migrants from the "Global North," which tend to be favorable in terms of generating employment and contributing to the community; and unfavorable in terms of rising costs of living and some changes in local culture. It is suggested that measures should be taken to better take advantage of the presence of migrants who may introduce human and financial capital into the community.

Key words: International retirement migration, perception of migration, lifestyle migration, North-South migration, Mexico

Marisa Raditsch, University of Amsterdam, The Netherlands.

Introduction

In the midst of the heated Mexico-U.S. immigration debate, a much smaller but nonetheless significant inverse migration flow is usually overlooked. Previous studies have examined the phenomenon of International Retirement Migration (IRM) to the central Mexican area of Lake Chapala and elsewhere. Most studies on the topic are centered on the characteristics of the immigration, and while some focus on the local impact of lifestyle migrants' activities, they do not consider the native residents' perspectives. This article focuses on the way the traditional community of Ajijic, Mexico perceives lifestyle migrants from the United States and Canada who live in and around the village.

The presence of the migrants in Chapala has profound social effects when considering both the foreigners' adaptation to their new environment and the adaptation of the local population to the foreigners and the changes that this implies for the locals. Economic activity, various manifestations of "foreign culture," and charitable contributions made by the immigrants are some of the direct causes of the changes that can be felt in the municipality of Chapala. Some concrete examples that demonstrate the activities of the foreign community in Chapala are: the *Feria Maestros del Arte* handicraft fair that takes place annually in Chapala and is sponsored by a nonprofit organization established in both Mexico and the United States; the grocery store Super Lake in the town of San Antonio Tlayacapan, which provides a large selection of special imported products; the live projections of operas and other musical works from New York that are screened in the Diana Theater of the nearby city of Guadalajara; and the increase in prices that has taken place in Chapala's real estate sector.

According to Hunt (2008), retirees from the United States seek a lower cost of living and a better quality of life. Most retirees want to live in places where there are pre-established communities of compatriots with whom to socialize, and they demand products, services and amenities in Mexico that they might not be able to access in their places of origin. Sunil, et al. (2007) emphasizes that retired migrants tend to choose less developed countries as destinations, contrary to the pattern of employment-seeking migration from poor to rich countries, which was previously commonly associated with traditional migration flows. There are four main reasons for immigrating to Mexico: financial circumstances, the natural environment and climate, a sense of community and friendship, and a better quality of life. Some factors that influence the decision are the quality of life in their place of origin, cultural adaptation, personal identity issues, financial security, lower cost of living, access to amenities and access to healthcare. Truly (2002) points out that retirees from the last decade have had a significant impact on the cultural landscape and socio-cultural integrity of the Lake Chapala area.

Lake Chapala and its surrounding villages were traditionally based on a local economy of fishing and farming. At the end of the nineteenth century, prior to the Mexican Revolution, the area gradually transitioned into a holiday destination for Mexico's elite; most famously, Porfirio Díaz, Mexico's controversial president of 35 years, who is recognized for his role in installing transportation infrastructure and generating economic development. In 1917, a bus route to Guadalajara was established, and by 1926, a highway was built connecting Chapala to the city. Indeed, it was during this period that a railroad and more hotels were constructed and a steamboat was implemented, all of which facilitated both commerce and tourism to the area from the nearby hub of Guadalajara. One of the great attractions of the area was its thermal baths, which historians agree are the main reason that foreigners began to frequent the area. Consequently, the notion of the Chapala area as a place to improve health and experience relaxation remains to this day the major reason why it is a popular destination for the international retirement community.

The Servicemen's Readjustment Act of 1944, or GI Bill, as it is more commonly known, has also been considered to be a small but significant catalyst of the immigration of US citizens to Mexico. Through the GI Bill, veterans returning from World War II were eligible for a series of benefits, including those that covered university tuition fees. According to one of the expert interviews (D. Truly, Ajijic, 1 May 2012), a small number of veterans came to the University of Guadalajara, where they are said to have made arrangements with members of the administration to attend classes and use leftover benefit money to cover living costs. Furthermore, it is of historical significance to consider the 1950s "Beat Generation," a literary and artistic movement best known for authors such as Allen Ginsberg, William S. Burroughs and Jack Kerouac, who travelled to Mexico in search of adventure and cheap drugs. Finally, during this same time some US citizens, who sought political liberty from McCarthyism in the United States, came to Mexico as long-term residents (Croucher, 2009).

The present study's general objective is to showcase an aspect of North-South migration that is not frequently considered; that is, the impact of these flows on the receiving community, according to the opinions and experiences of the members of the receiving community. Research questions directing this study are: "What impact do foreigners have on the lives of the people native to Chapala?" and "What are some of the perceptions of community stakeholders, public servants and experts towards the economic and socio-cultural transformations in Chapala, due to immigration?"

International Retirement Migration (IRM)

According to a Migration Policy Institute report (2006), there are four tendencies that reflect the growing importance of international retirement migration in the United States. The first one of these factors pertains to demography, or the fact that the baby boom generation is in the process of retiring, raising the proportion of retirees to those who are active in the workforce. The report points out that the US Census Bureau calculated that between 2000 and 2030, the population over 65 years of age will more than double, while the total population will rise by a mere 29% (Migration Policy Institute, 2006: 5). The second tendency highlighted in the report leads to a growing concern that Medicare, Social Security and private retirement plans will not be sufficient to provide an acceptable living standard during retirement, especially when considering the high cost of medical and nursing care, especially with life expectancies on the rise. Insecurity about being able to afford these costs while maintaining a comfortable lifestyle has led some retirees to explore other options, such as living abroad, where prices are generally lower. A third tendency has to do with information and communication technologies, as well as relatively inexpensive direct transportation. These factors lower both the social and the economic costs of living abroad, since retirees can both remain in contact with friends and family in the United States and afford occasional visits there while taking advantage of amenities that would be out of their price range at home. Finally, the last tendency outlined in the report has to do with the host countries to which the retirees immigrate. Economies and communities of popular retirement destinations can be greatly affected by international retirement migration flows. This is due to the economic activities that retirees engage in, such as buying or renting homes, employing local workers and consuming goods and services, all of which may cause greater investments and more foreign visitors to come to the area. In an example from internal migration (Longino and Crown, 1990, in Migration Policy Institute, 2006), interstate migration plays an important role in redistributing wealth among states within the United States. On the other hand, it is known that international retiree migration tends to inflate housing prices, resulting in the crowding out of the traditional community from areas in which immigrants typically settle.

Truly (2006) elaborates on the role played by NAFTA (North American Free Trade Agreement), which entered into force in 1994, in granting access to products and services previously unavailable in Mexico. Additionally, Truly (2002) considers the role of advances in transport and communications, the increased possibilities of mobility for retirees, and NAFTA itself as systemic changes in society that greatly affect not only the size but also the type of migration flows to the Chapala area. Some of these changes can likewise be observed in the form of multinational

corporations that did not exist previously in Mexico, which have aided in breaking barriers that formerly prevented certain types of migrants from moving to the area.

An alternative to IRM: lifestyle migration

Authors such as Talavera Salgado (1982) have long pointed out that members of the foreign community do not immigrate to the Chapala area simply to increase their purchasing power; rather, they often also do so with aims to gain financial profit: foreigners open their own businesses (restaurants, hotels and real estate agencies) as well as build new housing developments or work to promote the concept of immigration to Mexico among their peer groups and networks in their country of origin. This example of financial benefit that goes beyond higher purchasing power helps introduce another aspect of the conceptual framework for this article: that of lifestyle migration. Benson and O'Reilly (2009) define lifestyle migration as "the spatial mobility of relatively affluent individuals of all ages, moving either part-time or full-time to places that are meaningful because, for various reasons, they offer the potential of a better quality of life" (Benson and O'Reilly 2009: 2). Additionally, the authors pinpoint that "umbrella concepts" (among them retirement migration, leisure migration, second-home ownership, amenity-seeking and seasonal migration) were previously used to refer to this type of migration, but that these conceptualizations fall short of uniting the diverse elements of what they consider to be a more complex and broader phenomenon.

A traditional community's perspectives about lifestyle migrants in a particular town or area have been explored in other regions that are increasingly becoming immigration destinations for affluent people seeking adventure coupled with higher purchasing power, among other things. O'Reilly and Nudrali (2009) studied local Turkish peoples' perspectives on British immigrants in Didim, Turkey. In this study, lifestyle migration was viewed by Turkish locals as an expansion of tourism both temporally and spatially. The traditional Turkish community was found to have a positive attitude toward the financial impacts brought about by investment and in-migration, but held negative views about privileges granted to the foreign population, who have a higher purchasing power, and harbored worries about becoming second-class citizens in their own country. Some members of the Turkish community were concerned about the impact of economic growth on the local environment, while others had doubts about the amount of control that migrants had over the local economy. Likewise, they looked down on British culture and considered that the immigrants had little respect for local cultural values.

Examples of how the foreign community has impacted the traditional one around Lake Chapala are found in Methvin's (2009) study, which focuses on the healthcare sector. Evidence of immigrants engaging in philanthropic

acts in favor of the traditional community is visible via NGOs such as *Niños Incapacitados*, an initiative by members of the foreign community to supply resources for children in need of specialized treatment and medical devices; *Pasos Milagrosos*, which provides equine therapy free of cost to disabled children; or the Red Cross International Volunteers. The ability of the *Cruz Roja* to continue operating, according to Methvin, is due to the donations above operating costs for clinical services, which compensate for below-cost donations from members of the host community. Methvin concludes that this implies a symbiotic relationship that favors development for the whole community.

The study context: conceptualizing immigrant numbers in Chapala

The municipality of Chapala is located in the state of Jalisco, along with important tourist destinations, such as Puerto Vallarta and, to a lesser extent, Guadalajara. According to the 2010 Mexican census data, 48,839 inhabitants lived in the municipality of Chapala, spread out between five villages. The municipality is best known for Chapala, the largest lake in Mexico, from which its name is derived. Although exact data on the number of foreigners who live in Chapala is difficult to come by, according to the U.S. Consulate of Guadalajara, approximately 20,000 people who live in and around Chapala are U.S. citizens. However, this may include the children of Mexicans born in the United States whose families come from the Chapala area. The Canadian Consulate in Guadalajara, on the other hand, has stated that there 2,000 registered Canadians living in the Chapala area, but because not all Canadian citizens register with the Canadian government as advised, government estimates place the actual number of Canadians at more than double.¹ That estimate is reflected in data on the foreign population in Mexico that holds a valid immigration form as provided by the National Institute of Migration of the Ministry of the Interior of Mexico, which reveals that in 2009, there were 2,945 Canadians throughout the state of Jalisco. In the same year, there were around 10,223 U.S. Nationals in the state of Jalisco with a valid immigration form. Since not all immigrants live there on a permanent basis (the so-called *golondrinos* or "snowbirds" live there part-time and return to their countries of origin for several months in the summer), and as many immigrants are not officially recorded, it is difficult to determine a more exact figure. In the National Census of Population and Housing INEGI (National Institute of Statistics and Geography), country of birth, place of residence five years ago and the reason for emigration are three factors taken into consideration, but the census only reflects the number of foreigners who were in their homes at the time the census was taken (Rodríguez Chávez, 2010).

Methodology

This research discusses how the local citizens of the municipality of Chapala in Jalisco, Mexico perceive migrants who live in the community, most of whom are retirees from the United States and Canada. More specifically, it seeks to discover their perceptions on changes in the community that have been generated by the presence of the immigrants. It explores some of the dynamics and social changes that occur when two communities – one receiving community and another that is made up of a group of people from different countries and who have a much higher purchasing power – live together, and how these migrants impact the lives of the local people.

This qualitative study is based on a literature review and in-depth, semi-structured interviews that were conducted as part of the fieldwork, from March to May of 2012. The majority of the interviews took place in and around the municipality of Chapala. There were a total of 24 informants, but three interviews were omitted due to lack of relevance. Seven interviews took place in the town of Chapala, two in San Antonio Tlayacapan, 13 in the town of Ajijic, and two in the city of Guadalajara. Five interviews were conducted with foreigners in English and the rest were conducted with Mexicans in Spanish and later translated. Twelve of the interviews took place in conjunction with Ms. Vaira Avota, a graduate student from CIESAS (*Centro de Investigaciones y Estudios Superiores en Antropología Social*) in Guadalajara, who was conducting the interviews for her Master's thesis. Group interviews were conducted for reasons of convenience: some of the informants did not have much free time, and although each researcher had different questions for the informants, questions from both were related, giving more depth to the results. Similarly, it was thought that, if informants would be interviewed twice within a short span of time, this could affect the quality or length of the answers. The main informants were recommended by locally-based academics; once the interviews had been completed, informants were asked to suggest another person whom they considered to have a substantial opinion or perspective that could enrich the study. The use of snowball sampling was not considered to be particularly problematic, as the size of the possible informant pool was relatively small, due to its primary focus on entrepreneurs and government employees. Semi-structured interviews were conducted with open-ended questions that sought to encourage interview partners to share information they considered important or relevant, without biasing their answers. Most of the interviews with entrepreneurs took place in their places of business, while the interviews with government employees were carried out in their respective work places. The content analysis method was utilized to organize the results from the interviews. Topics that had been brought up by interview partners were coded in the interview transcripts and grouped according to categories, so as to be able to detect common themes and patterns.

FINDINGS

Perceptions on the impact of immigrants: interviews with community stakeholders, public servants and experts

For the purpose of this paper, the "traditional community" refers to Mexican nationals whose links to the Chapala area date back generations, and, to a lesser extent, Mexicans who have immigrated from other areas of the country to live in the municipality of Chapala. The "traditional community" also includes indigenous peoples, although indigenous people were not one of the foci of the study. The term has been used to further differentiate it from "immigrant community" or "foreign community" (which have been used interchangeably).

The interviews were divided into three groups: "community stakeholders," "public servants" and "experts." Community stakeholders are defined as local (Mexican) entrepreneurs, as well as students of high school and university age. This group has a common interest, which is maintaining a certain climate or standard of living that is favorable to their continued wellbeing. Public servants are government employees working on the local, state and federal levels. The experts interviewed for this study were: Diego Petersen, a journalist; David Truly, a migration scholar with specialized knowledge on the immigration of foreign retirees to the Chapala area; and Terry Vidal, longtime resident and director of the Lake Chapala Society for several years.

Perceptions on economic impact

Community stakeholders, public servants and experts discussed many points in common, but each group also had different priorities. Overall, public servants tended to have a mostly positive opinion about the presence of the immigrants, whereas the community stakeholders were much more critical regarding certain issues. This general lack of criticism on the part of the public servants is not surprising, especially when considering that migrants' activities favor the economic welfare of the municipality on different levels and public servants' discourse is probably meant to reflect an immigrant-friendly stance. An employee of the National Institute of Migration (INM, or *Instituto Nacional de Migración*), which had opened an office in Ajijic in 2011, due to the high demand for processing of migratory documents in that area, made the following observations:

"Many North Americans and Canadians live here; other groups are just minorities, because there are very few of them. It's the Americans and Canadians, mostly retired, who use their pensions here. As far as I can tell, that money is contributing to the growth of Chapala. I can tell you that there are two shopping centers,

neither of which existed here just four years ago. You can see the development of products and services. Many roadside restaurants have opened between Chapala, Ajijic and Jocotepec. There's Italian and German food; even other types of businesses that are growing more and more. The real estate section, as I have noticed, is driven by the sale and purchase of real estate, which is part of the economic flow, a flow of money I have observed since I was assigned here." (Interview, Chapala, 18 April 2012)

A similar focus on positive economic impact was discussed by María de la Luz Rico, Director of the Municipal Archives of Chapala, who noted that the municipality receives economic benefit from the presence of the foreign community, albeit not differentiating tourists (which frequently tend to be Mexican) from immigrants:

"Chapala is a touristic place, so it depends on tourism, whether you open a business, sell something or work in a business such as the hotel or restaurant industry. Most people in Chapala make their living off of fishing or tourism. Thanks to the fact that we have the largest number of foreign residents here in our municipality, there is an increase in employment, whether as a gardener, a chauffeur or a domestic worker. There is an economic spillover due to the foreigners, so it is a good thing that Chapala has foreigners, because they foster employment." (Interview, Chapala, 9 April 2012)

Entrepreneurs held more divided opinions about the presence of the migrants. They were positive regarding economic spillover, which should be evident given the instrumentality of the immigrants for maintaining their livelihoods. Nevertheless, most entrepreneurs also considered negative aspects associated with the immigrants' presence:

"It's good that there are many foreigners, because we also live off of tourism. Directly or indirectly, all of us live off of tourism. If there are more foreigners, there is more cash flow; it's a chain. But, for example, land has become more expensive; the prices are very high precisely because of that - and the price of goods as well. It makes your cost of living more expensive." (Interview, Ajijic, 10 April 2012)

Some complaints and problems were discussed regarding lifestyles perpetuated by the migrants. With a certain level of purchasing power comes a heightened ability to consume goods and services; Sofía Márquez criticizes the consumerism and materialism shown by some migrants, and the effects that this has on people who interact with them directly:

"This place has lost much of its image, as well as the charm of Mexican life. Not that this is necessarily bad, but everywhere there is excess. When a domestic worker goes to a house to work for a foreigner and sees everything one can have, it's like a shock. Many people don't see it like this, but it's a culture shock, to go inside a house and see so many things. How can they have so much, how do they do it? We don't need that many things!" (Interview, Ajijic, 11 April 2012)

Angélica Reyes, on the other hand, points out changes in remunerated activities:

"Yes, there have been many changes; for example, my father used to work as a fisherman alternating with this [the loom workshop], and prior to that he also fished. Along with the growth of the town, has come more pollution, along with [pollution from] places that have nothing to do with the town. But yes, there is more pollution and various excellent species, such as the pez blanco – and other species of fish that were a part of our diet – have disappeared, because we grew up eating fish, right." (Interview, Ajijic, 10 April 2012)

Additionally, multinational corporations that cater to the immigrant population opening in the area were seen with skepticism, as Silvina Martínez noted:

"Wal-Mart arrived, but it came with its own people. They don't use the people from around here. They brought their own construction company. That is not an income for us. Wal-Mart and all of the other businesses have brought people from outside, so it's coming to an end. If the Americans construct something, maybe they will hire people from here, but since labor in Ajijic and the Riviera is more expensive, they bring it in from other places, where it is cheaper. This lowers the income of the people." (Interview, Ajijic, 11 April 2012)

The most common issue that entrepreneurs addressed is that that they suffer a high degree of economic dependence on migrants, and that their economic stability is dramatically affected during the low season when their client base greatly decreases. Tony Andalon, the owner of a butcher shop in San Antonio Tlayacapan, discussed this issue:

"Here it goes by seasons. From November until April, lots of foreigners come to spend the winter in Mexico, and then they leave. Even when it's low season, there are more foreign clients than Mexican ones. It's not that bad, but they do buy less than usual. Prices have increased a lot." (Interview, San Antonio Tlayacapan, 13 April 2012)

The effects of the cyclical element, common to international retirement migration, were illustrated with more depth by Angélica Reyes, regarding her family's traditional weaving business:

"The low season starts for us after Easter Week. The foreigners start to leave – I don't know why they leave during that time. So then the person who cleaned three houses, loses two bosses, and only has one boss. It starts a chain. My mother says that during that time, we earn enough to pay our employees, the telephone, the electricity and that's it. And I tell my mother: 'At least we have enough for that.' Because we are not something essential. We're not the milk [supplier], we're not the tortilla [supplier] - something you need because you gotta eat. Being something that is not essential, but being able to keep going, that's something. We're not something necessary. Like, nobody says, 'I will get anemia if I don't have my single quilts!' Right? A pharmacy is something essential, a doctor, but not us. We are able to continue; slowly, but still." (Interview, Ajijic, 10 April 2012)

Sofía Márquez co-manages a family business with her siblings and their respective spouses. The business, which was established 25 years ago, manufactures and sells *ropa de manta*, embroidered blouses, and jewelry. Sofia emphasizes how difficult it is for her to determine the impact of foreigners in Chapala, whether positive or negative. She knows that Ajijic is a unique place that is distinct from other communities. Furthermore, she considers the economic spillover from the migrants to be one of the main reasons why she never had to immigrate to the United States.²

"I have family who live on the other side of the lake and when I go there with my father I realize that that is how Ajijic used to be when I was a child: Without foreigners, without touristic infrastructure and economic infrastructure. The bad thing is that there are no jobs, so the majority of the people who live there had to emigrate to the United States, while we are still here. My father did not have to leave. I believe that is a good thing. The economy moves so quickly, due to the influence of foreign capital that comes with all the economic spillover, that people can keep their families here, although many of my relatives are in the United States. But I can work here. My siblings have lots of work here, and they had the opportunity to go to school and to university. We are a large family. Of six [siblings], only one went to the United States. In other circumstances, if the rest of us had not found work here, we probably would have emigrated as well. Somehow we have been more rooted to this place." (Interview, Ajijic, 11 April 2012)

Perceptions on social and cultural impact

Francisco René and Pablo, the students that were interviewed, perceived that migrants appreciate Mexican culture and participate in local Mexican cultural events:

*"At Carnival, in February and March, every Sunday there are men who dress up like women – not vulgarly. They make detailed masks and typical Mexican skirts with blouses, and they go through the streets dancing, and sometimes people run in front of them...we have a band and a parade. Now the gringos get involved, too. They even dress up! They decorate lots of cars, and the foreigners take part. They take part of things here in town. They have adapted well. There comes a point when they get to know everyone so well, that they like to be a part of this as well. They make their own floats."*³ (Interview, Ajijic, 11 April 2012)

Overall, interviews revealed that stakeholders see immigrants as contributing to the economy and being involved in matters that are important to the community at large, as well as other issues that are directly related to them, such as the ecological health of Lake Chapala, by creating environmental awareness or protesting the proposed construction of a casino in town. One of the experts, Diego Petersen, journalist and part-time resident in the municipality, also held a balanced opinion about the migrants; he considered the common discourse on indigenous people as mere servants of wealthy foreigners to be tendentious, explaining that the indigenous people he interacted with, who mobilized against the construction of a casino nearby, were mostly entrepreneurs and mechanics, instead of domestic workers and gardeners, as was popularly alleged.

David Truly discussed the problem of insecurity and its effects on immigration to the municipality of Chapala. In the same way that it affects tourism, organized crime has very important economic implications for the Mexican context. A recent upsurge in violent crime in the municipality may have reduced the number of migrants, but Truly considered this to be a temporary problem. Furthermore, he analyzed the philanthropic reputation of the immigrant community in Chapala:

"It's different than a tourism destination. People come here and they stay here. Whether they live for only three years, or six years, or ten years or twenty years, they're staying longer and we learned a long time ago with tourism that the longer they stay, the more involved they get in the community. If they like it, the more concerned they are about its future. [...] A lot of people here have time on their hands and they want to do something good. A lot of them, financially, they're well off. So they want to give something back."

(Interview, Ajijic, 1 May 2012)

Community stakeholders also expressed concern about the high incidence of alcoholism perceived among migrants, as well as recreational drug use. Despite this, no one interviewed showed a purely negative attitude towards the immigrants.

Silvina Martínez expressed much frustration about the lack of effectiveness of *Amigos del Lago, A.C.*, a local NGO supported by members of both the foreign and traditional communities, which is dedicated to finding solutions for problems pertaining to pollution in Lake Chapala, as well as raising awareness about the issue, with which she was involved as its treasurer.

"In reality, one can't do much, because of third party interests. We seek conservation of the lake and all that...the harmony of everything that's around the lake. But since nobody works together, there is very little one can do. [...] We have a German friend who is president of Living Lakes,⁴ and she says that one day we have to change, when we no longer have our ecosystem, our water. It's a huge monster that we try to change, and it is very difficult."(Interview, Ajijic, 11 April 2012)

Francisco René views the migrants as people with good intentions, while he considers the locals as too ambitious. *"The majority comes to help...the Amigos del Lago are almost only foreigners...they get people from here, like my mom, but it's really mostly foreigners. People from here seem to ruin the project. That's why my mom left."* (Interview, Ajijic, 11 April 2012)

The interviews with community stakeholders and public servants indicated that all of the interviewees held positive opinions regarding the foreign community's efforts in favor of the community at large, especially through recognizing the important role that social organizations initiated and run by foreigners play in the community. From scholarships for students, cultural and educational programs and healthcare support programs to initiatives in the areas of environmentalism, street children and animal shelters, most informants demonstrated profound gratitude for the services and assistance that immigrants bring to the community.

"They have brought education, that's true; culture has changed so much. There are music schools, an art school, we have painters; you can tell by [the centers against] animal abuse, there are charitable institutions that don't even exist in Guadalajara, organizations dedicated to children, education, disabled people. Since the beginning, they have done good. It's good for the community. They also give scholarships. These are the good things they have brought. It is evident in the people; that is, in the education for

children by foreigners, which is very different than for a child who does not have education, or who quits school.”(Interview, Ajijic, 11 April 2012)

As previously mentioned, the interviews with public servants revealed an especially positive attitude towards the impact of the immigrant community in the municipality. In one such example, Magdalena González Cruz, Director of DIF Chapala (National System for Integral Family Development, a public institution dedicated to social assistance) discussed a program called *Pro Niños Incapacitados*, which is funded and administered by the immigrant community and works together with DIF to broaden its reach.

“I believe that their presence here is positive, because they give us a lot of support. Lots of them belong to different types of support associations for children or for the elderly, and they provide donations. Here [at DIF] we have a program called Pro Niños Incapacitados, which is sustained by an association of Americans. They serve sick children; any type of health problem. They provide [financial] resources [and transportation] for children who require rehabilitation. It is a very good program. We [at DIF] are the means to bring children with health problems, although they themselves promote the program and they themselves reach out to more people. Every two weeks, they serve at least 50 children, and they are here all day. They don't leave until they have tended to everybody.”(Interview, Chapala, 18 April 2012)

Summary of findings

Interviews with community stakeholders, public servants and experts revealed that, in general, a positive perception exists about the impact that immigration has on the traditional community, and no extreme opinions were expressed about them. The entrepreneurs affirmed that the presence of the foreign community creates employment, moves economic capital to Mexico and reduces the need for local Mexicans to emigrate to look for work elsewhere. Furthermore, they frequently brought up examples of these efforts (NGOs, fundraising for healthcare and children's rights, as well as support for art, cultural events, music and education) and how they benefit the community. One informant noted that within the town of Ajijic, there is a more open-minded attitude towards minorities, especially acceptance towards the LGBT community, which was implied to have spread throughout the traditional community. The students that were interviewed observed that many immigrants seemed to appreciate Mexican culture more than the traditional community does, since immigrants frequently become involved in traditional events. These same students regarded English language skills to be a great advantage and, in many cases, a necessity to guarantee economic success in the area.

In regards to the negative attitudes that were detected in the stakeholder interviews, the following positions were noted: a lack of interest among the foreign community to integrate and acquire language skills; some undermining of Mexican cultural and lifestyle practices; certain segregation regarding English language restaurants and businesses in which signs and menus act as a barrier towards the traditional community; undermining of the traditional community due to lower socioeconomic levels as well as stereotypes that all Mexicans fall into the same socioeconomic category; that immigration of foreign nationals causes a parallel emigration of Mexican nationals even as Ajijic has potentially reached its maximum population capacity; and a growing influence of foreign culture, including consumerism coupled with a need to acquire material goods, and loss of traditional local culture. Finally, an increase in the price of goods and property, which has generated some emigration of the traditional community, due to unsustainable living costs (i.e., a process of gentrification); a real estate sector largely dominated by the foreign community; environmental pollution; changes in traditional remunerated activities; competition with labor from outside the municipality willing to accept lower wages; and the cyclical nature of the high and low seasons of migration, which jeopardize the local economy. Although many issues were considered to be negative, none of the interviews indicated instances of xenophobia or other extreme positions.

Public servants also perceived good relations and mutual appreciation between the foreign and traditional communities, noting that difficulties in understanding each other, due to cultural and language barriers, do arise. Some of the topics discussed included how the foreign community foment employment, provides cultural enrichment via artistic and musical events and activities, contributes to the growth of the municipality, both physically and economically, supports the community with charitable initiatives, provides educational opportunities such as language courses, and helps to generate a new identity for the area. Additionally, public servants noted that immigrants do sometimes become easy targets for criminal activities. Regarding remunerated activities, they observed that agriculture has practically been replaced by the service industry.

Experts introduced other topics of relevance, which they were more inclined to discuss from a macro perspective: local and traditional consumption patterns have been altered, due to the influence of the foreign community; most immigrants seek to contribute to the community with time or with money; and Ajijic has benefited specifically in the areas of cultural and educational enrichment, thanks to the foreign community. Another important aspect is that immigrants from different socioeconomic backgrounds tolerate traditional culture to different degrees, and that there is an increasing cultural hybridization from the varied immigration flows and a tendency for greater diversity of people from different cultural backgrounds.

Conclusion

The main aim of this article was to give an overview of the economic and socio-cultural impact of immigrants in a rural Mexican village, based on the perceptions of Mexican people in the receiving context. This study builds upon previous scholarship that addresses both international retirement migration and lifestyle migration, but is concerned with understanding how the traditional community is faring under these conditions as well gauging the implications for local development and welfare of the receiving society. It addresses a lesser-known flow of migration that is almost never considered in popular and extremely polemic discourse about migration between Mexico and the United States. The study forms part of a growing body of literature, not only in migration studies but also in tourism and development studies, in that it shows some of the impact that a group of people with high purchasing power can have on a community with comparatively very low purchasing power. Some limitations in this study are related to content and methodology, such as the lack of usage of numeric data to reinforce some of the claims made by the interview partners, or the possible effects caused by a foreign researcher approaching Mexicans to ask them their opinions on other foreigners.

In broad terms, the results of the study show that stakeholder and public servant opinions of the immigrants are generally favorable in terms of their generating employment and giving back to the community; and unfavorable in terms of the resultant rising cost of living and some changes in local culture. As highlighted by Truly (interview, Ajijic, 1/5/2012), the 76 million baby boomers currently reaching retirement age, a reduced workforce making fewer Social Security contributions and high healthcare costs (all of these aspects specifically referring to the United States), international retirement migration is a trend on the rise. Consequently, receiving countries must prepare to confront this reality. Receiving contexts in which immigrants' purchasing power is relatively high should also consider concrete ways to tap into this resource to benefit local development.

Several authors (Croucher, 2009; Lizárraga 2008) put emphasis on the importance of focusing more attention on the manner in which Mexico could take advantage of the economic spillover caused by the foreign community, as well as introducing regulations to generate more revenue by means of taxation and increased fines for economic undertakings that take place without proper documentation or permits. Therefore, while it is evident that immigrants greatly benefit the traditional community through their NGOs, charitable work and donations, and that immigrants create a unique dynamic of life as well as positive and negative implications for the receiving community,

immigrants' relatively higher human capital and financial capital levels could be taken advantage of to a much larger extent.

Notes

¹ Data on US and Canadian citizens living in the Chapala area was acquired via telephone inquiry in 2011 to the respective consulates.

² This claim was explored through data from CONAPO (*Consejo Nacional de Población*, or National Population Council), determining that the municipalities of Chapala and Ocotlán have the lowest emigration rates among nine municipalities surrounding Lake Chapala (CONAPO, 2010).

³ A float refers to a vehicle that is decorated for a parade, usually following a specific theme.

⁴ Living Lakes, or *Lagos Vivos*, is an international network of over 100 member organizations whose goal is to protect and conserve sweet water reserves globally.

REFERENCES

- Consejo Nacional de Población (CONAPO) (2010). *Índice de intensidad migratoria México-Estados Unidos*. Retrieved from: http://www.conapo.gob.mx/publicaciones/intensidad_migratoria/texto/IIM_Generales.pdf.
- Croucher, S. (2009). *The Other Side of the Fence: American Migrants in Mexico*. Austin, Texas: University of Texas Press.
- Hunt, H. D. (2008). ¡Viva Retirement! Looking South of the Border. *Tierra Grande, Journal of the Real Estate Center at Texas A&M University*, 15, (2): 1-5.
- Lizárraga Morales, O. (2008). La inmigración de jubilados estadounidenses en México y sus prácticas transnacionales. Estudio de caso en Mazatlán, Sinaloa y Cabo San Lucas, Baja California Sur. *Migración y Desarrollo*, 11: 97-117.
- Methvin, T. W. (2009). *The New Mexican-Americans: International Retirement Migration and Development in an Expatriate Community in Mexico*. The Center for Migration and Development. Retrieved from: <http://www.princeton.edu/cmd/working-papers/papers/wp0903.pdf>.
- Migration Policy Institute (2006). America's Emigrants: US Retirement Migration to Panama and Mexico. Retrieved from: http://www.migrationpolicy.org/pubs/americas_emigrants.pdf.
- Nudrali, Ö. and O'Reilly, K. (2009). Taking the Risk: The British in Didim, Turkey In: and K. O'Reilly and M. Benson, (Eds.), *Lifestyle Migration: Expectations, Aspirations and Experiences* (pp. 136-152). Farnham: Ashgate.
- O'Reilly, K. and M. Benson (2009) "Lifestyle Migration: Escaping to the Good Life?" In: K. O'Reilly, and M. Benson, (Eds.), *Lifestyle Migration: Expectations, Aspirations and Experiences* (pp. 1-13). Farnham: Ashgate.
- Rodríguez Chavez, E. (2010). La inmigración en México a inicios del siglo XXI. In E. Rodríguez Chávez (Ed.), (2010). *Extranjeros en México: continuidades y aproximaciones*. Mexico: Centro de Estudios Migratorios, Instituto Nacional de Migración/SEGOB DGE Ediciones.
- Sunil, T.S., V. Rojas, and D. E. Bradley (2007). United States' international retirement migration: the reasons for retiring to the environs of Lake Chapala, Mexico. *Ageing and Society*, 27 (4): 489-510.
- Talavera Salgado, F. (1977). La ribera norte del lago de Chapala. La otra cara de una zona turística. *Controversia*, 1, 26-35.
- Talavera Salgado, F. (1982). *Lago Chapala. Turismo residencial y campesinado*. Mexico: Antropología social científica.
- Truly, D. (2002). International Retirement Migration and Tourism Along the Lake Chapala Riviera: developing a matrix of retirement migration behavior. *Tourism Geographies*, 4(3): 261-281.
- Truly, D. (2006). The Lake Chapala Riviera: The Evolution of a Not So American Foreign Community. In N. Bloom (Ed.), *Adventures into Mexico: American Tourism beyond the Border*, (pp.167-217). Maryland: Rowman & Littlefield.

Migration and Diversity Management in Traditionally Divided Society: The Case of the Autonomous Province of Bolzano/Bozen

Roberta Medda-Windischer

Abstract

Migration is becoming an increasingly important reality for many sub-national autonomous territories where traditional historical groups (so-called “old minorities”) live. The presence of old minorities adds complexities to the management of migration and diversity issues. Indeed, it is acknowledged that the relationship between “old” communities and the “new” minority groups originating from migration (so-called “new minorities”) can be rather complicated. Compared to other European regions, foreign migration to the Autonomous Province of Bolzano/Bozen (South Tyrol), located in Northern Italy at the border with Austria, is a fairly recent phenomenon, although well established by now and characterized by a rapid trend towards long-term stabilization, especially in urban areas. By analyzing the case of the Province of Bolzano/Bozen, characterized by far-reaching autonomous arrangements and the presence of three historical groups – German, Italian and Ladin-speaking groups – this article investigates whether policies aimed at protecting the traditional historical minorities in South Tyrol help or hinder the creation of a tolerant and pluralistic society. The analysis focuses on the competences of the South Tyrolean authorities and the measures introduced by them regarding integration and inclusion, as well as on several recent rulings by the Italian Constitutional Court and the European Court of Justice concerning the Province of Bolzano/Bozen.

Keywords: Migration; Minorities; Integration; Autonomies; Diversity; Bolzano/Bozen (South Tyrol)

Roberta Medda-Windischer, Institute for Minority Rights EURAC, Bolzano, Italy

Introduction

For many sub-national autonomous territories where traditional historical groups (so-called “old minorities”) live, such as Catalonia and Basque Country in Spain, Scotland in the UK, Flanders in Belgium and Quebec in Canada, migration is becoming an increasingly important reality. Some of these territories have attracted migrants for decades, while others have only recently experienced significant migration inflow. The presence of old minorities brings complexities to the management of migration issues. Indeed, it is acknowledged that the relationship between “old” communities and the “new” minority groups originating from migration (so-called “new minorities”) can be rather complex. On the one hand, interests and needs of historical groups can be in contrast with those of the migrant population. On the other hand, the presence of new minorities can interfere with the relationship between the old minorities and the population majority at the state level, and between old minorities and the central state administration. New minorities may also affect the policies enacted to protect the diversity of traditional groups and the way old minorities understand and define themselves (Medda-Windischer 2009; Medda-Windischer 2011).

Analysis of the complementarities between “old” and “new” minorities and the dilemmas behind the need to accommodate cultural diversity unveils unique features in the Autonomous Province of Bolzano/Bozen (South Tyrol),¹ characterized by the presence of autochthonous minorities and recently the target of significant migration flows.

The management of migration and diversity of the so-called *new* minorities originating from international migration to South Tyrol cannot in fact disregard the specific characteristics of the province, which, besides the Italian linguistic group, also features two historical linguistic groups: the German- and Ladin-speaking communities, the so-called *old* minorities.

I will discuss here whether the policies aimed at protecting the historical traditional minorities in South Tyrol help or hinder the creation of a tolerant and pluralistic society. In particular, I will focus on the competences of the South Tyrolean authorities and the measures introduced by them regarding integration and inclusion, as well as on several recent rulings concerning the Province of Bolzano/Bozen by the Italian Constitutional Court and the European Court of Justice.

South Tyrol between Autonomy and Diversity

The Autonomous Province of Bolzano/Bozen (South Tyrol) is an autonomous province situated in Northern Italy on the border of Austria. It is one of the two provinces – the other being the Autonomous Province of Trento – that compose the Region of *Trentino-Alto Adige/Südtirol*, which is itself an autonomous region.

The population of approximately 500,000 inhabitants (corresponding to 0.5% of Italy's population) consists of two-thirds German speakers, less than one-third Italian speakers and some 20,000 Ladin speakers (ASTAT 2013). The majority of German speakers live in the valleys and rural areas, whereas the Italian-speaking group is concentrated in urban areas, particularly in the capital city of Bolzano/Bozen.² Besides the German, Italian and Ladin groups, since the 1990s, a growing share of the population is composed of immigrants. According to the latest data, the foreign population resident in South Tyrol is approximately 46,000 persons, equivalent to almost 9% of the total (ASTAT 2014a).³

The autonomous system operating in South Tyrol is the result of historical events dating back to the annexation of this territory – formerly part of the Habsburg Empire – by Italy in 1919, formalized by the peace treaty of St. Germain at the end of the First World War. The following period saw the repression of the native German-speaking group – by far the majority in South Tyrol – by the Fascist totalitarian regime and, after the end of the Second World War, political struggles aimed at achieving a satisfying autonomous regime (Steininger 2009).

In 1948, an international agreement between the Italian and Austrian governments (the De Gasperi-Gruber Agreement, also called the Paris Agreement) provided for the creation of an autonomous local government under the Italian State, with special measures to protect the German-speaking population, implemented through a special First Autonomy Statute. Subsequently, in 1972, a Second Autonomy Statute was enacted, providing to the German- and Ladin-speaking population living in South Tyrol an advanced and multifarious protection system (Woelk, Palermo and Marko 2008). In the last decades, the autonomous management of the territory has not only guaranteed a peaceful cohabitation among linguistic groups living in South Tyrol, but has also achieved a florid economic situation characterized by high per-capita income and a low unemployment rate, especially if compared to the rest of Italy (ISTAT 2014; ASTAT 2014b).

As noted, the Autonomous Province of Bolzano/Bozen (South Tyrol), together with the Autonomous Province of Trento, forms the Autonomous Region *Trentino-Alto Adige/Südtirol*. The competences of the Region *Trentino-Alto Adige/Südtirol* are very limited – the exclusive competence of the Region is exerted only in 3 out of 58 subject areas – as most competences are assigned to either the Provinces of Bolzano/Bozen and Trento, or the Italian central state.⁴

The specific features of the Autonomous Province of Bozen/Bolzano (South Tyrol) can be summed up as follows: legislative and administrative autonomy; recognition of the linguistic equality of Italian and German; a specific financial framework, according to which the Province withholds a large part (9/10) of the revenues collected in the territory; and last but not least a proportional representation - according to linguistic group - for public employment and for the allocation of funds (Woelk, Palermo and Marko 2008). This means that the allocation of jobs in the public sector and the distribution of financial resources in key sectors such as education, culture, social affairs and (albeit with broad exceptions) subsidized housing, are based on a proportional system. This is the so-called *Proporz*, based on the numerical size of the three linguistic groups historically present in South Tyrol: German, Italian and Ladin, as resulting from the latest census (Pallaoro and Colletti 2013).

In this regard, it is important to note that the latest census, held in 2011, did not require EU and non-EU foreign nationals living in the Province to declare their belonging to or affiliation with a specific linguistic group. Clearly, however, even residents with a migrant background, when they become Italian citizens, are required to produce a declaration that they *belong to* or, alternatively, using a less invasive term, *affiliate with* one of the three linguistic groups traditionally present in South Tyrol. This could create identity problems for these “new citizens,” due to the fact that the system does not recognize multiple or composite identities, except to a limited extent.⁵

The division along linguistic lines that we find in the public sector and in the allocation of resources is also present among political parties active in South Tyrol, regardless of being center, left or right-wing, as well as moderate or more radical (Constantin and Alber 2015; Pallaver 2009). All German-speaking parties have a different stance as regards the self-governance arrangement in South Tyrol: while the *Südtiroler Volkspartei* (SVP), the main party in South Tyrol, is pro-autonomy and aims to enhance it in collaboration with the central state, the other three smaller parties (*Freiheitlichen*, *Süd-tiroler Freiheit*, *BürgerUnion für Südtirol*) are anti-autonomy and call for self-determination or independence. Italian-speaking parties (*Partito Democratico* (PD), *Popolo della Libertà* (PdL), *Futuro e Libertà per l'Italia*, *Lega Nord*, *Unitalia – Movimento Iniziativa Sociale*) reflect to various extents the patterns and logic of national politics: among them are government parties (PD) as well as more *radical* parties, such as *Lega Nord*. The Green Party (*Grüne Fraktion – Gruppo verde – Grupa vërda*) and the new party *Movimento Cinque Stelle* – with its provincial branch *Movimento Cinque Stelle Alto Adige – Südtirol* – are probably the most “interethnic” parties in the sense that their underlying philosophy brings together candidates and voters from all language groups (Constantin and Alber 2015).

This short overview of the autonomous arrangements and the political parties operating in South Tyrol serves as a framework to better understand the position of the South Tyrolean authorities *vis-à-vis* the management of diversity and integration of foreign population living in the autonomous Province.

Competences and Institutional Measures in the Field of Migration: From *Discovery* to *Defence* through *Necessity*

Compared to other European regions, foreign migration to South Tyrol is a fairly recent phenomenon, although well established by now and characterized by a rapidly-growing trend towards long-term stabilization, especially in urban areas. The increase in workers from Eastern Europe has also become a major trend in the last decade and the growing number of long-term migrants is particularly striking in the context of South Tyrol, because the province has always featured an influx of seasonal workers, employed primarily in agriculture and tourism (Medda-Windischer and Girardi 2011). According to the latest available data, the foreign population resident in South Tyrol amounts to 45,469 individuals originating from more than 100 countries and representing 8.8% of the total population; almost double the percentage of the local Ladin-speaking group. Almost one third of these migrants come from European Union countries, another third from other European countries, 17.5% from Asia and 12.5% from Africa (ASTAT 2014a). The main nationalities are Albanian (12.2%), German (10.0%) and Moroccan (7.9%), followed by Pakistani, Romanian and Macedonian (ASTAT 2014). According to 2014 statistics, more than half the migrant population is female (53.4%) and most are under 40 years of age (ASTAT 2014a).

The main political party of South Tyrol, the *Südtiroler Volkspartei* (SVP), or South Tyrolean People's Party, has so far maintained a rather *defensive* approach - to the point of *exclusion* - towards migration and the diversity it brings, which stems directly from the key mission of the party, which is to protect and promote the rights of the German- and Ladin-speaking minorities in the Province (Südtiroler Volkspartei 1993: 3). In this regard, the SVP's political platform clearly states:

"The Südtiroler Volkspartei features among its major commitments the safeguarding of the rights of the autochthonous population and the protection of our land and its people from Überfremdung (literally over-foreignization, i.e. flooding with foreigners), through artificially increased and uncontrolled migration" (Südtiroler Volkspartei 1993: 5).⁶

This is an understandable concern expressed by the German-speaking group, which, during the Fascist period, had to endure harsh forms of repression (Steininger 2009), as well as the fear of becoming, demographically speaking, a numerical minority and/or suffering restrictions to the freedom of manifesting its identity.

In terms of legislative powers in the field of immigration, according to the Italian Consolidated Act on Immigration (Consolidated Act 1998), the Italian State has exclusive jurisdiction over several migration-related aspects regarding such matters as the definition of quota-based immigration, entry requirements, residence, expulsion, citizenship, asylum and refugee status, as well as bilateral agreements for readmission to the country of origin. With regard to the quota system, in particular, the criteria and the number of migrants allowed into the country are established each year according to the economic needs and demands expressed locally, but the Italian State continues to have exclusive decision-making powers while regions and autonomous provinces, including the Autonomous Province of Bozen/Bolzano, can only express non-binding opinions on these matters. Under Italian law, the competences are apportioned among the various tiers of government, with the regional and autonomous provincial governments being granted certain powers in crucial areas for migrants and for the management of their cultural, linguistic and/or religious diversity. In particular, they are responsible for planning and coordinating the policies and measures for achieving the social, cultural and economic inclusion of migrants in various fields, as well as with regard to health, education, housing, civic participation and anti-discrimination policies (Consolidated Act 1998: Art. 42; Ronchetti 2012).

Among the above-mentioned fields, education is clearly a critical area for minorities (*old* and *new*); it is an important tool for safeguarding and promoting culture and identity at the individual and collective level. Like many aspects of public life in South Tyrol, the educational system is organized along linguistic lines: teaching at school is in either German or Italian, but it is mandatory to learn the other language as well. Migrants are free to choose whether to enroll their children in German or Italian language schools (Bauer and Medda-Windischer 2008; Alber 2012; Wisthaler 2013).

Regarding civic and political participation, some South Tyrol cities, such as Bolzano/Bozen, the Province's capital, and Merano/Meran, the second largest city, have set up immigrant councils for foreign citizens in their municipal councils. These bodies only have advisory powers and the municipal councils are under no obligation to consult them, not even with regard to issues specifically affecting migration and/or foreign nationals. They are therefore to all intents and purposes powerless and ineffectual, a sort of purely formal entity.

Despite the legislative competences enjoyed by the Province of Bolzano/Bozen in a number of areas that directly or indirectly impact immigration, it failed to avail itself of them for a long time, as a result of which South Tyrol turned out to be one of the last Italian regions and/or provinces to adopt a specific law on immigration and integration.

Only in the autumn of 2011 was a bill on integration finally taken up by the Provincial Parliament and passed, after several sessions, under the title of "Law on the Integration of Foreign Citizens" (Provincial Law on Integration 2011). The bill met much controversy, due to the strong opposition of several political parties to any

concessions on immigration, but also due to criticism by pro-migration organizations because of the lack of dialogue or a participatory approach in the formulation of the bill.

The reluctance on the part of the Provincial Government and Parliament to approve a comprehensive law on the issue of immigration and integration in South Tyrol could be due not only to the presence, in the Provincial Parliament, of parties such as *Freiheitlichen and Süd-Tiroler Freiheit* on the German-speaking side, and on the Italian-speaking side, *Unitalia* and *Lega Nord*, which, like similar ethnocentric parties in other Italian regions or European countries, are generally opposed to immigration, but also to a specific feature of South Tyrol, the so-called *mirror effect*,⁷ i.e., the fear of opening up a Pandora's box of all the unresolved divisive issues still underlying the relationship between the main German- and Italian-speaking linguistic groups.

Finally, however, as mentioned above, in autumn 2011 the Provincial Law on Integration was adopted, providing legal grounds as well as operational guidelines for an *Immigration Coordination Office*, and also creating an *Anti-Discrimination Centre* (Provincial Law on Integration 2011: Art. 5) and a *Provincial Immigrant Council* (Provincial Law on Integration 2011: Art. 6). In the Provincial Law, 'integration' is understood as "a process of *mutual exchange and dialogue*,⁸ in line both with the European Council's Hague Programme (2004), in which integration is defined as "a dynamic, two-way process of *mutual accommodation* by all immigrants and residents of EU countries" (European Council 2005: 11/1.5)⁹ and with the Italian Consolidated Act on Immigration that defines *integration* as a "process aimed at promoting the cohabitation of national citizens and foreign nationals, in accordance with the values set out in the Constitution, with the *mutual commitment* to take part in the economic, social and cultural life of society" (Consolidated Act 1998: Art. 4 bis).¹⁰ Furthermore, it should be stressed that the Provincial Law on Integration includes, among the primary goals of the Province, "the mutual recognition and valorisation of cultural, religious and linguistic identities" (Provincial Law on Integration 2011: Art. 2).¹¹

A few months after the Provincial Law on Integration was adopted, the Italian Government filed an application with the Constitutional Court against several articles of the Provincial Law, concerning the assignment of competences and the introduction of criteria for entitlement to certain welfare benefits (President of the Council of Ministers 2012). About a year later, the Constitutional Court upheld all the observations raised by the Italian Government and declared the non-constitutional nature of the relevant Provincial provisions (Constitutional Court 2013). In particular, the Court found that certain requirements of the Provincial Law imposed only on non-EU foreign nationals for entitlement to certain economic benefits "violate the principles of reasonableness and equality" under article 3 of the Italian Constitution (Constitutional Court 2013). These requirements include, in greater detail, at least five years of continuous residence on a stable basis in the

Province of Bozen/Bolzano for entitlement to some specific welfare benefits, five years of continuous residence for entitlement to benefits relating to attendance of schools located outside the Province of Bozen/Bolzano and of universities, and one year of continuous residence for entitlement to subsidies for learning foreign languages (Constitutional Court 2013: 3.2/6.2/7.2).¹²

In addition to the above, another example of the *defensive* approach adopted by the Province of Bozen/Bolzano towards third-country nationals (non-EU citizens), even if long-term residents, is the recent judgment by the European Court of Justice (ECJ) in the case of *Servet Kamberaj v. Istituto per l'Edilizia sociale della Provincia Autonoma di Bolzano (IPES) and Others* regarding housing benefits (European Court of Justice 2012). The ECJ issued its ruling in 2012, in the wake of recent decisions by the Constitutional Court on the subject of welfare benefit restrictions applying to resident foreign nationals in various Italian regions.¹³

The ECJ judgment concerned the case of an Albanian national, Mr Kamberaj, resident in the Autonomous Province of Bolzano since 1994 and holder of a residence permit for an indefinite period, who had received the housing benefit in the period 1998-2008 (Provincial Law on Public Housing Benefits 1998). The benefit is defined by the relevant provincial law as a contribution to the payment of rent for low-income tenants and is allocated to EU citizens (whether Italian or not) and third-country nationals or stateless persons, provided they have resided lawfully and continuously in the province for at least five years and (unlike in the case of Italian and EU applicants) have worked there for at least three years. The dispute concerning Mr Kamberaj arose following the decision by the Provincial Government in 2009 to change the criteria and multipliers for determining the allocation of the funds for the housing benefit, according to whether the application was made by EU or third-country nationals, as a result of which the funds allocated for the latter group were used up before those for the former (Autonomous Province of Bolzano 2009).

With its judgment of 24 April 2012 (European Court of Justice 2012), the ECJ ruled that a national or regional law, which, with regard to the distribution of the funds allocated for housing benefits, provides for different treatment for third-country nationals, compared to that accorded to nationals residing in the same Member State, is in breach of EU law in so far as such a benefit (i) falls within one of the categories requiring *equal treatment*, as laid down in Directive 2003/109/EC concerning the status of third-country nationals who are long-term residents, and (ii) constitutes a *core benefit* within the meaning of the said directive, with respect to which it is for the *national court* to decide.

According to the ECJ, regarding the housing benefit, a third-country national who has acquired the status of long-term resident in a Member State is in a *comparable situation* to that of a citizen of the Union (whether Italian or not) with the *same economic need*. The ECJ observed that the effect of applying different multipliers is to the *disadvantage* of the category of third-country nationals, since the budget available to satisfy their

demands for housing benefits is smaller than that for Union citizens (whether Italian or not) and thus likely to be used up more quickly than theirs (European Court of Justice 2012: 70-5).

The above-mentioned cases examined by the Constitutional Court and the European Court of Justice are emblematic for understanding the South Tyrol authorities' approach to the issue of immigration: several welfare benefits have in fact been extended under provincial law to include third-country (i.e., non-EU) nationals, but only under certain conditions (at least one or five years of residence, unlike in the case of other applicants, whether Italian or EU citizens) or not at all. Regarding these issues, the national and EU Courts have laid down clear interpretation criteria: the benefits that "enable individuals to meet their basic needs such as food, accommodation and health" (European Court of Justice 2012: 91), and that "ensure a decent existence for all those who lack sufficient resources" (European Court of Justice 2012: 92) cannot reasonably be related to the length of residence of the applicant, in order to avoid "further unreasonable discrimination" (Constitutional Court 2013: 3.2).¹⁴

In the light of the above, the approach that seems to emerge from the legislative measures approved by the South Tyrol authorities regarding the issues of immigration and integration cannot yet be defined as *post-ethnic* (Kymlicka 2001) or *intercultural* (Council of Europe 2008). The currently dominant orientation is better described as *NIMBY* (*Not-In-My-Back-Yard*), an attitude that privileges assisting migrants in their countries of origin, as clearly stated in the political platform of the SVP (Südtiroler Volkspartei 1993: 5). That attitude allows migrants - who after all are an absolute necessity for the local economy - to enjoy certain services and benefits, but only on a conditional and limited basis, without *eroding* or *impairing* the *welfare state* in any way. Thus foreign nationals resident in the Province of Bolzano/Bozen are to be kept at a suitable *distance*, despite the fact that they contribute, through their work, to the wellbeing of the province where they have chosen to live.

This *defensive* approach to migration, evidenced by the foregoing Provincial Law and the restrictions imposed on foreign nationals with regard to certain welfare benefits, as publicly expressed by many parties in South Tyrol, cannot however be entirely attributed to the legitimate concern of protecting the German and Ladin linguistic minorities. As mentioned previously, it is also the result of the more general growth of the far-right parties and their anti-immigration campaigns at national and local elections in many European counties and regions, including South Tyrol (Constantin and Alber 2015; Carlá 2015).¹⁵

South Tyrol has clearly overcome the *discovery* phase of migration and now *acknowledges* the necessity of migration flows. Yet when addressing cultural identity issues and policies that go beyond the more practical and immediate needs of migrants, the approach becomes a rather *defensive* one, even bordering on *exclusion*. Multiple or composite identities are accepted reluctantly and the same reluctance applies to the granting of equal

treatment in the field of social and political rights, as well as to the deployment of initiatives aimed at involving the communities of foreign nationals and migrants in decision-making processes.

Residence Documents and Language Tests: Towards Greater Openness?

Despite the rather timid and, at least until the adoption of the Provincial Law on Integration, half-hearted and unconvincing signals with regard to migration and inclusion, the actual track record regarding migrants and their families is considered by various sources to be largely very positive. Recent surveys conducted in South Tyrol among foreign nationals from low-income countries show that they generally have good relations with the local communities, especially in terms of participation in social life, use of the Italian language (much more than German), widespread interest in local politics and the local media, and contacts with the autochthonous groups, especially the Italian-speaking group (Medda-Windischer, Flarer and Girardi 2011; Lainati and Saltarelli 2007).

These results have been confirmed by a number of nationwide studies carried out by the *Consiglio Nazionale dell'Economia e del Lavoro* (CNEL, National Council for Economics and Labour)¹⁶ on the inclusion of migrants in various Italian provinces, according to which the Province of Bozen/Bolzano is at the forefront for integration in Italy today, based on a complex set of measurements and ratios that include suitable housing, employment, family reunification and crime rates (CNEL 2010; Girardi 2011).

In more detail, the CNEL Index is based on three sets of indicators: 1) "territorial attractiveness," namely the capacity of a given area to attract and retain a stable immigrant population measured, among others, on the basis of percentage of long-term resident foreign population in comparison to the rest of the population; 2) "social integration," based on access to housing, public service, vocational training and acquisition of citizenship; and 3) "labor integration," based on employment rate, income, gender pay-gap and self-employment. As for the integration level measured in general terms in South Tyrol, the CNEL Index ranks the Province of Bolzano/Bozen 13th in the list of 103 Italian provinces; the first provinces in the chart being Parma, Reggio Emilia, Vicenza and Prato (CNEL 2010: 67).

According to the CNEL Index, the strengths of the Province of Bolzano/Bozen are the stable presence of foreigners and their integration in the labor market. The percentage of foreign workers in South Tyrol is among the highest in Italy, followed by the Province of Trento, Rimini e Prato (CNEL 2010: 200). For this indicator, the lowest score is given to the Provinces of Cagliari and Oristano in Sardinia, where the employment rate is generally very low among Italian citizens, as well. For labor integration, the Province of Bolzano/Bozen ranks 2nd,

after Prato¹⁷ and followed by Parma and Milano (CNEL 2010: 156). The CNEL Index gives a rather negative scoring to the Province of Bolzano/Bozen as regards the acquisition of citizenship (naturalization procedures): in this case, the Province of Bolzano/Bozen ranks 41st (considered a low scoring), whereas the highest scores are given to the Provinces of Reggio Emilia, Biella, Modena and Trento (CNEL 2010: 192-3). In addition, low scores are also given to the Province of Bolzano/Bozen in relation to the population density of foreign citizens: in this case, the Province of Bolzano/Bozen resides almost at the end of the chart together with the Provinces of Belluno, Aosta and Sondrio, with scores that are far below the national average (CNEL 2010: 80). According to the CNEL, this data may be motivated by the geographical and climactic conditions of these provinces, which are all largely situated in mountainous areas.

The data analyzed above supports the impression that the Province is moving – although timidly – towards a greater degree of openness as regards the cultural, linguistic and religious diversity of migrants and their families. This new attitude was showcased in the last-term investiture speech by the former President of the Province of Bozen/Bolzano, Luis Durnwalder (Durnwalder 2008). The speech contains some useful indications on the issue of diversity and the meaning of integration policies:

"... integration should not mean assimilation. Migrants will not, and should not, become Tyroleans. Everyone must keep and indeed cultivate their different identities, respecting others and observing the law" (Durnwalder 2008).¹⁸

This approach seems to have inspired certain provisions of the Provincial Law on Integration, in particular those specifically addressing diversity:

*"The Autonomous Province of Bozen/Bolzano (...) fosters the mutual recognition and valorisation of the different cultural, religious and language identities, inspired by the principles of equality and religious freedom (...)." (Provincial Law on Integration 2011: Art. 2).*¹⁹

Along the same lines is the Protocol of Understanding signed within the framework of the *Euroregion Tyrol – South Tyrol–Trentino*²⁰ on cross-border collaboration, exchange of good practices and implementation of common actions on intercultural policies, which however, by its very nature, is left to the discretion and good political will of the contracting parties (EVTZ/GECT 2011).²¹

The most significant sign of change by the South Tyrol authorities, however, could emerge from an amendment introduced by the Provincial Government in the recent nationwide legislation on residence documents. This amendment provides for the inclusion, albeit limited to South Tyrol, of a *non-mandatory* German language test for obtaining a residence permit (Presidential Decree 2010: Arts. 6(2) and 12(2)). Some foreign migrants may indeed prefer a German language test to the other credit-earning systems, particularly if

they live or work in German-speaking areas, such as the hotel industry in the mountains (Autonomous Province of Bolzano 2010; Medda-Windischer 2013: 92-4).

The request to introduce a German language test as an optional, additional element for obtaining a residence permit can be viewed in the broader context of the relationship (or smouldering tensions) between the nation-state – Italy – and the German language community, and hence the need to uphold a status or even a sense of linguistic *pride*. Another interpretation of this amendment could be the justification underlying the amendment proposal, namely, the principle of language equality between Italian and German in the Province of Bozen/Bolzano. However, the formal equal status of the two languages does not automatically mean that foreign residents in the Province all speak both languages.

According to a recent survey by the Institute of Statistics of the Province of Bozen/Bolzano, only 5% of all interviewees from non-EU countries declared that they were proficient in German, compared to 24.4% who declared that they were proficient in Italian (ASTAT 2012:63).

Furthermore, recent studies have identified the cause of a certain *distance* between foreign nationals and the members of the German-speaking community, precisely in this limited knowledge of German by foreign residents (Medda-Windischer, Flarer, Girardi *et al* 2011). It emerges from these studies, in fact, that the principal factor hindering the creation of contacts between foreign nationals and the German-speaking community in South Tyrol is primarily failure to understand the language. This is also indicated by foreign nationals who have been living in South Tyrol for a relatively long period of time (Medda-Windischer, Flarer, Girardi *et al* 2011: 61). On the other hand, with regard to contacts between foreign nationals and members of the Italian-speaking community, language does not pose any particular problem. The causes for the lack of contact between these groups are, first and foremost, the lack of opportunities for mixing, and second, different customs (Medda-Windischer, Flarer, Girardi *et al* 2011: 61). Moreover, from answers to the question about the level of *identification* of foreign nationals with the historical ethno-linguistic groups of South Tyrol, it is interesting to note that over half of the interviewees feel closer to the Italian language group (53.9%), while only 11.4% tend to identify primarily with the German language group (Medda-Windischer, Flarer, Girardi *et al* 2011: 61). This trend has also been confirmed by interviewees living in areas with a German language majority, most of whom feel closer to the Italian language group (Medda-Windischer, Flarer, Girardi *et al* 2011: 63).

It is therefore evident that this proximity between the foreign residents in South Tyrol and the Italian-speaking community with regard to knowledge of the language and sense of identification could be an unexpected factor in the relationship between the historical linguistic groups in South Tyrol. This concern was well expressed by the (then) Secretary of the SVP, Richard Theiner, when he declared: "Let's not leave migrants to the Italians" (Alto Adige 2010).²²

From this point of view, although inclusion of German alongside the mandatory Italian language test is not the result of a genuinely open and sincere dialogue between the *old* groups (at least the German-speaking community) and the *new* communities living in South Tyrol, it may nevertheless represent a first (timid) step in the direction of bringing these groups closer and narrowing the current gap between migrants and the linguistic groups historically present in South Tyrol (the old minorities), as a foundation on which to build social peace and cohesion.

As for the relationship between the Italian-speaking group and the foreign nationals, as it emerges clearly from the data on language knowledge and sense of identification illustrated earlier, while this relationship can and must be improved, it is also true that it seems less problematic than the relationship between the German-speaking group and the communities of foreign nationals.

Conclusions

The relationship between the traditional historical communities (German, Italian and Ladin in the case of the Province of Bolzano/Bozen) and those originating from migration (*new* groups) can be very complex and hampered by tension. Large-scale foreign immigration has been typically seen as a threat to historical groups, because migrants have often shown a tendency to integrate into the dominant culture, which usually offers better channels and greater opportunities for social mobility and economic improvement. When migrants settle in a territory that is traditionally inhabited by historical minorities and tend to integrate into the group that is the larger at the national level, sometimes with the encouragement of the central government, the local group that constitutes a minority at the national level may fear that it will gradually be outnumbered and therefore become powerless in political life.

Nevertheless, the *old* and *new* groups do not necessarily *inherently* find themselves in a state of permanent conflict, as many might think. There are numerous historical groups, in fact, that are in favour of the arrival of migrants and allow them to maintain and express their identities, while at the same time encouraging forms of inclusion into the traditional historical minority (Medda-Windischer and Carlá 2015).

Actions and campaigns aimed at the entire population are needed to raise awareness about the issue of immigration, underlining the positive role and contribution of migrants and persons with a migration background as an *integral part* of society, and not as 'foreign competitors' who subtract local resources and are a burden for society. Everybody should come to perceive the need to respect and valorize diversity as a source of enrichment for the community as a whole (Medda-Windischer and Carlá 2013).

New communities originating from international migration that are present in South Tyrol may not yet have “historical” ties with this territory, but many of them have nonetheless chosen South Tyrol as the center of their existence, or, as in the case of the second or third generations, were born and grew up there and consequently see themselves as part of it.

The reform of the Autonomy Statute of the Province of Bozen/Bolzano, the passage of which was called for by many political parties as necessary in order to adapt this important legal instrument to present and future challenges (Palermo 2012; Südtiroler Volkspartei 2011),²³ could be an opportunity to more significantly introduce these new interlocutors, who can no longer be ignored, into the political and public debate.

NOTES

¹ The official name in Italian and German is: *Provincia Autonoma di Bolzano – Alto Adige / Autonome Provinz Bozen – Südtirol*. The English term, “South Tyrol,” is generally considered neutral and is also largely used by the Provincial authorities; see the Autonomous Province of Bozen/Bolzano website (Civic Network of South Tyrol): <http://www.provincia.bz.it/en/default.asp>.

² The Ladin population is concentrated in two valleys in the Dolomite Mountains in the southeastern part of the Province.

³ The percentage of foreign residents in South Tyrol is higher than the national rate (7.4) but lower than the percentages of other regions in Central/Northern Italy, such as Emilia-Romagna, Umbria, Lombardia and Veneto (ASTAT 2014a).

⁴ The topics under exclusive competence of the Region *Trentino-Alto Adige/Südtirol* are: 1) Regulation of regional offices and their personnel as well as regulation of local authorities and their relative subdivisions; 2) Expropriation for public use, except for works mainly and directly under the responsibility of the state and matters under provincial competences; and 3) Regulation of health bodies and hospitals (Conferenza dei Presidenti delle Assemblée legislative delle Regioni e delle Province autonome, 2010: 55-74). Due to the limited competences assigned to the *Trentino-Alto Adige/Südtirol* region, its abrogation and the consequent upgrading of the Autonomous Provinces of Bolzano/Bozen and of Trento into autonomous regions is regularly discussed at the political level (Alber and Zwilling 2014).

⁵ The system includes the possibility of selecting “other,” but only for statistical purposes. To exercise the rights and interests that the law associates with the fact of belonging to a group (e.g., taking part in public competitions or applying for welfare benefits), affiliation with one of the three recognized groups is *compulsory* (Pallaoro and Colletti 2013).

⁶ Author's translation of the German quote.

⁷It is acknowledged that the response of a society to immigration is intimately linked to its conception of itself (Carens 1995: 20-81).

⁸ Author's italics and translation.

⁹*The Hague Programme* (European Council) also proposes a series of common basic principles (CBP) for integration, including the fundamental values of the EU, fundamental human rights, frequent interaction and dialogue between members of society and non-discrimination policies. See also European Commission (2005). Italics by author.

¹⁰ Italics and translation by author.

¹¹ Author's translation.

¹² Author's translation.

¹³See, among others, the judgment of the Constitutional Court no. 40, 7 February 2011.

¹⁴Author's translation.

¹⁵Among the many examples, see the recent electoral results for the European Parliament obtained in France and the UK.

¹⁶ The National Council for Economics and Labour (CNEL) is a public consultative body established by the Italian Constitution (Art.99) to be consulted by the Italian Parliament and Government on matters related to labor and economics. CNEL is also the National Coordination Authority for social integration policies of foreign citizens at the local level (Consolidated Act 1998, Art. 42).

¹⁷ The Province of Prato, in Tuscany, besides being territorially very small, features a very high concentration in the textile and garment industry, many of whose workers are Chinese immigrants.

¹⁸ Author's translation.

¹⁹ Author's translation.

²⁰ The official name of the European Region is: *Europaregion Tirol Südtirol Trentino / Euregio Tirolo Alto Adige Trentino / European Region Tyrol - South Tyrol - Trentino*.

²¹This agreement is the result of the network activities conducted in the framework of the Interreg Italy/Austria-funded Migralp project led by Eurac. For more information, see the Eurac/Migralp website: <http://www.eurac.edu/en/research/projects/Pages/ProjectDetails.aspx?pid=6355>.

²² Author's translation.

Bibliography

-
- Alber, E. (2012). South Tyrol's Education System: Plurilingual Answers for Monolingualistic Sphere? *L'Europe en formation – Journal of Studies on European Integration and Federalism* 363, 399-415.
- Alber, E., & Zwillig C. (2014). Global Autonomy Arrangements: The Case of South Tyrol. Continuity and Change in South Tyrol's Ethnic Governance. In S. Levente *et al* (Eds.), *Autonomy Arrangements around the World: A Collection of Well and Lesser Known Cases*. Cluj-Napoca: Romanian Institute for Research on National Minorities.
- Alto Adige (2010). Theiner: non lasciamo gli immigrati agli italiani, 28 September 2010. Retrieved from the Alto Adige website: <http://altoadige.gelocal.it/bolzano/cronaca/2010/09/28/news/theiner-non-lasciamo-gli-immigrati-agli-italiani-1.4149633>.
- ASTAT (2012). *Immigrazione in Alto Adige. Stili di vita ed opinioni della popolazione altotesina e straniera. AstatInfo*, 183.
- ASTAT (2013). *Il Censimento in pillole*. Bolzano: Istituto Provinciale di Statistica.
- ASTAT (2014a). Popolazione straniera residente – 2013. *AstatInfo*, 45.
- ASTAT (2014b). Occupazione - 3 trimestre 2014. *AstatInfo*, 64.
- Autonomous Province of Bolzano/Bozen (2009). Delibera della Giunta provinciale. No. 1885, 20 July 2009.
- Autonomous Province of Bolzano/Bozen (2010). Press release, Dalla Giunta: anche in Alto Adige test di lingua per il permesso di soggiorno, 16 December 2010.
- Bauer, S., & Medda-Windischer, R. (2008). The Educational System in South Tyrol. In J. Woelk, F. Palermo & J. Marko (Eds.), *Tolerance through Law. Self Governance and Group Rights in South Tyrol* (pp. 235-58). Leiden/Boston, Martinus Nijhoff Publishers.
- Carens, J. H. (1995). Immigration, Political Community, and the Transformation of Identity: Quebec's Immigration Policies in Critical Perspective. In J. H. Carens (Ed.), *Is Quebec Nationalism Just?* (pp. 20-81). Montreal: McGill-Queen's University Press.
- Carlá, A. (2015). Tensions and Challenges between New and Old Minorities: Political Party Discourses on Migration in South Tyrol. In R. Medda-Windischer and A. Carlá (Eds.), *Migration and Autonomous Territories: The Case of South Tyrol and Catalonia* (pp. 65-99). Leiden: Koninklijke Brill.
- Conferenza dei Presidenti delle Assemblee legislative delle Regioni e delle Province autonome (2010). Ricognizione delle competenze e delle funzioni delle Regioni a statuto special e delle Province autonome. Retrieved from Parlamenti Regionali website: [http://www.parlamentiregionali.it/dbdata/documenti/\[4bc6ff213ecb1\]dossier_speciali_marzo_mod.pdf](http://www.parlamentiregionali.it/dbdata/documenti/[4bc6ff213ecb1]dossier_speciali_marzo_mod.pdf).
- CNEL (2010). *Indici di integrazione degli immigrati in Italia. Il potenziale di integrazione nei territori italiani Analisi dell'occupazione e della criminalità per collettività, VII Rapporto*. Roma: Consiglio Nazionale dell'Economia e del Lavoro.
- Consolidated Act on Immigration (1998). Testo Unico delle disposizioni concernenti la disciplina dell'immigrazione e norme sulla condizione dello straniero. Legislative Decree no. 286, 25 July 1998.
- Constantin, S., & Alber, E. (2015). Autonomy and Minority Representation in South Tyrol. In L. Komáromi & Z. Pállinger (Eds.), *Good Governance: Reforming Representation*. Budapest: Pázmány Press.
- Constitutional Court (2013). Judgment n. 2, 14 January 2013.
- Council of Europe (2008). White Paper on Intercultural Dialogue-Living Together As Equals in Dignity. Strasbourg: Council of Europe.

-
- European Commission (2005). Communication from the Commission, *Common Agenda for Integration. Framework for the Integration of Third-Country Nationals in the European Union*, COM(2005) 389 final, CBP 1.
- European Council (2005). *The Hague Programme*, C 236, 24 September 2005.
- European Court of Justice (2012). Judgment C-571/10, 24 April 2012, *Servet Kamberaj v. Istituto per l'Edilizia sociale della Provincia autonoma di Bolzano and Others*.
- EVTZ/GECT (2011). Europaregio Tirol-Südtirol-Trentino/Euregio Tirolo-Alto Adige-Trentino, *Agenda di impegni per il confronto e la cooperazione transfrontaliera su politiche interculturali/Absichtserklärung zum Erfahrungsaustausch und zur Zusammenarbeit im Rahmen eines grenzübergreifenden interkulturellen Dialogs*, Bozen/Bolzano, 3 November/Novembre 2011.
- Directive 2003/109/EC, concerning the status of third-country nationals who are long-term residents. European Union, 25 November 2003, transposed into Italian Law no. 3, 8 January 2007.
- Durnwalder, L. (2008). Dichiarazioni programmatiche del presidente della Provincia designato Luis Durnwalder al Consiglio della Provincia autonoma di Bolzano, 16 December 2008.
- Girardi, R. (2011). Attrattività territoriale, inserimento sociale e inserimento occupazionale nel contesto altoatesino, in R. Medda-Windischer, G. Hetfleisch, Gerhard & M. Meyer (Eds.) *La migrazione in Alto Adige e Tirolo: analisi e prospettive multidisciplinari* (pp.150-166). Bolzano/Bozen: Eurac Research.
- ISTAT (2014). *Noi Italia, Pil pro capite per regione*. Roma: Istituto nazionale di statistica.
- Lainati, C., & Saltarelli, S. (Eds.) (2007). *Migrazioni in Alto Adige/Südtirol*. Osservatorio Provinciale sulle Immigrazioni della Provincia Autonoma di Bolzano. Bolzano/Bozen: Praxis.
- Kymlicka, W. (2001). *Politics in the Vernacular, Nationalism, Multiculturalism, and Citizenship*. Oxford: Oxford University Press.
- Medda-Windischer, R. (2009). *Old and New Minorities: Reconciling Diversity and Cohesion*. Baden-Baden: Nomos.
- Medda-Windischer, R. (2011). Diritti umani e tutela delle minoranze quali fattori d'integrazione per le nuove minoranze. In R. Medda-Windischer, G. Hetfleisch, Gerhard & M. Meyer (Eds.), *La migrazione in Alto Adige e Tirolo: analisi e prospettive multidisciplinari* (pp. 377-400). Bolzano/Bozen: Eurac Research.
- Medda-Windischer, R., Flarer, H., & Girardi, R. (Eds.) (2011). *Condizione e prospettive di integrazione degli stranieri in Alto Adige*. Bolzano/Bozen: Eurac Research.
- Medda-Windischer, R., & Girardi, R. (Eds.) (2011). *Rapporto annuale sull'immigrazione in Alto Adige 2010*. Bolzano/Bozen: Eurac Research.
- Medda-Windischer, R. (2013). Aggiornamento normativo nazionale. In Provincia autonoma di Bolzano, *Immigrazione e Integrazione in Provincia di Bolzano* (pp.92-96). Bolzano: Provincia autonoma di Bolzano.
- Medda-Windischer, R., & Carlá, A. (2013). *Migrazione e convivenza in Alto Adige. Raccomandazioni per una cittadinanza civica nella provincia di Bolzano*. Bolzano/Bozen: Eurac Research.
- Medda-Windischer, R., & Carlá, A. (Eds.) (2015). *Migration and Autonomous Territories: The Case of South Tyrol and Catalonia*. Leiden: Koninklijke Brill.
- Pallaoro, A., & Colletti, M. (2013). 'Nuove' minoranze in Alto Adige/Südtirol: Impatto sugli strumenti a tutela delle 'vecchie' minoranze. In R. Medda-Windischer and A. Carlá (Eds.), *Politiche Migratorie e Autonomie Territoriali. Nuove Minoranze, Identità e Cittadinanza in Alto Adige e Catalogna* (pp.115-159). Bolzano/Bozen: Eurac Research.

-
- Pallaver, G. (2009), Südtirols Parteien und Parteiensystem: Ethnisch, fragmentiert und zentrifugal. *Politika - Jahrbuch für Politik, Südtiroler Gesellschaft für Politikwissenschaft*, 9, 245–270.
- Palermo, F. (2012). *Alto Adige: Il futuro alla luce del decennio passato*. Bolzano/Bozen: Eurac Research.
- President of the Council of Ministers (2012). Case of 7 January 2012, deposited on 17 January 2012.
- Presidential Decree (2012). Implementing Rules of the Integration Agreement. No.179, 14 September 2011, in force since 10 March 2012.
- Provincial Law on Public Housing Benefits (1998). *Edilizia abitativa agevolata*. No. 13, 17 December 1998. Autonomous Province of Bolzano/Bozen
- Provincial Law on Integration (2011). *Integrazione delle cittadine e dei cittadini stranieri*. No. 12, 28 October 2011. Autonomous Province of Bolzano/Bozen
- Ronchetti, L. (2012). I diritti di cittadinanza degli immigrati e il ruolo delle Regioni. In L. Ronchetti (Ed.), *I diritti di cittadinanza dei migranti. Il ruolo delle Regioni* (pp. 29-54). Milano: Giuffr  Editore.
- Steininger, R. (2009). *South Tyrol: A Minority Conflict of the Twentieth Century*. New Brunswick/New Jersey: Transaction Publishers.
- Südtiroler Volkspartei (SVP) (1993). *Il nuovo programma della SVP*, 8 May 1993.
- Südtiroler Volkspartei (SVP) (2011). Südtirol auf dem Weg zu mehr Eigenst ndigkeit. *Zukunft in Südtirol*, 14, 5-6.
- Wisthaler, V. (2013). Identity politics in the educational system in South Tyrol (I): balancing between minority protection and the need to manage diversity. *Studies in Ethnicity and Nationalism*, 13(3), 358–372.
- Woelk, J., Palermo, F., & Marko, J. (eds.) (2008). *Tolerance through Law. Self Governance and Group Rights in South Tyrol*. Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers.

Learning from Success: Indo-Canadians and the Facilitators of Economic Integration

Usha George and Ferzana Chaze

Abstract

This paper details the findings that emerged from roundtable discussions during a unique two-day conference focused on the economic integration of Indian immigrants in Canada. The participants of the conference comprised primarily individuals who had immigrated to Canada from India and who had successfully established themselves in Canada. The conference was the first of its kind to bring together academics, practitioners, entrepreneurs and other professional Indo-Canadians to deliberate on issues pertaining to the successful economic integration of Indians in Canada. The key messages that emerged from their deliberations highlight the individual and structural factors that facilitate economic integration and the need for solidarity and advocacy among Indo-Canadians to fight systemic barriers and to create systems of support for the community.

Keywords: Immigrants, Indo-Canadians, Diaspora, Economic Integration, Canada

Usha George Professor and Dean, Faculty of Community Services, Ryerson University

Ferzana Chaze Research coordinator, Faculty of Community Services, Ryerson University

This work was supported by the Social Sciences and Humanities Research Council under the Connection Grant [Reference #: 611-2012-0144]

Introduction

Despite numerous challenges, many immigrants from India have successfully integrated into the Canadian society and economy. However, very little is known about these successes, or about factors that might have facilitated the same. This paper presents a thematic analysis of roundtable discussions held during a unique two-day conference, focused on the economic integration of Indian immigrants in Canada. The participants for the conference comprised primarily individuals who had immigrated to Canada from India and who had established themselves successfully in Canadian society. The conference was the first of its kind to bring together academics, practitioners, entrepreneurs and other professional Indo-Canadians to deliberate on issues pertaining to the successful economic integration of Indians in Canada. The key points that emerged from their deliberations highlight the individual and structural factors that facilitate economic integration and the need for solidarity and advocacy among Indo-Canadians to fight against systemic barriers and to create systems of support for the community.

This paper is divided into five sections. A review of the literature follows this introduction, followed by a brief overview of the theoretical underpinnings of the paper. The third section is the methodology and the fourth section discusses the findings. The paper concludes with a discussion of the key insights that emerge from the paper.

Review of Literature

Indians have been immigrating to Canada for over a century; however, it is only in recent years that Indian immigrants have formed a significant proportion of the immigrant population. For the past decade, India has been one of the top three source countries of immigration to Canada. In 2010, India was the top source country and contributed over 9% of the total immigrant population to enter the country (CIC, 2010). The 2006 census reported that Indians formed the second largest immigrant population in the country, with over 443,690 persons of Indian origin living in Canada (Statistics Canada, 2009). More recent estimates from the voluntary National Household Survey indicate that there were approximately 547,890 Indian immigrants in Canada in 2011 (Canadian Immigrant, 2014).

Over the years, there has also been a shift in the composition of Indian immigrants to Canada, due to the increase in the number of skilled immigrant class migrants and a decrease in levels of family class immigration. Apart from those immigrating as permanent residents, many Indians enter the country each year through temporary resident permits as students or temporary workers. In 2009, 5,726 Indians entered Canada as students, while in 2010, that number more than doubled, to 11,543. This was largely due to the Student Partners Program launched in 2009 between Canada's visa offices in India and the Association of Canadian Community Colleges (ACCC), which increased the approval rate for study permit applications at participating Canadian colleges. The corresponding figures for temporary foreign workers from India went up from 6,411 in 2009 to 7,972 in 2012 (CIC, 2011). Recent changes to the federal immigration policy, which give preference to prearranged employment (CIC, 2011) or advantage to international students in applying for permanent residence status, make it likely that these temporary residents would eventually opt to become permanent residents.

Indian immigrants face hurdles to their economic integration that are common to a majority of newcomers to Canada. The 2006 Census revealed that Indian immigrants had higher unemployment rates compared to Canadians in general, with even higher rates for Indian immigrant women (Agrawal and Lovell, 2010). However recent research has found that even second generation South Asians are disadvantaged in their labor market outcomes (George and Chaze, 2014). The proportion of Indian-born low earners was also found to be higher than the Canadian-born (Agrawal and Lovell, 2010). Possible reasons for this are lack of effective and vast professional networks within the Indian community and/or discrimination against visible minority persons.

As a visible minority group, Indian immigrants face a number of challenges and barriers in their settlement and integration in Canada, despite Canada's claims to be an egalitarian society based on values of justice and equality. The early years of Indian immigration to Canada were fraught with incidents of racism and discrimination (Ralston, 1999).

In the 2002 Ethnic and Diversity survey, 20% of all visible minority persons reported having experienced discrimination related to their ethnicity, race, language, religion and accent in the previous five years (Statistics Canada, 2003). This discrimination had an impact on the settlement and integration of immigrants in many areas of life such as access to suitable housing (Farrell 2005), earning an adequate income (Farrell, 2005) or feeling of membership to society. Discrimination is also known to have an adverse effect on the health and wellbeing of persons (Pavalko, Mossakowski, & Hamilton, 2003; George et al, 2012).

Less is known about the success of Indian immigrants in the economic sphere. Agrawal and Lovell's (2010) study of high-income Indian immigrants found major disparities in income within the Indo-Canadian population. High income Indian immigrants, according to this study, were associated with immigration at a younger age (between 25-44 years), were professional males and were proficient in one of the country's two official languages upon entry into Canada.

Theoretical Framework

Studies about settlement and integration often use terms such as integration, adaptation and acculturation interchangeably (Remennick, 2003). Remennick focuses on the definitions of assimilation, integration and acculturation, arguing that 'integration' involves an immigrant retaining his/her core identity while gradually becoming politically, economically and socio-culturally engaged with the host society. According to Remennick, integration differs from assimilation in that it 'adds' rather than 'replaces.' It involves socio-economic adjustment and instrumental adaptation to the demands of the host society. Integration can be understood as holistic or differential, where the latter refers to the selective adoption of host society characteristics (Portes, Fernandez-Kelly & Haller, 2005). Citizenship and Immigration Canada (2002) defines integration as a two-way process that encourages adjustment by both newcomers and the host society. Despite official policy, integration is often treated as a one-way process, with the host society expecting immigrants to adapt (IOM, 2006; Li, 2003). Other researchers have conceptualized integration as a process as well as an outcome (Bretton, 1992 cited in Valtonen, 1996; Berry, 2001) and as an ethnic group phenomenon (Berry, 2001) involving changes in attitudes as well as behaviors.

This paper understands immigrant integration as a multidimensional process consisting of four components— economic, social, cultural and political (CCR, 1998). Both individual and structural factors appear to affect integration. Individual factors that appear to impact integration include education, knowledge of the language of the receiving society and work experience in the host country (Delander et al., 2005); age and the presence of a spouse and children (Guest & Stamm, 1993); race and religion (Reitz et al. 2009); experiences of violence (Menjívar & Salcido, 2002); and caring/provisioning work (VanderPlaats, 2007). Other researchers have identified structural factors, such as opportunity, structure and access, as important to integration (Lerner and Menahem, 2003). Other influencing factors may include ethno-cultural affinity; liberal immigration policy welfare and service provisions; humanitarian features of the social services offered by voluntary and religious organizations; an emphasis by the host society on accommodation and adaptation (Valtonen, 1996); institutional completeness of the ethnic communities (Breton, 1964); experiences of racism (Jiwani, 2005); and social capital (Eraydin, Tasan-Kok & Vranken, 2009).

Economic integration can be viewed as the extent to which the immigrant participates in the economic life of the host country. Indicators for economic integration include employment status, duration of unemployment, career advancement, earnings, credential recognition, employment/entry into the field of prior employment; employment; social security and level of education (Entzinger & Biezeveld, 2003). Immigrant integration may also be affected by societal level indicators, such as the attitudes of those in recipient countries; reported cases of discrimination; perceptions of immigrants by the host society; incidence and effects of diversity policies; access to immigrant/refugee services; and appropriate representation in mass media (Entzinger & Biezeveld, 2003).

For the most part, the literature on immigrant integration in Canada focuses on problems in integration and on finding solutions to the same. Schechter (2010) suggests that while problem-based learning has its strengths, and can be a “productive trigger for inquiry, reflection and change” (p. 148), there is also merit in learning from success. Success-based learning can “reveal the hidden knowledge that contributed to successful practices.” (p. 148). Success-based learning focuses on tacit knowledge that contributes to success. This paper approaches the issue of economic integration with a lens of success-based learning.

Method

The data for this paper emerges from participant discussions over two days of a conference organized by the first author of this paper in collaboration with the Council of Agencies Serving South Asians (CASSA), in Toronto in October 2013. The aim of the conference was to examine and document the dimensions of economic integration—labor market integration; entrepreneurship and innovation; and economic transnationalism—for the Indian immigrant community in Canada; and to create opportunities to bring together academic and practical knowledge related to the economic integration of Indian immigrants. It was also an objective of the conference to facilitate networks between Indo-Canadians and persons working with this ethnic group as a basis for future collaborative work. Canadians of Indian origin who had the potential to contribute, based on their own successful settlement in Canada, were invited to participate in the conference. Potential participants for the conference were recruited through professional networks of the collaborators, through letters sent to the members of a large Indo-Canadian professional organization and through invitations using LinkedIn. The recruitment strategy ensured that, for the most part, the participants were established in the Canadian labor market with varying degrees of success. The invited participants were both men and women, most of whom had lived in Canada for over 10 years. They comprised academics, businessmen, professionals, graduate students and representatives of non-profit organizations serving Indian immigrants. Most of the participants were between 30-50 years of age.

Over the two days of the conference, the panel discussions were interspersed with three roundtable discussion sessions, in which all those present were invited to discuss key personal and environmental factors they felt affected immigrant integration. Approximately 40 persons participated in these roundtable discussions over two days. To keep the discussion as natural as possible, each discussion group was given a recording device and the participants in that group controlled the recording of the discussion, without the presence of the organizers of the conference. This allowed for a more free discussion among group participants and for anonymity to be maintained in relation to the findings that emerged from each group. The recordings were transcribed verbatim by a research assistant, who was familiar with the conference. The transcriptions were then analyzed for emerging themes following the tenets of qualitative data analysis (Creswell, 1998). In keeping with the prescriptions of unobtrusive methods of research, the transcription of the recorded conversations was treated as "texts" that served as a starting point for the research (Hesse-Biber & Leavy, 2004). Such a method removes the emphasis from the point of origin of the individuals contributing to the creation of the data, to focus on the data itself as created and shared within the group discussion. The authors of this paper used thematic analysis to identify a range of experiences in relation to economic integration, and to increase depth of understanding, so as to generate theoretically richer observations (Rubin and Babbie, 2001).

Findings: Facilitators of Economic Integration

Three factors were seen as facilitating economic integration. These included personal factors, factors related to the self in relation to others and external factors.

Personal Factors

Personal factors that were seen as crucial for positive economic integration included a positive attitude, upgrading education, the age of the immigrant, tailoring expectations based on reliable information and soft skills training.

Positive attitude

Participants felt that having a positive attitude was key to their own successful integration. Included in this broad umbrella term were traits such as patience, perseverance, faith in self and in a higher power, determination/will power, taking responsibility for oneself and never giving up on oneself. In the words of one of the participants, *"If you ever give up on yourself it's done [over]."* Another participant's narrative combines many of these ideas:

"I think you should be positive and motivated whatever you want to do... and you cannot always blame government... you have to be self-dependent and you have to do by yourself government not going to help each and every individual's right. So I think for my perspective everybody should be self-dependent for their own achievement or anything, whatever his or her goal is. I believe in Karma, whatever you're going to do, just do it yourself, take initiative whatever you want to do and no one can limit you for anything."

The participants stressed the importance of willingness to change, adaptability and flexibility in the integration process. One of the participants felt that, though negative thoughts were a natural outcome of the difficulties immigrants have while looking for work, it was necessary to put aside negativity and focus on what the immigrant could offer the potential employers. Understanding what the job required and adapting oneself to fit the requirements, being willing to do work that was far below the skill level of the individual and relocating outside of bigger economic hubs were some ways in which the participants had displayed their flexibility and adaptability in looking for employment. Conversely, not seeing the big picture, or not having patience or expecting direct benefits from each activity was seen as a barrier to economic integration. One participant perceived that these constituted a negative attitude that could be detrimental in economic integration.

Willingness to upgrade education

Participants felt that upgrading one's education in Canada was necessary to be more relevant to the Canadian job market and for integration into Canadian society.

"I did most of my degrees in India, but again I feel the need to study a little bit more so that I bridge the gap, the knowledge gap, I feel especially for humanities and social sciences the way the subjects and the course materials are entirely different so I need to bridge that gap to be able to move further in my life."

Another participant echoed this need for upgrading one's Indian education with a Canadian qualification. This participant perceived that going in for a bridging program after immigrating gave the participant an edge over other immigrants who might not have gone in for a similar "upgrading" of qualifications.

Age of the immigrant

Age was seen as a factor that could both facilitate or pose a barrier to integration. Coming at a younger age and as a student was seen as being a facilitator, as one had opportunities to learn to present oneself in ways that were acceptable. Immigrating at a stage of life where one was responsible for a family was seen as posing many more problems in the immigrant's economic integration: *"If you are not a student and you're coming directly as a breadwinner and you don't know anybody, it takes that much more effort and that much more time to actually get into the system."*

An older age was also seen as a definite barrier in getting jobs. *"I think from my personal experience, yes there is problem for older immigrants to get the jobs. I can talk about the accounting profession, yes older people it's tough for them to get the jobs as compared to the younger ones; there is discrimination."*

Tailoring expectations based on reliable information

Having realistic expectations about Canada and what to expect in terms of labor market outcomes was seen as important for the newcomer to the country. A few of the participants felt that if immigrants to the country did their research well, prior to arriving in the country, they would not be misled by persons/advertisements that proposed Canada as a "dreamland" or "the land of milk and honey." Such research and preparation was seen as important, as it could help avoid severe disappointments or the shock of having to deal not only with the lack of employment opportunities but also other stressors, such as racialization.

"Many of us who come from big cities have access to internet and accessing this information is fairly easy, but we interviewed people who came from smaller cities like Patna and smaller suburbs; kind of places where they didn't have that kind of information to access."

The Canadian Immigrant Integration Program (CIIP) has been operational since 2010, providing pre-departure orientation to economic immigrants in their home countries, prior to their immigration. According to the Government of Canada website, the program "helps immigrants better prepare for economic success by providing information, planning, and online support through partners in Canada" (Government of Canada, 2013). One of the conference participants describes her experience with this program.

"Before coming, we attended a program which was called CIIP - Canadian immigration Integration Program. I did a workshop for two whole days with my husband and I thought, you know what, that is going to help me really well; but after coming here I just realized that it did nothing to help me. There was information, but not the right one and not the one I could have used sitting back home, you know."

This participant felt that had she received the information that was meaningful for her (for example information about procuring multiple copies of her university transcripts prior to immigrating) it would have been tremendously helpful to her in her economic integration in Canada.

Soft skills training

Soft skills are defined as "the personal attributes that enable someone to interact effectively and harmoniously with other people" (Oxford dictionary, 2014). A few of the participants conflated soft skills with language and accent and stressed the importance of being able to articulate oneself in a manner that was understandable to others in the workplace. A few others felt that accent was not an important consideration in a diverse city such as Toronto. What they felt was more important was the manner in which one presented oneself and one's ideas, understanding whether certain topics were appropriate in professional communication and being effective in communicating the same.

"I think what matters more is, like you said, how you, how you project yourself, how you present yourself, what to say and what not to say, which is very important, very important. So, it tells a lot about you as a person."

Soft skills were seen as very important in Canada, irrespective of the industry or type of work one was engaged in. Immigrants who had been made conscious of soft skills and were trained in the same were seen as having an edge over others in looking for employment. One of the participants, who was often contacted by newcomers for guidance, felt there was a sharp distinction between the professional demeanor of immigrants who had gone through such training compared to those who had not:

"There is, based on my anecdotal experience, clear difference between those who came through the bridging program. They presented themselves very well, they called and made an appointment, they were professional and they asked the questions; and it was half an hour and they would leave. Those who did not come through the bridging program, they were like as if they were in India or somewhere else; you know, going into places and things about me which I really do not want to go, like how many kids I have and what does my wife does..."

Self in relation to others

Some qualities for success involved the individual in connection with their environment. These factors included navigating the labor market and positioning oneself, and establishing professional connections through networking, mentorship, and volunteering.

Navigating the labor market and positioning oneself

The participants spoke of the importance of strategizing a job search, of being aware of what was required by the employer and positioning one's skills accordingly.

"I think that the key difference between something as basic as getting hired and not getting hired is your ability to project yourself, because I don't think any potential employer has a preconceived bias because a lot of the way you look, but a lot of it is because of the way you present yourself... The hiring here [in Canada] is about [based on] how can you help the company."

A few participants felt that the ability to position oneself and sell oneself was again dependent upon the opportunity to be able to reach the potential employer in the first place, and on the receptivity of the potential employer. There was also a recognition that the immigrants need to understand the limitations posed upon them by longstanding employment practices, such as referral-based hiring, and navigate their way around the same.

Establishing professional connections: Networking, mentorship and volunteerin

Networking

Many of the participants stressed the importance of networking for finding work in Canada. The participants spoke of how they had gone about building these networks from scratch, overcoming personal and other barriers in doing so. A participant stressed that getting a job was often about networking and being at the right place at the right time. However, this participant felt that there were other issues involved, apart from the sheer willingness to build networks.

"How do I build a network? I have to go out and work and people I interact with....I don't have a (social life) I don't have one, I can't afford one... so to go and attend an event in the evening, I need to have a car; I don't drive a car and I can't pay insurance for a car; these are basic premises you need to kind of question all the time."

Mentorship

Mentorship was mentioned as a facilitating factor, related to building and enhancing networks. Mentoring relationships were seen as being beneficial to both the mentee and the mentor. One of the participants shared that immigrants need to overcome their inhibitions and approach people in the networks they are building and ask them to be mentors. Mentors were seen as benefiting from the relationship, as they had an opportunity to give back to their community as well as enhance their own professional profile. As one participant put it: *"It is a resume builder in its own right."*

When the mentee was more professionally accomplished than the mentor, the relationship was perceived as not very beneficial to the mentee. One participant shared a story of a mentor asking his mentee to look out for a job for the mentor, while looking for a job for himself. Another participant felt that when settlement service agencies offered to match the immigrant with a mentor who was not likely to be of much use to the mentee, the immigrant had the right to refuse that individual and wait until a more suitable match came along. This participant did not see the mentor having a lower qualification than the mentee to be a drawback, as that in itself had little to do with what the mentor could offer the mentee. As the participant explained:

"In my opinion... the job of the mentor is to tell you what to expect, how you are getting ready, what are you preparing for, and the rest is all on the mentee."

One participant, who worked as a faculty member in an educational institution, shared his frustration at not being able to really help the immigrants who approached him for mentorship in a manner that was meaningful to them, due to the systemic barriers in the academy. He felt ethically torn in his role as a mentor between wanting to encourage these mentees to keep trying for tenure track positions within academia, and the reality that most would end up with contractual sessional teaching jobs

"I want to support somebody like you and many others who are in touch with me, but in my heart I know that it's next to impossible to get into academia, because first of all there are no jobs, very few jobs especially in the social sciences maybe in some large departments there may be but, so, so what is the role of the mentor? You know it's kind of an ethical issue for me, you know, should I keep telling them, no do this do that and try, and I know that what they do is they end up teaching course by course."

Volunteering

The phenomenon of immigrants volunteering is a highly contested one in Canada. Immigrants are encouraged to volunteer by government agencies and nonprofit organizations, in order to gain Canadian work experience (Volunteer Canada, 2012). Research has shown that for most immigrants, volunteering involves costs of time and scarce financial resources that they do not have (George & Chaze, 2009). Yet, volunteerism can help immigrants to gain familiarity with the work environment and to increase their networks (George & Chaze, 2009; Tastsoglou & Miedema, 2000). Volunteering has also been seen as an inherently exploitative relationship in which the Canadian enterprises benefit from a free, highly-educated workforce (Slade, 2008).

The experiences of the participants of the roundtable discussions highlighted some of these contradictions. Volunteering was seen as crucial for being noticed by future employers and in order to gain knowledge of their field in Canada. However, participants recognized the difficult choices this posed to immigrants, whereby the immigrant had to choose between volunteering and taking up any paid work they could, to meet the economic needs of the family. One participant spoke about the financial and time costs associated with volunteer work.

"One hour [of] volunteering [work] requires four hours of coming from going up and coming back [commuting] and if you have kids [the immigrant] volunteer requires daycare of the kids. So it's like those things are there, they are there they are practical ground realities."

External factors

The participants identified some factors, external to the individual, that had the potential to greatly impact the individual immigrants' economic integration. These factors included hiring practices and employment equity, as well as the need to educate and build alliances/solidarity/networks within the Indian community for institutional completeness and for combating systemic barriers.

Hiring practices and employment equity

The participants identified some factors external to the individual or their immediate connections that had the potential to greatly influence the success of the individual immigrant. These included: policies in relation to employment equity, need for a brand image, hiring practices in Canada and the need for advocacy.

A few of the participants spoke of prevalent hiring practices where not merit, but being known to the hiring manager, was instrumental in securing the job. There was a perception that lack of regulation or control on these kinds of practices became very problematic to immigrants who might not have the advantage of such pre-existing relationships and networks. Discriminatory hiring practices, such as the requirement for Canadian experience, were seen as a barrier, as were the requirements for Canadian references. *"People struggle here for references; along with Canadian experience they ask for Canadian references."*

"Yes, individual factors, all these what you are listing now are always important, but what is equally important is the recognition of systemic factors, because the earlier we realize and tell people that it's not due to your lack of work that you are not getting a job but it is due to systemic factors: labor market discrimination, that people will not get depressed, people will not lose confidence in themselves."

Participants felt that recognizing the role of structural factors and educating immigrants about the same was very important to maintain the confidence and mental health of newcomers, who often feel depressed in the face of having failed for no apparent reason. Much discussion centered on discriminatory hiring practices in Canada and the need to be aware of the same and navigate the same. Research with immigrants has highlighted the role of structural barriers in integration (Lerner & Menahem, 2003; Jiwani, 2005).

Participants opined that strategies such as having a positive outlook or networking could only take the immigrant so far in the face of structural issues, such as biased hiring practices and discrimination.

"The other thing; there are a lot of people who come from out, immigrated, they talk about being called positive but don't take me wrong, all of us need to be, but it doesn't help, it's just absurd, what are you being positive about?... the question is...are you honest enough to go [ask] what are the structural issues that are facing us.... it's not just individual positivity, it's what are those things that I'm banging my head against the wall with and then how to organize to try to fix those as well."

The Employment Equity Act, 1995 applies to all federally-funded organizations in Canada and identifies four groups of people - women, visible minorities, Aboriginals and persons with disabilities - as requiring "special measures and accommodation of differences" (Ministry of Justice, 2012, 6) to achieve equality in the workplace. A few participants in this study who worked in academic institutions that received federal funding felt that the provision of employment equity helped level the playing field for disadvantaged groups. One of the participants felt that it had worked in favor of more women and visible minority persons being hired across departments. A participant explained the ways in which the act dictated the hiring practices in the departments of the university, by standardizing the hiring process as well as providing an edge to the employment equity candidate in the final selection between two equally qualified participants.

"When we hire, we have a matrix, and the matrix is drawn directly from the job ad, we also have, employment equity is on our job ad and it's invoked. We have the same questions for every candidate, we have the same routine for every candidate, we're not allowed to deviate from the script and we have to go through..."

Employment equity was seen as a buffer that prevented hiring on the basis of subjective and potentially discriminatory criteria, such as the candidate's soft skills.

Need to educate and build alliances/solidarity/supportive network

Participants spoke of the need to build alliances/solidarity/supportive network within the Indian community, for institutional completeness and to combat systemic barriers. However, the fragmentation within the Indian community was seen as a barrier to such solidarity.

"There is racism as society as a whole but then there is racism within, within our society, within our community. So I think I am more concerned about the racism that is within our [community] because it fragments us ... because divided you fall..."

Building a network of Indo-Canadians was seen as important in providing such support, mentorship and validation to the community members. However, there was fear that participating in such networks could be seen as a sign that one was not trying to integrate into Canadian society.

Advocacy was seen as crucial for bringing about long-term systemic change. Structural barriers were seen as being a barrier not only to the first generation but also to the children of immigrants, whom research had shown are facing similar barriers; and the participants perceived that Indian immigrants needed to collectively advocate for systemic change.

One participant felt that political action is very important. "Everybody seems to agree that we need political action; being politically active is very important." Another barrier to building such solidarity was the lack of awareness about systemic barriers or knowledge of political organizing. The tension between recognizing the importance of political action and the discomfort with building a network of Indo-Canadians to take such action can be seen in the interaction between a few members around one table:

"I think that the self knowledge of who you are, that is very, very important but so is political ability, political voice, political participation. What I am a little bit nervous about is how do you do that as an individual; it's very hard to do that (comment by another participant: Yeah, it has to be with others) So, how do you do it with others, and then do you start to sort of, kind of gloss over some of those individual differences because you need a big unified voice, then why don't you just become straight Canadian? Integrate with Canada?" (Comment by another participant: "Well because they push you out, that's why, you can't integrate with them because they push you.")

Some participants referred to the importance of building what they called “the Indian Brand” within the Canadian mindset. Showcasing the strengths of the Indian community would benefit all its members as they would be looked upon more favorably in the eyes of the potential employers. One of the participants perceived that the Indian community in the United States had created such a brand presence and that had the potential to impact how people viewed all Indians in the States. Indo-Canadians lacked such a brand image and consequently the positive benefits that one could derive from the same.

In summary, data from the group discussion revealed three types of factors that impact Indo-Canadians’ economic integration. Personal factors included age and steps that the individual had to take to work on themselves such as developing a positive attitude, tailoring expectations, upgrading education or developing soft skills. A second set of factors relate to the individual immigrant and their interactions with the labor market, and include positioning oneself in relation to the labor market and increasing professional networks. A third set of factors relate to the larger context within which the immigrant looks for work. This includes hiring practices and policies regarding employment equity. It also includes factors that currently may not exist, but that have the potential to make a difference to immigrant employment, such as building alliances for advocacy to fight systemic barriers to immigrant employment and creating a brand image for Indian immigrants.

Discussion and Conclusion

The participants at the roundtable discussion were, for the most part, examples of success stories of Indo-Canadian immigrant integration. The majority either held mid- to senior-level positions in the field of education or in the non-profit sector, or were entrepreneurs. Apart from a few exceptions (e.g., Agrawal & Lovell, 2010), immigrants of this particular demographic profile are rarely the focus of research with immigrants in Canada. Interestingly, the barriers faced by these successful immigrants on breaking into the labor market are not different from those described in the literature, such as the need for information (Sparks & Wolfson, 2001; George & Chaze, 2009) or hiring practices that rely on referrals and so are discriminatory to newcomers (Liu, 2007; George et al, 2012). It is interesting that none of the participants mentioned gender as a barrier to the job-seeking process. The facilitating factors highlighted through the discussions are also those reiterated in the literature and on the websites of many immigrant-serving organizations that stress the importance of mentors (Allies, 2003), networks in labor market outcomes (Livingston, 2006; Bauder, 2005; George & Chaze, 2009), soft or ‘tacit’ skills (Sakamoto, Chin & Young, 2010) and upgrading education or re-qualifying (Bannerjee & Verma, 2009).

The success strategies highlighted by the participants in their narratives can be seen as manifestations of internalized, neo-liberal discourses on immigrant settlement that put the onus of settlement and finding work on the immigrants, and on private arrangements between the immigrant and their networks. In the context of mental health, Teghtsoonian notes how neoliberal discourses that stress “responsibilization” place the onus of problem solving on the individual and communities, instead of on government-funded services (Teghtsoonian, 2009, p. 28). A similar phenomenon has been noted in the immigrant settlement literature, in which the inability of the immigrant to find suitable work becomes framed as a deficiency on the part of the immigrant (Guo, 2009; Sakamoto et al, 2013) that needs to be remedied; rather than structural inequalities that require government intervention. Such discourses are readily available for consumption on government websites and are embedded in publicly-funded settlement services that cater their services to helping immigrants become more autonomous and responsible for their own integration. Such gender- and race-neutral discourses would suggest that given the right support, and through effort, will and perseverance, immigrants’ economic success is possible. At the same time, participants also resisted and challenged these neo-liberal discourses when they discussed structural barriers to immigrant employment and the need to build broader alliances for advocacy.

Participants of the roundtable discussions spoke of the need to get together on a pan Indo-Canadian platform to build alliances and provide a supportive network within the Indian community. Such a platform was envisioned as sustaining a better brand image for Indian immigrants, as well as being one that would take an advocacy role that challenges systemic barriers facing Indo-Canadians. The participants noted, however the inherent fragmentation of the Indian community along regional/language/caste/religion as a huge barrier to such a network.

This paper sought to learn from the success of Indo-Canadians who had a successful economic integration into Canada. Learning from their success has allowed us to understand the tacit knowledge of these immigrants. Schechter (2010) informs us that possible limitations of success-based learning is that it “often leads to actions that preserve the status quo.” In this paper, we saw how some of this happens in the internalization of the neo-liberal discourse by the participants. Additionally we found that learning from success does not take into consideration the systemic barriers that sometimes are outside the locus of control of the individual. This paper has identified and allowed for a nuanced understanding of the efforts taken by individuals to succeed, and of the importance of systemic level factors that impede or facilitate these efforts. The official discourse on immigrant employment focuses on individual responsibility, and the settlement sector’s efforts are directed towards improving the individuals’ capacity to meet these responsibilities. However, these efforts are not enough in light of systemic factors, such as referral-based hiring practices or ethnic discrimination, which need to be eliminated so that the individual can succeed.

Based on the findings of this inductive analysis, the authors of this paper suggest a tentative framework for successful immigrant integration that takes into account various factors at three interrelated levels, as shown in Figure 1.

Figure 1: Proposed framework for successful immigrant economic integration:

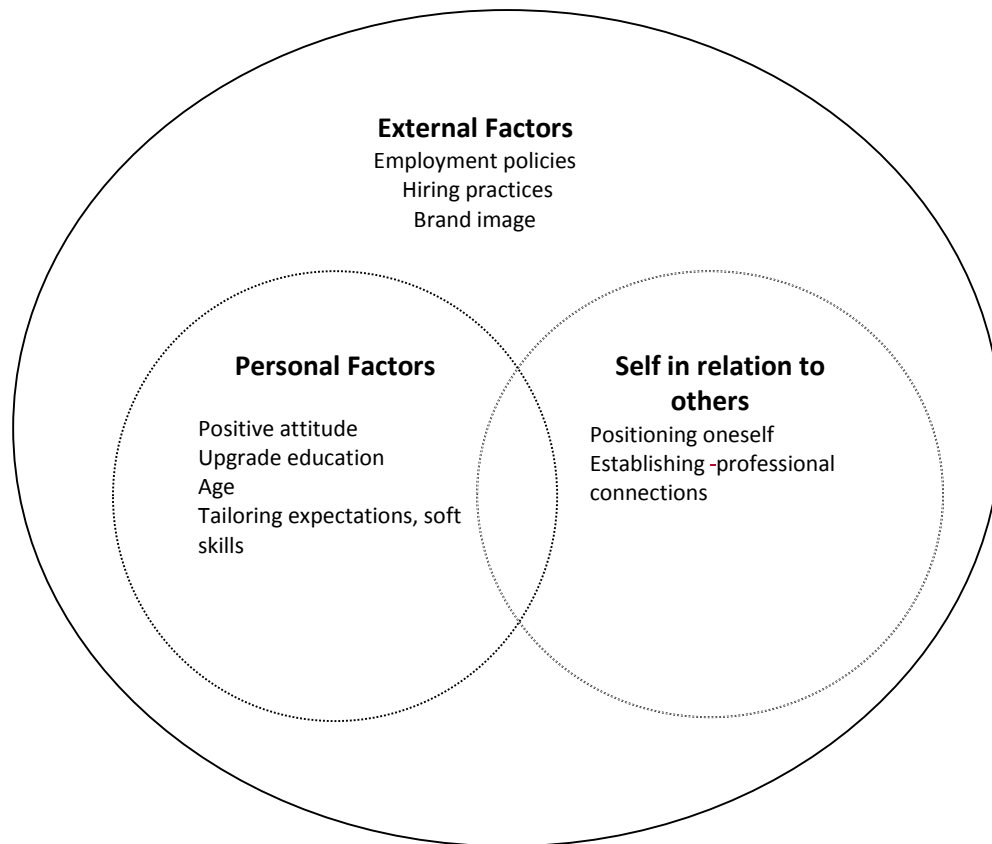

Figure 1 includes two interrelated inner circles embedded in a larger circle. The first inner circle relates to personal factors, such as age, and to the steps an individual needs to take in order to work on themselves, such as having a positive attitude, being willing to upgrade one's credentials, tailoring expectations and improving one's soft skills. Related to the first circle is the second circle, which includes the individual's relationship with others, which assists in navigating the market, positioning oneself accordingly and establishing professional relationships through networking, volunteering and training. Both of these circles are embedded within larger social factors, such as policies, and larger networks for advocacy. Further quantitative research is suggested to explore the relative importance of each of these factors and their interrelationships, and to establish the validity of the framework.

References

- Allies. 2003. The results are in: Mentoring improves employment outcomes for skilled immigrants. Accessed March 31, 2014.
http://alliescanada.ca/wp-content/uploads/2010/05/ALLIES_Mentoring_report_2013_final.pdf
- Agrawal, S. K., & Lovell, A. (2010). High-income Indian immigrants in Canada. *South Asian Diaspora*, 2 (2), 143-163.
- Bajaj, N. (2013). Role of Indo Canada Chamber of Commerce in the economic integration of Indo-Canadians. Presentation at the Indo Canadians: Dimension of Economic Integration Conference, Toronto, Ontario. Accessed February 11, 2014.
<http://www.ryerson.ca/fcs/indocanadian/presentations.html>
- Bannerjee, R., & Verma, R. (2009). Determinants and effects of post-migration education among new immigrants in Canada. Canadian Labour Market and Skills Researcher Network. Accessed March 31, 2014.
<http://www.clsrn.econ.ubc.ca/workingpapers/CLSRN%20Working%20Paper%20no.%2011%20-%20Banerjee%20&%20Verma.pdf>
- Bauder, H. (2005). Habitus, rules of the labour market and employment strategies of immigrants in Vancouver, Canada. *Social and Cultural Geography*, 6 (1), 81-97.
- Berry, J. W. (2001). A Psychology of immigration. *Journal of Social Issues*, 57(3), 615-631.
- Breton, R. (1964). Institutional completeness of ethnic communities and the personal relations of immigrants. *The American Journal of Sociology*, 70, 193-205.
- Canadian Council for Refugees (CCR). (1998). *Best settlement practices: Settlement services for refugees and immigrants in Canada*. Toronto: Canadian Council for Refugees.
- Canadian Magazine of Immigration (2014). Indian Immigrants to Canada. Retrieved from
<http://www.canadaimmigrants.com/immigration/statistics/indian-immigrants-to-canada/>
- Citizenship and Immigration Canada (CIC). (2010). Canada – Permanent residents by source country. Accessed February 11, 2014.
<http://www.cic.gc.ca/english/resources/statistics/facts2010/permanent/10.asp>
- Citizenship and Immigration Canada (CIC). (2010a). News Release –Canada works to welcome more Indian students to Canadian colleges. Accessed February 11, 2014.
<http://www.cic.gc.ca/english/department/media/releases/2010/2010-01-28.asp>
- Citizenship and Immigration Canada (CIC) (2011). Facts and Figures-2010. Accessed February 11, 2014.
<http://www.cic.gc.ca/english/pdf/research-stats/facts2010.pdf>
- Citizenship and Immigration Canada (CIC) (2011a). Proposed changes to Federal Skilled Worker Program. Accessed February 11, 2014.
<http://www.cic.gc.ca/english/department/media/backgrounders/2011/2011-02-17a.asp>
- Creswell, John. W. (1998). *Qualitative inquiry and research design*. Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Delander, L., Mats, H., Mansson, J., & Nyberg, E. (2005). Integration of immigrants: The Role of language proficiency and experience. *Evaluation Review*, 29 (1), 24–41.
- Eraydin, A., Tasan-Kok, T., & Vranken, J. (2009). Diversity matters: Immigrant entrepreneurship and contribution of different forms of social integration in economic performance of cities. *European Planning Studies*, 18 (4), 521-543.

- Entzinger, H. & Biezeveld, R. (2003). Benchmarking in immigrant integration. European Research Centre on Migration and Ethnic Relations (ERCOMER). Accessed March 21, 2013.
http://ec.europa.eu/justice/funding/2004_2007/doc/study_indicators_integration.pdf
- Farrell, M. (2005). Responding to housing instability among newcomers. *Canadian Issues*, Spring, 119-122.
- George, U., & Chaze, F. (2009). Social capital and employment. *Affilia*, 24 (4), 394-405.
- George, U. Chaze, F., & Fuller Thomson, E. (2012) "Underemployment and Life Satisfaction: A Study of Internationally-Trained Engineers in Ontario, Canada." *Journal of Immigrant & Refugee Studies*.
<http://www.tandfonline.com/loi/wimm20> 407-425
- George, U., & Chaze, F. (2014). Discrimination at work: Comparing the experiences of foreign-trained and locally-trained engineers in Canada. *Canadian Ethnic Studies*, 46 (1), 1-21.
- Government of Canada. 2013. Canadian Immigrant Integration Program. Retrieved from
<http://www.cic.gc.ca/english/departement/partner/bpss/ciip.asp>
- Guest, A. M., & Stamm, K. (1993). Paths of community integration. *Sociological Quarterly*, 34(4), 581-595.
- Hesse-Biber, & S., Leavy, P. (2004). Unobtrusive methods, visual research and cultural studies. In S. Hesse-Biber and P. Leavy. (Eds.) (pp. 303-315). *Approaches to Qualitative Research*. New York: Oxford University Press.
- International Organisation for Migration (IOM). (2006). Integration in today's mobile world. International Organization of Migration. Accessed on September 29, 2010.
http://www.iom.int/jahia/webdav/site/myjahiasite/shared/shared/mainsite/policy_and_research/policy_documents/policy_brief_1.pdf
- Jiwani, Y. (2005). Walking a tightrope: The many faces of violence in the lives of racialized immigrant girls and young women. *Violence Against Women*, 11(7), 846-875.
- Lerner, M., & Menahem, L. 2003, Decredentialization and recredentialization: The role of governmental intervention in enhancing occupational status of Russian immigrants in Israel in the 1990s. *Work and Occupations*, 30(1), 3-29.
- Li, P. S. 2003. Deconstructing Canada's discourse of immigrant integration. PCERII Working Paper Series.
- Liu, E. (2007). A descriptive study of employers' Attitudes and Practices in Hiring Newcomer Job Seekers. CERIS Policy Matters.
- Livingston, G. (2006). Gender, job searching and employment outcomes among Mexican immigrants. *Population Research and Policy Review*, 25, 43-66.
- Menjivar, C., & Salcido, O. (2002). Immigrant women and domestic violence: Common experiences in different countries. *Gender & Society*, 16(5), 898-920.
- Pavalko, E. K., Mossakowski, K. N., & Hamilton, V. J. (2003). Does perceived discrimination affect health? Longitudinal relationships between work discrimination and women's physical and emotional health. *Journal of Health and Social Behavior*, 44, 18--33
- Portes, A., Fernández-Kelly, P., & Haller, W. (2005). Segmented assimilation on the ground: The new second generation in early adulthood. *Ethnic and Racial Studies*, 28, 1000-1040.
- Ralston, H. (1999). Canadian immigration policy in the twentieth century: Its impact on South Asian women. *Canadian Women Studies* 19 (3), 33-37.

- Remennick, L. (2003). "Language acquisition as the main vehicle of social integration: Russian immigrants of the 1990's in Israel. *International Journal of the Sociology of Language* 164: 83-105.
- Reitz, J., Bannerjee, R., Phan, M., & Thompson, J. (2009). Race, religion, and the social integration of new immigrant minorities in Canada. *International Migration Review*, 43(4), 695-726.
- Rubin, A., & Babbie, E. (2001). *Research methods for social work* (4th ed.). Belmont, CA: Wadsworth/Thompson Learning.
- Sakamoto, I., Chin, M., & Young, M. (2010). Canadian experience, employment challenges, and skilled immigrants: A close look through 'tacit knowledge. *Canadian Social Work Journal*, 10(1), 145-151.
- Slade, B. (2008). From high skill to high school: the social organisation of "Canadian work experience" for immigrant professionals. Retrieved from ProQuest Digital Dissertations.
- Sparks, R. J., & Wolfson, W. G. (2001). *Settlement in the workplace: The settlement needs of employed newcomers*. Toronto, Ontario, Canada: COSTI Immigrant Services.
- Statistics Canada. (2003). Ethnic diversity survey: portrait of a multicultural society. Retrieved from <http://dsp-psd.pwgsc.gc.ca/Collection/Statcan/89-593-X/89-593-XIE2003001.pdf>
- Statistics Canada. (2009). Immigrant population by place of birth and period of immigration (2006 Census). Retrieved from <http://www40.statcan.gc.ca/l01/cst01/demo24a-eng.htm>
- Tastsoglou, E. & Miedema, B. (2000). But where are you from? Originally? Immigrant women and integration in the maritimes. *Atlantis, A women's studies journal*. 24 (2), 82-91.
- Teghtsoonian, K. (2009). Depression and mental health in neoliberal times: A critical analysis of policy and discourse. *Social Science and Medicine*, 69, 28-35.
- Valtonen, K. (1996). East meets north: The Finnish-Vietnamese community. *Asian and Pacific Migration Journal*, 5(4), 471-489.
- VanderPlaat, M. (2007). *Integration Outcomes for Immigrant Women in Canada: A Review of the Literature 2000-2007*. Working Paper No. 7. Halifax: Atlantic Metropolis Centre.

Prof. Howard Duncan

Prof. Howard Duncan is the Executive Head of the Metropolis Project at Citizenship and Immigration Canada as its International Project Director. He has concentrated on increasing the geographic reach of Metropolis, enlarging the range of the issues it confronts, and increasing its benefits to the international migration policy community by creating opportunities for direct and frank exchanges between researchers, practitioners, and policy makers. Recent of his projects have included the creation of the Metropolis North America and Metropolis Asia initiatives and the creation of a Metropolis Secretariat in Asia (Seoul/Goyang-si and Manila) to supplement the Secretariats in Ottawa and Amsterdam. In 2012, he moved the Ottawa Secretariat operations from the Government of Canada to Carleton University in Ottawa, Canada. In January 2015, he became the Editor-in-Chief of the journal, International Migration.

Mr. Richard Lewis

Richard Lewis is a British citizen who lives in Belgium since 1974. He devoted most of his professional career in the service of the European Commission in particular trade and political relations in South Asia and the countries of Europe that are not in the European Union. In his work for the commission, he was instrumental in drafting the EU's legislation on immigration and asylum. Since 2004 he has been a senior research fellow in the Institute for European Studies at the Vrije Universiteit Brussel Belgium dealing with migration and diversity.

Dr. Jacques Amar

Dr. Jacques Amar is a senior lecturer in Law in Paris-Dauphine University, France. He holds a doctorate in Private Law and Sociology. He is a researcher at the Institute of Political Studies of Paris.

Dr. Karin Amit

Dr. Karin Amit is the head of the MA program for Immigration and Social Integration in Ruppin Academic Center, Israel. She is a senior lecturer in the Department of Business Administration at Ruppin Academic Center, and a researcher in the Institute for Immigration and Social Integration. She is the head of the Migration and Demography Section in the Israeli Sociological Association, and serves as a member of the Metropolis International Steering Committee. She holds a doctorate in Labor Studies from Tel Aviv University. Her research interests are: Immigration, social integration and identity, social networks & leadership.

Dr. Shirly Bar-Lev

Dr. Shirly Bar-Lev is a senior lecturer in the Department of Engineering at Ruppin Academic Center, Israel. She holds a doctorate in sociology from Bar-Ilan University and was on the faculty of Haifa University. She is a sociologist who specializes in organizational studies, multiculturalism and health. She is a researcher at the Institute for immigration and Social integration at Ruppin Academic Center.

Dr. Svetlana Chachashvili-Bolotin

Dr. Svetlana Chachashvili-Bolotin is a lecturer at the MA program in Immigration and Social Integration at Ruppin Academic Center, Israel. She holds a doctorate in Sociology and Anthropology from Tel Aviv University. Since 2011 she serves as the Head of the Research and Evaluation Department in the Education Division in the Municipality of Ashdod. Her main areas of research include migration, social stratification and sociology of education.

Dr. Sabina Lissitsa

Dr. Sabina Lissitsa is a senior lecturer at the Faculty of Social Sciences in Ariel University, Israel. She holds a doctorate in Sociology and Anthropology from Tel Aviv University. Her main areas of research include immigrants' integration, immigration and family, immigration and education, digital divide and social stratification, social networks, sociology of sport and marketing research.

Dr. Robin A. Harper

Dr. Robin A. Harper is and Assistant Professor of Political Science and the Coordinator of Political Science at York University College (CUNY) in the USA. Her research focuses on comparative immigration and citizenship policy. She is a former Deputy Director of the NYC Mayor's Office in Immigration Affairs and Language Services and the Social Services and Immigrant Affair Policy Supervision at the NYC Office of Management and Budget. As a Robert Bosch Fellow in Berlin Germany, she was a Policy Analyst at the Office of Integration affairs and in the Ministry of Labor in the Immigrant Integration Department.

Dr. Hani Zubida

Dr. Hani Zubida is an Associate Professor of Political Science at the Max Stern Yezreel Valley College, Israel. He holds a doctorate from the Politics Department at NYU. He is teaching and researching extensively in the area of immigration, labor migration, identity, Israeli society and comparative politics. Hani is also a social activist, teaching at the CEC (Community Education Center) and a board member of the NGO "Arteam". He is also a board member of the Democratic Eastern Rainbow.

Mrs. Marisa Raditsch

Mrs. Marisa Raditsch is a student in the Joint European Master in International Migration and Social Cohesion at the University of Amsterdam, The Netherlands. A California native, she completed her undergraduate degree in Guadalajara, Mexico, where she conducted research on the impact of lifestyle migrant in a small central Mexican town.

Dr. Roberta Medda-Windischer

Dr. Roberta Medda-Windischer is a Senior Research Group Leader at the Institute for Minority Rights at the European Academy (EURAC), Bozen Italy. She holds a degree in Law from Essex University, UK and a Ph.D from the University of Graz. She gained a solid experience by working as a legal officer in various international organizations, including the UN High Commissioner for Refugees. Her research focuses on protection of minorities, religious minorities and international law. Dr. Roberta Medda-Windischer lectures in various post-university programs.

Dr. Ferzana Chaze

Dr. Ferzana Chaze is a researcher in the Faculty of Community Services at Ryerson University, Canada. She has over 20 years of experience in the field of social work research, education and practice with a focus on vulnerable children, women and families, and on issues related to diversity, and immigrant settlement and integration.

Prof. Usha George

Prof. Usha George is the Dean of the Faculty of Community Services, Ryerson University Canada. Her research areas are immigration and integration, diversity and organizational change. She has written more than 85 peer-reviewed publications and research reports, and in 2007, she authored Immigration and Settlement in. Usha holds a PhD from Ahmadu Bello University in Nigeria, an MA from Loyola University of Chicago, and an MA, a BSc and a BEd from the University of Kerala, India. . Having worked in India, Ethiopia, Nigeria and the U.S., she has extensive international university teaching, research and administrative experience. Usha currently serves as a board member of the Association for Canadian Studies and the United Way of York Region. She is also a member of the Conference Board of Canada's Centre for Chronic Disease Prevention and Management.

Reports

מסמכי מדיניות

השתלבות יוצאי אתיופיה בישראל

תמונת מצב

כתיבה: ניבי דיין

אוגוסט 2014

מבוא

הסקירה להלן מציגה תמונת מצב מתומצת ועדכנית על יוצאי אתיופיה בישראל¹ ברמה הארצית בתחומים נבחרים - מאפיינים דמוגרפיים, פריסה גיאוגרפית ודיור, נישואין וילודה, השתתפות והשתלבות בשוק העבודה, רמת חיים ורווחה, בריאות, חינוך והשכלה, נוער וצבא.

הסקירה אינה כוללת תוכניות התערבות והערכתן. עיקר מקורות הסקירה הם נתוני למ"ס ומשרד העלייה והקליטה, שנתון העולים ומדד רופין לשילוב חברתי, דו"ח מבקר המדינה משנת 2013, דוחות מרכז המחקר והמידע של הכנסת (מ.מ.מ.) ומחקרים אקדמיים.

1. מאפיינים דמוגרפיים

יוצאי אתיופיה החלו להגיע לישראל בשנות ה-70, בהגירה המתמשכת עד היום. ניתן לציין שלוש תקופות עלייה עיקריות:

- 1984-1985 ("מבצע משה") תקופה בה הגיעו כ- 8,000 נפש
- 1990-1991 ("מבצע שלמה" והחודשים שקדמו לו) תקופה בה הגיעו למעלה מ-20,000 נפש
- משנת 2000 ועד היום – תקופה בה קצב העלייה משתנה בין מאות בודדות ועד 3,500 נפש לשנה (1).

בשנת 2013 הגיעו כ-1,400 עולים מאתיופיה (2). בסוף שנת 2012 מנתה אוכלוסיית יוצאי אתיופיה בישראל 131,400 נפש, המהווים כ-1.5% מכלל האוכלוסיה, מהם כ-84,600 ילידי אתיופיה ו-46,800 נפש ילידי הארץ שאביהם נולד באתיופיה (3). זוהי אוכלוסייה צעירה בהשוואה לאוכלוסיית היהודים והאחרים, ומאופיינת בשיעור גבוה של צעירים ובשיעור נמוך של בני 65+. כך, בשנת 2012 חלקם של בני 0-14 הגיע ל-30% מהאוכלוסייה לעומת 26% בקרב יהודים ואחרים, ושיעור בני 65+ הגיע ל-6% בקרב יוצאי אתיופיה לעומת 12% באוכלוסיית היהודים ואחרים (3).

2. פריסה גיאוגרפית ודיור

למעלה ממחציתם של יוצאי אתיופיה מתגוררים ב-19 ישובים (3), במספר מצומצם של שכונות מצוקה, המהוות פריפריה כלכלית וחברתית (4), בעיקר בערים במרכז הארץ ובדרום (3,4). בסוף שנת 2012 הייתה נתניה היישוב בו מספרם של יוצאי אתיופיה היה הגבוה ביותר (3) (כ-10,700 נפש). קריית מלאכי היא היישוב בו אחוז האוכלוסיה יוצאת אתיופיה מסך האוכלוסייה הוא הגבוה ביותר - 16% (3).

בשל מדיניות משכנתאות ממשלתית, רוב יוצאי אתיופיה מתגוררים בדיור קבע, בדירות שבעלותם (5). בשנת 2010 התגוררו כ-69% ממשקי הבית של יוצאי אתיופיה בדירה בבעלותם (6), שיעור דומה לכלל משקי הבית בישראל. ואולם, החל משנת 2010 מספר המשפחות יוצאות אתיופיה המממשות את מענק הדיור נמצא בירידה, וזאת בשל הפער בין גובה המענקים ובין מחירי הדירות בשוק (7).

¹ יוצא אתיופיה במסמך זה הוא יליד אתיופיה או יליד ישראל שאביו נולד באתיופיה.

צפיפות הדיור במשקי הבית של יוצאי אתיופיה הוא 1.3 נפשות לחדר, לעומת 0.9 בקרב כלל האוכלוסייה (6).

3. נישואין וילודה

89% מבין הנישואים ממוצא אתיופי נישאים לבן/בת זוג מאותו מוצא (3). יוצאי אתיופיה נוטים להינשא בגיל מאוחר יותר מאשר כלל האוכלוסייה היהודית (3). שיעור הגירושין בקרב יוצאי אתיופיה גבוה בהשוואה לשיעור הגירושין באוכלוסייה היהודית. בשנת 2011, כ-15 מכל 1,000 הנשואים התגרשו, לעומת כ-9 מכל 1,000 הנשואים בקרב כלל היהודים (3). בארץ משתנים דפוסי הילודה של יוצאות אתיופיה, כאשר הוותיקות יותר מתקרבות לשיעור הילודה של הישראליות, ובקרב הפחות ותיקות יש עדיין פער, אך קיימת מגמת ירידה מתמדת. מגמה זו של שינוי תואמת תיאורים של התנהגות ילודה של מהגרים במדינות אחרות (8). בשנת 2012, עמד שיעור הפרייון הכולל² של יוצאות אתיופיה על 2.8 ילדים (3), שיעור נמוך מזה של נשים יהודיות ואחרות שעמד על 2.95 (2).

שיעור המשפחות החד-הוריות בקרב יוצאי אתיופיה גבוה במיוחד ועומד על כ-27%, יותר מפי שניים מאחוז המשפחות החד-הוריות בכלל הארץ, כאשר בכ-90% ממשפחות אלה עומדת אישה בראש המשפחה (9). על אף ששיעור הפרייון בקרב יוצאי אתיופיה יורד עם הוותק, עדיין המשפחות מאופיינות בריבוי ילדים. זאת, ושיעור המשפחות החד-הוריות הגבוה והילדים המתגוררים עם הורים קשישים, יוצרים יחס תלות גבוה בקהילה (5).

4. השתתפות והשתלבות בשוק העבודה

שיעור המשתתפים בכוח העבודה בגילאי 15-60 בקרב יוצאי אתיופיה במגמת עלייה לאורך השנים, מ-65% בשנת 2003, ל-72% בשנת 2005 ו-86% בשנת 2008 (10).

דוח של ועדה בין-משרדית לטיפול בנושא תעסוקת יוצאי אתיופיה (11), הצביע ב-2007 על שיעור תעסוקה בקרב יוצאי אתיופיה הנמוך באופן משמעותי מהשיעור המקביל בשאר האוכלוסייה היהודית (58.3% לעומת 68% בהתאמה), כאשר הפער בקרב הנשים גדול מהפער אצל הגברים. הדוח מצא כי שיעור האבטלה בקרב יוצאי אתיופיה גבוה באופן ניכר מהשיעור המקביל בשאר האוכלוסייה היהודית (19.3% לעומת 10.7% בהתאמה). ועוד מממצאי הדוח: ממוצע השכר לחודש עבודה נמוך באופן משמעותי בקרב יוצאי אתיופיה בהשוואה לשכר הממוצע בקרב שאר האוכלוסייה היהודית (פער של כ-1,800 ₪ לחודש). פערי השכר בין יוצאי אתיופיה לבין שאר האוכלוסייה היהודית נשמרים גם כאשר נבחן ממוצע השכר לחודש על פי רמות השכלה שונות. יש לציין כי רמת ההשכלה של יוצאי אתיופיה נמוכה יחסית, שכן רבים מהם הגיעו לארץ כבוגרים לא משכילים. ב-2005, כ-40% מהעולים בגילאי העבודה העיקריים סיימו לכל היותר בי"ס יסודי (5).

² מספר הילדים הממוצע שאישה צפויה ללדת במהלך חייה
³ לוח 3.14

הייצוג של יוצאי אתיופיה גבוה באופן ניכר במשלחי היד הנמוכים והבלתי מקצועיים בהשוואה לשאר האוכלוסיה היהודית. באופן מקביל ייצוגם במשלחי יד גבוהים יחסית ואקדמאים נמוך באופן ניכר מזה של שאר האוכלוסיה היהודית (11). ב-2010 שיעור התעסוקה של יוצאי אתיופיה עמד על 66.7%, לעומת 79% מכלל העולים, אולם בפילוח לפי קבוצות גיל נמצא שבקבוצת הגיל 24-32 שיעור התעסוקה של יוצאי אתיופיה גבוה לעומת יתר העולים (94.9% לעומת 88.7% בהתאמה (12)(לוח 3.4).

שלושה סוגי חסמים מעכבים את השתלבות יוצאי אתיופיה בשוק התעסוקה (11,13).

- חסמים שמקורם בצד המערכת: העדר ידע וכלים במערכות השונות על מנת לבצע מיון אמת של יכולת העולים, כך שאין תהליך של התאמת האבחונים השונים לקבוצת זו.
- חסמים שמקורם במאפייני ההון האנושי של הפרט, ובהם: השכלה נמוכה יחסית, העדר מקצוע והכשרה לתחום מסוים, כישורים וניסיון תעסוקתי מועט (חסמי הון אנושי), העדר רשתות חברתיות פורמאליות ובלתי פורמאליות. וכן, מיומנויות וכישורי חיים אחרים, כגון: יכולת הצגת דברים (מפאת העדר ביטחון עצמי), כתיבת קורות חיים, פנייה לשירותים מתאימים, חיפוש עבודה ועוד.
- חסמים שמקורם בצד המעסיקים: קטלוג יוצאי אתיופיה על ידי מעסיקים כבעלי פריון נמוך, אפליה כתוצאה מסטיגמות ודעות קדומות, וכן, חוסר מודעות של חלק מן המעסיקים לפוטנציאל של עובדים יוצאי אתיופיה ולאפשרות לגייסם לעבודה

ייצוג בשירות הציבורי:

בחודש מרס 2011 התקבל בכנסת החוק להרחבת הייצוג ההולם לבני העדה האתיופית בשירות הציבורי ובשירות המדינה. על פי דוח מרכז המחקר והמידע של הכנסת, חלה בשנים האחרונות מגמת עלייה אטית במספר יוצאי אתיופיה המועסקים בגופי שירות המדינה ובגופים ציבוריים ובשיעור יוצאי אתיופיה בכלל העובדים בחלק מהגופים האלה. נכון ל-2011 שיעור יוצאי אתיופיה שהועסקו בשירות המדינה עמד על 1.35%, בעוד ששיעורם באוכלוסייה כ-1.5% (13).

5. רמת חיים ורווחה

כפועל יוצא מיחס תלות גבוה⁴, שיעור תעסוקה נמוך ושכר ירוד, רמת החיים של משפחות יוצאי אתיופיה נמוכה ביותר, ואוכלוסיית יוצאי אתיופיה היא בין האוכלוסיות העניות במגזר היהודי בישראל. שיעור העניים בקרב יוצאי אתיופיה גבוה הרבה יותר משיעורם בקרב כלל האוכלוסייה - 51.7% מהמשפחות הן עניות ו-65% מהילדים הם עניים (5,14). משקי בית של יוצאי אתיופיה, שבהם ראש משק הבית או אחד מהוריו נולדו באתיופיה, מוציאים 33% פחות מהממוצע בכלל האוכלוסייה. ההוצאה הממוצעת במשקי בית של יוצאי אתיופיה הסתכמה בשנת 2012 ב-9,539 ₪ בחודש לעומת 14,272 ₪ בכלל משקי הבית (3).

⁴ מספר המפרנסים למשק בית בקרב יוצאי אתיופיה הוא 1.1 לעומת 1.4 מפרנסים בכלל האוכלוסייה (לקט נתוני למ"ס 2013, מתוך הסקר החברתי 2012)

מעקב לאורך שנים (2003, 2005, 2008) מצביע על ירידה הדרגתית בשיעור יוצאי אתיופיה (בגילאי 25-60) שאינם מרוצים ממצבם הכלכלי (74%, 72% 65% בהתאמה), כאשר השיעור בשנת 2008 דמה לזה של יוצאי חמ"ע (66%), ושניהם גבוהים מהממוצע הכללי באוכלוסיה (48%) באותם גילים (10).

מבחינת שירותי הרווחה, הרי ששיעור גבוה מקרב יוצאי אתיופיה מוכר לשירותים אלה. כ-48,000 מיוצאי אתיופיה מוכרים לשירותי הרווחה. בהשוואה לאוכלוסיות אחרות, שיעור פניות לאלף נפש עומד על 567 בקרב יוצאי אתיופיה, לעומת 163 מקרב עולי חמ"ע משנות ה-90, ו-169 בכלל האוכלוסיה (1).

נשים יוצאות אתיופיה סובלות מאלימות במשפחה מעל ומעבר לשיעורן באוכלוסיה (15); חלקן של משפחות יוצאות אתיופיה בקרב כלל המטופלים במרכזים לטיפול באלימות במשפחה עמד ב-2012 על כ-6.2%, והוא גדול משמעותית משיעור יוצאי אתיופיה באוכלוסייה בישראל (כ-1.5%) (15). שיעור הנשים יוצאות אתיופיה ששהו במקלטים לנשים נפגעות אלימות גבוה משמעותית (14%) בהשוואה לשיעור קבוצה זו בכלל האוכלוסייה בישראל (1.5%) (15). בשנים 2004–2012⁵ נרצחו 21 נשים ממוצא אתיופי בידי בני-זוגן. מדובר ב-20.6% מסך מקרי רצח אלה, שיעור שהוא גדול במידה ניכרת מחלקם של יוצאי אתיופיה בכלל האוכלוסייה בישראל (1.5%) (15).

6. בריאות

המורכבות בקשר של יוצאי אתיופיה עם נותני שירותי הבריאות דומה באפיוניה לזו המתוארת בספרות על מהגרים. אחד המאפיינים הבולטים בתחום הוא המעבר החד מסביבה שתפישת הבריאות והחולי בה היא מסורתית, ושירותי הבריאות המערביים אינם מפותחים בה, למדינה בה תפישת הבריאות העיקרית היא ביו-סוציו-רפואית ושירותי הבריאות ניתנים במתכונת מערבית (16). קשיי שפה ותרגום והפער התרבותי גורמים לאי הבנות ותסכולים רבים הן למקבלי השירות והן לנותני השירות, וצריכת שירותי הבריאות, לרבות מניעה, והיענות לטיפול מהווים אתגר מתמשך (16,17).

נתונים על תחלואה בקהילה מצביעים על שכיחות גבוהה של מחלת הסוכרת, העולה ביחס ישר לוותק בארץ (18), שיעור גבוה של נשאי HIV בהשוואה ליתר האוכלוסייה (19), ושיעור גבוה של התאבדויות. עיקר ההתאבדויות מתבצעות על ידי גברים (20). יש לציין כי ממחצית שנות האלפיים נרשמה מגמת ירידה בשיעור ההתאבדות של עולי אתיופיה שעלו משנת 1980 ואילך (20).

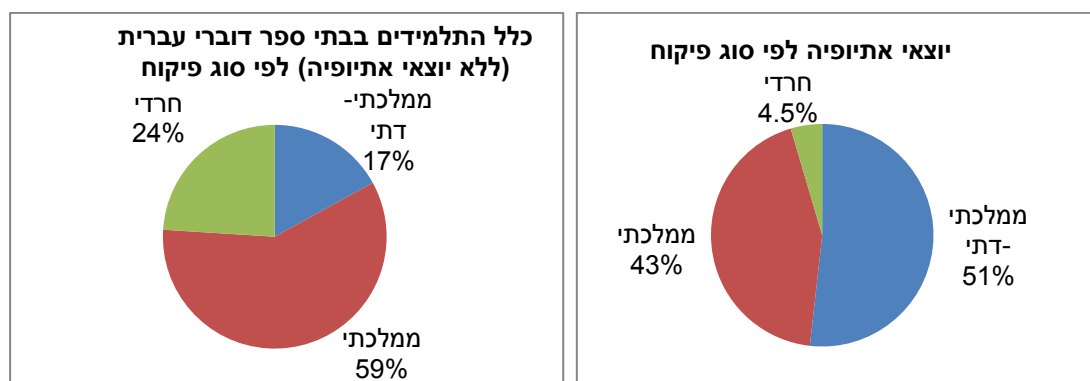
7. חינוך והשכלה

מספר יוצאי אתיופיה בחינוך היסודי והעל-יסודי עמד בשנה"ל תשע"ב (2011/2012) על 35,101, שהם כ-3% מכלל התלמידים בחינוך העברי (3). למעלה מ-60% מהם ילידי ישראל שאביהם נולד באתיופיה.

⁵ עד 22 בינואר 2012

בשנה"ל תשע"א (2010/2011) 51% מהתלמידים יוצאי אתיופיה למדו בחינוך הממלכתי-דתי, 43% למדו בחינוך הממלכתי ו-4.5% למדו בחינוך החרדי (21). תרשים 1 מציג את ההבדלים בין יוצאי אתיופיה לכלל התלמידים בחינוך העברי מבחינת הפיזור בבתי"ס לפי סוג פיקוח בשנה"ל תשע"ב.

תרשים 1⁶

חשוב לציין כי קיים הבדל בין ילידי אתיופיה, אשר רובם (73.3%) למדו בחינוך הממלכתי-דתי, לבין יוצאי אתיופיה ילידי ישראל, אשר פחות ממחציתם (39.3%) לומדים בחינוך הממלכתי-דתי (3), ובקרבם ניכרת ירידה של ממש בשיעור הלומדים בחינוך הממלכתי-דתי (21).

סוגיית שילוב תלמידים יוצאי אתיופיה במוסדות חינוך מצויה מזה שנים על סדר היום הן בארגוני הקהילה והן במוסדות הריבוניים. האפשרות לסגור בתי"ס ובהם ריכוז גבוה של בני הקהילה אף היא עולה לדיון ונתונה למחלוקת. בשנת 2009 38% מכלל התלמידים ילידי אתיופיה ו-32% מכלל התלמידים יוצאי אתיופיה ילידי ישראל למדו בכיתות בהן יותר משליש מכלל התלמידים היו ממוצא אתיופי (22). בשנת הלימודים תש"ע (2009/2010) היה ריכוז גבוה במיוחד של תלמידים ממוצא אתיופי (למעלה מ-50%), ב-25 מוסדות לימוד ובהם למדו בהם 3,091 תלמידים (21).

אשר להישגי יוצאי אתיופיה במערכת החינוך, הרי שדוח מ-2014 מצביע על שיפור בהישגי מיצ"ב (מתמטיקה, אנגלית ועברית) בכיתות ה' ובכיתות ח', של תלמידים יוצאי אתיופיה בשנים 2007-2012, וצמצום הפער ביחס לכלל היהודים (23).

ביטוי למגמת השיפור מצוי גם בשיעור הזכאים לבגרות מהלומדים בי"ב שעלה מ-37% ל-42% בין 2007 ל-2010 (12)(לוח 4.3). ב-2012 עמד שיעור הזכאים לתעודת בגרות בקרב תלמידים יוצאי אתיופיה על 54%, זאת לעומת 73% בכלל החינוך העברי. שיעור בעלי תעודת הבגרות העומדת בתנאי הסף של האוניברסיטאות עמד בשנת 2012 על 55% בקרב יוצאי אתיופיה לעומת 84% בקרב כלל החינוך העברי (3). ככלל חל שיפור לאורך השנים בשיעור בעלי תעודת הבגרות העומדת בתנאי הסף של האוניברסיטאות, והפער מול כלל החינוך העברי הצטמצם (23). יש לציין כי כ-

⁶ מקור: רגבי, ע; כהן-קדושאי, א; גליקמן, ח. הישגי תלמידים יוצאי אתיופיה בראי מבחני המיצ"ב: תמונה רב-שנתית תשס"ח-תשע"ב. הרשות הארצית למדידה והערכה בחינוך (ראמ"ה). 2013.

90% מהסטודנטים יוצאי אתיופיה במוסדות להשכלה גבוהה מגיעים ללימודים אקדמיים לאחר השלמת לימודיהם במכינות הקדם-אקדמיות (24).

בשנת תשע"ג (2012/2013) היו 2,694 סטודנטים ממוצא אתיופי במוסדות להשכלה גבוהה, המהווים 0.9% מכלל הסטודנטים בעוד ששיעורם באוכלוסיה עומד על כ-1.5%. למעלה ממחצית הסטודנטים יוצאי אתיופיה למדו במכללות, והשאר באוניברסיטאות ובמכללות אקדמיות לחינוך (3). תחומי הלימוד השכיחים יחסית בקרב יוצאי אתיופיה הם מדעי החברה, חינוך והכשרה להוראה ולימודי ניהול. תחומי הלימוד שסטודנטים יוצאי אתיופיה כמעט לא למדו כלל הם מדעים, רפואה, חקלאות, שפות, ספרות ולימודים אזוריים (24).

לאורך השנים חלה מגמת עלייה בשיעור האקדמאים יוצאי אתיופיה, מ-6.5% בשנת 2003, ל-שיעור של 18.6% ב-2008 (10). בישראל בשנת 2011, עמד מספר בעלי התארים האקדמיים מקרב יוצאי אתיופיה על כ-2,060, מהם כ-88% בעלי תואר ראשון (24).

8. נוער

בין הגילאים 12-17 חיים כיום בארץ כ-20,000 מיוצאי אתיופיה (1,25), למעלה ממחציתם עולים והיתר ילידי ישראל.

מבחינת תחושת הזהות, הרי ששיעור גבוה (72%) מקרב בני נוער יוצאי אתיופיה, הן בדור הראשון והן בדור השני, מרגישים גם כישוראים וגם כבני קבוצת המוצא, ובכך למעשה מבטאים אסטרטגיה של השתלבות (אינטגרציה) (25). גם מבחינת תחושת השייכות, הרי ששיעור גבוה מקרב בני הנוער חשים זיקה חזקה מאוד לישראל (68% מקרב הדור השני ו-64% מקרב הדור הראשון) (25). עוד נמצא כי סביבתם החברתית של יוצאי אתיופיה הומוגנית יחסית בקרב הדור הראשון (65% דיווחו כי רובם או כל חבריהם הינם יוצאי אתיופיה), אולם בקרב הדור השני חלה ירידה בהומוגניות, ושיעור נמוך מביניהם דיווחו כך (53%).

בצד נתונים אלה המצביעים על מגמת השתלבות, אין להתעלם מכך כי ברשות חסות הנוער, האחראית לטיפול חוץ-ביתי סמכותי הנכפה על מתבגרים במצבים של עבריינות ועל בני נוער בקצה הרצף הטיפולי, שיעור המטופלים הגבוה ביותר ביחס לאוכלוסיה באותה קבוצת מוצא, שטופלו במסגרת הרשות היה בשנת 2010 של ילידי אתיופיה (8.6%), כאשר כ-80% מהם בנים, ואחריהם של ילידי בריה"מ (6%), וזאת לעומת ילידי הארץ שאביהם ילידי ישראל (1.4%) (26). עם זאת יש לציין כי בין שנת 2009 לשנת 2010 חלה ירידה בשיעור החוסים ילידי אתיופיה (מ-9% ל-8.6% בהתאמה) (26).

9. צבא

המוטיבציה לשירות בקרב יוצאי אתיופיה גבוהה ביותר. שיעור גבוה של בני נוער יוצאי אתיופיה מתכוונים לשרת בצבא או בשירות לאומי (97% מבני הדור השני ו-91% מבני הדור הראשון) (25). ואכן, על פי נתוני אגף כוח אדם בצה"ל המופיעים בדוח מבקר המדינה משנת 2013 (27) שיעור

הגיוס בשנת 2010 של יוצאי אתיופיה עמד על כ-86% לעומת 74% בכלל צה"ל, נתון המעיד על מוטיבציה גבוהה. שיעור הגיוס בקרב יוצאי אתיופיה ילידי הארץ, גבוה משיעור הגיוס בקרב ילידי אתיופיה ואף משיעור הגיוס בכלל האוכלוסייה, והגיע ל-91% בקרב ילידי 1990 (28).

נתוני צה"ל מצביעים על פערים ניכרים בין ציוני הקב"א של יוצאי אתיופיה לציונים בכלל המתגייסים, ולכך יש השלכה על השיבוץ ביחידות ובתפקידים בצבא (28). בצבא אמנם נעשים מאמצים ניכרים לשילוב מיטבי של יוצאי אתיופיה, ועם זאת מיצוי הגיוס של חיילים יוצאי אתיופיה נמוך בהרבה מזה של יתר האוכלוסייה, וקיים ייצוג גבוה של בני הקהילה בבתי הכלא הצבאיים ובקרב הנושרים מהשירות הצבאי (14,27). כך לדוגמא, שיעור יוצאי אתיופיה שהיו כלואים ב-2011 בבתי-כלא צבאיים עמד על כ-12% מכלל הכלואים, שיעור גבוה במידה ניכרת ביותר משיעור יוצאי אתיופיה בכלל האוכלוסייה (כ-1.5%) (28). עבירות עריקות, נפקדות ומשמעת היו הסיבות העיקריות לכליאת חיילים יוצאי אתיופיה (28).

על רקע זה החליטה ראש אכ"א במאי 2011 להקים צוותים שיכינו עבודת מטה שתעסוק בשילובם של יוצאי אתיופיה בצה"ל. הצוותים השלימו את עבודת המטה בינואר 2012, ראש אכ"א אישרה אותה, והיא צפויה לשאת פירות בשנים הקרובות (27).

דיון וסיכום

תמונת המצב שהוצגה בסקירה מתארת קהילה המצויה בתהליך של שינוי. בחלק גדול מהתחומים מתקיימת מגמה של שיפור לאורך השנים במדדים השונים, ועם זאת, הפערים בהשוואה לאוכלוסייה הוותיקה עדיין ניכרים. שילובם של יוצאי אתיופיה בחברה הישראלית בצורה מיטבית בתחומי הדיוור, ההשתלבות בשוק העבודה, רמת חיים ורווחה, בריאות, חינוך והשכלה, נוער ושילוב בצבא מהווה אתגר מתמשך.

מבקר המדינה ציין בדוח מיוחד ב-2013 (27) כי מדינת ישראל, יהדות התפוצות וארגוני המגזר השלישי השקיעו ומשקיעים בשילובם של יוצאי אתיופיה משאבים רבים, ולמרות השיפור שחל במצבה של אוכלוסייה זו במשך השנים, עדיין מצבה טוב פחות ממצבה של האוכלוסייה היהודית הכללית בהיבטים שונים. הביקורת מופנית לכך שמשאבים ניכרים מתפזרים על תוכניות רבות, פעמים רבות ללא בדיקת מועילות, לכך שנוצר בזבוז רב, ולעתים משאבים שיועדו ליוצאי אתיופיה נספגים בתקורות כפולות, ולעומת זאת, משאבים אחרים שיועדו לקהילה כמעט שאינם מנוצלים. הדוח מצביע על חסרונם של גוף מנהיג מתכלל ופעולה מתואמת בין כלל התקציבים של הממשלה והמגזר השלישי כגורם מרכזי להעדר פעולה אפקטיבית בהשקעות ובמאמצים הרבים לשיפור מצבם של יוצאי אתיופיה (27).

נוכח הצורך בסגירת פערים בתחומים השונים בדרך לשילוב מיטבי של הקהילה בחברה, נדרש מאמץ של שילוב כוחות בין גופי המדינה, המגזר השלישי והקהילה תוך ניצול ההצלחות והעוצמות שבשטח.

מקורות

- (1) הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. שנתון סטטיסטי לישראל, 2013. לוח 4.4. 2013
http://www.cbs.gov.il/reader/shnaton/templ_shnaton.html?num_tab=st04_04&CYear=2013.
- (2) משרד העלייה והקליטה. העלייה לישראל - נתוני עלייה לשנת 2013.
<http://www.moia.gov.il/Hebrew/InformationAndAdvertising/Statistics/Documents/2013/OLIM1A.htm>.
- (3) הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. האוכלוסייה ממוצא אתיופית בישראל - לקט נתונים לרגל חג הסיגד. 2013;
http://www.cbs.gov.il/reader/newhodaot/hodaa_template.html?hodaa=201311300
- (4) בן-אליעזר, א. "כּוּשִׁי סַמְבוּ, בִּילִי-בִילִי-בַּמְבוּ": כִּיצַד יְהוּדֵי הוֹפֵךְ שְׁחוּר בְּאַרְץ הַמּוֹבְטָחַת. בתוך: שנהב, י; יונה, י; (עורכים): גזענות בישראל: הוצאת הקיבוץ המאוחד; 2008.
- (5) בנק ישראל. דוח בנק ישראל לשנת 2006.
<http://www.boi.org.il/he/NewsAndPublications/RegularPublications/Documents/doch06/p5.pdf>
- (6) הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. הקהילה האתיופית בישראל - לקט נתונים לרגל חג הסיגד. הודעה לעיתונות. 2011.
http://www.cbs.gov.il/hodaot2011n/11_11_301b.pdf
- (7) הכנסת. מרכז המחקר והמידע. התניית מענקי דיור למשפחות עולים מאתיופיה ברכישת דירות במקומות מסוימים בלבד – תמונת מצב. 2011
<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02901.pdf>
- (8) Nahmias, P. Fertility behaviour of recent immigrants to Israel: A comparative analysis of immigrants from Ethiopia and the former Soviet Union. DEMOGRAPHIC RESEARCH 2004;10:83-120.
- (9) הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. האוכלוסייה האתיופית בישראל - לקט נתונים לרגל חג הסיגד. הודעה לעיתונות. 2010.
- (10) מלול, מ; רוזנבוים, מ. (עורכים). מדד רופין: המדד השנתי להשתלבותם של העולים בישראל. המרכז האקדמי רופין, המכון להגירה ושילוב חברתי; 2010.
http://www.ruppin.ac.il/download/files/Madad_Hagira_heb.pdf
- (11) מינהל מחקר וכלכלה משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה. הועדה הבינמשרדית לגיבוש תכנית סיוע לבני העדה האתיופית. דו"ח ועדת המשנה לשילוב צעירים בני העדה האתיופית בשוק העבודה, 2007.
http://www.moital.gov.il/NR/rdonlyres/ED119B89-0696-4AF1-AE92-92F6B4C1264D/0/mihkar_etiopim.pdf
- (12) קושנירוביץ, נ. (עורכת). שנתון עלייה והגירה בישראל 2012. המרכז האקדמי רופין, המכון להגירה ושילוב חברתי. 2013
<http://www.ruppin.ac.il/pages/3208.aspx>

- (13) קוד דבידוביץ, פ. השתלבות יוצאי אתיופיה בשירות המדינה ובגופים ציבוריים - מסמך עידכון. הכנסת. מרכז המחקר והמידע. 2012.
<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03155.pdf>.
- (14) חביב, ג; הלבן-אילת, ח; שץ, א; אלמוג, י. מעקב אחר אינדיקטורים מרכזיים למצבה של האוכלוסייה האתיופית ברמה הארצית. דמ-560-10. מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל. 2010.
<http://brookdaleheb.jdc.org.il/?CategoryID=156&ArticleID=216>
- (15) הכנסת. מרכז המחקר והמידע. נתונים על אלימות כלפי נשים בקרב יוצאי אתיופיה. 2012.
<http://knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03023.pdf>
- (16) דיין, נ; ניראל, נ. "רפואה שלמה": תוכנית לקידום בריאות יוצאי אתיופיה ברפואה ראשונית. בתוך: לשם, א; רואר-סטריואר, ד. (עורכים): שונות תרבותית כאתגר לשירותי אנוש. ירושלים: הוצאת ספרים ע"ש י"ל מאגנס, האוניברסיטה העברית; 2004.
- (17) ביינסיין, פ; פלדמן, ב; שטרקשל, ר. שיעורים ומגמות של הפסקות הריון בקרב צעירות רווקות ממוצא אתיופי בגילים 16-24 בין השנים 1995-2005. הרפואה 2011; 150, חוב' 2.
- (18) Jaffe A, Vardi H, Levit B. Diabetes in the Ethiopian Jewish community of Hadera: Prevalence, Atherosclerotic risk factors. Israel society of diabetes mellitus 2001 (ABS-oral). EASD 37th annual meeting. Third Jerusalem International Conference on Health Policy (ABS). 2001.
- (19) Chemtob, D; Sasson, M; Leventhal, A; Stein-Zamir, C; Maayan, S. Sexually transmitted infections among individuals with and without HIV [Letter]. IMAJ 2006;8(12):892.
- (20) משרד הבריאות. אובדנות בישראל. 2011.
http://www.health.gov.il/publicationsfiles/loss_2011.pdf.
- (21) קוד דבידוביץ, פ. השתלבות יוצאי אתיופיה במערכת החינוך. מסמך עדכון. הכנסת מרכז המחקר והמידע. 2011.
<http://www.iaej.co.il/newsite/Data/UploadedFiles/SitePages/1321-sFileRedir.pdf>
- (22) כאהן-סטרבצ'ינסקי, פ; ריבקין, ד. בני נוער עולים בישראל - תמונת מצב עדכנית. ירושלים: מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל, מרכז אנגלברג לילדים ולנוער; המשרד לקליטת העלייה; 2010.
- (23) חביב, ג. מדדים מרכזיים על מצבם של יוצאי אתיופיה. מאירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל. 2014.
<http://www.iaej.co.il/wp-content/uploads/2014/02/%D7%9E%D7%93%D7%93%D7%99%D7%9D-%D7%9E%D7%A8%D7%9B%D7%96%D7%99%D7%99%D7%9D-%D7%A2%D7%9C-%D7%9E%D7%A6%D7%91%D7%9D-%D7%A9%D7%9C-%D7%99%D7%95%D7%A6%D7%90%D7%99-%D7%90%D7%AA%D7%99%D7%95%D7%A4%D7%99%D7%94.pdf>

(24) אלמגור-לוטן, א; קוך דבדוביץ', פ. השתלבותם של יוצאי אתיופיה במערכת ההשכלה הגבוהה. הכנסת. מרכז המחקר והמידע. 2011.
<http://www.iaej.co.il/newsite/Data/UploadedFiles/SitePages/1320-sFileRedir.pdf>

(25) כאהן-סטרבצ'ינסקי, פ; הלסטד, נ; קליינמן, ל; ברביאן, ע. בני נוער יוצאי אתיופיה ויוצאי ברית-המועצות לשעבר: עולים ובני עולים - דמיון ושוני. מאיירס-ג'וינט-מכון ברוקדייל. מרכז אנגלברג לילדים ולנוער, ישראל; המשרד לקליטת העלייה. 2012.
<http://brookdaleheb.jdc.org.il/?CategoryID=156&ArticleID=288>

(26) קוך דבדוביץ', פ. בני נוער עולים במסגרות רשות חסות הנוער. הכנסת. מרכז המחקר והמידע. 2012.
<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m03021.pdf>

(27) מבקר המדינה. היבטים בקידום שילובם של יוצאי אתיופיה - פגמים מהותיים בניהול תכנית לאומית. דוח שנתי 63 לשנת 2012. 2013;
<http://www.mevaker.gov.il/serve/contentTree.asp?bookid=639&id=196&contentid=&parentcid=undefined&sw=1344&hw=770>

(28) קוך דבדוביץ', פ. השתלבות יוצאי אתיופיה בצה"ל. הכנסת. מרכז המחקר והמידע. 2011.
<http://www.knesset.gov.il/mmm/data/pdf/m02989.pdf>

הנחיות למחברים

- היקף המאמר עד- 8,000 מילים.
- המאמר לא נמסר לפרסום בכתב עת אחר.
- המאמר ייכתב בתוכנת Word, בגופן Tahoma, גודל 10, רווח של שורה וחצי, מיושר לשני הצדדים.
- פסקה חדשה תצוין בהזחה ולא ברווח כפול.
- ציטוטים יצוינו בהזחה מצד ימין.
- ניתן לשלב במאמר חומרים מקוריים ממגוון תחומי היצירה, כגון תמונות וסרטונים.
- יש להגיש את המאמר לאחר עריכה לשונית ולצרף תקצירים בעברית ובאנגלית בני 200 מילים כל אחד. התקצירים יכללו את שם המאמר.
- לאחר התקציר בעברית יופיעו 5-6 מילות מפתח.
- יש להוסיף למאמר דף נפרד ולציין בו בעברית ובאנגלית, את שמות המחברים, תוארם האקדמי, שיוכם המוסדי ומספר שורות אודות המחברים.
- הפניות יופיעו בטקסט בסוגריים. המילה "שם" לא תופיע בטקסט ויש לציין מחדש את המקור.
- End notes – יופיעו בסוף המאמר (לפני הרשימה הביבליוגרפית).
- הרשימה הביבליוגרפית תותקן לפי [כללי APA \[1\]](#), התקפים כיום בכתב העת של האגודה הסוציולוגית "סוציולוגיה ישראלית". יש להקפיד על התאמה מלאה בין האזכורים בטקסט לבין הופעתם ברשימת המקורות.
- בהליך השיפוט המערכת מסתייעת בחוות דעת של קוראים מעריכים ומקפידה על שיפוט אובייקטיבי – אנונימי.
- המחברים יתבקשו לתקן את המאמר לפי חוות הדעת ובהתאם להנחיות העורכים שיצורפו אליהן. המאמרים יעברו עריכה לשונית והמחברים יידרשו לתיקונים נוספים ולאישורו הסופי של המאמר לפני פרסומו.
- מאמר שהתקבל לפרסום יועלה לאתר כתב העת, עוד בטרם הופיע הגיליון המלא

**חוקרים מוזמנים לשלוח מאמרים
לכתובת הדואר האלקטרוני:**

rsharaby@gmail.com

[1] כללי APA מוצגים באדיבות הספרייה של המכללה האקדמית לחינוך, אורנים, לכללים המלאים [לחצו כאן](#)

Author Guidelines

- Submissions should not exceed 8,000 words.
- Submissions must not have been submitted for publication to any other journal in Hebrew.
- Submissions must be in Word format, using the Tahoma font (in Hebrew and English), 10 point, 1.5 line spacing and justified.
- New paragraphs should be indicated by indentation and not by leaving an extra vertical space.
- Quotations should be indicated by indenting from the left.
- Authors may embed original materials from various media, e.g., photographs and video clips.
- Papers should be submitted after editing, and must include abstracts in Hebrew and English (200 words each). The abstract should include the title of the paper.
- 5–6 keywords should be provided, following the abstract in Hebrew.
- On a separate page, attached to the paper, authors should note in Hebrew and English their name, academic rank, institutional affiliation, and a brief biography, in no more than a few lines.
- References are to be embedded in the text and closed inside parentheses. 'Ibid' should not be used; rather, the source should be noted again.
- Endnotes should be used, rather than footnotes, and they are to be positioned before the bibliography.
- The bibliography should be prepared using APA citation style, the accepted format of *Israeli Sociology*, the journal of the Israel Sociological Society. References within the text must be fully compatible with their appearance in the source list.
- An objective, anonymous refereeing process will be used.
- Authors will be asked to correct their papers as indicated by the referees and the attached editorial guidelines. Papers will be copy edited and authors will be asked to make further corrections and give final approval before publication.
- Papers accepted for publication will be uploaded to the journal's website before the full issue of the journal appears.

Please submit papers to:

rsharaby@gmail.com

